

การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม
ในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง
**Integration of Thai Buddhist and Thai Muslim Cultures
in the Lower South Provinces of Thailand**

ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย
Preechachal Kaewnuy

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Public Administration in Public Administration
Prince of Songkla University**

2556

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยเป็นผลมาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และขอขอบคุณผู้ที่มีส่วน
เกี่ยวข้องทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิติณ กุศลสถานภาพ)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ลงชื่อ.....

(นายปรีชาชาญ แก้วนุ้ย)

นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นายปรีชาชาญ แก้วนุ่น)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม ในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง
ผู้เขียน	นายปรีชาชาญ แก้วนุ้ย
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
ปีการศึกษา	2555

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องการผสมผสานระหว่างระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง 2) ศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเพิ่มเติมด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง จำนวน 394 คนและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 21 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก ในส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติที ค่าความแปรปรวนทางเดียวและค่าการถดถอยพหุคูณแบบปกติ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม เพศหญิงอายุระหว่าง 31-45 ปี เฉลี่ย 37 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี มีสถานภาพสมรส มีอาชีพเกษตรกร อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลที่ศึกษาและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลตั้งแต่ 21 - 40 ปี เฉลี่ย 33 ปี

ระดับของปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับมาก ส่วนระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับปานกลาง

นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลมีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ได้แก่ ปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์

ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน และปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ตามลำดับ
ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้
ตอนล่างได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรม
ระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม
ดังนี้ การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกัน การสร้างความไว้วางใจต่อกัน การยอมรับความแตกต่างทาง
วัฒนธรรม การให้ความเคารพต่อความเป็นปัจเจกบุคคล และการกำหนดนโยบายของรัฐที่ต้องมุ่ง
สร้างความเท่าเทียม

Thesis Title	Integration of Thai Buddhist and Thai Muslim Cultures in the Lower South Provinces of Thailand
Author	Mr. Preechachal Kaewnuy
Major Program	Public Administration
Academic Year	2012

ABSTRACT

The purposes of this research are: to investigate the degree of cultural integration between Thai Buddhists and Thai Muslims in the Lower South provinces, and to explore the factors contributing to the integration of the two cultures. The research employed both quantitative and qualitative methods. The research sample was 394 people and key informant was 21 people living in the Area in Lower South provinces of Thailand. Data were obtained by means of questionnaires and in-depth interviews. Descriptive statistics: frequency, percentage, mean and standard deviation were calculated from the obtained data. A t-test, one-way ANOVA and Multiple Regression analysis were carried out. The qualitative data were then analyzed by means of content analysis.

Ethnographical data show that most of the research samples were female Muslims, at the 31-45 age range ($\bar{X} = 37$), with the bachelor's degree or higher educational background, married and have been living in the Area for 21-40 years ($\bar{X} = 33$). The levels of supporting factors for the cultural integration was found at a high level, while the level of cultural integration of Thai Buddhists and Thai Muslims was at a moderate level.

Personal factors, including age, level of education, the area in which the research samples are living (certain sub-districts or districts) and the length of time residing in the area were found to relate to the level of cultural integration between the Thai Buddhists and Thai Muslims at a significant level 0.05. The factors found to be contributive to cultural integration between Thai Buddhists and Thai Muslims in the Lower South provinces, at the statistical level 0.01, include educational level, personal characteristics, indigenous consciousness, shared public welfares and political stances, respectively. Guidelines for incorporating culturally between Thai Buddhists and Thai Muslims were coexistence in multicultural societies, developing relationship between people of two cultures, trust in each

other, acceptance of cultural differences, respects for the individual and finally, the state policy to strive for equality among these people.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(5)
ABSTRACT	(7)
กิตติกรรมประกาศ	(9)
สารบัญ	(10)
รายการตาราง	(12)
รายการภาพประกอบ	(17)
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา	1
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3
วัตถุประสงค์	51
สมมติฐาน	52
ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย	52
ขอบเขตของการวิจัย	52
กรอบแนวคิดในการวิจัย	53
นิยามศัพท์เฉพาะ	55
2 วิธีดำเนินการวิจัย	58
ประชากร กลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่าง	58
แบบแผนการวิจัย	61
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	61
การเก็บรวบรวมข้อมูล	65
การวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการทางสถิติต่าง ๆ ที่ใช้	65

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	ผลการวิจัย
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
4	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ
	สรุปผลการวิจัย
	อภิปรายผล
	ข้อเสนอแนะ
	บรรณานุกรม
	บุคคลานุกรม
	ภาคผนวก
	ภาคผนวก ก แบบสอบถาม
	ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์
	ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือ
	ภาคผนวก ง ดัชนีความสอดคล้องจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ เครื่องมือ
	ภาคผนวก จ ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
	ภาคผนวก ฉ ประมวลผลจากการสัมภาษณ์
	ภาคผนวก ช ภาพประกอบภาคผนวก
	ภาคผนวก ซ เกียรติบัตรการนำเสนอผลงานวิชาการ
	ประวัติผู้เขียน

รายการตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำแนกการเลือกพื้นที่ศึกษา โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง	58
2	จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตำบล	60
3	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปร	70
4	ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง (n = 394)	73
5	ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย ที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่าง ไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง (n = 394)	75
6	ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ ที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง (n = 394)	76
7	ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ ที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม ในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง (n = 394)	77
8	ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน ที่ก่อให้เกิดการผสมผสาน ทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขต จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง (n = 394)	78
9	ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ที่ก่อให้เกิดการผสมผสาน ทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขต จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง (n = 394)	79

รายการตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
10	ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ปัจจัยด้านการศึกษา ที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง (n = 394)	80
11	ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหาร โดยประเมินตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน(n = 394)	82
12	ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษา โดยประเมินตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน(n = 394)	83
13	ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย โดยประเมินตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน(n = 394)	84
14	ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการ โดยประเมินตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน(n = 394)	85
15	ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรค โดยประเมินตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน(n = 394)	86

รายการตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
16	ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขต จังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณี โดยประเมินตามสภาพความเป็นจริง ในปัจจุบัน(n = 394)	87
17	ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขต จังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อ โดยประเมินตามสภาพความเป็นจริง ในปัจจุบัน(n = 394)	88
18	สรุประดับของปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม และระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขต จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง	89
19	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันของการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขต จังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหาร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	90
20	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันของการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขต จังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	95
21	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันของการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขต จังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	100
22	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันของการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขต จังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	105
23	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันของการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขต จังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรค จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	109

รายการตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
24	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันของ การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขต จังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	114
25	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันของการ ผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขต จังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	120
26	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการผสมผสานทางวัฒนธรรม ระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง จำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล	125
27	สรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการผสมผสานทางวัฒนธรรม ระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง	129
28	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity)	130
29	ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในการพยากรณ์การผสมผสาน ทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านอาหาร	130
30	ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในการพยากรณ์การผสมผสาน ทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านภาษา	132
31	ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในการพยากรณ์การผสมผสาน ทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย	134
32	ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในการพยากรณ์การผสมผสาน ทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านนันทนาการ	135
33	ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในการพยากรณ์การผสมผสาน ทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านการรักษาโรค	137

รายการตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
34	ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในการพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณี	138
35	ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในการพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อ	140
36	ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในการพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างโดยภาพรวม	141
37	สรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง	142

รายการภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	54
2	สรุปภาพรวมวิธีดำเนินการวิจัย	67

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างชาวไทยมุสลิมกับชาวไทยส่วนใหญ่ที่นับถือศาสนาพุทธ มีสาเหตุมาจากความไม่เข้าใจในแง่มุมของศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งรัตติยา สาและ (2544, น. 7 - 8) ได้กล่าวว่า ความไม่เข้าใจของผู้คนต่างศาสนาที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมนั้น มีอยู่ไม่น้อยพิจารณาได้จากคำถามต่อไปนี้ เช่น ทำไมมุสลิมต้องถือศีลอด ทำไมมุสลิมต้องไปละหมาด ทำไมมุสลิมจึงไม่รับประทานหมู ทำไมมุสลิมจึงอดใจเวลาต้องรับประทานอาหารจากการปรุงของคนต่างศาสนา ทำไมมุสลิมต้องมีธนาคารอิสลาม และทำไมสตรีมุสลิมต้องคลุมฮิญาบ เป็นต้น ส่วนฝ่ายชาวไทยมุสลิมเองก็ไม่เข้าใจว่าเหตุใดพี่น้องชาวไทยที่นับถือศาสนาอื่น โดยเฉพาะพุทธศาสนิกชนบางส่วนไม่ยอมรับ และไม่ยอมเข้าใจในความแตกต่างบ้าง ทั้งหมดนี้คือที่มาของความไม่พอใจและความระแวงสงสัยไม่ไว้ใจซึ่งกันและกัน และกลับเป็นสาเหตุของความแตกต่าง จนกลายเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคม

อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยมุสลิมกับชาวไทยพุทธนั้น โดยทั่วไปไม่มีปัญหา ยกเว้นกรณีชาวไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้เป็นเพราะชาวไทยมุสลิมที่อยู่ในภูมิภาคอื่นมีจำนวนไม่มากและไม่ได้อยู่รวมกันแน่นหนามากนัก ในขณะที่ชาวไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีจำนวนมากและมีประวัติศาสตร์ความขัดแย้งมายาวนาน (อมรา พงศาพิชญ์, 2549, น. 174-175) แต่เดิมคนที่นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ส่วนใหญ่จะตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้เคียงกัน บางชุมชนมีคนไทยมุสลิมมากกว่าคนไทยพุทธ ในบางชุมชนมีไทยพุทธมากกว่าไทยมุสลิมส่วนในบริเวณที่เป็นเมืองจะผสมกันระหว่างคนไทยพุทธกับคนไทยมุสลิมและคนไทยเชื้อสายจีน และไม่ได้มีปัญหาเรื่องความแตกต่างด้านศาสนา (รุ่ง แก้วแดง, 2548, น. 147) การนับถือศาสนาต่างกันในระยะต่อมาส่งผลให้ศาสนิกชนมีการใช้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน จึงเป็นบ่อเกิดวัฒนธรรมอันเนื่องมาด้วยศาสนา เช่น วัฒนธรรมฮินดู-พุทธ วัฒนธรรมพุทธ และวัฒนธรรมอิสลาม ลักษณะวัฒนธรรมดังกล่าวนี้เกิดการผสมผสานกับวัฒนธรรมชนชาติอันเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของแต่ละเชื้อชาติ เช่น วัฒนธรรมชาวมลายู อินเดีย อาหรับ วัฒนธรรมไทยและอิทธิพลวัฒนธรรมต่างชาติอื่น ๆ (รัตติยา สาและ, 2544, น. 5)

ทั้งนี้ การที่ชุมชนชาวไทยพุทธกับชุมชนชาวไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างได้ใช้ชีวิตและอยู่ร่วมกันมาเป็นเวลาหลายทศวรรษมาแล้ว แต่เนื่องด้วยเหตุการณ์ครั้งตั้งแต่วิกฤตในปีพ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบันที่ปรากฏผ่านสถานการณ์รุนแรงรายวันอย่างยืดเยื้อยาวนานกว่า 7 ปี ผ่านมาแล้ว 6 รัฐบาล 5 นายกรัฐมนตรี ยุทธศาสตร์และนโยบายรัฐที่ใช้ในการแก้ปัญหาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบันยังมีอาจปลดชนวนความขัดแย้งเพื่อสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนในพื้นที่ได้ (อับดุลการิม รามันห์สิริวงศ์, 2554, น. 28) จนทำให้เกิดภาพของสังคมที่ไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้ระหว่างคนไทยพุทธกับคนไทยมุสลิม

จากปัญหาดังกล่าว รัฐบาลควรกำหนดกรอบนโยบายและแนวทางการบริหารจัดการงานของภาครัฐในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ตอนล่างโดยใช้กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างจริงจังและให้ความสำคัญกับเครือข่ายภาคีการพัฒนา โดยอยู่ภายใต้กรอบการบริหารจัดการชุมชนท้องถิ่นที่ยึดคนและชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานรากของการพัฒนา โดยการเปิดพื้นที่ทางอำนาจ พื้นที่ทางวัฒนธรรม ความเชื่อ พื้นที่ทางประวัติศาสตร์ พื้นที่ทางความรู้ พื้นที่ทางสาธารณะ ให้มีการเคลื่อนไหว การแสดงออกของปัญญาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาลายูมุสลิม ชนชั้นกลางทั่วไปของคนไทยและของคนพุทธด้วย พื้นที่นี้ต้องสร้างร่วมกัน แสดงออกซึ่งการมีอำนาจ ร่วมกันการเคารพซึ่งกันและกัน การเคารพซึ่งกันและกันและการเต็มใจที่จะแก้ปัญหา (ธีรยุทธ บุญมี, 2547, น. 22) ให้มีสภาพที่พึงปรารถนาในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน คือ ให้มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มภายในชุมชน เพื่อเรียนรู้ร่วมกันผ่านทาง การปฏิบัติ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อการทำมาหากินและการอยู่ร่วมกันอย่างพอเพียง เคารพและเอื้ออาทรต่อกัน มีการร่วมกันสร้างความรู้ และต่อยอดความรู้เพื่อเกื้อกูลกันผ่านการปฏิบัติคือการทำมาหากิน และการดำรงชีวิต (วิจารณ์ พานิช อ่างถึงโน อนุรักษ์ ปัญญา นวัตกรรม, 2548, น. (5))

ดังนั้น ในการบริหารจัดการสังคมและวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายรัฐต้องสร้างเอกภาพของคนในชาติและรัฐของตน ในขณะที่เดียวกันก็ต้องแก้ปัญหาโดยใช้แนวทางสันติวิธีผ่านกระบวนการต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน และส่งเสริมการยอมรับการคงอยู่ของความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ โดยการลดความขัดแย้งจากความแตกต่าง จึงจำเป็นต้องกำหนดนโยบายการพัฒนาภายใต้จุดร่วมที่เหมือนกัน หรือความทรงจำร่วมทางสังคมวัฒนธรรมที่มีลักษณะความเป็นมิตรต่อกันระหว่างคนไทยพุทธกับคนไทยมุสลิม เพื่อเปิดประตูความเข้าใจให้กลุ่มคนที่มองต่างมุมกัน สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติเชิงปฏิบัติให้ลดน้อยลงหรือหมดไป ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกันได้อย่างเต็มใจ ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเกิดแรงจูงใจที่จะศึกษาการผสมผสานระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง โดยการค้นหาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม ทั้งนี้เพื่อนำมา

อธิบายเชื่อมโยงให้เห็นถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้สามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการชุมชนท้องถิ่น และสร้างความเข้าใจอันดีในการอยู่ร่วมกันระหว่างผู้คนและชุมชนที่ประกอบไปด้วยชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิมให้สามารถดำรงวิถีชีวิตอยู่ร่วมกันได้ตามแบบอย่างที่มีจิตสำนึกร่วมแห่งความเป็นมิตรและยอมรับการอยู่ร่วมกันได้ในสังคมพหุวัฒนธรรม จะนำมาซึ่งความสันติสุขต่อสังคมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างประเทศไทยได้

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาเสนอ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการผสมผสานทางวัฒนธรรม
3. โครงสร้างทางสังคมวัฒนธรรม บริบทวัฒนธรรมไทยพุทธ บริบทวัฒนธรรมไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม

ในการวิจัยบทนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมซึ่งได้ตรวจสอบทบทวน เพื่อให้ได้รู้และเข้าใจความหมายวัฒนธรรม องค์ประกอบของวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ทางสังคมวัฒนธรรมและพหุวัฒนธรรมที่มีความจำเป็นต้องทำความเข้าใจตามแนวคิดทฤษฎีเฉพาะที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการวิจัยมาพิจารณานำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1.1 ความหมายวัฒนธรรม

มีนักวิชาการได้ให้ความหมาย ของวัฒนธรรมไว้หลายลักษณะ ประมวลได้ ดังนี้

ศุภิมาน นฤมล วงศ์สุภาพ (2546, น. 1 - 12) กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกับมนุษย์และสังคมต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในฐานะที่มนุษย์เป็นผู้สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาเพื่อรับใช้หรือตอบสนองความต้องการของมนุษย์ โดยเฉพาะความต้องการที่จำเป็นทางชีวภาพ อันได้แก่ปัจจัยพื้นฐาน 4 ประการ คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และ

ยารักษาโรค ซึ่งถือว่าเป็นวัฒนธรรมระดับเบื้องต้น (Primary Culture) ซึ่งความต้องการของมนุษย์ ไม่ได้หยุดอยู่แค่การตอบสนองทางชีวภาพเท่านั้น มนุษย์มีลักษณะพิเศษ คือ มีความต้องการทางด้านจิตใจ อารมณ์ และความต้องการรวมกลุ่มเป็นสังคม มนุษย์จึงสร้างวัฒนธรรมในระดับทุติยภูมิ (Secondary Culture) เพื่อตอบสนองความต้องการด้านจิตใจและสังคม เช่น ศิลปะ ดนตรี และสุนทรียศาสตร์ต่าง ๆ ความสามารถของมนุษย์ในการสร้างวัฒนธรรมนี้เองทำให้มนุษย์มีลักษณะที่ต่างจากสัตว์ โดยเฉพาะสัตว์ไพรเมทที่ใกล้เคียงมนุษย์ และปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้มนุษย์สามารถสรรสร้าง และพัฒนาวัฒนธรรมได้ มีดังนี้

ก. ปัจจัยทางด้านร่างกาย เนื่องจาก 1) มนุษย์พัฒนาระบบชีวภาพมาถึงจุดที่มนุษย์สามารถยึดตัวตรงบนขาสองขาได้ตลอดเวลา นั่นคือความสามารถของมนุษย์ในการมองจากระดับที่ต่างกันได้มากกว่า และได้เปรียบกว่าสัตว์อื่น 2) มนุษย์มีนิ้วมือที่ยาวเรียว สามารถใช้ทำงานได้ทั้งในงานหยาบและละเอียด ซึ่งเอื้อต่อการประดิษฐ์และงานศิลปะต่าง ๆ 3) มนุษย์มีขนาดปริมาตรความจุของสมองที่ใหญ่กว่าสัตว์อื่นเมื่อเทียบกับขนาดตัว สมองนี้เองจึงเป็นตัวกำหนดพื้นฐานในเรื่องของความฉลาด ความคิด ความสามารถ การเรียนรู้ของมนุษย์สิ่งเหล่านี้ได้เอื้อให้มนุษย์ใช้สิ่งที่ตนเองมีอยู่สร้างสรรค์ และสั่งสมวัฒนธรรมขึ้นมา

ข. ปัจจัยทางด้านสังคม อันหมายถึง ความต้องการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์ สิ่งก็ตามมาจากความต้องการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม คือ วัฒนธรรมเพราะเป็นผลผลิตของมนุษย์ที่สร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการทั้งทางชีวภาพและสังคมจิตใจ การอยู่ร่วมกันจะนำมาซึ่งพลังสร้างงานที่ใหญ่เกินกว่ามนุษย์คนเดียวจะทำได้

ค. ปัจจัยทางด้านจิตใจ คือ ความต้องการทางด้านสุนทรียศาสตร์ ทำให้มนุษย์สร้างศิลปะวรรณกรรม เพลง ดนตรี ความกลัวต่อสิ่งที่ไม่รู้ ความเหงาโดดเดี่ยว และเกิดกลัวต่อสิ่งอยู่เหนือธรรมชาติ มนุษย์จึงต้องการแสวงหาคำตอบ ศาสนาและความเชื่อต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการทางด้านจิตใจ

แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2550 - 2559 (2552, น. ก - ข)
วัฒนธรรม หมายถึง แบบแผนของการประพฤติปฏิบัติของผู้คนในสังคมที่ได้รับการสั่งสมจากรุ่นต่อรุ่นซึ่งแสดงออกในรูปของสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความคิด สติปัญญา รวมทั้งระบบคุณธรรม ซึ่งสัญลักษณ์ที่แสดงออกอาจอยู่ในรูปแบบที่จับต้องได้ เช่น ภาษา การแต่งกาย เทคโนโลยี ศิลปะ กิริยาท่าทาง และรูปแบบที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม อย่างไรก็ตามสัญลักษณ์ที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เนื่องจากสิ่งที่จับต้องได้ มีความหมายหรือระบบคุณค่าอยู่เบื้องหลังวัฒนธรรมปรากฏในรูปแบบที่สัมผัสได้ (Tangible Culture) ซึ่งมีลักษณะเป็นวัตถุที่จับต้องได้ และวัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้ (Intangible Culture) ซึ่งเป็นเรื่องจิตใจ

จุฑาพรรษ์ (จามจุรี) ผดุงชีวิต (2550, น. 39 - 40) ได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรม นั้นเปรียบเสมือนวิถีทางหลักที่มนุษย์ปรับให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและยังให้ความหมาย สำหรับชีวิตด้วย อนึ่งวัฒนธรรมสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานที่ทำให้มนุษย์สามารถ สร้างสำนึกเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่รอบตัว เนื่องจากวัฒนธรรมสร้างสรรค์ทุกสิ่งในชีวิตมนุษย์ให้สูงขึ้น โดยที่มีเหตุผลสำคัญหลักอยู่ 2 ประการ คือ ประการแรก วัฒนธรรมให้ความหมายต่อเหตุการณ์ วัตถุต่าง ๆ และผู้คนทำให้โลกกลายเป็นสถานที่ลึกลับน้อยลง ประการที่สอง วัฒนธรรมทำให้ชีวิต มีความสับสนน้อยลง และทำให้ปัจเจกสามารถปรับตัวเข้ากับโลกและกระแสโลกได้ดียิ่งขึ้น

ระวีวรรณ ชุ่มพฤษ (2528, น. 7) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรม นั้นเป็นชื่อรวม สำหรับแบบอย่างของพฤติกรรมทั้งหลายที่ได้มาทางสังคมและที่ถ่ายทอดกันไปทางสังคมโดยอาศัย สัญลักษณ์วัฒนธรรมจึงเป็นชื่อสำหรับสัมฤทธิ์ผลที่เด่นชัดทั้งหมดของกลุ่มมนุษย์ รวมถึงทั้งหลาย เหล่านี้ เช่น ภาษา การทำเครื่องมือ อุตสาหกรรม ศิลปะ วิทยาศาสตร์ กฎหมาย ศิลธรรม และศาสนา รวมถึงอุปกรณ์ที่เป็นวัตถุหรือสิ่งประดิษฐ์ ซึ่งแสดงรูปแบบแห่งสัมฤทธิ์ผลทางวัฒนธรรม และทำ ให้ลักษณะวัฒนธรรมทางปัญญาสามารถยังผลเป็นประโยชน์ใช้สอยได้ เช่น อาคาร เครื่องมือ เครื่องจักรกล เครื่องมือสื่อสาร ศิลปวัตถุ ฯลฯ

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า “วัฒนธรรม” เป็นวิถีชีวิตและคุณลักษณะมนุษย์ แต่ละกลุ่มชน เพื่อให้บังเกิดผลแห่งความร่วมมือกันหรือประโยชน์เกื้อกูลต่อกัน ทั้งนี้จะมี รูปแบบปรากฏออกมาให้เห็น และมีพื้นฐานแห่งความเชื่อในคุณค่าของวัฒนธรรมที่เป็นแก่นแกน ของเหตุและผลภายใต้วัฒนธรรมนั้นตามที่มนุษย์ หรือธรรมชาติได้รังสรรค์ขึ้น ซึ่งวัฒนธรรมย่อม เปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย มีการสืบทอดจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง มีการปรับปรุงผสมกลมกลืน ผสมผสานทางวัฒนธรรมให้ความสอดคล้องกับกระแสการเคลื่อนไหวของโลก และกระแสสังคม ฉะนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะสังคมอยู่ได้ก็ด้วยการมีวัฒนธรรม

1.2 องค์ประกอบของวัฒนธรรม

นักวิชาการได้ให้ที่มาขององค์ประกอบของวัฒนธรรม ประเภท และ ความสำคัญของวัฒนธรรมไว้หลายลักษณะประมวลได้ ดังนี้

สุพัตรา สุภาพ (2536, น. 35 - 36) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของวัฒนธรรม นั้นมี 4 ส่วน ประกอบด้วย

1. องค์วัตถุ (Instrumental and Symbolic Objects) คือ วัฒนธรรมทางวัตถุที่มีรูปร่างสามารถมองเห็นสัมผัสและต้องได้ เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ในระบบการเกษตรกรรม ระบบ การอุตสาหกรรม โรงเรียน อาคารสถานที่ต่าง ๆ วัด โบสถ์ วิหาร และเครื่องมือเครื่องใช้ทาง วัฒนธรรม เช่น คนโทน้ำ จาน ถ้วย มีด และ กาน้ำ ตลอดจนผลิตผลผลิตของมนุษย์ในทางศิลปกรรม

เช่น ภาพเขียน รูปปั้น ส่วนองค์วัตถุที่ไม่มีรูปร่างนั้นก็จะเป็รื่องหมายที่แสดงถึงสัญลักษณ์ในการติดต่อสื่อความหมาย เช่น ภาษา ตัวเลข มาตรการชั่ง ตวง วัด

2. องค์การ (Association or Organization) หมายถึง กลุ่มสังคมที่มีการจัดสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราได้เป็นระเบียบ และมีระบบในการบริหารงานอย่างชัดเจน ทำให้เกิดความสะดวกสบายรวดเร็วถูกต้องและมีประสิทธิภาพในการบริหารงาน หรือทำงานและปกครองคนได้อย่างดี เช่น สถาบัน สมาคม สโมสร วัด สภากาชาด สหพันธ์กรรมกร กลุ่มลูกเสือ ครอบครัว (องค์กรที่เล็กที่สุด) องค์กรที่ใหญ่ที่สุดก็ คือ องค์กรสหประชาชาติ เป็นต้น

3. องค์พิธีการ (Usage) เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เช่น พิธีกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่เรื่องการเกิด หมั้น แต่งงาน บวชนาค ตาย ปลูกบ้าน ขึ้นบ้านใหม่ ฯลฯ ซึ่งศาสนาก็มีอิทธิพลอยู่ไม่มากนักน้อยรวมตลอดไปถึงพิธีการแต่งกาย และรับประทานอาหาร โดยพิธีการเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามสภาพของสังคม

4. องค์คติ (Concept) หมายถึง ความเชื่อ ความคิดเห็น ความเข้าใจ ตลอดจนอุดมการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม ซึ่งเป็นเครื่องชี้เจตนาความเชื่อในเรื่องของลักษณะการมีผิวเขียวเมียวเขียวที่ถือเป็นขนบธรรมเนียมค่านิยมของสังคมที่บ่งบอกว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและดีงามของสังคมไทย ซึ่งควรแก่การยกย่องความเชื่อในเรื่องของการตายและการเกิดใหม่ ความเชื่อในเรื่องของพระเจ้าองค์เดียวหรือหลายองค์ ตลอดจนทัศนคติการยอมรับในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ซึ่งแล้วแต่กลุ่มชนจะ ใช้มาตรฐานใด ในการตัดสินหรือเป็นเครื่องวัดสภาพแวดล้อมของตน

เมตตา วิวัฒนานุกูล (2548, น. 85 - 86) ได้กล่าวว่า ในระดับสังคมหรือในระดับสังคมวัฒนธรรม คือ ปัจจัยหรือองค์ประกอบทางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อการสื่อสารอิทธิพลทางสังคมวัฒนธรรมเกิดจากการรวมตัวเป็นกลุ่มของบุคคลในสังคม การเป็นสมาชิกของสังคมต่าง ๆ จนได้รับการหล่อหลอมพฤติกรรมจากสังคมต่าง ๆ เหล่านั้น รวมทั้งในด้านวัจนภาษา วัจนภาษาของวัฒนธรรมนั้นด้วย ดังนั้นเมื่อหลายวัฒนธรรมมีแบบแผนทางสังคมที่แตกต่างกันออกไปจึงส่งผลต่อการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่ต่างกัน (Socio - Cultural) มุ่งศึกษาสิ่งต่อไปนี้ ซึ่งมีผลต่อความแตกต่างทางความคิดและพฤติกรรมการสื่อสารของในแต่ละสังคมวัฒนธรรม ได้แก่ การเป็นสมาชิกภาพและการแบ่งกลุ่มสังคม (Membership) กลุ่มของสังคมที่มีต่อพฤติกรรมของคนในสังคมแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกอยู่และกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) กลุ่มทางสังคมนั้นอาจเรียกได้ง่ายว่าเป็นการแบ่งมนุษย์ออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งคนทุกคนต้องเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งทางสังคม และส่วนมากคนทุกคนจะเป็นสมาชิกของกลุ่มมากกว่าหนึ่งกลุ่ม ในการเป็นสมาชิกกลุ่มของมนุษย์ มีทั้งลักษณะเป็นสมาชิกตั้งแต่กำเนิด

เช่น เพศ และที่เพิ่งเป็นสมาชิกภายหลัง เช่น ศาสนา และเมื่อเป็นกลุ่มเกิดขึ้นแล้วก็จะเกิดเป็นปฏิสัมพันธ์ในหมู่สมาชิกของกลุ่มและระหว่างกลุ่มขึ้น ส่วนกลุ่มอ้างอิงเป็นกลุ่มที่เราต้องการจะเป็นสมาชิกด้วยเป็นกลุ่มที่จะชี้นำพฤติกรรมของสมาชิก

งามพิศ สัตย์สงวน (2543, น. 53 - 54) แบ่งวัฒนธรรมเป็น 2 ประเภท คือ วัฒนธรรมทางวัตถุ และวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ หมายถึง ส่วนของวัฒนธรรมที่จับต้องสัมผัสได้ เพราะมันเป็นสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่มีรูปร่างมีขนาดและน้ำหนักแตกต่างกันไปจนถึงเครื่องจักรกลประเภทต่าง ๆ มนุษย์ไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ โดยปราศจากสิ่งของเครื่องใช้บางอย่างได้ เช่น เสื้อผ้า อาหาร ยารักษาโรค เป็นต้น

2. วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ คือ ส่วนของวัฒนธรรมที่จับต้องสัมผัสไม่ได้ เพราะไม่มีรูปร่าง ขนาด และน้ำหนัก แต่มีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์มาก วัฒนธรรมประเภทนี้แบ่งออกได้เป็น 5 ประเภทย่อย คือ

2.1 สถาบันสังคม คือ ส่วนต่าง ๆ ของวัฒนธรรมที่เข้าจัดการกับปัญหาพื้นฐานของสังคม 9 ประการ คือ ปัญหาความสัมพันธ์ทางเพศและการควบคุมเพศสัมพันธ์ ปัญหาเรื่องปากท้อง ปัญหาความขัดแย้งและการควบคุมทางสังคม ปัญหาเรื่องการอบรมสั่งสอนสมาชิกใหม่ของสังคม ปัญหาเรื่องลึกลับอำนาจเหนือธรรมชาติ ปัญหาเรื่องการสื่อสาร ปัญหาเรื่องโรคภัยไข้เจ็บ ปัญหาเรื่องความคิดสร้างสรรค์และการแสดงออก และปัญหาเรื่องการพักผ่อนหย่อนใจ สถาบันทางสังคมจึงแยกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้ คือสถาบัน ครอบครัว เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง การศึกษา ศาสนา การแพทย์และสาธารณสุข เป็นต้น สถาบันทางสังคม คือ หัวใจทางวัฒนธรรม

2.2 วัฒนธรรมประเภทที่เกี่ยวกับการควบคุมทางสังคม คือ วัฒนธรรมที่ช่วยทำให้เกิดระเบียบในสังคม ซึ่งบางอย่างจะเป็นการควบคุมอย่างเป็นทางการ และบางอย่างไม่เป็นทางการ วัฒนธรรมประเภทนี้มี 5 ประเภทย่อย คือ

2.2.1 ศาสนา ในหลักศาสนามีข้อห้ามต่าง ๆ เช่น ศาสนาพุทธ นั้นมีศีล 5 ศีล 8 ศาสนาจึงช่วยควบคุมทางสังคมอย่างสำคัญ

2.2.2 ความเชื่อทางสังคม คือระบบความคิดเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นของคนจำนวนมากในสังคม เช่น ในสังคมไทยคนจำนวนมากเชื่อในนรกและสวรรค์ บุญบาป การทำบุญ และโลกหน้า ความเชื่อต่าง ๆ ดังกล่าวจะช่วยควบคุมพฤติกรรมของคนให้อยู่ในระเบียบได้

2.2.3 ค่านิยม คือมาตรฐานที่ใช้วัดว่าสิ่งใดมีค่าในสังคม เมื่อสิ่งใดมีค่าคนก็อยากมีอยากเป็นอยากได้ ความเชื่อในค่านิยมของสังคม ทำให้เกิดควมมีระเบียบในสังคมขึ้นได้

2.2.4 ประเพณีต่าง ๆ แต่ละสังคมมีประเพณีต่าง ๆ ที่ถือปฏิบัติติดต่อกันมาเป็นเวลาอันยาวนาน ประเพณีบางอย่างของไทยมีอายุหลายร้อยปี เช่น วันสงกรานต์ ลอยกระทง เข้าพรรษา และการบวชนาค เป็นต้น เมื่อคนทำตามประเพณีก็จะทำให้เกิดควมมีระเบียบในสังคมขึ้นได้

2.2.5 กฎหมาย คือ การควบคุมทางสังคมโดยตรง กฎหมายมีความสำคัญมากในสังคมสมัยใหม่ เพราะมันทำให้เกิดควมมีระเบียบในสังคมเป็นอย่างดี

3. ศิลปะ นักวิชาการยังถกเถียงกันว่า ศิลปะเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ หรือไม่ใช้ในสายตาของศิลปินมักมองศิลปะเป็นวัฒนธรรมไม่ใช่วัตถุ ความจริงมันเป็นได้ทั้งที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุ ศิลปะในที่นี้หมายถึงการสร้างสรรคผลงานในด้านต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม หัตถกรรม ดนตรี การละคร นาฏศิลป์และวรรณกรรม เป็นต้น

4. ภาษา คือ ระบบสัญลักษณ์ที่ใช้สื่อสารติดต่อกัน ภาษาในที่นี้หมายถึงภาษาพูด ภาษาเขียน รวมทั้งกริยาท่าทางต่าง ๆ ด้วย

5. พิธีกรรม เฉพาะพิธีกรรมที่ต้องทำในแต่ละขั้นตอนของประเพณีต่าง ๆ เช่น ในงานศพประกอบไปด้วยพิธีการต่าง ๆ ที่ทำให้ช่วงเวลาที่ต่างกันออกไป พิธีการบางอย่างทำก่อนพิธีอื่น เช่น การอาบน้ำศพแต่งตัวมาก่อนการรดน้ำศพ เป็นต้น

สุพิศวง ธรรมพันทา (2532 : 6 - 9) ได้สรุปไว้เกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมนั้นมีอยู่เฉพาะสังคมมนุษย์เท่านั้น ไม่ว่าชนกลุ่มใดล้วนมีวัฒนธรรมทั้งสิ้นจบจนถึงวันนี้จะพบว่ามนุษย์ในส่วนต่าง ๆ ของโลกต่างมุ่งตรงเข้าสู่ระบบความคิด และการกระทำเดียวกันทุกทีเพื่อให้มีวิถีชีวิตเท่าเทียมกัน นั้นหมายความว่ามนุษย์ทุกชาติ ทุกภาษาต้องการความเป็นสากลทางวัฒนธรรม (Universal Culture) อันจะนำไปสู่สันติภาพในโลก โดยสรุปไว้ 3 ประเด็น คือ

1. วัฒนธรรมแสดงถึงอัจฉริยภาพของมนุษย์ที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของมนุษย์ไม่เอื้ออำนวยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสมบูรณ์แม้เพียงเพื่อตอบสนองความต้องการอย่างปกติ จากอดีตกาลมนุษย์ยุคแรกรู้จักปรับใช้สิ่งแวดล้อมด้วยเทคนิคง่าย และอาศัยกระบวนการทางสังคมถ่ายทอดโยงระบบความรู้ ความคิดไปสู่ชนรุ่นต่อ ๆ มา ซึ่งแสดงถึงความปรารถนาที่มีการดำรงชีวิตที่ซับซ้อนและสะดวกสบายขึ้น จึงเพียรพยายามสร้างสรรค์ปรุงแต่งวัฒนธรรมด้วยสติปัญญาอันปราดเปรื่อง เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อปรารถนาที่ลึกซึ้งขึ้นทุกที

2. วัฒนธรรมสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคมมนุษย์ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องสร้างข้อตกลง กฎระเบียบขึ้นใช้เพื่อเป็นเครื่องมือควบคุมสังคม มนุษย์ได้กำหนดบรรทัดฐานทางสังคมต่าง ๆ เช่น วิธีประชา ขนบประเพณีกฎหมาย ค่านิยม และความเชื่อ ฯลฯ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมลักษณะหนึ่งขึ้นใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตโดยกำหนดบทลงโทษไว้หากไม่ปฏิบัติตาม ดังนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นเครื่องบังคับ และควบคุมผู้คนให้ประพฤติเป็นระเบียบเดียวกันทั้งหมด และขณะเดียวกันก็สร้างความรู้สึกร่วมกันเกี่ยวกับความเป็นกลุ่มพวกเดียวกันของพวกเขาจากกลุ่มอื่น

3. วัฒนธรรมเป็นเครื่องแสดงถึงความเหมือนและความต่างกันของสังคมมนุษย์แต่ละวัฒนธรรมต่างมีวิถีชีวิตเฉพาะที่เป็นของตนเองมาจากการถ่ายทอด และมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องมาหลายชั่วอายุคน จนกลายเป็นบุคลิกภาพ หรือเอกลักษณ์ของกลุ่มคนนั้น ๆ สถาบันทางสังคมเป็นเครื่องชี้เฉพาะลักษณะความรู้สึกร่วมกันและแบบอย่างความประพฤติของผู้คนแต่ละวัฒนธรรมคนเรามากก็มักเทียบเคียงแบบแผนของตนกับกลุ่มอื่น แล้วเห็นกันว่าวัฒนธรรมของตนเหนือกว่า เช่น ความต้องการสืบพันธุ์ และขยายเผ่าพันธุ์ของมนุษย์เป็นสาเหตุให้มนุษย์ได้สร้างแบบแผนการแต่งงานขึ้น คนอิสลามมีประเพณีการสมรสแบบหลายภรรยา คนไทยปัจจุบันนิยมสมรสแบบสามีเดียวภรรยาเดียว เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า องค์ประกอบของวัฒนธรรม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงต่อกันซึ่งผลิตของมนุษย์ และสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเรา ที่กลุ่มสมาชิกทางสังคมกำหนดขึ้นไว้เพื่อการอยู่ร่วมกันและเกิดการยอมรับภายในกลุ่มหนึ่ง ๆ ในสังคม

1.3 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

มีนักวิชาการได้ให้ที่มาของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมไว้หลายลักษณะประมวลได้ ดังนี้

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536, น. 28 – 29) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม สามารถแบ่งได้ 2 ปัจจัย ได้แก่

1. ปัจจัยภายใน หมายถึง ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมภายในสังคม ซึ่งสามารถมองได้ 2 ลักษณะ คือ

1.1 ปัจจัยที่แสดงออกอย่างเปิดเผย หรือตั้งใจกระทำการเปลี่ยนแปลง (Manifest or Intended) ได้แก่ กระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement) การประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ (Invention) การวางแผนทางสังคม การกระทำของปัจเจกบุคคลในสังคม เช่น ผู้นำ ขบถ เป็นต้น

1.2 ปัจจัยที่ไม่ได้แสดงออกอย่างเปิดเผย หรือตั้งใจ เช่น ความตึงเครียดภายในระบบสังคมและการขาดแคลนทรัพยากร ทำให้มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นต้น

2. ปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นภายนอกของสังคม ปัจจัยที่เห็นชัด คือ

2.1 การเปลี่ยนแปลงลักษณะประชากร ได้แก่ การย้ายถิ่นของประชากร ความแตกต่างขององค์ประกอบของประชากร เช่น อายุ เพศ และการศึกษา เป็นต้น

2.2 การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ อันได้แก่ สภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติที่เปลี่ยนไป เช่น ภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด เป็นต้น

2.3 กลุ่มกระทบจากภายนอก ได้แก่ การล่าอาณานิคมและการโจมตีจากชาติอื่น

2.4 การยืมวัฒนธรรม ได้แก่ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับชนชาติอื่น หรือการยอมรับวัฒนธรรมอื่นมาใช้ ทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์ (2521, น. 59 – 63) ได้กล่าวถึงสาเหตุของความตึงเครียดภายในสังคม อาจแบ่งออกได้ดังนี้

1. ความขัดแย้งกันระหว่างพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลและแบบแผนของสังคมทำให้เกิดความตึงเครียดในสังคม เช่น

1.1 การที่ปัจเจกบุคคลประพฤติอิสระตามใจชอบ โดยไม่คำนึงว่าตนเองย่อมมีความรับผิดชอบต่อสังคม

1.2 พฤติกรรมเบี่ยงเบนที่มีการประพฤติผิดประเพณีอย่างธรรมดา จนถึงขั้นรุนแรง คือ การประกอบอาชญากรรม

2. ความขัดแย้งในระหว่างวัฒนธรรมและสังคม หรือการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมภายในสังคมย่อมก่อให้เกิดความตึงเครียดทั่ว ๆ ไปในสังคม ได้แก่

2.1 ค่านิยมที่แตกต่างกันมากสองสามประการ อาจจะผสมผสานอยู่ในวัฒนธรรมเดียวกันได้

2.2 ความขัดแย้งทางสังคมจะเกิดขึ้นถ้าปทัสฐาน และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไม่ลงรอยกับค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน

2.3 ปทัสฐานและกฎเกณฑ์ของสังคมบ่อยครั้งที่ไม่กลมกลืนกันภายในสังคม และทำให้เกิดความตึงเครียด

2.4 การเปลี่ยนแปลงในด้านเทคนิควิทยามักทำลายระบบสังคม ดังนั้นในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ หรือการแพร่กระจายทางเทคนิควิทยาจะก่อให้เกิดความตึงเครียดในสังคม

2.5 พฤติกรรมที่สังคมแสดงออกอย่างแท้จริงสอดคล้องกับอุดมคติในวัฒนธรรมเป็นบางส่วนและบ่อยครั้งที่ขัดแย้งกันมาก

3. ความตึงเครียดของภาระหน้าที่ในระบบสังคมเกิดขึ้นโดยเป็นผลมาจากโครงสร้างและภาระหน้าที่ของสังคม ความตึงเครียดเหล่านี้ ส่วนใหญ่มีจุดศูนย์กลางอยู่ที่สถานการณ์อย่างหนึ่งหรือมากกว่านั้นในสิ่งอย่างที่เกิดขึ้นในทุก ๆ สังคม คือ การไม่บรรลุผลสำเร็จตามความต้องการของสังคม

3.1 ไม่มีสังคมใดที่สามารถทำให้ผู้ที่อยู่ในสังคมนั้นทุกคนพึงพอใจได้ และไม่มีสังคมใดสามารถตอบสนองต่อความต้องการของภาระหน้าที่ต่าง ๆ ได้ถูกต้องครบถ้วน การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ตามลำดับขั้นที่ผ่านมามีอันเนื่องมาจากความต้องการที่แตกต่างกันทำให้เกิดความตึงเครียด การแบ่งหรือการกระจายผลประโยชน์ของกิจกรรมภายในสังคมภายในระหว่างหน่วยย่อย ทำให้มีการโต้เถียงกันในเรื่องที่มีการแบ่งปันผลประโยชน์

3.2 ส่วนประกอบย่อยของสังคมใด ๆ ก็ตาม มักมีภาระหน้าที่ของตนเองต่างจากสังคมใหญ่

3.3 ภาระหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ของสังคม หรือสถาบันต่าง ๆ ต้องมีการร่วมมือและควบคุมซึ่งกันและกัน

สนธิ สัมครการ (2525, น. 13- 14) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับแนวคิด และทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ไว้ 4 ประการ คือ

1. ทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict Theory) มีที่มาจากแนวความคิดของมาร์ก ซึ่งเห็นว่าความขัดแย้งเป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความขัดแย้งหลักในสังคม คือ ความขัดแย้งระหว่างชนชั้น ความขัดแย้งทางชนชั้นนี้ดำรงอยู่ตลอดเวลา และเป็นพลังผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมต่าง ๆ มาเป็นลำดับ ความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลงความเป็นลักษณะธรรมชาติ ที่มีอยู่ในระบบสังคมทั้งหลายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนักทฤษฎีความขัดแย้งรุ่นหลัง ไม่ได้มีความคิดว่าการเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นผลของความขัดแย้งระหว่างชนชั้นเท่านั้น แต่ความขัดแย้งอาจเกิดระหว่างกลุ่มเชื้อชาติ กลุ่มศาสนาและกลุ่มการเมือง ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเหล่านี้จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมได้เช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามทฤษฎีความขัดแย้งก็ยังมีข้อจำกัดบางประการ คือ ไม่สามารถอธิบาย การเปลี่ยนแปลงทุกแบบ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงในบางส่วนของสังคมที่เกิดขึ้นทีละเล็กทีละน้อย ซึ่งอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของครอบครัว จากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว เป็นต้น

2. ทฤษฎีความทันสมัย (Monetization Theory) คำว่า ความทันสมัยมักใช้กันในความหมายที่เป็นการเปลี่ยนแปลงจากสภาพทางสังคม ประเพณีดั้งเดิม ไปสู่สังคมสมัยใหม่ที่มีลักษณะตามอย่างสังคมที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมตะวันตก ทฤษฎีความทันสมัยมีพื้นฐานมาจากความคิดว่า สังคมทั้งหลายย่อมพัฒนาจากสภาพล้าหลังไปสู่สภาพความก้าวหน้าที่ดีขึ้น โดยมีสังคมยุโรปและสังคมอเมริกาเป็นแบบอย่างของสังคมที่ก้าวหน้า ลักษณะสำคัญของสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัย หรือที่เรียกว่า สังคมกำลังพัฒนา ได้แก่

2.1 มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคนิควิธีการต่าง ๆ จากแบบง่าย ๆ ที่เคยมีมาตามประเพณีนิยมไปสู่ความรู้และเทคโนโลยีที่เป็นวิทยาศาสตร์

2.2 การผลิตขนาดเล็กไปสู่ขนาดใหญ่

2.3 การใช้แรงงานเครื่องจักรกลมากขึ้น

2.4 มนุษย์หันมาใช้ชีวิตอยู่ในเมืองมากขึ้น

3. ทฤษฎีการพึ่งพา (Dependency Theory) ซึ่งให้เห็นว่าประเทศที่ก้าวหน้าหรือประเทศที่พัฒนาแล้ว มีบทบาทเป็นประเทศศูนย์กลางหรือประเทศเมืองแม่ และประเทศที่ด้อยพัฒนาตกอยู่ในฐานะเป็นประเทศบริวารที่ต้องพึ่งพา หรือขึ้นกับประเทศศูนย์กลาง ซึ่งสามารถอธิบายเพิ่มเติมไว้ว่า สังคมขนาดเล็กมักจะต้องมีความจำเป็นในการพึ่งพาความช่วยเหลือสังคมขนาดใหญ่ที่มีความเข้มแข็ง และมั่งคั่งกว่าเพื่อที่จะสามารถทำให้สังคมเล็กของตนดำรงอยู่รอดได้

4. ทฤษฎีวิวัฒนาการทางวัฒนธรรม (Cultural Evolution Theory) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ว่าวัฒนธรรมของมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามกาลเวลาที่ผ่านมานั้น ซึ่งคำว่า วิวัฒนาการ (Evolution) หมายถึง ภาวะของการเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะเด่นของตัวเอง ลักษณะเด่นที่ว่านี้ คือการเปลี่ยนแปลงอย่างทีละน้อยทีละน้อย หรือการเปลี่ยนแปลงไปทีละเล็กทีละน้อย (Gradual Change) ซึ่งก็หมายความว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ต้องใช้เวลาอันยาวนานถึงจะมองเห็นภาพการเปลี่ยนแปลงโดยชัดเจน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงระบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมทั้งในระบบบุคคล และกลุ่มคน การเปลี่ยนแปลงนี้อาจเป็นไปทั้งก้าวหน้า หรือถดถอย ถาวร หรือชั่วคราวก็ได้ และมีข้อน่าสังเกตเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมหลายประการ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงในด้านความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับกลุ่มคนนั้น คือการเปลี่ยนแปลงในการกระทำต่อกันของมนุษย์

2. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหน้าที่หรือกระบวนการต่าง ๆ ของความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้าง และหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง

3. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งอาจเป็นเรื่องใหญ่ หรือเรื่องเล็กก็ได้

4. การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวเนื่องสอดคล้อง และมีผลกระทบซึ่งกันและกันกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในสังคมนั้น ๆ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ ที่มนุษย์ประดิษฐ์และสร้างขึ้นและที่สำคัญก็คือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านค่านิยมบรรทัดฐานและระบบสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในสังคมนั้น ๆ ซึ่งลักษณะการเปลี่ยนแปลงในแง่สิ่งของเครื่องใช้เกิดขึ้นง่ายกว่า แต่การเปลี่ยนแปลงในเรื่องค่านิยมและสัญลักษณ์ทางสังคมมักจะต้องใช้เวลานานและยากเย็นกว่าการเปลี่ยนแปลงในสังคมชนบท

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2534, น. 208) ได้กล่าวถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมไว้ ดังนี้

1. ผลกระทบทางด้านสังคม ผลกระทบทางสังคมของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีหลายด้านด้วยกันทั้งในด้านขนาดลักษณะ ประเภท และองค์ประกอบของความสัมพันธ์ทางสังคมผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงในสังคมชนบทที่ชัดเจนก็มีความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูกห่างเหินกันไป ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านก็ลดความเข้มและความเหนียวแน่นลงไปทำให้ไม่ค่อยมีความช่วยเหลือเกื้อกูลกันซึ่งกันและกันเหมือนสมัยก่อน ความเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่ของเด็กชนบทสมัยใหม่ก็ลดน้อยลงแม้ความสัมพันธ์ระหว่างพระกับชาวบ้านก็ลดลงไปความเป็นชุมชนชนบทมีความชำนาญเฉพาะด้านมากขึ้นมีคนเลี้ยงไก่ คนเลี้ยงหมู ไม่ได้เป็นชาวนาชาวไร่ทั่วไปเหมือนสมัยก่อน ทำให้มีความจำเป็นต้องพึ่งคนอื่นมากไป พึ่งตนเองน้อยลง

2. ผลกระทบทางด้านวัฒนธรรมการเปลี่ยนแปลงในสังคมชนบทมีส่วนทำให้เกิดผลกระทบต่อวัฒนธรรมชนบทหลายด้านบางอย่างก็เกี่ยวพันใกล้ชิดกับผลกระทบทางสังคมที่กล่าวมาตัวอย่าง เช่น ประเพณีการเคารพผู้อาวุโส ชาวชนบทนิยมวัดภูมากขึ้น ยังถือการวัดคุณค่าของคนด้วยเงินตราหรือวัตถุตีค่าของคนตามปริมาณเงินตรา หรือวัตถุมีค่าที่เขาถืออยู่ ถ้าจะทำอะไรให้กันก็คิดเป็นเงินคิดกำไรขาดทุน มิได้เป็นการช่วยเหลือกันเอาแรงกันระหว่างเพื่อนบ้านใกล้เคียงเหมือนสมัยก่อน มีความนิยมวัฒนธรรมเมือง ซึ่งสืบทอดมาจากวัฒนธรรมตะวันตกมากขึ้นแต่งตัวเหมือนชาวเมือง ดำรงชีวิตเอาอย่างชาวเมืองใช้รถยนต์ จักรยานยนต์ หรือรถแทรกเตอร์เครื่องยนต์กลไกอื่นมากขึ้นเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้นแต่รายได้ไม่ได้เพิ่มขึ้น รวมถึงค่านิยมความคิดความเชื่อในสมัยก่อนจางหายไปหรือสูญหายไปในชุมชนชนบทนั้น ๆ

3. ผลกระทบทางเศรษฐกิจผลกระทบทางเศรษฐกิจของการเปลี่ยนแปลงในชนบทนั้นอาจมองเห็นได้ง่าย ๆ การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทำให้ชาวชนบทต้องเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น ในขณะที่รายได้ไม่เพิ่ม ทรัพยากรในชุมชนก็ถูกใช้ร่อยหรอไปมากขึ้น บางอย่างอาจจะหมดไปหรือเหลือน้อยไปไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ แร่ธาตุทั้งหลายยังมีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนา ชาวชุมชนชนบทก็จะต้องเสียเปรียบการกระจายรายได้และโอกาสเศรษฐกิจก็ยังไม่ยุติ ยังพัฒนาชาวชนบทที่ยังยากจนยังทำงานมากยิ่งขึ้น ได้ผลตอบแทนน้อย เพราะการเอารัศเอาเปรียบชาวชนบททำได้มากขึ้น

โสภณ ชูพิกุลชัย (2522, น. 44) กล่าวไว้ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมที่เป็นอยู่เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านขนาดของโครงสร้าง การเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบ หรือความสัมพันธ์ภายในสังคม นอกจากนี้จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแล้วยังมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้านความเชื่อขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษา และคุณค่าทางสังคมที่แต่ละชุมชนยึดถือ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้จะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เพียงแต่ว่าจะเกิดขึ้นช้าหรือเร็วเท่านั้น สาเหตุก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้นมีมากมาย แต่ที่สำคัญ ๆ ดังนี้

1. เกิดจากการพัฒนาการทางด้านวิชาการและทางด้านวัตถุ คนที่มีการศึกษาสูงมีการเดินทางไปศึกษาต่างประเทศทำให้นำเอาวัฒนธรรมหรือจารีตประเพณีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ นอกจากนี้ความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วมีการผลิตเครื่องมือใหม่ ๆ ขึ้น และผลจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการนี้ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น จึงทำให้การเปลี่ยนแปลงอาชีพซึ่งเดิมมุ่งด้านการเกษตรกรรมแต่ปัจจุบันมาทำงานด้านอุตสาหกรรมมากขึ้น

2. เกิดจากการเปลี่ยนแปลงค่านิยมที่ยึดถืออยู่แต่เดิม คือการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเห็นอกเห็นใจกันกลายมาเป็นตัวใครตัวมันใครดีใครอยู่ เป็นต้น และผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงค่านิยมที่เคยยึดถือกันมาทำให้กลายเป็นคนใจแคบเห็นแก่ตัว

3. เกิดจากการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างทางครอบครัว จากเดิมครอบครัวที่อยู่รวมกันทั้งบิดา มารดา ปู่ย่า ตายาย ลูกหลาน กลายเป็นครอบครัวสมัยใหม่ที่มีเฉพาะพ่อแม่ลูกเท่านั้นและจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางครอบครัวนี้ มีผลทำให้ความอบอุ่นและความสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในครอบครัวรูปแบบเดิมเปลี่ยนแปลงไปจนกลับกลายเป็นความห่างเหิน

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า สังคมและวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับมนุษย์ และมีลักษณะเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่งคงที่ คือ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ผลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ย่อมส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชนนั้น ซึ่งจะเกิดเป็นประโยชน์หรือเป็นโทษในชุมชนก็ได้ตามสถานการณ์ และเวลาที่แตกต่างกันของชุมชนแต่ละแห่ง

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมองที่โครงสร้างและหน้าที่ของระบบสังคมที่ได้เปลี่ยนแปลงไป ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมองที่วิถีชีวิตระเบียบแบบแผนที่ได้เปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นเรื่องของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมเรื่องเดียวกัน ลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อปัจจัยใหม่ๆ สภาพสิ่งแวดล้อมใหม่ โอกาสและบทบาทใหม่ที่ถูกกำหนดไว้แล้ว

1.4 ความสัมพันธ์ทางสังคมวัฒนธรรม

มีนักวิชาการได้ให้นิยาม ความสัมพันธ์ทางสังคมวัฒนธรรมไว้หลายลักษณะประมวลได้ ดังนี้

พระสมชาย อภิญาโณ (2550, น. 7 - 8) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรม ที่เกิดการยอมรับวัฒนธรรมอื่น หรือการครอบงำทางวัฒนธรรมแล้วเกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม จนเป็นผลให้เกิดความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม เกิดจากกรณีที่วัฒนธรรมของคนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นกลุ่มที่มีเชื้อชาติพันธุ์ต่างกัน ถูกซึมซับจนกลมกลืนกับกลุ่มคนวัฒนธรรมอื่นที่มีวัฒนธรรมเข้มแข็งกว่า โดยปกติแล้วกลุ่มคนพวกที่ถูกซึมซับให้กลมกลืน และมักเป็นผู้อพยพหรือชนกลุ่มน้อย ที่แยกตัวมาจากกลุ่มเดิมของตนเองมาอยู่ตามลำพัง

อมรา พงศาพิชญ์ (2549, น. 15 - 21) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมรวมถึงความสัมพันธ์ที่เกิดจากของสังคมที่ไม่เท่ากัน และความสัมพันธ์สังคมกับสิ่งแวดล้อมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบันนี้ชี้ให้เห็นความหลากหลายของรูปแบบความสัมพันธ์ซึ่งการพิจารณาปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Interaction) รายละเอียดที่แตกต่างกัน เช่น

1. การปรับตัว (Adaptation) มักจะใช้ในความหมายของความสัมพันธ์ของมนุษย์และสัตว์กับสภาพแวดล้อมรอบตัว และแหล่งที่อยู่ (Habitat) มักจะเป็นการพิจารณาในแง่เชิงประวัติศาสตร์ว่าได้มี ก) การเปลี่ยนแปลงเพื่อจัดระบบความสัมพันธ์ให้สอดคล้องต่อกัน ข) การปรับเปลี่ยนตัวมนุษย์หรือสัตว์เพื่อให้ความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมเป็นความสัมพันธ์ที่เหมาะสม หรือ ค) การปรับสภาพแวดล้อมเพื่อให้อัดคล้องกับสภาพของมนุษย์ หรือสัตว์ ซึ่งใช้ในความหมายของการปรับเปลี่ยนส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือหลายส่วนเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ลงตัว ซึ่งวัฒนธรรมที่ใช้รวมทั้งวัฒนธรรมในรูปวัตถุ และวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ ซึ่งรวมถึงระบบความคิดวิถีชีวิต และพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม

2. การสังสรรค์ทางวัฒนธรรมหรือการผสมผสานทางวัฒนธรรม (Acculturation) และการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Assimilation) เมื่อจำนวนประชากรเพิ่มจำนวนมากขึ้น จำนวนการกระจายของวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ ซึ่งมีทั้งลักษณะที่เข้ากันได้และขัดแย้งกัน ดังนั้นการสังสรรค์ทางวัฒนธรรม หรือการผสมผสานทางวัฒนธรรม (Acculturation) ใช้เมื่อมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง 2 กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมต่างกัน และมีการรับวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน แต่กรณีที่ตั้งคมวัฒนธรรมที่มีปฏิสัมพันธ์กันมีพลังน้อยจะถูกผสมกลมกลืนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มวัฒนธรรมมากกว่า ในขณะที่เดียวกันอาจมีการแลกเปลี่ยนกันได้ ถ้าวัฒนธรรม 2 ชุด ถูกผสมรวมกันเป็นชุดเดียวกันไม่ว่าจะมีส่วนของชุดใดมากกว่ากันก็จะเป็นการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Assimilation) เกิดการยอมรับซึ่งกันและกันและการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมนี้อาจเกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรืออาจเกิดขึ้นจากความตั้งใจของอีกฝ่ายที่มีอำนาจก็ได้ กรณีของประเทศไทยในบางช่วงเวลานโยบายของรัฐก็มีความโน้มเอียงให้เกิดการผสมกลมกลืนชาติพันธุ์

3. การบูรณาการทางวัฒนธรรม (Cultural Integration) และทวิลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Double Ethnic Identity) การบูรณาการทางวัฒนธรรม คือ การยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของแต่ละวัฒนธรรมด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม คือ มีวัฒนธรรมที่หลากหลายร่วมกัน และไม่ได้มีการพยายามครอบงำซึ่งกันและกัน ในสังคมปัจจุบันเมื่อเกิดรัฐประเทศ และพบว่ามียุทธศาสตร์หลายกลุ่มตั้งถิ่นฐานอยู่ภายในอาณาเขตของรัฐประเทศ ถ้าปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมสมัยใหม่มีลักษณะยอมรับซึ่งกันและกัน ย่อมหมายความว่าเกิดบูรณาการทางวัฒนธรรม บางครั้งใช้คำว่าพหุวัฒนธรรม (Cultural Pluralism) หมายความว่ากฎหมาย และกฎระเบียบที่ใช้ในการบริหารหรือการจัดการมีลักษณะไม่เคร่งครัด และเปิดโอกาสให้มีทางเลือกในการปฏิบัติการโดยไม่มีวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งครอบงำ (Dominant Cultural) และวัฒนธรรมอื่นถูกครอบงำ (Subordinate Cultural) ความสัมพันธ์เชิงอำนาจเป็นเรื่องสำคัญ แต่ในทางปฏิบัติวัฒนธรรมชุดหนึ่งยังมีบทบาทในสังคมเหนือชุดอื่น

4. ความขัดแย้งทางวัฒนธรรม (Cultural Conflict) การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมและการสังสรรค์ทางวัฒนธรรมอาจสร้างความขัดแย้ง ถ้าสมาชิกในกลุ่มไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน โดยปกติกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และภาษาพูดร่วมกัน มักจะมีความขัดแย้งทางวัฒนธรรมน้อย ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมเกิดขึ้น เมื่อมีการปะทะสังสรรค์ของวัฒนธรรมที่ต่างกัน ทั้งนี้อาจเกิดจาก 1) การอพยพย้ายถิ่นของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเข้ามาสู่อาณาบริเวณที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ หรือวัฒนธรรมอื่นอยู่แล้ว ถ้าการอพยพย้ายถิ่นไม่มีการยอมรับความเป็นมิตรก็จะเกิดการขัดแย้งได้ 2) การขยายดินแดนของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อเสริมอาณาเขตของตนซึ่งมีผลในการรุกรานกลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ก่อนแล้ว ทั้งนี้รวมที่มีการยกทัพไปสู้รบกัน เช่น

สงครามในสมัยโบราณ หรือ 3) การล่าอาณานิคมของสังคมตะวันตกโดยกลุ่มที่มีอำนาจสามารถเข้าไปครอบครองและเผยแพร่วัฒนธรรมของตนเองด้วย 4) เกิดจากการแพร่กระจายของวัฒนธรรมโดยการสื่อสารถ่ายทอดผ่านสื่อมวลชน ระบบการศึกษาและเทคโนโลยีต่าง ๆ

Gudykunst and Kim (1996 p. 3 - 18, อ้างถึงใน เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2548, น. 98 - 103) ว่ามีอย่างน้อย 4 มิติ ทางบทบาทความสัมพันธ์ที่มีความแตกต่างกันในแต่ละวัฒนธรรมได้แก่

1. ระดับของความเป็นบุคคล หรือระดับความเป็นส่วนตัว (Degree of Personalness) หากมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของสังคมใดระดับความเป็นบุคคล สังคมมักมีแนวโน้มในการเน้นค่านิยมแบบ “Diffuseness” แต่หากมีระดับความเป็นบุคคลต่ำ ก็เน้นค่านิยมแบบ “Specificity” ความแตกต่างในระดับความเป็นส่วนตัวหรือไม่ส่วนตัว ความคาดหวังบทบาทนี้อาจกลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ที่สนิทสนม เนื่องจากอาจก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกันได้

2. ระดับความเป็นทางการ (Degree of Formality) วัฒนธรรมที่ต่างกันมักมีความคาดหวังระดับความเป็นทางการในความสัมพันธ์กับบุคคลที่มีบทบาท และสถานภาพเดียวกันต่างกัน

3. ระดับความเหลื่อมล้ำระหว่างบุคคลหรือระดับการมีลำดับชั้นในสังคม (Degree of Hierarchy) ในแต่ละสังคมจะมีลำดับชั้นที่แตกต่างกัน บางสังคมนิยมความเท่าเทียมกัน และการยอมรับซึ่งกันและกัน ในขณะที่บางสังคมจะนิยมระบบอาวุโส การให้ลำดับชั้นที่แตกต่างกันทำให้เกิดความคาดหวังในการแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันตามมา และเมื่อความคาดหวังแตกต่างกัน ทำให้เกิดความคาดหวังในการพฤติกรรมที่แตกต่างกันตามมา และเมื่อความคาดหวังต่างกันก็ย่อมทำให้ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมตามที่สื่อสารต้องการได้อย่างถูกต้อง

4. ระดับความคาดหวังในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Degree of Interpersonality) เมื่อเข้าใจถึงความสัมพันธ์ทางสังคมว่าคู่สัมพันธ์ใดมีระดับความสัมพันธ์ในมิติต่าง ๆ เป็นเช่นใดแล้ว ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนับตั้งแต่การแรกพบ การแนะนำตัว การเริ่มบทสนทนา การเจรจา การพูด ปฏิภาณ และการแสดงออกต่าง ๆ ระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์กัน และวิธีการล้าล่วงเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ต้องทำความเข้าใจ เมื่อสื่อสารกับคนต่างวัฒนธรรมเนื่องจากรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีความแตกต่างกันในแต่ละวัฒนธรรม การสื่อสารในระดับสังคม เป็นการสื่อสารในระดับกลุ่มย่อยของวัฒนธรรมซึ่งได้มีการแบ่งแยก ออกมาในรูปแบบของสถาบันสมาคมชมรม หรือการรวมตัวในรูปแบบอื่น ๆ การสื่อสารในระดับนี้ยึดหลักความสัมพันธ์

ของบุคคลที่มีต่อบทบาทของสังคมที่บุคคลมีอยู่ ฉะนั้น ประสิทธิภาพของการสื่อสาร ในระดับสังคมย่อมขึ้นอยู่กับ การคาดคะเนความคล้ายคลึงกันของบทบาทที่บุคคลที่อยู่ภายในกลุ่มของสังคม

Klein (1992, p. 10, อ้างถึงใน บัญญัติ ยงยวนและชัยวัฒน์ ผดุงพงษ์, 2550, น. 3)

นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ได้พัฒนาลำดับขั้นของความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์เอาไว้ 7 ขั้น จากลำดับต่ำสุด คือความสัมพันธ์แบบมุ่งร้าย (Hostile) จนไปสู่ความสัมพันธ์สูงสุด คือความสัมพันธ์แบบเป็นมิตร (Friendly) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ความเป็นมิตร (Friendly)

ขั้นที่ 2 การร่วมมือ (Cooperation)

ขั้นที่ 3 การยอมรับ (Respect)

ขั้นที่ 4 การอดทนอดกลั้น (Tolerance)

ขั้นที่ 5 การเกี่ยวข้องสัมพันธ์เฉพาะบางคน (Predilection)

ขั้นที่ 6 การมีอคติ (Prejudice)

ขั้นที่ 7 การแบ่งพรรคแบ่งพวก (Discrimination)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้คนต่างเชื้อชาติกัน หรือที่มีมรดกทางวัฒนธรรม ต่างกันและอยู่ร่วมกันในอาณาเขตเดียวกันของพื้นที่ทางวัฒนธรรม ตามปกติแล้วความสัมพันธ์จะเป็นไปในลักษณะที่ชนกลุ่มน้อยค่อยเปลี่ยนแปลงภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตของตนให้เข้ากับวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่โดยปรับตัว การสังสรรค์ทางวัฒนธรรม หรือการผสมผสานทางวัฒนธรรม การบูรณาการทางวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถยอมรับ เกิดความร่วมมือ ความเป็นมิตรและอยู่ร่วมกันได้ในสังคม

1.5 พหุวัฒนธรรม

มีนักวิชาการได้ให้นิยาม ความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมหรือพหุวัฒนธรรมรวมทั้งการเข้าใจชนชาติอื่นและอยู่ร่วมกันอย่างสันติประมวลได้ ดังนี้

รายงานการพัฒนาดน (2547, น. 115 – 116) ได้รายงานเกี่ยวกับความจำเป็นที่จะต้องแสวงหาหนทางใหม่ ๆ ที่มีรากฐานอยู่บนนโยบายพหุวัฒนธรรม กระแสของการไหลบ่าของสินค้า ความคิด ผู้คนและเงินทุนในยุคโลกาภิวัตน์ อาจถูกมองว่าเป็นการคุกคาม ทางวัฒนธรรมประจำชาติอันนำไปสู่การละทิ้งคุณค่าของประเพณีและการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมกระแสดังกล่าวอาจนำไปสู่การกัดกร่อนทางวัฒนธรรม จึงจำเป็นต้องใช้ นโยบายพหุวัฒนธรรมสำหรับดูแลจัดการในหนทางที่ยอมรับความแตกต่างและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การแยกภูมิปัญญาดั้งเดิมออกจากโลกาภิวัตน์ เพื่อให้มีการยอมรับในคุณค่าของทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเปิดเผยและอัตลักษณ์ทาง

วัฒนธรรมของผู้อพยพด้วย นโยบายพหุวัฒนธรรมมีเป้าหมายเพื่อปกป้องเสรีภาพทางวัฒนธรรม และเพิ่มทางเลือกให้กับประชาชนตามวิถีทางที่ประชาชนเลือก

วรรณวิไล ใจเกลี้ยง (2550, น. 17 - 19) กล่าวว่า เมื่อเราเข้าสู่โลกศตวรรษที่ 21 ประชากรมากมายหลายล้านคนในหลายร้อยประเทศ มีความเป็นพหุ (มาก/หลาย) วัฒนธรรมและความเป็นพหุ (มาก/หลาย) เชื้อชาติ ปรากฏอยู่ทั่วไปในโลกอย่างภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกแต่ประเทศอาจมีความเป็นพหุวัฒนธรรมและพหุเชื้อชาติที่แตกต่างกันไป เช่น ประเทศอินเดีย มีประชากรมากเป็นอันดับสองรองจากประเทศจีน แต่ประชากรส่วนใหญ่ยังยากจนและขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เนื่องจากมีเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรมต่างกันอย่างมากมาย ผิดกับประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศที่ร่ำรวยที่สุดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและมีความเป็นชาตินิยมสูง ก็ยังตระหนักถึงความสำคัญของความเป็นพหุวัฒนธรรมและพหุเชื้อชาติในสังคมโลก ในยุคโลกาภิวัตน์ นอกจากนี้ความแตกต่างทางพหุวัฒนธรรมและพหุเชื้อชาติในระดับภูมิภาคและท้องถิ่นด้วยในยุคปัจจุบันมีคนหลายกลุ่มที่แตกต่างกันทำให้กลายเป็นสังคมที่มีความแตกต่างกันไป จึงมีวัฒนธรรมทั่วไปและวัฒนธรรมย่อย วัฒนธรรมทั่วไปเป็นวัฒนธรรมหลักในการดำเนินชีวิต ส่วนวัฒนธรรมย่อยเรียกว่าวัฒนธรรมเฉพาะซึ่งเหมือนกันในกลุ่มชนบางกลุ่มเท่านั้น เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทั่วไปแต่ขณะเดียวกันมักแตกต่างไปจากวัฒนธรรมทั่วไป วัฒนธรรมย่อยที่สำคัญได้แก่ วัฒนธรรมย่อยตามเชื้อชาติ วัฒนธรรมย่อยตามเกณฑ์อายุ วัฒนธรรมย่อยตามท้องถิ่นและวัฒนธรรมย่อยตามอาชีพ วัฒนธรรมสมัยใหม่มักประกอบด้วยสมาชิกที่มีเชื้อชาติต่าง ๆ กัน ทำให้เกิดวัฒนธรรมย่อยเชิงเชื้อชาติ ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยมีจำนวนมากมาย เช่น ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ชาวไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีน มอญ พม่า เวียดนาม ชาวมอแกน ชาวซาไก เป็นต้น คนกลุ่มนี้มักมีภาษา ค่านิยม ความคิดความเชื่อทางศาสนา ประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ต่างไปจากคนไทยทั่วไป

เกษม เพ็ญภินันท์ (2552, น. 15 - 17) ได้กล่าวถึงความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรมเป็นปรากฏการณ์แห่งยุคสมัย ซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นมาแค่เป็นผลพวงของกระแสโลกาภิวัตน์ แต่รวมถึงการเปิดกว้างของระบบการเมือง คือ ระบอบประชาธิปไตย ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบสังคมนิยมและระบอบคอมมิวนิสต์ได้ปรับตัวและเปลี่ยนแปลงมาสู่ระบอบประชาธิปไตย เป็นส่วนใหญ่ซึ่งได้เปิดระบบการเมืองให้กว้างขึ้น โดยสลายและทำลายความคิดเรื่องความมั่นคงของรัฐและความเอกภาพภายในรัฐที่กดทับและปิดกั้นความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมและยังให้การสนับสนุนโดยเน้นให้เห็นความสำคัญของความแตกต่างทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศาสนา เพศสภาพและรูปแบบในการดำเนินชีวิตด้วยการเคารพต่อศักดิ์ของความเป็นมนุษย์บนพื้นฐานสิทธิมนุษยชน ปัญหาเรื่องความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมเกิดขึ้นมาบนพื้นฐานคติทางความคิด

เรื่องความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของรัฐและชาติ สิ่งที่รัฐกระทำต่อผู้คนภายในชาติคือการผสมกลมกลืนให้เกิดขึ้นทั้ง ๆ ที่ภายในแต่ละรัฐล้วนเต็มไปด้วยผู้คนต่างเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์อยู่ร่วมกันและอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน รัฐจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนนโยบายด้านวัฒนธรรมและยอมรับว่าความแตกต่างหลากหลายทางการดำเนินชีวิต อัตลักษณ์และคุณลักษณะความเป็นมนุษย์หรือความเป็นตัวตนไม่สามารถลดทอนลงมาเป็นวัฒนธรรมเดียวได้ แต่ในขณะเดียวกันรัฐยังปัญหาที่ไม่ใช่อุดมการณ์ทางการเมือง เช่น ปัญหาเกี่ยวกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศาสนา ความเชื่อ เพศสภาพและวัฒนธรรมย่อย (Subculture) รัฐบาลบางประเทศได้เสนอทางออกผ่านแนวนโยบายเกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural Society) โดยอาศัยแนวคิดพหุวัฒนธรรมนิยม (Multiculturalism) เป็นพื้นฐาน

ธีรยุทธ บุญมี (2546, น. 51 – 52) ได้กล่าวสรุปอิทธิพลความคิดพหุนิยม คือ การมองว่ามีโลกหลายโลก (วัฒนธรรม สังคม) ที่มีฐานะต่าง ๆ กัน ความจริงหลายความจริงหลายกรอบทฤษฎีความคิดที่มีฐานในการเข้าถึงความรู้ได้เหมือน ๆ กัน มีแรงจูงใจที่เผ่งเร้นต่าง ๆ กันอยู่ในกรอบความคิด ทฤษฎี สำนวนโวหารของเรา ยังมีพุทธศาสน์อีกแบบหนึ่งซึ่งได้รับอิทธิพลจากข้างต้น คือ พุทธศาสน์ทางสังคมวัฒนธรรม ซึ่งควรมีมิติต่าง ๆ ต่อไปนี้ คือ มีความสัมพันธ์ทางสังคม โครงสร้างหรือสถาบันต่าง ๆ กันแต่มีความสำคัญทัดเทียมกันเป็นที่มาของทฤษฎีต่าง ๆ ที่เราต้องเคารพไม่อาจมองข้ามได้ มีวัฒนธรรมย่อย ซึ่งมีสิทธิดำรงอยู่และมีความสำคัญมีอัตลักษณ์ที่หลากหลาย ชับซ้อน มีตัวตนที่หลากหลายซับซ้อน

มธุมนต์ แคะเทอร์เรนซ์ (2554, น. 9) ได้กล่าวถึงความหมายพหุวัฒนธรรมว่า หมายถึง การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา และประวัติศาสตร์ โดยใช้โครงสร้างของกลุ่มชน เชื้อชาติ สถานะของครอบครัว เพศ ความสามารถพิเศษ ภาษา ศาสนา บทบาททางเพศและพื้นที่ทางภูมิศาสตร์

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2542, น. 58 - 67) ได้นำเสนอ ทฤษฎีการเข้าใจชนชาติอื่น (A Theory of understanding other peoples) การเข้าใจชนชาติอื่น ต่างชาติต่างภาษาเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก แต่ก็ได้มีความพยายามกระทำกันมานานมากแล้ว โดยเฉพาะนักมานุษยวิทยา เพราะนักวิชาการกลุ่มนี้มุ่งศึกษาทำความเข้าใจบุคคลในต่างสังคมและวัฒนธรรม และได้ขยายทัศนออกไปครอบคลุมตัวแปรอื่น ๆ เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์เป็นแนวทาง การที่ชนชาติหนึ่งจะเข้าใจชนชาติหนึ่งได้นั้น จะขึ้นอยู่กับความเข้าใจปัจจัยภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของคนชาติที่จะทำความรู้จักเข้าใจ ยังต้องทำความเข้าใจตัวเอง สังคมและวัฒนธรรมตนเองด้วยการเข้าใจชนชาติอื่น ขึ้นอยู่กับตัวแปร 6 ประการ ดังนี้

1. ความเข้าใจของสภาพภูมิศาสตร์ของชนชาตินั้น หมายความว่า ชนชาติหนึ่งคิดอย่างไร ประพฤติอย่างไรขึ้นอยู่กับการศึกษาที่เขาเจริญเติบโต หรือมาจากสังคมที่แวดล้อมด้วยสภาพภูมิศาสตร์ อันได้แก่ ดินฟ้า อากาศ ร้อนหรือหนาว เย็นหรือแถบอากาศอบอุ่น ทะเลมหาสมุทร ทรัพยากรอุดมสมบูรณ์หรือไม่ พื้นที่เหมาะแก่การเพาะปลูกหรือไม่ เพราะสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด บุคลิกภาพ และการกระทำของคน

2. เข้าใจประวัติศาสตร์ของชนชาตินั้น จะช่วยทำให้เข้าใจความรู้สึกนึกคิดหรือบุคลิกพฤติกรรมของเขาว่าทำไมเขาจึงคิดหรือประพฤติหรือมีท่าทีทำทางเช่นนั้น เช่น ชนชาติที่เป็นเมืองขึ้นย่อมมีท่าทีระวาง ในทางตรงข้ามหากข้อมูลทางประวัติศาสตร์แสดงความเป็นญาติกันย่อมเข้าใจกันได้ง่าย

3. เข้าใจสังคมวัฒนธรรมของชาตินั้น หมายถึง เข้าใจองค์กรสังคมอันเป็นกลุ่มคน บุคคลเป้าหมายเกิดขึ้นได้รับการเลี้ยงดูและเจริญเติบโต กับเข้าใจวัฒนธรรม ได้กระจายออกเป็นสถาบันต่าง ๆ อันเป็นกรอบหล่อหลอมความคิด ความเชื่อและบุคลิกของเขาและเป็นบรรทัดฐานให้ประพฤติปฏิบัติตาม เช่น สังคมเมืองหรือชนบท การเข้าใจวัฒนธรรมของเขาจึงทำให้เราเข้าใจเขาด้วยเช่นนี้

4. ความเข้าใจชนชาติอื่นขึ้นอยู่กับความเข้าใจตนเอง การรู้ว่าตนเองนั้นเป็นชนชาติใด มีบุคลิกอย่างไร เป็นชนชั้นใด เป็นคนเมืองหรือชนบทมีฐานะเศรษฐกิจสังคมอย่างไร เป็นต้น เมื่อเรารู้จักตนเอง เราก็สามารถเข้าการคิดการกระทำของคนอื่นคนชาติอื่นที่มีต่อเราได้

5. เข้าใจสังคมวัฒนธรรมของชนชาติตน เพราะว่า ชนชาติอื่นย่อมจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจสังคมและวัฒนธรรมเรามาล่วงหน้าแล้ววางแผนปฏิบัติตามความรู้เกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรมของเรา เมื่อเขาปฏิบัติต่อเราตามวัฒนธรรมเรา เราก็เข้าใจเพราะเราเข้าใจวัฒนธรรมของเราหรือเรารู้ฐานะของสังคมเรา

6. เข้าในสถานการณ์ขณะสัมพันธ์ เพราะ สถานการณ์ขณะสัมพันธ์มีอิทธิพลต่อความประพฤติของชาติอื่นที่สัมพันธ์กับเราด้วย สิ่งที่น่าประหลาดขณะสัมพันธ์มีความสัมพันธ์มากอาจเป็นจุดจบของทุกสิ่งทุกอย่างที่เตรียมมาอย่างดี หรืออาจลงเอยตามที่คาดหวังก็ได้ทั้งสิ้นแล้วแต่การตีความขณะนั้น

บุญเดิม พันรอบ (2528, น. 223 - 224) ได้เสนอแนวความคิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ คือ การร่วมมือหรือการประสานงานกันระหว่างคนในสังคมนั้น ซึ่งมีรูปแบบความร่วมมือนั้น มีอยู่ 3 ประการ คือ

1. การร่วมมือกัน (Cooperation) การร่วมมือเป็นกระบวนการที่สำคัญในการอยู่ร่วมกัน ความร่วมมือกันเป็นการกระทำของมนุษย์ ความร่วมมือกันจะต้องมีวัตถุประสงค์

ร่วมกัน จึงทำให้บรรลุดมมุ่งหมายร่วมกัน เช่น การลงแขกเกี่ยวข้าว หรือการร่วมมือสร้างบ้านเรือนของคนในสังคมดั้งเดิม ความร่วมมือกันจึงเป็นกระบวนการทางสังคมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นมา

2. การปรับตัว (Accommodation) การที่บุคคลมากกว่าหนึ่งคนอพยพหรือย้ายที่อยู่จากสภาพแวดล้อมเดิม ไปสภาพแวดล้อมใหม่ ทำให้บุคคลนั้นปรับตัวแบบหนึ่ง ถ้ามีสองคนต้องปรับตัวอีกแบบหนึ่ง เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้ เช่น การแต่งงานของกับคนเชื้อชาติอื่นหรือชนชาติเดียวกัน ไม่ว่าจะปรับตัวอย่างไรก็ตามย่อมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเกิดขึ้นเสมอ

3. การผสมกลมกลืน (Assimilation) เป็นกระบวนการที่กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน ผสมกลมกลืนเป็นกลุ่มเดียวกัน โดยกลุ่มวัฒนธรรมเด่นหรือแข็งแกร่งวัฒนธรรมที่ค่อนกว่า รวมทั้งวัฒนธรรมของสังคมกลุ่มน้อยจะเสียเปรียบวัฒนธรรมของชนกลุ่มใหญ่เสมอ นอกเสียจากวัฒนธรรมวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยมีลักษณะเด่นกว่า คนในกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าจึงจะสามารถกลืนคนส่วนใหญ่ได้

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า พหุวัฒนธรรม หรือความหลากหลายทางวัฒนธรรม คือ มิติของความแตกต่างซึ่งมีที่มาจากสภาพของภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ความแตกต่างทางเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศาสนา เพศสภาพและรูปแบบในการดำเนินชีวิตเป็นปัจจัย และข้อจำกัดที่หล่อหลอมมนุษย์ให้แตกเปลี่ยน แบ่งปันสังคมนิติการดำเนินชีวิตกับสภาพแวดล้อมรอบตัวแล้วสร้างสรรค์เป็นภูมิปัญญา ด้วยการจัดการที่สืบทอดยาวนานมีการแต่งเติมจนกลายเป็นบริบทของสังคม และเป็นวิถีคิดหลักของท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งเราจำเป็นต้องมีความเข้าใจในความเป็นอื่นหรือต่างจากเราและก็พร้อมเข้าใจสังคมวัฒนธรรมชนชาติอื่นและสังคมวัฒนธรรมของตนเองจึงสามารถปรับเปลี่ยนและผสมผสานเกิดความร่วมมือกันนำมาซึ่งการยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการผสมผสานทางวัฒนธรรม

ในการศึกษาบทนี้ผู้วิจัย จึงได้นำแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องความหมายของการผสมผสานทางวัฒนธรรมและปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ที่มีความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจตามแนวคิดทฤษฎีที่เฉพาะที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการวิจัยมาพิจารณานำเสนอตามลำดับ ดังนี้

2.1 ความหมายของการผสมผสานทางวัฒนธรรม

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (ม.ป.ป., น. 36) ได้ให้ความหมายของการผสมผสานทางวัฒนธรรม หมายถึง การเชื่อมต่อและก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมแต่ละฝ่ายขึ้น กลายมาเป็นวัฒนธรรมใหม่ที่ยอมรับใช้ร่วมกัน การผสมผสานทางวัฒนธรรม เป็นรูปแบบหนึ่งของการติดต่อทางวัฒนธรรม เป็นผลมาจากการที่ปัจเจกชนหรือกลุ่มคนต่าง ๆ รับเอาวัฒนธรรมอื่น ๆ มาเป็นของตน เช่น กรณีการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม

กาญจนา แดงมณี (2541, น. 19 - 20) ได้ให้ความหมายของการผสมผสาน หมายถึง การรวมหน่วยที่แยกออกจากกันเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกลายเป็นสิ่งใหม่ขึ้นมา ซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากผลรวม ซึ่งเกิดจากการบวกสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เช่น กลุ่มคนซึ่งมีความสามัคคีร่วมมือกันเป็นอย่างดี เรียกว่า มีการบูรณาการรวมหน่วยสูง ย่อมทำงานได้ ผลรวมทั้งหมดมากกว่าผลรวมของผลงานที่สมาชิกแต่ละคนแยกกันทำ หรือการรวมเผ่ากันของชนเผ่าต่าง ๆ หรือชนชาติต่าง ๆ เข้าเป็นประชาชาติเดียวกัน ย่อมเกิดพลังซึ่งยิ่งใหญ่ที่แสดงออกมาตามตัวเลขของประชากรที่มารวมกัน ดังนั้น วัฒนธรรมที่เกิดขึ้นเนื่องจากการผสมกลมกลืนของชนเหล่านี้จะมีคุณลักษณะใหม่เป็นของตนเองขึ้นมา และส่วนของวัฒนธรรมใหม่นี้จะมีความแนบชิดเข้าด้วยกัน ทั้งนี้ต่างกับการเอาวัฒนธรรมรวมกันอย่างธรรมดามากกว่าผลรวมของผลงานที่สมาชิกแต่ละคนแยกกันทำ หรือการรวมเผ่ากันของชนเผ่าต่าง ๆ หรือชนชาติต่าง ๆ เข้าเป็นประชาชาติเดียวกัน ย่อมเกิดพลังซึ่งยิ่งใหญ่ที่แสดงออกมาตามตัวเลขของประชากรที่มารวมกัน ดังนั้นวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นเนื่องจากการผสมกลมกลืนของชนเหล่านี้จะมีคุณลักษณะใหม่เป็นของตนเองขึ้นมา และส่วนของวัฒนธรรมใหม่นี้จะมีความแนบชิดเข้าด้วยกัน ทั้งนี้ต่างกับการเอาวัฒนธรรมรวมกันอย่างธรรมดา

Keyes (1967, p. 232 - 237, อ้างถึงใน ชาญชัย ใจหาญ, 2538, น. 11 - 12) การผสมผสานทางวัฒนธรรมในสังคมใดสังคมหนึ่งมีองค์ประกอบที่เป็นลักษณะเด่นอยู่ 3 ประการ คือ ประการแรก ในวัฒนธรรมใหญ่จะประกอบไปด้วยวัฒนธรรมย่อย ซึ่งสมาชิกในกลุ่มวัฒนธรรมย่อยยังแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของแต่ละกลุ่ม แต่ขณะเดียวกันสมาชิกในกลุ่มย่อยก็จะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของวัฒนธรรมร่วมกัน ประการที่สอง สมาชิกของกลุ่มจะแสดงออกถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นหลักร่วมกัน ถึงแม้จะมีความแตกต่างกันในรายละเอียดของวัฒนธรรมที่เป็นส่วนย่อย ประการที่สาม เมื่อวัฒนธรรมเด่นข่มวัฒนธรรมอื่น แต่จะยอมรับในความแตกต่างซึ่งกันและกัน โดยจะคำนึงถึงความแตกต่างที่เป็นส่วนปลีกย่อยของแต่ละวัฒนธรรมน้อยที่สุด

Sorokin (1974, p. 121, อ้างถึงใน สุนทร นววิน, 2537, น. 18 - 19) ได้แบ่งประเภทของการผสมผสานทางวัฒนธรรมตามลักษณะระบบทางสังคมวัฒนธรรมนั้น แบ่งออกเป็น 4 ประเภทเรียงตามลำดับจากระดับต่ำไปสู่ระดับสูง ซึ่งสรุปดังต่อไปนี้

1. การผสมผสานทางวัฒนธรรมโดยลักษณะพื้นที่หรือการอยู่ใกล้ชิดกัน ซึ่งเปรียบได้กับชิ้นส่วนต่าง ๆ ของวัตถุที่กองรวม ๆ กันไว้

2. การผสมผสานทางวัฒนธรรมโดยอาศัยความเกี่ยวเนื่องกันทางอ้อมอาศัยปัจจัยภายนอก ตัวอย่าง ลักษณะภูมิอากาศทางเหนือของรัสเซียเป็นปัจจัยภายนอกที่ทำให้มีการดื่มเหล้าวอดก้า สร้างบ้านด้วยไม้หนา ๆ มีการเล่นสกี มีรายการบันเทิงพื้นบ้านในตอนเย็นทุกฤดูหนาว มีเตาผิงขนาดใหญ่ เป็นต้น

3. การผสมผสานทางวัฒนธรรม เพราะ การทำหน้าที่ หรือด้วยเหตุผลของหน้าที่เป็นการทำหน้าที่ที่ต้องสัมพันธ์กันเป็นระบบ ลักษณะของการผสมผสานแบบนี้จะมีลักษณะสม่ำเสมอสามารถสังเกตได้ ทดสอบได้ มีการพึ่งพาอาศัยกันโดยตรง

4. การผสมผสานทางวัฒนธรรม โดยมีความหมายหรือหลักการร่วมกันเป็นการผสมผสานกันในลักษณะสูงสุดของสังคม

นอกจากนี้ยังได้แบ่งระดับของการผสมผสานทางวัฒนธรรมของบุคคล และกลุ่มออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. การผสมผสานในระดับต่ำสุด คือ การกระทำหรือสิ่งที่พูดตรงกันข้ามกับทัศนะหรืออุดมการณ์

2. การผสมผสานในระดับปานกลาง คือ การกระทำที่สอดคล้องกับสิ่งที่พูด

3. การผสมผสานในระดับสูงสุด คือ การกระทำปฎิบัติได้ดอบ และเครื่องมือที่ใช้มีความสอดคล้องกับทัศนะหรืออุดมการณ์

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรม คือ การดำเนินอยู่ร่วมกันตามครรลองวิถีชีวิตระหว่างคนสองกลุ่มหรือมากกว่าในพื้นที่เดียวกันยอมมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม หรือยืมวัฒนธรรมกลุ่มอื่นมาใช้ร่วมกันกับวัฒนธรรมของตนเองจนเกิดการเชื่อมต่อและหลอมรวมทางวัฒนธรรม เพื่อสามารถอยู่ร่วมกันด้วยการยอมรับและเข้าใจในความแตกต่างและลดความขัดแย้งระหว่างกัน

2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม

ณรงค์ เส็งประชา (2539, น. 84) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับปัจจัยการผสมผสานทางวัฒนธรรม สรุปได้ว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ดังต่อไปนี้

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

2. การเปลี่ยนแปลงของประชากร
3. การอยู่โดดเดี่ยวและการติดต่อกัน
4. ระบบชนชั้น
5. ทักษะคิดและค่านิยม
6. ระดับความรู้และเทคโนโลยี
7. ความล่าช้าทางวัฒนธรรม
8. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ
9. ปัจจัยทางอุดมการณ์

Robin M. Williams, Jr. (1960, p. 547, อ้างถึงใน นิปาตีเมาะ หะยีหามะและ อรุสา ปุณยะบุรณะ, 2549, น. 17) ได้กล่าวถึงปัจจัย 5 ประการ ที่ทำให้การยึดเหนี่ยวและรักษา ระเบียบแบบแผนอันก่อให้เกิดการผสมผสานกัน คือ

1. ความจำเป็นที่ต้องพึ่งพาอาศัยระหว่างกัน เพื่อการบรรลุถึงจุดหมาย ของบุคคล
2. ความรู้สึกว่าถูกบังคับจากภายนอก จะเป็นตัวลดศักยภาพของขอบเขต ภายในสังคม ซึ่งได้แยกออกเป็นกลุ่ม ๆ และมีแนวโน้มจะสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวขึ้นมาใน ช่วงเวลาฉุกเฉิน
3. การมีเอกลักษณ์ที่ซ้อนกันอยู่และความเป็นสมาชิกภาพในหลาย ๆ กลุ่ม จะเป็นตัวช่วยผสมผสานในการทำหน้าที่
4. ความเชื่อที่สอดคล้องกับจุดหมาย หรือหลักการขั้นพื้นฐานซึ่งจะใช้ เป็นวิธีการทั่ว ๆ ไปสำหรับควบคุมสมาชิกในสังคม
5. การมีความสนใจหรือประโยชน์ร่วมกันเป็นพื้นฐานของความเป็นน้ำ หนึ่งใจเดียวกันของการทำหน้าที่ในสังคมที่ซับซ้อนในปัจจุบัน จะต้องมีการกำหนดเกี่ยวกับ โครงสร้างและเทคนิคของการกระทำ ซึ่งจะต้องร่วมมือพึ่งพาอาศัยกันและกัน และเป็นการขจัด ความขัดแย้ง

Olsen (1968, p. 157 - 158, อ้างถึงใน ชาญชัย ใจหาญ, 2538, น. 10 - 11) ได้ แบ่งทฤษฎีการผสมผสาน (Theories of Integration) ออกเป็น 2 ทฤษฎี คือ

1. การผสมผสานทางบรรทัดฐาน (Normative Integration)
2. การผสมผสานตามหน้าที่ (Assumption Integration) มาจากการที่มีค่านิยม ร่วมกันของบุคคลในสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) ร่วมกัน

หรือคล้ายคลึง ทำให้บุคคลกระทำหรือแสดงออกในการปรากฏการณ์ทางสังคมภายใต้บรรทัดฐานเดียวกัน

ปัจจัยที่มีผลต่อการผสมผสานทางบรรทัดฐาน มีดังนี้

1. ความสอดคล้องกันในด้านนิยามพื้นฐาน และการปราศจากค่านิยมที่ขัดแย้งกัน
2. ความสอดคล้องภายใน และระดับการพัฒนาอย่างพอเพียงภายในกลุ่มบรรทัดฐาน
3. ความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันระหว่างค่านิยมกับบรรทัดฐานนั้น ซึ่งเป็นตัวที่สนับสนุนบรรทัดฐานให้ไปสู่เป้าหมายที่มุ่งหวังไว้
4. ระดับของการปฏิบัติการตามบรรทัดฐานในองค์การเฉพาะอย่าง (Specific Organization) ซึ่งจะช่วยให้กิจกรรมต่าง ๆ กระทำไปตามแนวของค่านิยมพื้นฐานที่ต้องการ
5. ประสิทธิภาพจากการฝึกอบรมทางด้านบทบาท และยอมรับบรรทัดฐานในการกระทำของบุคคล

การผสมผสานกันตามหน้าที่ คือ สภาพความสัมพันธ์ที่มีการร่วมมือกัน (Coordination) ซึ่งเป็นผลมาจากการแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) ระหว่างสมาชิกของสังคม เกิดจากการจำแนกแจกแจง ทำให้มีความชำนาญในกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้น เป็นเหตุให้มีการพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependence) กันขึ้น การผสมผสานจึงเกิดขึ้นมาเมื่อหน่วยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันเอาไว้

ปัจจัยที่มีผลต่อการผสมผสานกันในหน้าที่ มีดังนี้

1. จำนวนของความชำนาญเฉพาะอย่าง หรือ การแบ่งงานกันทำระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ
2. การสร้างและบำรุงรักษาความสัมพันธ์ที่สมบูรณ์แบบระหว่างส่วนต่าง ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน
3. ความพอเพียง และความสอดคล้องของกฎเกณฑ์ของการปฏิบัติเพื่อเป็นตัวชี้นำไปสู่ความสัมพันธ์ โดยปราศจากความไม่ลงรอยกัน
4. ประสิทธิภาพของการร่วมกันทั้งหมดของหน่วยต่าง ๆ
5. การใช้ช่องทางติดต่อสื่อสารเพื่อให้รู้กฎเกณฑ์ และสะท้อนปัญหาให้แก่หน่วยงานที่บริหารงาน (Administrative)

อาดิช วารีฎล (2547, น. 24) ได้สรุป ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมของกลุ่มชน

ซึ่งมีความแตกต่างทางวัฒนธรรมมาอยู่ร่วมพื้นที่เดียวกัน ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กันขึ้นทางสังคม และวัฒนธรรมก่อให้เกิดการเชื่อมต่อและดูซึมทางวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมทั้งในแง่แบบแผนพฤติกรรม ความคิด ทักษะคติ ค่านิยม และความเชื่อต่าง ๆ จนสามารถก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งมีส่วนในการช่วยลดความขัดแย้งในด้านต่าง ๆ ได้ อันส่งผลให้สามารถอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มชน หรือสังคมได้อย่างสันติสุข

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม คือ ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นสาเหตุ หรือส่วนที่ทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมในชุมชน หรือสังคมหนึ่ง ๆ ซึ่งมีความจำเป็นที่ต้องพึ่งพาอาศัยระหว่างกันหรือการมีความสนใจ หรือประโยชน์ร่วมกันอันเป็นพื้นฐานของความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของการทำหน้าที่ในสังคมที่ซับซ้อน หรือแตกต่างกัน ซึ่งจะต้องร่วมมือและพึ่งพิงกันและกัน จะเป็นส่วนทำให้ลดความขัดแย้งอันส่งผลให้สามารถอยู่ร่วมกัน ประองคองกันและนำไปสู่สันติสุขในที่สุด

3. โครงสร้างทางสังคมวัฒนธรรม และบริบทวัฒนธรรมไทยพุทธกับบริบทวัฒนธรรมไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

เนื้อหาของบทนี้จะกล่าวถึงโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ความเป็นมาของชนชาติ ไทยพุทธและไทยมุสลิม การอพยพและการตั้งรกรากในสยามประเทศ การปรากฏทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับทางสังคมและวัฒนธรรมของไทยพุทธและไทยมุสลิม สภาพสังคมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างที่นำเสนอเพื่อความเข้าใจ ดังต่อไปนี้

3.1 โครงสร้างทางสังคมวัฒนธรรมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

การปกครอง จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ตามความหมายในงานวิจัยชิ้นนี้ คือ จังหวัดตรัง จังหวัดพัทลุง จังหวัดสงขลา จังหวัดสตูล จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส ได้แบ่งเขตการปกครองโดยแยกรายจังหวัด ดังต่อไปนี้

จังหวัดตรัง การปกครองแบ่งออกเป็น 10 อำเภอ 87 ตำบล 723 หมู่บ้าน 84 องค์การบริหารส่วนตำบล และ 15 เทศบาล

จังหวัดพัทลุง การปกครองแบ่งออกเป็น ส่วนภูมิภาค 11 อำเภอ 65 ตำบล 669 หมู่บ้าน 31 องค์การบริหารส่วนตำบล และ 43 เทศบาล

จังหวัดสงขลา การปกครองแบ่งออกเป็น ส่วนภูมิภาค 16 อำเภอ 124 ตำบล 985 หมู่บ้าน 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 19 เทศบาล และ 121 องค์การบริหารส่วนตำบล

จังหวัดสตูล แบ่งการปกครองส่วนออกเป็น ส่วนภูมิภาค 7 อำเภอ 36 ตำบล 279 หมู่บ้าน 7 เทศบาล (1 เทศบาลเมือง 6 เทศบาลตำบล) 34 องค์การบริหารส่วนตำบล

จังหวัดยะลา แบ่งการปกครองออกเป็น ส่วนภูมิภาค 8 อำเภอ 58 ตำบล 372 หมู่บ้าน และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 64 หน่วย

จังหวัดปัตตานี แบ่งการปกครองออกเป็น ส่วนภูมิภาค 12 อำเภอ 115 ตำบล 738 หมู่บ้าน และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 114 หน่วย

จังหวัดนราธิวาส แบ่งการปกครองเป็น ส่วนภูมิภาค 13 อำเภอ 77 ตำบล 537 หมู่บ้าน และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 89 หน่วย

สภาพทางสังคมวัฒนธรรมจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง มีความหลากหลาย มีความเป็นพหุนิยมทางสังคม มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรม ซึ่งได้มีนักวิชาการได้เสนอไว้ตามลำดับ ดังนี้

สุลีมาน นฤมล วงศ์สุภาพ (2546, น. 1 - 12) ได้กล่าวไว้ในเรื่องประวัติศาสตร์วัฒนธรรมภาคใต้ไว้ เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งอยู่บนคาบสมุทร ทำให้มีการติดต่อกับชนกลุ่มอื่น และรับอิทธิพลจากโลกภายนอกมา ลักษณะของภูมิศาสตร์ต่ำแคบตีบ ทำให้ผู้คนค่อนข้างใกล้ชิด พึ่งพาอาศัยกันระหว่างชาวสวน ชาวนาและชาวประมง มีการติดต่อระหว่างชุมชนและแลกเปลี่ยนสินค้าโดยอาศัยเส้นทางน้ำเป็นหลัก การไปมาหาสู่กันระหว่างชุมชนทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่เรียกว่า เกล็ด หรืออ้ายเกล็ด และเรียกชุมชนภาคใต้ว่าชุมชนเครือข่าย (Network Community) มากกว่าจะเรียกว่า ชุมชนหมู่บ้าน ศิลปะต่าง ๆ ของหมู่บ้านภาคใต้ เช่น บทเพลงกล่อมเด็ก หรือเพลงชาน้อง การเล่นโนราและหนังตะลุง ซึ่งเป็นศิลปะของคาบสมุทรมลายู และศาสนาพราหมณ์ และมีลักษณะสากลผสมด้วย ส่วนตำนานประวัติศาสตร์ต่าง ๆ จะเล่าถึงความสัมพันธ์ติดต่อกับเมืองใกล้เคียง ทำให้ชาวใต้ผูกพันกับการเป็นปักษ์ใต้มากกว่าผูกพันหมู่บ้านของตน ส่วนความเชื่อเรื่องผีที่สถิตอยู่ในธรรมชาติ ชาวใต้ไม่ได้ยึดถือมากนัก แต่เชื่อในผีบรรพบุรุษ ส่วนการตั้งหมู่บ้านพิจารณาจากความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ ตามวิถีคิดแบบเหตุผลนิยม มิได้เชื่อตามอิทธิฤทธิ์ปรัชญาศาสนาพุทธ ผี หรือพราหมณ์ หมู่บ้านทางภาคใต้มีการพึ่งพาอาศัยกัน และมีคำคู่กันว่า “ออกปาก” หรือ “กินวาน” ซึ่งหมายถึงชาวบ้านสามารถออกปากขอความช่วยเหลือ ใหว่วานเพื่อนบ้าน และมีการช่วยเหลือตอบแทนกัน ซึ่งระบบกินวานพัฒนามาเป็นการช่วยเหลือที่เรียกกันว่าการชอมมือนั้นก็คือ การลงแขก

พิทยา บุษรัตน์, สมปอง ยอดมณี, จรูญ หยูทองและสาลินี ปราบ (2544, น. 105 - 122) ได้กล่าวไว้ในโครงสร้างและวัฒนธรรมชุมชน มีลักษณะจำเพาะ ประการแรก คือ ชุมชนภาคใต้มักรวมตัวอยู่ในอาณาบริเวณพื้นที่ชายทะเลที่เป็นที่ราบขยายไปถึงเชิงเขา ประการ

ที่สอง ภาคใต้มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่มีส่วนช่วย เหลือประเทศเป็นอันมาก ประการที่สามคนภาคใต้เป็นคนที่มีความหยิ่งทะนงในชาติกำเนิดของตนเองและมีความเป็นคนที่ค่อนข้างสูง อันเป็นผลมาจากดินแดนชายขอบพระราชอาณาเขตห่างไกลจากอำนาจศูนย์ การปกครอง อันส่งผลให้เกิดอาณาจักรรุ่งเรืองของตนเอง และความห่างไกลจากศูนย์กลางอำนาจ ทำให้ต้องพึ่งพาตนเองสูง ชาวใต้จึงเป็นนักสู้ เป็นคนจริงเป็นคนเด็ดขาด เป็นนักเลง มีความเป็นตัวของตัวเอง ประการสุดท้าย คือประสบการณ์ของคนใต้ที่อยู่ร่วมกันระหว่างคนที่อยู่ต่างชาติพันธุ์ ต่างศาสนา ต่างความเชื่อมาช้านาน จึงมีลักษณะรักความอิสระเสรี มีขันติธรรม และการรู้จัก ประสานผลประโยชน์ จึงทำให้สังคมสงบสุขตามสมควร

สถาพร ศรีสังข์ (2543, น. 121-134, อ้างถึงใน พิทยา บุขรรัตน์และคณะ, 2544, น. 123) กล่าวถึงสังคมภาคใต้ที่ส่วนหนึ่งได้สะท้อนให้เห็นโครงสร้างทางสังคมและ วัฒนธรรมภาคใต้โดยภาพรวม กล่าวคือ ลักษณะของชุมชนภาคใต้ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ โดยอาศัยเงื่อนไขทางสภาพภูมิศาสตร์อันจำเพาะของภาคใต้ ตั้งแต่การตั้งถิ่นฐานของชุมชนจะอยู่ที่สูง เขาควนหนึ่ง เขตที่ลุ่มริมแม่น้ำหนึ่ง และเขตริมฝั่งทะเลอีกหนึ่ง แต่เดิมชุมชนในที่ราบลุ่มริม แม่น้ำจะเรียกชุมชนที่อยู่เขตเขาควนว่า “พวกเหนือ” “พวกบก” หรือ “พวกเขา” และเรียกชุมชนที่ ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลว่า “พวกเล” และส่วนใหญ่ชุมชนที่ตั้งอยู่ในที่ราบลุ่มแม่น้ำจะพัฒนากลายเป็น ศูนย์กลาง คือ เป็น “เมือง” ก่อนชุมชนเขาควนหรือชุมชนริมฝั่งทะเล ชุมชนดั้งเดิมของชาวภาคใต้ เป็นชุมชนกสิกรรมเช่นเดียวกับชุมชนดั้งเดิมอื่น ๆ ของสังคมไทยส่วนใหญ่ ชุมชนที่ราบลุ่มแม่น้ำ จะผลิตธัญญาพืชโดยเฉพาะข้าวเจ้าเป็นหลัก ชุมชนเขาควนจะผลิตพืชสวนและของป่า ส่วนชุมชน ริมฝั่งทะเลจะผลิตอาหารที่ได้จากทะเล หากสิ่งของที่ผลิตเหลือใช้ก็อาจมีการแลกเปลี่ยนกันโดยไม่ ผ่านระบบตลาด และการที่ภาคใต้เป็นจุดผ่านทางวัฒนธรรมมาแต่โบราณ น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งของการ สังคมวัฒนธรรมจนสามารถมีลักษณะจำเพาะของตนในส่วนที่เป็นโลกทัศน์ และชีวทัศน์ ซึ่งส่วนใหญ่จะสะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ พุทธ และ ความเชื่อต่ออำนาจลี้ลับเหนือธรรมชาติ ส่วนโลกทัศน์ และชีวทัศน์แบบอิสลามนั้นเพิ่งแพร่ขยาย เข้ามาในภายหลัง และดำรงอยู่ในพื้นที่อันจำเพาะเพียงบางส่วน และบางส่วนถูกกลืนหายไปบ้าง กล่าวโดย องค์กรรวมแล้วชาวภาคใต้มีลักษณะพึ่งพิงตัวเองได้สูง มีคุณภาพของชีวิตกับสังคมนิยม ครอบตัว ใช้สิ่งเหนือธรรมชาติบางส่วนมาควบคุมบรรทัดฐานของสังคม รักอิสระ นิยมคนจริง เกรงครัดในเรื่องจริยธรรมทางเพศ ฯลฯ วิถีชีวิตโดยทั่วไปเรียบง่าย มีความผูกพันกับ พระพุทธศาสนา(และ/หรือศาสนาอิสลาม) ในแง่การสร้างคุณภาพทางจิตใจสูง หมู่บ้านจะควบคุม บรรทัดฐานกันเองทั้งในแง่การธรรมและระบบเครือญาติ มีวัด (และ/หรือมัสยิด) เป็นศูนย์กลาง การศึกษา การสาธารณสุข และการบำเพ็ญทางจริยธรรม มีหัวหน้าชุมชนที่ได้รับการยอมรับในแง่

ของการมีหลักคุณธรรมสูง ก่อให้เกิดความเชื่อ ประเพณี และระบบคุณค่าที่ไม่ทำให้แปลกแยกทางจิตสำนึก มีภาพของการพึ่งพาตนเองในแง่ของการอยู่หากิน และแง่อื่น ๆ อย่างเป็นรูปธรรม

นักรทวิทย์ นาดสุภาและพูนศักดิ์ ชานิกรประดิษฐ์ (2540, น. 40, อ้างถึงใน พิทยา บุษรรัตน์และคณะ, 2544, น. 125) ได้สรุปไว้ว่า หมู่บ้านภาคใต้ฝั่งตะวันออกมีฐานทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ ทำให้เลี้ยงตัวเองได้ มีการแลกเปลี่ยนผลผลิตด้วยน้ำใจ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งภายในหมู่บ้านหนึ่ง ๆ และระหว่างหลายหมู่บ้าน รวมกันเป็นเครือข่ายแต่ละท้องถิ่นที่ทั้งจัดการตนเองในเครือข่ายได้เป็นอย่างดีด้วยสายใยวัฒนธรรม ทำให้ชาวบ้านมีความมั่นคงเข้มแข็งรัฐ และระบบทุนนิยมเป็นสถาบันภายนอกถูกมองว่าเข้ามาขูดรีดเอาเปรียบหมู่บ้าน ลักษณะของภาคใต้ที่เด่นชัดที่สุด คือ การแยกเป็น 2 ชั้น เครือข่ายหมู่บ้านฝ่ายหนึ่ง รัฐและระบบทุนนิยมอีกฝ่ายหนึ่ง ขณะนี้ในหมู่บ้านภาคใต้เกิดเครือข่ายหมู่บ้าน เป็นกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มร้านค้า กลุ่มเกษตรกร กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีความเข้มแข็งมากกว่าในภาคใด ๆ เครือข่ายเหล่านี้สะสมทุนทำเป็นธนาคารหมู่บ้าน ตั้งร้านค้า ทำไร่นาสวนผสม สร้างโรงงาน ฯลฯ พื้นฐานของเครือข่ายคือน้ำใจการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างชุมชน

สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2544, น. 147-155) ได้เสนอเกี่ยวกับความหลากหลายของวัฒนธรรมภาคใต้ สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และทรัพยากรธรรมชาติของภาคใต้ เป็นปัจจัยและข้อจำกัดอันเป็นเครื่องกีดกมลหล่อหลอมให้ชาวใต้สั่งสมปรับปรนวิถีการดำเนินชีวิต เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของตน ประกอบกับการพัฒนาภูมิปัญญา การจัดการสืบทอดกันมายาวนานเหล่านี้ค่อยแต่ดั้งเดิม จนเกิดเป็นบริบทของสังคม ภาวะแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นใหม่ นี้คือ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนที่ส่งผลย้อนกลับเป้าหมายของทรัพยากรมนุษย์รุ่นหลัง ๆ ให้มีบุคลิกภาพ คุณภาพและศักยภาพอันเป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มขึ้นแล้วดำรงออกเป็นระบบความเชื่อ ความศรัทธา ค่านิยม โลกทัศน์ ชีวทัศน์ ขนบประเพณี พฤติกรรม วิถีคิด วิถีทำงาน ทัศนคติในการตัดสินใจเลือกเฟ้นรวมทั้งประติสัมพันธ์ทั้งปวง

อมรา ศรีสุชาติ (2544, น. 1 - 4) ได้อธิบายสรุปการสร้างจำลองอดีตภาคใต้ตามลำดับกาล มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ ภูมิลักษณะ รูปลักษณะ จิตลักษณะ ซึ่งสะท้อน โครงสร้าง การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้อย่างมีปฏิสัมพันธ์

“ภูมิลักษณะ” เป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคนภาคใต้กับธรรมชาติแวดล้อมทางกายภาพของภาคใต้มีส่วนสำคัญยิ่งต่อการกำหนดโครงสร้างของสังคม และก่อให้เกิดพลังการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไปในทิศทางที่ต่างจากภูมิภาคอื่น ทั้งนี้ยังขึ้นอยู่กับท่าที หรือการปฏิบัติของคนภาคใต้ต่อธรรมชาติแวดล้อม ซึ่งหมายถึงการใช้ภูมิปัญญาในการปรับใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อสร้างสรรค์วัฒนธรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในแต่ละช่วงเวลาด้วยนั้น

พบว่า คนภาคใต้ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงสมัยประวัติศาสตร์รัฐโบราณ เริ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและคำนึงถึงการใช้อย่างคุ้มค่า นับตั้งแต่ปลายพุทธศตวรรษที่ 24 เป็นต้นมา ได้รับผลกระทบจากแนวคิดบริโภคนิยมและเทคโนโลยีตะวันตก มีการพัฒนาวัฒนธรรมทางวัตถุอย่างก้าวกระโดด โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เป็นผลให้เกิดการทำลายสูญเสียบรรยากาศที่ไม่อาจทดแทนได้ ภูมิลักษณะภาคใต้เปลี่ยนแปลงไป

“รูปลักษณ์” เป็นผลการศึกษาที่ให้คำตอบเรื่องวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงไปของชาติพันธุ์ของผู้คนที่ถือกำเนิดและมีชีวิตอยู่บนพื้นแผ่นดินภาคใต้ท่ามกลาง “ภูมิลักษณะ” ซึ่งหมายถึงทำเลที่ตั้งและความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำทะเลตามปรากฏการณ์ทางธรรมชาติมีส่วนในการกำหนดลักษณะทางด้านสรีระ และพยาธิสภาพของคนภาคใต้ ตลอดจนการผสมผสานของชาติพันธุ์ออสเตรเลีย-เมลานีเซียนส์กับมองโกลลอยด์ ก่อนหน้าการเข้ามาผสมซ้ำของชาติพันธุ์เดียวกันนี้ ที่มาจากภูมิภาคอื่น การผสมชาติพันธุ์มองโกลลอยด์เหนือและคอเคเซียนส์ที่เข้ามาพร้อมกับทำให้ภาคใต้เข้าสู่วัฒนธรรมสมัยประวัติศาสตร์ ปรากฏการณ์เช่นนี้ ทำให้ “รูปลักษณ์” ทางกายภาพของคนภาคใต้มีความหลากหลายยิ่งกว่าภาคใด ๆ พบว่า ไม่มีคนใดคนไหนที่มีชาติพันธุ์บริสุทธิ์ หรือเป็นชาติพันธุ์อย่างหนึ่งอย่างใดเพียงสายพันธุ์เดียว ทุกคนล้วนเป็นผลผลิตของการผสมซ้ำของชาติพันธุ์ต่าง ๆ มากบ้างน้อยบ้าง รูปร่างคนใต้ที่มักปรากฏต่อ “คนต่างถิ่น” ไม่ว่าจะยุคสมัยใด แสดงลักษณะร่วม แม้จะแต่งตัวแตกต่างกันไปตามประเพณี และคตินิยม แต่ล้วนคงไว้ถึงความเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ใส่ใจในการดูแลสุขภาพอนามัยของตนให้ร่างกายดูดีอยู่เสมอ และมักปรากฏตัวกับพาหนะสำคัญ 2 อย่าง คือ ช้าง หรือ เรือ อันเป็นสัญลักษณ์ของการแสดงออกถึงพลังอำนาจและความสามารถเฉพาะตัวในการบังคับ และการสร้างสรรค์ซึ่งสืบทอดภูมิปัญญามาตั้งแต่อดีตอย่างไม่ขาดสาย

“จิตลักษณ์” ของคนภาคใต้ที่ได้เสนอไว้ในเรื่อง “ลักษณะนิสัย” และ “ความคิด-ความเชื่อ” พบว่า พฤติกรรมบริโภคของหวาน อาหารหลากหลายชนิด ความนิยมดื่มน้ำเมาของคนภาคใต้นั้น ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นพืชพรรณธัญญาหารตามภูมิลักษณะในท้องถิ่นมีส่วนเกี่ยวพันอยู่มาก ทั้งเอื้ออำนวยให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การค้นคว้าทดลอง อันเป็นรากฐานสำคัญของการปรับสร้างวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ของตนแม้จะรับวัฒนธรรมจากภายนอกที่หลากหลายเข้ามาก็ตาม การรวมตัวกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ปกครองกันในหมู่เหล่าเดียวกันด้วยวิถีชีวิตที่ไม่ซับซ้อนเป็นเวลายาวนาน ได้หล่อหลอมลักษณะนิสัยการรักพวกพ้อง อยู่อย่างอิสระ และใช้ชีวิตเรียบง่าย ความเคยชินเช่นนี้ทำให้เกิดลักษณะนิสัยระมัดระวัง ในการเลือกรับสิ่งที่เข้ามาใหม่ พระพุทธศาสนามหายานแบบตันตระ-วัชรยาน เป็นลัทธิศาสนาจากภายนอกที่คนใต้เลือกรับ และปรับใช้เพราะเห็นว่าสอดคล้องและเข้ากันได้กับคตินิยมดั้งเดิมขณะเดียวกันลัทธิศาสนานี้มีอิทธิพล

สำคัญต่อการเสริมแต่งลักษณะนิสัย ความคิด-ความเชื่อของคนภาคใต้ในเรื่องพลังอำนาจตนเองเหนือหมู่คนเหล่านี้ ค่านิยมการยกย่องช่วงชิงชัยชนะกันด้วยสติปัญญาและวาทะ การยอมรับคุณภาพระหว่างชาย-หญิง การค้าจุน-เกือกูและ การสร้างเรือขายวงศ์วานหวานเครื่องเพื่อเอื้อประโยชน์กัน และกันพระพุทธรศาสนาเถรวาทอย่างลังกาวงศ์ มีส่วนกล่อมเกลาคให้คนภาคใต้ บางพวกคำนึงถึงวิถีชีวิตแบบสมถะ และเรียบง่ายดังที่เป็นมาในอดีต ขณะที่ศาสนาอิสลามได้เปลี่ยนแปลงคนภาคใต้ บางพวกให้ลดการกระทำตามอำเภอใจมาเคร่งวินัยของการอยู่ร่วมกันและผูกพันชีวิตทางโลกและทางธรรมไว้ด้วยกัน นำไปสู่ข้อสังเกตที่ว่า “จิตลักษณะ” ที่คงมีอยู่ในคนภาคใต้โดยส่วนรวมไม่เสื่อมคลาย คือความเป็นคนเปิดเผย ต้องการรับรู้ข้อมูลอย่างชัดเจนและถูกต้อง เพื่อนำมาพิจารณาตัดสินใจด้วยสติปัญญาของตน และยอมรับการปฏิบัติตามแนวคิด หรือ นโยบายจากผู้นำที่มีบารมีที่พิสูจน์คนให้เห็นแล้วว่า มีพลังอำนาจในการนำกลุ่มที่เหนือกว่า และให้ประโยชน์แก่กลุ่มได้มากกว่า

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2544, น. 191 - 200) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับรูปลักษณะวัฒนธรรมภาคใต้ตอนล่าง ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ปัตตานีมีบทบาทเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมภาคใต้ตอนล่างมีนัยสำคัญตามอัตลักษณ์วัฒนธรรมของดินแดนบริเวณนี้อย่างไพศาล เช่น

ปัจจัยทางสภาพภูมิศาสตร์ การที่ปัตตานีไพบูลย์ด้วยทรัพยากรพืชเขตร้อนชื้น อุดมด้วยของป่า เครื่องเทศ เครื่องหอม มีความหลากหลายด้านชีวภาพ และตั้งอยู่บนคาบสมุทรซึ่งเป็นเส้นทางการค้าทางเรือระหว่างอินเดีย อาหรับ เปอร์เซียทางฝั่งตะวันตกกับจีน ซึ่งอยู่ฝั่งตะวันออก ทำให้ปัตตานีมีทั้งเสน่ห์ และไม่มีทางเลี้ยงที่พวกพ่อค้าผู้แสวงโชคจากภายนอกจำเป็นต้องผ่าน และพักพิงและเสาะหาสินค้ามีค่าแม้ว่าโดยสภาพบังคับปัตตานีจะเป็นเมืองรับขนต่างเชื้อชาติต่างวัฒนธรรมอย่างค่อนข้างเสรีแต่ความเป็นดินแดนใหม่สำหรับผู้ที่จะผ่านหรือพักก็ตีความเป็นแดนป่าโดยธรรมชาติที่เต็มไปด้วยสัตว์เถื่อนและคนเถื่อนที่ดุร้ายขนาดกินคนในบางถิ่นบางเกาะ เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่คนนอกจะต้องเสียชีวิตอยู่ในลักษณะ “เข้ายาก ออกยาก” ต้องค่อย ๆ เข้ามาแบบเจียมเนื้อเจียมตัว ค่อยฝากเนื้อฝากตัว เมื่อเข้ามาได้แล้วก็ต้องถนอมเนื้อถนอมตัว และถนอมน้ำใจเจ้าของถิ่นเดิม ชาวฮินดูที่เข้ามาในระยะแรกจึงวางตัวเป็นแบบผู้ให้มากกว่าผู้รับ ไม่ต่างกับพวกหมอฝรั่งที่เข้ามาสู่สยาม ในระยะหลังชาวฮินดูซึ่งเจริญกว่าทั้งวิทยาการและวิทยาคุณจึงสวมบทบาทเป็นผู้ปรนนิบัติเจ้าถิ่น แล้วปรับฐานะเป็นผู้อนุเคราะห์ชุมชน และพลิกฐานะเป็นผู้สงเคราะห์ จนกลายเป็นเจ้าแห่งพิธีกรรม บางคนก็ได้อยู่ในฐานะพดดาจารย์ การที่ต้องค่อย ๆ ปรับปรนการปฏิสัมพันธ์ของคนต่างชาติต่างวัฒนธรรมเข้ากับคนพื้นเมืองบริเวณปัตตานีดังกล่าวนี้ส่งผลต่อวัฒนธรรมชุมชนให้กลายเป็นชุมชนต่างพึ่งพา ชุมชนที่มีความเอื้ออาทรต่อกัน และเป็น

ชุมชนที่สูงด้วยระบบอุปถัมภ์ รวมทั้งระบบอาวุโส ซึ่งวัฒนธรรม เถาเนี่ยยังคงสืบทอดมาถึงปัจจุบัน ทั้งในกลุ่มไทยพุทธและไทยมุสลิมในภาคใต้ตอนล่าง

ปัจจัยด้านประวัติศาสตร์ สืบเนื่องจากปัตตานีเคยเป็นอาณาจักรอิสระมา ช้านานเคยรุ่งเรืองทั้งด้านการปกครอง เป็นศูนย์กลางที่สำคัญทางการค้า เคยรุ่งโรจน์ทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้วิถีคิด และวิถีปฏิบัติของกลุ่มชนเกิดความภาคภูมิใจที่จะคง ความเป็นตัวเองค่อนข้างสูง เช่น จะต่อต้านเมื่อมีผู้มองว่าพวกเขาเป็นชนกลุ่มน้อย รักที่จะใช้ภาษา มลายูในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะชาวมุสลิมรักที่จะอยู่อย่างมุสลิมต้องการดำรงชีวิตที่สามารถอยู่ ใต้อย่างสงบสุขบนอัตลักษณ์เฉพาะของศาสนาและวัฒนธรรม และเนื่องจากคลื่นวัฒนธรรมจากคน ต่างเชื้อชาติต่างศาสนาและบางครั้งจากต่างราชอาณาจักรผสมผสานอยู่ ทำให้โครงสร้างด้าน วัฒนธรรมของภาคใต้ตอนล่างมีผลึกของวัฒนธรรมฮินดู วัฒนธรรมชวา-มลายู ปรากฏว่าวิถีประชา ในภาคใต้ตอนล่างหลายอย่าง เป็นปรากฏการณ์ที่ขัดแย้งกันอยู่อย่างลึก ๆ ระหว่างอิทธิพล วัฒนธรรมฮินดู-ชวากับวัฒนธรรมอิสลาม มีหลายอย่างที่ยุ้่นำศาสนาอิสลามไม่ยอมรับ อันแสดง ให้เห็นว่าความเป็นอิสลามของไทยมุสลิมในภาคใต้ตอนล่างมีระดับต่างกันและยังต่างกันระหว่าง มุสลิมท้องถิ่นกับอิสลามสากล

ปัจจัยด้านภาษา ชาวมุสลิมในภาคใต้ตอนล่างใช้ภาษามลายูและอักษรยาวี เป็นภาษาในชีวิตประจำวัน แต่ถ้อยคำมีทั้งภาษามลายู ชวา สันสกฤต บาลี อาหรับ และเปอร์เซีย คติ และปรัชญาที่แทรกแฝงอยู่ในถ้อยคำจำนวนไม่น้อย ส่งผลต่อวิถีคิดและวิสัยทัศน์ของผู้ใช้ถ้อยคำ ภาษาเหล่านั้นด้วย เช่น คำสุนัต (Sunat) คำภาษาอาหรับตามหลักศาสนาอิสลามเป็นจริยวัตร ประเภทที่แนะนำว่าควรทำ ถ้าไม่ทำก็ไม่บาป เช่น การขลิบปลายอวัยวะเพศ ซึ่งเรียกกันว่าทำสุนัต นั้น อันที่จริงลักษณะที่ทำเช่นนั้น ศัพท์อาหรับเรียก คิฎีฮอน ภาษามลายูว่า มาโชะยวี คือ เข้าเป็น พวกยาวีหรือพวกอิสลาม คำมลายูที่ใช้ในวังเรียกว่า สุจิตัน เป็นคำปรุ้งแต่งจาก คำสุจิ (บาลี) หมายถึง ทำความบริสุทธิ์ เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งของสุนัตเท่านั้น ซึ่งวัฒนธรรมการใช้ภาษาและ ตัวอักษร เนื่องจากชาวภาคใต้ตอนล่างมีผู้คนที่มิใช่ชาติชวา-มลายู เป็นจำนวนมาก คนกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่จึงใช้ภาษามลายูเป็นภาษาถิ่น ครั้นรับศาสนาอิสลามเข้ามามีจำนวนมากที่เป็นภาษา อาหรับ สำหรับตัวอักษรนิยมใช้ตัวอักษรที่ดัดแปลงมาจากอาหรับ โดยเพิ่มเติมเส้นและจุด เพื่อให้ สามารถถ่ายทอดเสียงที่เป็นภาษามลายู แต่ไม่มีในภาษาอาหรับเข้าไป จึงเรียกอักษรนี้ว่า “อักษร ยาวี” เนื่องจากมักบันทึกคัมภีร์ทางศาสนา ชาวมุสลิมซึ่งมักถือว่าอักษรยาวีเป็นอักษรที่ขลังและเป็นมงคล ชาวมุสลิมรุ่นเก่าแก่จึงนิยมจะใช้ “อักษรยาวี” มากกว่า “อักษรรูมี” และมักนิยมใช้เป็น ลายประดิษฐ์สำหรับตกแต่งเหนือประตูบ้าน ถือว่าเป็นสิริมงคล ทำนองเดียวกับกับที่ชาวไทยพุทธ รุ่นเก่าก่อนนิยมว่าอักษรขอมเป็นอักษรที่ขลังมีความศักดิ์สิทธิ์และเป็นมงคล

ปัจจัยด้านศาสนา เนื่องจากผู้คนที่อาศัยอยู่ในภาคใต้ตอนล่างมีทั้งไทยพุทธ และไทยมุสลิมมีทั้งคนที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมยุคเก่าและวัฒนธรรมสมัยใหม่ รูปลักษณะอัน เป็นภาพรวมของวัฒนธรรมภาคใต้ตอนล่าง จึงมีโครงสร้างหลักทางวัฒนธรรมที่สำคัญ คือ วัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิม วัฒนธรรมฮินดู วัฒนธรรมชวา-มลายูแล้ววัฒนธรรมอิสลาม ซึ่งวัฒนธรรม แต่ละส่วนต่างก็มีพลวัต และบูรณาการอันเกิดเป็นอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมภาคใต้ตอนล่าง มีทั้งที่เป็นเอกลักษณ์และความหลากหลายอันเป็นเอกลักษณ์

วัฒนธรรมโภชนาการ ส่วนใหญ่จะมีวัฒนธรรมในการเลือกสรรของกิน การปรุง และวิธีรับประทาน ตลอดถึงการถนอมอาหารที่สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติ ที่แวดล้อม เช่น เลือกลูกหูก ผัก สัตว์บก สัตว์น้ำ ที่มีคุณค่าทางอาหารและอาจผนวกด้วยคุณค่า ทางยา ซึ่งมีอุดมสมบูรณ์ในพื้นที่ วิธีการปรุงรสก็มักให้สอดคล้องสัมพันธ์กับสภาพภูมิอากาศ ซึ่งส่วนใหญ่ชาวภาคใต้ทั่วไปนิยมอาหารที่มีรสจัดเชื่อกันว่าจะช่วยให้ระบบการหมุนเวียนของ เลือดลมสมดุลกับสภาพอากาศเขตร้อนชื้น และนิยมพืชผักที่มีรสฝาดเจือชม เช่น สะตอ ลูกเนียง ยอดหมูย ยอดมะม่วงหิมพานต์ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้เลือดลมหมุนเวียนได้ดียิ่งขึ้น ไขมัน และ เครื่องเทศ บางชนิด ซึ่งมีคุณค่าทางยาผนวกอยู่ในตัว วิธีการถนอมอาหารก็อาศัยทรัพยากร และ พลังงานตามธรรมชาติ เช่น ความร้อนจากแสงแดด เช่น ตากแห้ง อบ กวน ย่าง รมควัน หรือใช้ เกลือและน้ำตาล หมัก ดอง เชื่อม เป็นต้น วัฒนธรรมโภชนาการเหล่านี้ส่วนใหญ่จะใกล้เคียงกัน เกือบทุกชุมชนของภาคใต้ ครั้นต่อมาชาวภาคใต้ตอนล่างที่นับถือศาสนาอิสลาม ต้องมีวัฒนธรรม การบริโภคให้เป็นไปตามข้อบ่งห้ามทางศาสนา คือ ไม่บริโภคเนื้อสัตว์หลายชนิด ได้แก่ สุกร สุนัข สัตว์ครึ่งบก - ครึ่งน้ำ สัตว์ที่มีเขี้ยว รวมทั้งสัตว์ที่ไม่ได้เชือดตามหลักศาสนา (ยกเว้นสัตว์น้ำ) หรือ การงดรับประทานอาหารตามหลักปฏิบัติการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน ตั้งแต่รุ่งอรุณไปจนถึง ตะวันตกดิน ตามแบบศาสนบัญญัติ ในช่วงเวลานั้นต้องงดกิน งดดื่ม งดลงแช่ในน้ำ งดเสพเมถุน ต้องหลีกเลี่ยง การทะเลาะทู่เถียง การวิวาท และการนินทา ในข้อห้ามนี้มีผู้ถ่ายทอดข้อปฏิบัติ ในภาคใต้มุ่งให้เกิดผลเต็มที่ เคยแนะนำว่าแม้แต่กลิ่นน้ำลายก็ผิด จึงปรากฏว่า ชาวมุสลิมในภาคใต้ มีธรรมเนียมประเพณีการถ่มน้ำลายตลอดเวลาที่กำหนดในหัจญ์คินงดดื่ม ทั้ง ๆ ที่ศาสนบัญญัติห้าม เฉพาะของนอกกายธรรมเนียมอันนี้เกิดจากความคลาดเคลื่อนในการตีความ แต่ก็กลายเป็น ประเพณีในการถือศีลอดอยู่เป็นเวลายาวนาน และถือปฏิบัติกันอย่างกว้างขวางเฉพาะในภาคใต้ ตอนล่าง ส่วนการทำของหวาน ชาวภาคใต้ทั่วไปนิยมใช้แป้ง น้ำตาล และมะพร้าว เป็น ส่วนประกอบทั้งที่ผสมน้ำตาล และกะทิสด ในขณะที่จะรับประทาน หรือกวนผสมกันจนแห้งสนิท เพื่อเก็บไว้ได้นานวัน โดยเฉพาะชาวไทยมุสลิมนิยมกวนจนกะทิแตกมันเชื่อมเกาะยึดกับน้ำตาลจน เหนียวหนืดที่รู้จักกันแพร่หลายคือ กะละแม หรือที่คล้ายกับ “ยาหนม” ของชาวไทยพุทธ ขน

ที่นิยมกันแพร่หลายมากในวัฒนธรรมชาวภาคใต้ตอนล่าง คือ ขนมเตอปปงปูตุ (เตอปปง แปลว่า ขนมปูตุ เป็นชื่อขนมคล้ายขนมโก้) ที่ใช้แบบพิมพ์เขียนมักใช้วิธีกวนแป้งกับน้ำตาลและสิ่งผสมอื่น ๆ ให้สุกได้ที่เสียก่อนแล้วนำไปพิมพ์บนแบบพิมพ์ขณะยังอุ่น ๆ อยู่ แล้วทิ้งไว้จนเย็น มักลดหรือตัดกะทิออกเพื่อให้เก็บได้นาน แบบพิมพ์เขียนนิยมทำด้วยไม้ ขุดแกะหรือสลักเป็นรูปลวดลายต่าง ๆ มีทั้งที่เป็นรูปเดี่ยว รูปคู่ หรือหลาย ๆ รูปเรียงกันอยู่ในพิมพ์เดียวกัน ศิลปะการแกะสลักแม่พิมพ์สำหรับพิมพ์เขียนนับว่าโดดเด่น ประณีตสวยงามเกือบทุกบ้านจะมีแบบพิมพ์ขนม บางบ้านมีหลายอันเป็นงานประดิษฐ์ที่หลากหลายทั้งจำนวน รูปแบบและคติที่ผสมผสานอยู่ในเรื่องราว ขนมเตอปปง-ปุน ที่ทำสำหรับใช้ในพิธีสำคัญทางศาสนาของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ตอนล่างนิยมทำเป็นรูปกุนง (เขาพระสุเมรุ) หรือเลียนแบบกุนง ขนมปูตุ ใช้ในงานพิธีต่าง ๆ เช่น พิธีเกิด พิธีหมั้น พิธีแต่งงาน พิธีขึ้นเปล โดยจัดขนมปูตุใส่พานแล้วตกแต่งด้วยขนมชนิดอื่น ๆ เช่น ข้าวพอง (งมิแณ) ขนมห่อนน้ำตาล (เตอปปงฮะลูวอ) ขนมหะละแม (เตอปปงคอดอ) เชื่อกันว่าขนมที่นำมาประกอบพิธีจะนำมาซึ่งความเป็นสิริมงคล

วัฒนธรรมเวชการ การรักษาพยาบาลแบบพื้นบ้านนิยมใช้สมุนไพร ภายภาพบำบัดแบบพื้นบ้าน ภูมิปัญญาและความเชื่อเกี่ยวกับธาตุ 4 คือ เมื่อใดธาตุ 4 ขาดภาวะสมดุลก็จะเกิดเจ็บไข้ พิษแต่ละชนิดมีแร่ธาตุต่างกัน ถ้าการกินขาดธาตุใดต้องใช้สมุนไพรที่มีธาตุนั้นมาบำรุงรักษา และมีความเชื่อเรื่องความเจ็บป่วยอันเนื่องจากผี และคุณไสยให้โทษ ซึ่งต้องรักษาปิดเป่าขับไล่ หรือด้วยการประกอบพิธีกรรม เช่น “ชัคน้ำ” (มนตร์) การจัดให้มี “มะตือรี” มีการเล่น “นายมนตร์” (โต๊ะคริม) เมื่อมีเชื่อว่าถูกผี ถูกคุณ เป็นต้น

ด้านสถาปัตยกรรม โครงสร้างและรูปแบบหลักของที่อยู่อาศัยของชาวภาคใต้ตอนล่างมีพ้องกับของชาวภาคใต้กลุ่มอื่น ๆ กล่าวคือมีสภาพทางภูมิศาสตร์เป็น เช่น การยกพื้นสูง มีดินเสารองรับ หลังคามีความลาดชันมากเพื่อด้านลมได้ดีและน้ำฝนไหลได้เร็วเหมาะกับสภาพท้องถิ่นที่ฝนตกชุกและลมแรง ส่วนใหญ่จึงเป็นหลังคาจั่ว ครั้นต่อมาภาคใต้ตอนล่างได้รับอิทธิพลจากชาวตะวันตก ทำให้เกิดความนิยมที่จะใช้หลังคาจั่วผสมกับหลังคาปั้นหยาจนกลายเป็นหลังคาแบบใหม่ คือ “หลังคาบลานอ” ซึ่งนิยมกันแพร่หลายในภาคใต้ตอนล่างและสืบเนื่องจากศาสนาอิสลามผ่อนปรนให้ผู้ชายที่มีความพร้อมสามารถมีภรรยาได้ไม่เกิน 4 คน ส่งผลให้อาคารบ้านเรือนนิยมต่อเติมส่วนเป็นระเบียงพาไล (พะไล) ออกไปเกือบรอบด้านหรือต่อเติมหลังย่อยเป็นแบบอาคารกลุ่ม ซึ่งเหมาะกับครอบครัวขนาดใหญ่ จนกลายเป็นลักษณะที่โดดเด่นของบ้านเรือนชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ตอนล่าง และคตินิยมในการตกแต่งบ้านที่รับผ่านมาจากชาวตะวันตก ทำให้บ้านไทยมุสลิมนิยมตกแต่งส่วน หลังคา ประตู หน้าต่าง ช่องลม หัวเสา เป็นลวดลายทรงเรขาคณิตหรือลายเครือเถา และลายอักษรประดิษฐ์ที่ใช้ตัวอักษรยาวีเพื่อเขียนคำที่เป็นสัญลักษณ์และแสดงถึง

ความศรัทธาตามหลักศาสนาอิสลาม แต่จะไม่ทำลวดลายเป็นรูปคนหรือสัตว์ เพราะเป็นข้อห้ามทางศาสนา จะต่างคติของไทยพุทธที่นิยมทำลวดลายเป็นสัตว์บางชนิด เช่น นาค หงส์ ตามแบบศาสนสถานในส่วนที่ชาวไทยภาคใต้ตอนล่างใช้ลายเครือเถาตกแต่งบ้านเรือนก็จะเห็นชัดว่ารูปแบบของลายจะมีทั้งศิลปะแบบชวา-มลายูแบบจีน แบบไทย และแบบตะวันตกผสมผสานอยู่ทั้งที่เป็นลายฉลุลายแกะสลัก และลายปูนปั้น สถาปัตยกรรมที่เป็นศาสนสถานของมุสลิม คือ สุเหร่า (ภาษามลายูใช้ Surau) หรือมัสยิด (ภาษาอาหรับใช้ Masjid หรือ Mesgit) ซึ่งมุสลิมถือว่ามัสยิดไม่ใช่ที่สาธารณะ แต่เป็นของอัลลอฮ์ ผู้ใดจะถือกรรมสิทธิ์มิได้ เป็นสถานที่ทำให้มนุษย์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพระเจ้า รูปแบบทางสถาปัตยกรรมมัสยิดในภาคใต้รุ่นแรก ๆ เป็นแบบไทยภาคใต้ทั่วไปเป็นรูปเรือนไม้หลังคาปั้นหยา ซ่อนอยู่บนหลังคาจั่ว ต่อมาหออาชานก็กลายเป็นส่วนประกอบที่ขาดไม่ได้และต่อมานิยมให้มีส่วนที่เป็นโดมอยู่บนหลังคา เหนือโดมมีรูปพระจันทร์เสี้ยวและดวงดาว ตัวอาคารมัสยิดในปัจจุบันมีรูปแบบหลากหลาย แต่ที่มีลักษณะร่วมกันคือภายในต้องเป็นห้องโถงธรรมดาไม่มีรูปภาพ รูปหล่อ หรือรูปปั้นใด ๆ ถัดตามข้อห้ามของนบีมุฮัมมัดที่ว่าห้ามสาวกสลักวัตถุสิ่งใดให้เป็นรูปร่าง แต่ที่นิยมกัน คือ มีการเขียนอักษรอาหรับเป็นลวดลาย หรือฉลุลายแทนวัตถุ หรือปูนปั้นวัตถุ

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2547, น. 89) กล่าวว่า เรือนไทยในภาคใต้ตอนล่าง ได้แก่ เรือนไทยมุสลิมบริเวณ จังหวัดยะลา สตูล ปัตตานี และนราธิวาส ประชาชนในบริเวณนี้ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และประกอบอาชีพต่าง ๆ กัน เช่น ทำนา ทำสวนผลไม้ สวนยางพารา ประมง และค้าขาย จึงทำให้เรือนพักอาศัยมีรูปแบบต่างกันตามความจำเป็นในการประกอบอาชีพของเจ้าของบ้าน เฉพาะเรือนไม้จะเป็นรูปกล่องสี่เหลี่ยมผืนผ้าต่างกันที่รูปทรงของหลังคา อาจเป็นหลังคาซึ่งเป็นส่วนประกอบของเรือนที่มีลักษณะแตกต่างกันไปเฉพาะที่เป็นเรือนไม้ ที่นิยมสร้างทั่วไปมีรูปแบบต่างกัน 3 รูปแบบ คือ เรือนหลังคาปั้นหยา หรือลิมะฮ์ เรือนหลังคาจั่วมนิลา หรือบนาลอ และเรือนหลังคาจั่ว หรือแมและโดยทั่วไปมุ่งด้วยกระเบื้องดินเผา สังกะสี หรือจาก ตามแต่ฐานะของเจ้าของเรือน นอกจากตัวเรือนแล้วในบริเวณบ้านยังมีขี้ผึ้งข้าว หรือ เรือนข้าวสำหรับเก็บข้าวเปลือก บ่อน้ำ ถ้าเป็นเรือนหลังเดียวจะมีบ่อน้ำอยู่หน้าบ้าน นอกจากนี้เรือนไทยภาคใต้ยังได้รับอิทธิพลจากจีน และตะวันตก เช่น อาคารที่พักอาศัยประเภทเรือนไม้ได้รับอิทธิพลจากจีนบริเวณอำเภอสาขบุรี จังหวัดปัตตานี อาคารก่ออิฐถือปูนและอาคารที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกและจีนอย่างที่เราเรียกว่า ชิโน-โปรตุกีส

วิมล คำศรีและไพรินทร์ รุยกแก้ว (2544, น. 21) ได้ศึกษาวัฒนธรรมการกินของชาวใต้มีทั้งส่วนที่พ้องกันทั่วทั้งภาค และส่วนที่แตกต่างไปตามแต่ละถิ่นย่อย ทั้งนี้บางอย่างเกิดจากทรัพยากรภายในท้องถิ่นที่สืบเนื่องมาจากสภาพภูมิศาสตร์ บางอย่างเกิดจากคติศาสนา บางอย่าง

เกิดจากอิทธิพลความสัมพันธ์กับชนต่างชาติ และมีหลายอย่างที่เกิดเทคนิควิธีที่อาศัยความสามารถเฉพาะบุคคลในแต่ละท้องถิ่นคิดค้นและปรับปรุงต่อ ๆ กันมาจนเกิดเป็นนิสัยของท้องถิ่นนั้น ๆ

บุคลิกลักษณะของผู้คนและชุมชน เนื่องจากวัฒนธรรมชุมชนเป็นปัจจัยให้แต่ละคนมีความเชื่อ ความศรัทธา อันนำไปสู่ทัศนคติ ค่านิยม เป็นลำดับเมื่อผู้คนในชุมชนจำนวนมากมีค่านิยมอย่างไร แต่ละคนก็จะยังมีความสนใจมีความคาดหวัง แล้วเกิดเป็นพฤติกรรมตามที่คาดหวังจนเกิดเป็นบุคลิกภาพ บุคลิกภาพของผู้คนจำนวนมากในชุมชน ส่งผลให้เกิดบุคลิกลักษณะของชุมชน หรือวัฒนธรรมชุมชน เป็นเหตุปัจจัยย้อนกลับเป็นวัฏจักร

อาคม เดชทองคำ (2543, น. 42 - 52) กล่าวถึงบุคลิกลักษณะของชาวภาคใต้ทั่วไป ว่าคนต่างกลุ่ม ต่างวัฒนธรรม มีความรู้สึกที่ชาวภาคใต้เป็นคนแข็งกระด้าง ปกครองขาดการอารยธรรม หยิ่ง คู้ คือ รื่น และไม่น่าไว้วางใจ มีลักษณะท่าทีที่แข็งกร้าว ตรงไปตรงมา มีความเชื่อมั่นในตัวเองและอัตตาสูง ทำตัวเป็นหัวเรือใหญ่ ซึ่งการนำ เป็นคนทรนงในศักดิ์ศรี ไม่ยอมรับนับถือหรือนิยามยกย่องใครง่าย ๆ เมื่อยอมรับก็มักสงวนท่าที ไม่ยอมเปรียบเทียบกับใครง่าย ๆ ชอบศึกษาหาความรู้เพื่อจะได้รู้เท่าทัน มีท่าทีไว้เชิงและไม่ยอมเปิดตัวก่อนเมื่อพบคนแปลกหน้าก่อนข้างเขียนขาดรวดเร็วและหนักแน่นในการตัดสินใจ เมื่อตัดสินใจแล้วเปลี่ยนความคิดยาก รักใคร่จริงจัง เกลียดใครเกลียดจริง เป็นคนรักหมู้รักคณะของตน เมื่อต้องเผชิญหน้ากับหมู่คณะอื่นมักเข้าข้างออกกรับแทน และร่วมปกป้อง จับไว้ในการตั้งกระทู้หาข้อโต้แย้งก่อนข้างเจ้าถ้อยหมอความไว้เชิงที่จะตั้งประเด็นเพื่อตัดสิน พูดยาแบบไม่ประหัดถ้อยคำไม่ปรุงแต่งถ้อยคำ และกิริยาท่าทีเพื่อถนอมน้ำใจคู่สนทนา จึงค่อนข้างโผงผาง ขวานผ่าซากไม่เก็บกัการมณั้ รักสนุก ใจเดิบมือเดิบ แต่ไม่ขยันอดทนและอดออม มีนิสัยบริการและปรนนิบัติต่ำ เลี่ยงการทำงานรับจ้างและงานที่ต้องทำตามคำสั่งการของคนอื่น เหล่านี้สอดคล้องกับบุคลิกภาพของชาวภาคใต้ตอนล่าง

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า บริบททางวัฒนธรรมของภาคใต้ตอนล่างซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นมุสลิมมีสภาพความเป็นอยู่แบบเรียบง่ายสงบสุขตามครรลองอิสลามแฝงลึกอยู่ด้วยคตินิยมที่คนรุ่นก่อนสืบทอดกันมา และเนื่องจากผู้คนที่อาศัยอยู่ในภาคใต้ตอนล่างมีทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิม มีทั้งคนที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมยุคเก่าและวัฒนธรรมสมัยใหม่ ลักษณะอันเป็นภาพรวมของวัฒนธรรมภาคใต้ตอนล่าง จึงมีโครงสร้างหลักทางวัฒนธรรมที่ประกอบด้วย วัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิม วัฒนธรรมฮินดู วัฒนธรรมชวา-มลายูแล้ววัฒนธรรมอิสลามซึ่งแต่วัฒนธรรมแต่ละส่วนต่างก็มีพลวัต เกิดการผสมผสานและบูรณาการกันจนเป็นลักษณะของวัฒนธรรมภาคใต้ตอนล่าง มีทั้งที่เป็นเอกลักษณ์และความหลากหลายอันเป็นอเนกลักษณ์ ส่วนลักษณะบุคลิกผู้คนในจังหวัดภาคใต้ตอนล่างนั้นมีท่าทีที่แข็งกร้าวตรงไปตรงมา มีความเชื่อมั่นในตัวเองและอัตตาสูง ทำตัวเป็นหัวเรือใหญ่ ซึ่งการนำ เป็นคนทรนงในศักดิ์ศรี ไม่ยอมรับนับถือ

หรือนิยมยกย่องใครง่าย ๆ เมื่อยอมรับก็มักสงวนท่าที ไม่ยอมเสียเปรียบเสียรู้ใครง่าย ๆ ชอบศึกษาหาความรู้เพื่อจะารู้เท่าทัน มีท่าทีไว้เชิง

3.2 บริบทวัฒนธรรมไทยพุทธในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ความเป็นมาคนไทยพุทธ ได้มีนักวิชาการเสนอไว้ ดังนี้

Paul K. Benedict (1942, p. 576 - 601, อ้างถึงใน สุพัตรา สุภาพ, 2536, น. 3) นักมานุษยวิทยาชาวอเมริกัน กล่าวว่าคนไทยมีเชื้อชาติเดียวกับพวกอินโดนีเซีย มาลายู และฟิลิปปินส์ จัดอยู่ในตระกูลออสโตรนีเซียน มีถิ่นเดิมอยู่แถบเส้นศูนย์สูตร แล้วอพยพขึ้นไปทางเหนือ สู่ดินแดนภาคตะวันออกเฉียงใต้ของจีน บริเวณไกวเจา กวางสี กวางตุ้ง และเกาะไหหลำ ต่อมาถูกจีนรุกราน จึงอพยพลงมายังถิ่นเดิมอีก ส่วนพวกที่ไม่ได้อพยพลงมา ก็กระจัดกระจายกันอยู่ทางใต้ของจีน นอกจากนี้ยังมีนักประวัติศาสตร์ชาวตะวันตกหลายคนสรุปว่า ถิ่นฐานเดิมของไทยอยู่ทางภาคตะวันตกของมณฑลเสฉวน ต่อมาได้ถอยร่นลงมาทางใต้ และตั้งอาณาจักรน่านเจ้าขึ้นพุทธศตวรรษที่ 12 นับเป็นอาณาจักรสุดท้ายที่ตั้งในดินแดนจีน เมื่อถูกจีนรุกรานอีกชนชาติไทยค่อย ๆ เคลื่อนย้ายลงมาทางใต้ มาตั้งถิ่นฐานในคาบสมุทรอินโดจีน

อมรา ศรีสุชาติ (2544, น. 1 - 101, อ้างถึงใน สุธิวงษ์ พงศ์ไพบุลย์, 2544, น. 39 - 41) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อ 22,000 - 14,000 ปีมาแล้วคนโบราณในภาคใต้น่าจะมี 2 ชาติพันธุ์ ได้แก่ มองโกลอยด์ กับออสตราโล-เมลานีเซียนส์ 2 ชาติพันธุ์นี้ปรากฏขึ้น เมื่อ 10,000 - 9,000 ปี มาแล้วสามารถแบ่งกลุ่มชนสมัยก่อน เป็น 2 กลุ่มหลัก คือ ชุมชนชาวถ้ำ กับชาวน้ำ หลักฐานทางโบราณคดี แสดงว่าในช่วง พุทธศตวรรษที่ 5 - 6 หลายชุมชนตั้งถิ่นฐานบนพื้นราบและเป็นชุมชนกสิกรรม-โลหะกรรม ติดต่อกันสัมพันธ์กับชุมชนเมืองท่า ติดต่อกับชนต่างแดนที่เดินเรือมาจากดินแดนโพ้นทะเล มีการปลูกข้าวควบคู่ไปกับกิจการเมืองท่าและติดต่อกับพ่อค้าที่มาจากจีนมาติดต่อค้าขายแล้วมาตั้งถิ่นฐาน และอยู่กินกับชาวพื้นเมืองเกิดลูกหลานที่เป็นลูกหลานที่เป็นลูกผสม เช่น คนภาคใต้ตอนล่างผสมกับคนจีน ซึ่งเป็นสายพันธุ์มอง โกลอยด์เหนือ ผิวพรรณขาว-เหลือง รูปร่างขนาดกลาง และผสมกับคนอินเดียนเหนือ และเมดิเตอร์เรเนียน ซึ่งเป็นสายพันธุ์ คอเคซอยด์ ผิวขาว ขนาดรูปร่างสูงใหญ่ ผมสีน้ำตาลดำ ทำให้ลูกผสมกลุ่มนี้มีลักษณะก่อน ไปทางผิวขาวเหลือง ครั้นพอถึงช่วงพุทธศตวรรษที่ 7 - 8 ชุมชนเมืองท่ามีผลผลิตทางกสิกรรมเป็นฐานมีประชากรเพิ่มขึ้น พัฒนาเป็นเมืองเป็นรัฐ และในช่วงพุทธศตวรรษที่ 9 - 11 เส้นทางข้ามคาบสมุทรระหว่างฝั่งตะวันตกกับฝั่งตะวันออก ทำให้ชุมชนน้อยใหญ่รวมตัวเข้าเป็นเมือง เป็นรัฐเป็นเครือข่ายกัน เกิดการผสมกันมากยิ่งขึ้น และในช่วงพุทธศตวรรษที่ 17 - 18 เมืองท่าฝั่งทะเลเป็นเมืองท่าเปิดหลายแห่ง มีการฟื้นฟูการค้ากับจีนและมีความสัมพันธ์กับศรีลังกา ทำให้ชาติพันธุ์ผสมเหล่านี้กระจายไปส่วนต่างมากขึ้น โดยเฉพาะภาคใต้ตอนล่าง ซึ่งมีปัตตานีเป็นศูนย์กลาง มีพวกอาหรับ (มุสลิม) ชาวตะวันตก (ฝรั่ง)

คนจีน ที่ผสมกับ คนมลายูและคนสยาม รวมทั้งบางพื้นที่ที่มีคนพม่า เขมร ลาว ที่พระมหากษัตริย์โปรดเกล้าฯ ให้ลงมาอยู่ที่ปัตตานีในช่วงพุทธศตวรรษที่ 20 – 23

วิจิตร ศรีสุวิธานนท์ (2528, น. 5, อ้างถึงใน พุทธชาติ โปธิบาลและชนานันท์ ตรีดี, 2540, น. 10 - 17) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับไทตากใบนั้นอาศัยกระจัดกระจายอยู่ในพื้นที่บริเวณฝั่งตะวันออกของแหลมมลายูในเขตแดนของประเทศไทย เรื่อยไปจนถึงเขตแดนของสหพันธรัฐมาเลเซีย โดยมีบริเวณอยู่ประมาณเส้นละติจูดที่ 8 องศาเหนือ ไปจนถึงละติจูดที่ 7 องศาเหนือ ซึ่งมักไม่ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์แน่ชัด ปรากฏแต่เพียงตำนานเล่าขานกันมาอยู่หลายตำนาน เช่น “บรรพบุรุษของชาวตากใบเดิมเป็นทหารอยู่ในเมืองหลวง สมัยหนึ่งได้มีการยกทัพอยู่ในเมืองหลวงมาตีหัวเมืองมลายู หลังเสร็จศึกแล้ว พระเจ้าแผ่นดินทรงให้ทหารส่วนหนึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณนี้ เพื่อรักษาดินแดนที่ตีคืนมาได้ ทหารเหล่านี้คงเคยใกล้ชิดกับราชสำนัก เพราะจนถึงปัจจุบันชาวตากใบสูงอายวยังคงใช้กับราชาศัพท์บางคำ เช่น สรง (อาบน้ำ) เสวย (กิน) ประสูติ (เกิด) กลด (ร่ม) แต่คนส่วนใหญ่เลิกใช้คำนี้ไปแล้ว” และพบว่าเขตของภาษาดากใบ อยู่บริเวณอำเภอปานาเระ อำเภอมายอ อำเภอสายบุรี อำเภอกะป้อ อำเภอทุ่งยางแดง อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี และอยู่ในอำเภอบาเจาะ อำเภอเรือเสาะ อำเภอศรีสาคร อำเภอช้างอ อำเภอเมืองนราธิวาส อำเภอแวงอำเภอตากใบ อำเภอระแงะ อำเภอจะแนะ อำเภอสุไหงโกลก อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาสเลยไปจนถึงรัฐกลันตันของประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย

วัฒนธรรมตามวิถีชาวพุทธ ได้มีนักวิชาการเสนอไว้ ดังนี้

สุพิศวง ธรรมพันทา (2532, น. 141) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับเรื่องการยอมรับและนับถือพุทธศาสนาของชนชาติไทยทั้งลัทธิมหายาน และเถรวาทประจักษ์มาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 พุทธธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีอิทธิพลต่อจิตใจ และแนวทางการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกที่แสดงออกต่อวัฒนธรรมไทยให้เห็นเป็นวัฒนธรรมพระพุทธรูป ทั้งนี้มีข้อสังเกตที่เกี่ยวกับการนับถือศาสนาของคนไทยว่า ชาวไทยส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธ แต่ทว่าประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยก็ได้แฝงลัทธิความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณและลัทธิศาสนาฮินดู และพราหมณ์มาก่อน ซึ่งอิทธิพลต่อแนวคิดและรูปแบบพิธีกรรมของวัฒนธรรมทางศาสนาในสังคมไทยให้ผสมผสานแนวลัทธิวิญญาณลัทธิฮินดูพราหมณ์ และศาสนาพุทธเข้าด้วยกันจนเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าลักษณะวัฒนธรรมเหล่านั้นเป็นวัฒนธรรมพุทธศาสนา โดยแท้จริง แต่อย่างไรก็ตามกาลเวลาได้พิสูจน์ให้เห็นว่าพุทธศาสนาเป็นที่พึงทางจิตใจ และเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิตอย่างสุขสงบของคนไทยได้ดียิ่งตลอดมา ทั้งมีอิทธิพลอย่างสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยมาอย่างต่อเนื่องจนถึงทุกวันนี้

อมรา ศรีสุชาติ (2544, น. 125) กล่าวไว้เกี่ยวกับ ศาสนาพราหมณ์ (ฮินดู) และพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานที่ประดิษฐานอย่างมั่นคงในภาคใต้สมัยพุทธศตวรรษที่ 12 - 13 ได้มีบทบาทอย่างมากในการกล่อมเกลาคู่คนภาคใต้ให้มีนิสัยรักผู้อื่น การช่วยเหลือเกื้อกูล และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น แนวคิดที่เคยคำนึงถึงผลประโยชน์ตอบแทนจากการทำดีหรือให้ประโยชน์ต่อผู้อื่น เหมือนการแลกเปลี่ยนระหว่างบุคคลกับบุคคลตามหลักการพึ่งพิงกันมาแต่เดิม ซึ่งได้รับการปรับเปลี่ยนไปเป็นการกระทำดีต่อผู้อื่นเพื่อให้ตนได้รับผลตอบแทนอื่นจากพระเจ้า หรือบุญกุศลที่ได้รับในชาตินี้และชาติหน้า ตามความเชื่อศาสนา คนใต้อายุ ๑๐-๑๕ ปีหันมาเลือกที่จะนับถือพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานมากขึ้นกว่าพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท และศาสนาฮินดู จนในที่สุดกลายเป็นศาสนาชุมชน น่าจะเป็นเพราะคนใต้อายุนี้เห็นว่าพุทธศาสนาฝ่ายมหายานเข้ากันได้ รั้งกับลักษณะนิสัยของพวกตนมากที่สุด กล่าวคือ หลักปรัชญาพุทธศาสนาฝ่ายมหายานสร้างแนวคิดการเกื้อกูลหมู่เหล่าที่มีชายใหญ่แผ้วถางจึงต้องกับนิสัยหน้าใหญ่ใจโตในการช่วยเหลือเลี้ยงดูญาติมิตรของคนภาคใต้แบบ”สาวย่านนับโยค” และระบบการพึ่งพิงกันเป็นลำดับชั้นตามแนวทางการช่วยเหลือของปรัชญาฝ่ายมหายาน ก็สัมพันธ์กันในระบบการดำเนินชีวิตในระบบพึ่งพิง “นาย” ตามลำดับชั้นที่คนภาคใต้ที่สมัยนี้นับถืออยู่

อุทัย เอกสะพัง, ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, ไพฑูรย์ พัฒน์ใหญ่ยิ่ง และอ้อมใจ วงษ์มณฑา (2547, น. 86 - 97) ได้กล่าวสรุปไว้เกี่ยวกับ วัฒนธรรมการดำรงชีวิตตามวิถีชาวพุทธใต้ 3 แนวทาง คือ 1) วัฒนธรรมในการดำรงชีวิตตามวิถีชาวพุทธ สี่ด้าน ได้แก่ ด้านคตินิยม ด้านเนติธรรม ด้านวัตถุธรรม และด้านสหธรรม มีผลต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมาก เช่น การมีสติสัมปชัญญะการประหยัดอดออม ความภูมิใจในความเป็นคนไทย ความเลื่อมใสศรัทธาต่อบุพการี การรักษามารยาทในสังคม และการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองของสังคม 2) อิทธิพลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ อิทธิพลทางการเมือง เช่นนโยบายรัฐบาล ทำให้เกิดความไม่สงบขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ อิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น การใช้ภาษา การแต่งกาย การรวมกลุ่มอยู่อาศัยในชนบท การก่ออาชญากรรมทำให้ส่งผลต่อความไว้วางใจ ส่งผลต่อความสามัคคี และการร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ และอิทธิพลทางเศรษฐกิจซึ่งสัมพันธ์กับการเมืองและสังคม จึงทำให้คนในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส ยากจน ไม่มีงานทำ รายได้น้อย จึงก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 3) แนวทางส่งเสริมเกี่ยวกับวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตของชาวไทยพุทธในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ การปรับบทบาทของรัฐให้มืองค์กรทางวัฒนธรรม เพื่อเข้าถึงประชาชนในระดับท้องถิ่นได้จัดสรรงบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมและโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน เพื่อความสันติสุขการอยู่ร่วมกันตาม

ความหลากหลายทางวัฒนธรรม องค์การทางศาสนาและสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมเพื่อสืบทอด ประเพณีไปยังอนุชนรุ่นหลัง เช่น วันสำคัญทางศาสนา และประเพณีระดับชาติและระดับท้องถิ่น สถาบันเหล่านี้ควรให้ความรู้ และจัดการศึกษาถ่ายทอดวัฒนธรรมให้กับประชาชนในชุมชนหรือ ท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อุทัย เอกสะพัง, ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, ไพฑูรย์ พัฒน์ใหญ่ยิ่ง และอ้อมใจ วงษ์มณฑา (2548, น. 62 - 64) ได้กล่าวสรุปไว้ใน การศึกษาจริยธรรมในการดำเนินชีวิตของ ชาวไทยพุทธในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

1. จริยธรรมในการดำเนินชีวิตตามวิถีชาวพุทธนั้น มีสามระดับขั้น ได้แก่ ขั้นพื้นฐาน ได้แก่การปฏิบัติตามศีล 5 ประการ คือ งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ งดเว้นจากการลักทรัพย์ งดเว้นจากการประพฤติดิฉันในกาม งดเว้นจากการพูดปด งดเว้นจากการดื่มน้ำเมา จริยธรรมขั้นกลาง ได้แก่กุศลกรรมบถ 10 ประการ คือ กายสุจริต ประกอบด้วย เว้นจากการและทำร้ายผู้อื่น เว้นจากการลักขโมย และเว้นจากการประพฤติดิฉันในกาม วิสุจริต ประกอบด้วย เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดยุยง เว้นจากการพูดคำหยาบ เว้นจากการพูดเพื่อเจ้อ และมโนสุจริตประกอบด้วย เว้นจากการคิดอยากได้ เว้นจากการคิดอาฆาต และเว้นจากการคิดไม่มีเหตุผล และจริยธรรมขั้นสูง ได้แก่ มรรคอันมีองค์แปดประการ คือ ความเห็นชอบ ความดำริชอบ การเจรจาชอบ การกระทำ ชอบ การเลี้ยงชีวิตชอบ ความพยายามชอบ ความระลึกรู้ชอบ การตั้งจิตมั่นชอบ ซึ่งจริยธรรมดังกล่าวมาจากหลักปฏิบัติทางพุทธศาสนาที่ได้รับการปลูกฝังมาจากพ่อ-แม่ ครู-อาจารย์ และพระสงฆ์ โดยยึดหลักความเป็นคนดี และต้องการอยู่อย่างมีความสุข หากได้ปฏิบัติตามหลักพุทธจริยศาสตร์ ดังกล่าวแล้วจะทำให้เป็นคนดีมีความสุขได้จริง

2. คุณค่าที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของชาวไทยพุทธ ทำให้เกิดคุณค่าทั้งต่อตนเองและต่อสังคม เพราะทำให้ตนเองปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ดีงาม มีสัมมาคารวะเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่เคารพแก่บุคคลอื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความสุข ส่วนคุณค่าต่อสังคม คือทำให้ครอบครัว ชุมชนไปจนถึงสังคมระดับประเทศและสังคมโลก มีประชาชนอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า บริบทวัฒนธรรมไทยพุทธในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง มีวัฒนธรรมวิถีพุทธที่ถือได้ว่าเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกที่แสดงออกต่อวัฒนธรรมไทย ซึ่งชาวไทยในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธ แต่ทว่าประวัติศาสตร์ความเป็นมาก็ได้แฝงลัทธิความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณและลัทธิศาสนาพราหมณ์ ฮินดูมาก่อนและพระพุทธรูปศาสนาฝ่ายมหายาน ซึ่งมีอิทธิพลต่อแนวคิดและรูปแบบพิธีกรรมของ

วัฒนธรรมทางศาสนาในจังหวัดภาคใต้ตอนล่างของไทย นั้นมีบทบาทอย่างมากในการกลมเกลียวผู้คนให้มีความรักใคร่ การช่วยเหลือเกื้อกูลและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น

3.3 บริบทวัฒนธรรมไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ความเป็นมาคนไทยมุสลิม ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง โดยเฉพาะจังหวัดภาคใต้ มีความสำคัญเกี่ยวพันกับประวัติศาสตร์ของตนเองค่อนข้างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ “อารยธรรมปัตตานี” สถานที่โบราณสถาน และตัวบุคคล ในประวัติศาสตร์ของประวัติศาสตร์ปัตตานีมากมายอยู่ในความทรงจำในความความสำคัญของประชาชน ซึ่งมีนักวิชาการได้บอกกล่าวไว้ถึงความเป็นคนไทยมุสลิมไว้หลายลักษณะ พอจะประมวลได้ ดังนี้

จรัญ มะลูลีม (2538, น. 20) มุสลิม คือ คำที่ใช้เรียกผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งมีได้เป็นของชนชาติใดชนชาติหนึ่งเป็นการเฉพาะ เป็นศาสนาสากลของมนุษยชาติที่มีผู้นับถือทุกชาติทุกทวีปทุกสีผิว ทว่าจะเป็นชนชาติใดก็ตาม มุสลิมก็หมายถึงผู้นอบน้อมยอมตนต่อพระเจ้าเป็นเจ้าโดยสิ้นเชิงเพื่อความสันติ

เสาวนีย์ จิตหมวด (2538, น. 104 - 265) ได้สรุปไว้ว่า ภาษาในความแตกต่างลดลงไปเกือบครึ่ง คือไทยมุสลิมยังใช้ภาษาเดิมมีน้อยลง ภาษาที่ใช้ คือ ภาษาอาหรับ หรือภาษามลายู ส่วนเชื้อ ได้เจือจางลง จากการแต่งงานระหว่างชนต่างเชื้อชาติเผ่าพันธุ์กัน ซึ่งสามารถแบ่งแยกลักษณะชาติพันธุ์ของไทยมุสลิมได้ ดังนี้

1. สายที่มีบรรพบุรุษเป็นมลายูหรือมาเลย์ ซึ่งเป็นมุสลิมกลุ่มใหญ่สุด และเป็นชนกลุ่มใหญ่ในบริเวณพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นิยมเรียกตนเองว่า “มาเลย์มุสลิม” มากกว่า “ไทยมุสลิม”

2. สายที่มีบรรพบุรุษเป็นชนอาหรับ-เปอร์เซีย ซึ่งได้เดินเรือมาค้าขาย และตั้งหลักแหล่งอยู่ทางภาคใต้ ตลอดมาจนถึง สงขลา พัทลุง ในกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา ตลอดถึงกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ ในประวัติศาสตร์จะเรียกว่า แคมมัวร์ แยกเทศ หรือแยกแพ

3. สายที่มีบรรพบุรุษเป็นชนชวา หรือชวา ซึ่งเป็นกลุ่มที่เป็นประเทศอินโดนีเซียที่รู้จักในประวัติศาสตร์ไทยจากชื่อ “ชวา” ซึ่งเจ้าของเชื้อชาติจะออกชื่อสำเนียงเดิม คือชวา และชาวไทยมุสลิมออกเสียงเป็น ชะหวา ซึ่งส่วนใหญ่เข้ามาทำมาหากิน คือการขายแรงงาน

4. สายที่มีบรรพบุรุษเป็นชนจาม-เขมร โดยส่วนใหญ่เข้ามาเป็นทหารอาสาจาม พวกนี้เป็นมุสลิมที่มาจากเขมรหรือกัมพูชาที่นับถือศาสนาอิสลาม มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “แขกคร้ว”

5. สายที่มีบรรพบุรุษเป็นชนอินเดีย ปากีสถาน บังคลาเทศ และชาวอัฟกานิสถาน โดยส่วนใหญ่เข้ามาเพื่อทำการค้าขาย ชุมชนแรกเป็นอินเดียก่อนปากีสถาน และชาวบังคลาเทศเข้ามาในภายหลังอาศัยทางภาคเหนือเป็นส่วนใหญ่

6. สายที่มีบรรพบุรุษเป็นจีน ซึ่งส่วนเข้ามาทางชายแดนภาคเหนือ ที่มีบริเวณอาณาเขตติดต่อกับพม่า และอาศัยอยู่ในจังหวัดภาคเหนือเป็นส่วนใหญ่ เช่น เชียงราย ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เป็นต้น เป็นพวกจีนฮ่อ

วัฒนธรรมอิสลาม มีนักวิชาการได้เสนอไว้ ดังนี้

จรัญ มะลูลีม, กิติมา อมรทัต และพรพิมล ศรีโชติ (2538, น. 5 - 13) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับศาสนาอิสลามนั้น ได้ถือกำเนิดขึ้นมาในดินแดนตะวันออกกลาง และแพร่ขยายเข้าเอเชียอาคเนย์นับตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษ ที่ 7 ซึ่งมักปรากฏร่องรอยของศาสนาในหมู่เกาะอินโดนีเซีย แต่มาได้รับการยอมรับในหมู่ผู้ปกครองเมืองต่าง ๆ ในคริสต์ศตวรรษที่ 13 ดังนั้นวิธีการแพร่อิสลามในสมัยแรก ๆ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศไทย จึงเป็นไปตามธรรมชาติ เช่นการติดต่อระหว่างคน และจากการแต่งงาน ศาสนาอิสลามจึงเผยแพร่ผ่านกลุ่มทุกกลุ่มในประเทศไทย กลุ่มคนเหล่านี้ ซึ่งมาตั้งรกรากหลักแหล่งในประเทศไทย ก็เผยแพร่ด้วยวิธีการที่คล้ายคลึงกัน โดยในประเทศไทยนั้นผู้เผยแพร่ศาสนาจะมาจากมาเลย์ อาหรับ-เปอร์เซียและอินเดีย ปรากฏหลักฐานว่าเจ้าผู้ครองนครทางภาคใต้ของประเทศไทย ในระยะนั้น จนถึงเมืองนครศรีธรรมราชปรากฏว่าเป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามทั้งนั้น ซึ่งเป็นระยะเวลา 700 ปี มาแล้ว ประกอบกรุงสุโขทัยซึ่งปรากฏหลักฐานการค้าขายกับประเทศกลุ่มอาหรับ อิหร่าน มีหลักฐานภาษาอิหร่านอยู่ในหลักศิลาจารึกสมัยพ่อขุนรามคำแหง ส่วนที่ประเทศอิหร่าน ก็ปรากฏด้วยซามซังคโลก สมัยกรุงสุโขทัยปรากฏอยู่มากมาย

รัตติยา สาและ (2544, น. 38 - 39) การล่มสลายของอาณาจักรมัชปาหิต เมื่อประมาณ พ.ศ. 2021 นับว่าเป็นโอกาสสำคัญที่ทำให้เกิดการศาสนาอิสลามในปัตตานี จึงได้เผยแพร่แนวคิดของศาสนาอิสลามให้ชาวปัตตานีได้สะดวกขึ้น และสำเร็จสูงสุด เมื่อนักการศาสนาอิสลามจากเมืองปาสัย (Pasai) อย่างแซ็ค สาคิด สามารถโน้มน้าวกษัตริย์ราชวงศ์ศรีวังสา ชื่อ พญาตูลินทรา แห่งโกตามัฮลิซัย แห่งนี้ ให้ยอมนับถือศาสนาอิสลามได้ และทรงเปลี่ยนพระนามพระองค์เป็นสุลต่านอิสมาอิล ชาฮู ซิล-ลุลลอฮู ฟิล อาลัม ต่อจากนั้นมาปัตตานี จึงเป็นที่รู้จักและที่ยอมรับกันในนาม “ปัตตานีดารุสสลาม” หรือ ปัตตานีนครสันติภาพ จึงอยู่ระดับชาวบ้านนั้นได้เปลี่ยนเป็นมุสลิมก่อนหน้ากษัตริย์ของตน ก่อนประมาณ 300 ปีมาแล้ว แต่การเข้ารับนับถือศาสนาอิสลามของกษัตริย์ในครั้งนั้นชวนให้ประชาชนชาวปัตตานีทยอยกันเป็นมุสลิมมากยิ่งขึ้น

บรรจง บินกาซัน (2522, น. 161) ได้กล่าวถึงศาสนาอิสลามว่า อิสลามเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตสำหรับมนุษย์ทุกย่างก้าว ตลอดจนเป็นทั้งกฎระเบียบของการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งอาจครอบคลุมถึงเรื่องเศรษฐกิจ การปกครอง กฎหมาย วัฒนธรรม จริยธรรม วิทยาการต่าง ๆ ตลอดจนพฤติกรรมของมนุษย์ในทุกสาขา โดยมีคัมภีร์อัลกุรอานและแบบอย่างคำสอนของศาสดามุฮัมมัดเป็นธรรมนูญสูงสุด

เสาวนีย์ จิตหมวด (2538, น. 30 - 31) ได้สรุปไว้ว่า วัฒนธรรมอิสลาม คือวิถีการดำเนินชีวิตแบบอิสลาม หรือสภาพอันเป็นความเจริญงอกงาม ซึ่งนับน้อมยอมตนต่อพระเจ้าอย่างสิ้นเชิง เพื่อความสันติสุขในโลกนี้และโลกหน้า ที่มาวัฒนธรรมอิสลาม คือ 1) พระผู้เป็นเจ้าของอัลลอฮ์ (ซุบห์) ในทางคัมภีร์อัล-กุรอาน 2) ศาสดามุฮัมมัด (ศ็อลฯ) ในทางซุนนะหฺ (วจนะ และจริยวัตร) อิสลามเป็นวัฒนธรรม เพราะมีลักษณะขององค์ประกอบของวัฒนธรรม คือ มืองค์วัตุ องค์การ องค์คติ และองค์พิธีการ โดยมีพิธีทั้ง 3 ลักษณะ คือ จารีตประเพณี ขนบประเพณี และธรรมเนียมประเพณี ซึ่งปรากฏอยู่ในคัมภีร์อัล-กุรอาน และซุนนะหฺ แต่เนื่องด้วยมีประเพณีเกิดขึ้นในชุมชนต่าง ๆ มาก อิสลามจึงอนุญาตให้มุสลิมปฏิบัติได้ แต่ประเพณีทางสังคมที่ไม่ขัดต่อหลักการอิสลาม ส่วนประเพณีศาสนาอื่นนั้นเป็นข้อห้ามในการปฏิบัติตาม ส่วนพิธีการนั้นปฏิบัติให้เกิดความขลัง หรือความศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้มุสลิมไปยึดกับสิ่งนั้น เป็นสิ่งที่ไม่มีในอิสลาม

อารง สุทธศาสตร์ (2519, น. 133) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมกับศาสนา ก็คือเรื่องเดียวกัน แยกกันไม่ออก เพราะส่วนหนึ่งของศาสนาอิสลาม คือ แนวทางการดำรงชีวิตที่สังคมมุสลิมถือว่าถูกต้อง ซึ่งถ้ามองอีกแง่หนึ่งก็คือ วัฒนธรรมของสังคมนั่นเอง

มุสลิมกับการตั้งถิ่นฐานชุมชนและมัสยิด มีนักวิชาการได้เสนอไว้ ดังนี้

เสาวนีย์ จิตหมวด (2538, น. 31) ได้กล่าวว่า เมื่ออิสลามเป็นวัฒนธรรมที่มุสลิมส่วนใหญ่ต่างพยายามรักษาไว้อย่างเคร่งครัด และเพื่อเป็นความสะดวกทั้งในการรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม และเป็นการยากที่จะถูกผสมกลมกลืน กล่าวคือ มุสลิมจะตั้งถิ่นฐานในลักษณะกระจุกตัวเป็นกลุ่มก้อน เกิดเป็นชุมชนเป็นหมู่บ้าน โดยแต่ละชุมชนจะมีมัสยิดเป็นศูนย์กลาง (Central Place) มีอิหม่ามเป็นผู้นำชุมชน สุเหร่า หรือมัสยิด จึงเป็นศาสนสถานที่มีความสำคัญและสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของมุสลิม หรือวัฒนธรรมอิสลามยากที่จะแยกออกจากกันได้

ตายนูดีน อูสมาน, มุหัมมัดรอฟลี แวหามะและชัยนูรีน นิมา (2544, น. 16 - 17) ได้กล่าวว่า อิสลามเป็นทั้งศาสนา และระบอบแห่งการดำเนินชีวิต ดังนั้นหลักคำสอนจึงประกอบไปด้วยกระบวนการแห่งชีวิตในแง่มุมต่าง ๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งสถาบันหนึ่งที่มีอิทธิพลอันสำคัญต่อชีวิตของมุสลิม คือ “มัสยิด” และอีกมิติหนึ่งที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน คือ มัสยิดเป็นศูนย์กลางแห่งวัฒนธรรมอิสลามเป็นเอกลักษณ์แห่ง

ความเป็นเอกภาพของอัลลอฮ์ (ซุบฮฯ) เป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธามุอมีน ในเชิงลักษณะของความเสมอภาค เสรีภาพ และภราดรภาพที่ปราศจากความแตกต่างระหว่างชนชั้น วรรณะ เชื้อชาติ ภาษา และชาติพันธุ์ของมนุษย์ นอกจากนั้นมัศยิดยังเป็นสถาบันแห่งการเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าของสังคม และพฤติกรรมของศรัทธาชนมุสลิม ให้มุ่งตรงแห่งเอกภาพของพระเจ้า จากประวัติศาสตร์อิสลาม ได้สอนให้เห็นว่า นอกจากมัศยิดจะเป็นสถานที่ที่ประกอบอิบาดะต่ออัลลอฮ์ (ซุบฮฯ) แล้วยังเป็นสถานศึกษาอบรมวิชา ความรู้ จริยธรรม การประกอบอาชีพ ศูนย์สารนิเทศ และการปลูกฝังทัศนคติความรักประเทศชาติอีกด้วย

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า บริบทวัฒนธรรมไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง มีวัฒนธรรมอิสลามเป็นวิถีในการดำเนินชีวิตของชาวมุสลิมซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักศรัทธา บทบัญญัติหรือคำสอนที่มาจากคัมภีร์อัลกุรอานและสุนนะฮ์ของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ดังนั้นมุสลิมจึงไม่สามารถแยกวิถีชีวิตของตนเองออกจากอิสลามได้ เนื่องจากศาสนาอิสลามมีลักษณะซึ่งครอบคลุมทุกด้านของวิถีชีวิตมนุษย์เป็นทั้งตัวกำหนดและควบคุมสถาบันสังคม วัฒนธรรมที่เรียกว่าวัฒนธรรมทางวัตถุและจิตใจให้ขึ้นไปตามกรอบของอิสลาม ดังนั้นในทุก ๆ แง่มุมของวิถีชีวิตมุสลิมตั้งแต่ การเดิน การนั่ง การนอน ตลอดจนการเมืองการปกครอง การศึกษา การแพทย์ เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม จะถูกกำหนดด้วยคำว่าอิสลามทั้งสิ้น

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาบทนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมและปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยมานำเสนอตามลำดับ ดังนี้

สุทธิพงษ์ พรหมไพจิตร (2520, น. 5) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านศาสนา อิทธิพลของศาสนาทุกศาสนาทำให้ประชาชนมีโลกทัศน์ที่แคบในแง่ของการเชื่อถือว่าศาสนาของตนเองเป็นศาสนาที่ดี คุกศาสนาอื่น ๆ นำเอาเรื่องศาสนามาเป็นข้อกำหนดแบ่งแยกความเป็นมนุษย์ชาติ กล่าวคือ มีความคิดว่า คนที่ไม่นับถือศาสนาเดียวกันมิใช่พวกเดียวกัน จึงขาดความร่วมมือ ขาดความเข้าใจ ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งทางสังคม แต่โดยข้อเท็จจริงทางราชการได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมในด้านต่าง ๆ แก่ทุก ๆ ศาสนา

2. ปัจจัยด้านการศึกษา การศึกษาที่ไม่สูงเท่าที่ควร มักก่อให้เกิดปัญหาในด้านความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันได้

3. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ความคืบหน้าทางเศรษฐกิจ ที่มาจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น ปัญหาทางการเมือง การเพิ่มประชากร การสูญเสียแรงงานระดับสูงให้กับภาคอื่น ๆ แต่มีแรงงานระดับในท้องถิ่น-ภาคใต้ เป็นต้น

4. ปัจจัยทางด้านการเมือง ขึ้นอยู่กับนโยบายที่รัดกุม ซึ่งถ้ากำหนดโดยคำนึงถึงสภาพสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการให้ความร่วมมืออย่างจริงจังของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายด้วยการทำงานอย่างเสียสละ ปัญหาต่าง ๆ จึงจะลดลงได้

5. ปัจจัยทางด้านการพัฒนาสังคม การพัฒนาสังคมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเรื่องที่รัฐบาลควรให้การสนับสนุนเป็นอย่างมาก เพราะด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ห่างไกลจากเมืองหลวง และอยู่ใกล้กับประเทศมาเลเซียที่สภาพแวดล้อมวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน ดังนั้นปัจจัยที่สามารถดึงจิตใจของประชาชนให้กลับมาได้ คือ การพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น เช่น การพัฒนาด้านการศึกษา เศรษฐกิจ เป็นต้น

สุนทร นวกวิน (2537, น. 79 - 85) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิม ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา ผลการศึกษา พบว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรมเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยทางด้านภูมิประเทศ ที่เอื้ออำนวยให้ชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมเกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะการประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมได้ดำเนินชีวิตเป็นแบบอย่างสังคมเกษตรกรรมมาแต่ดั้งเดิม และปัจจุบันก็ยังดำเนินชีวิตในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมดังกล่าวอยู่

2. ปัจจัยทางด้านการศึกษา ผลให้วิถีชีวิตของชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งด้านทัศนคติ ความเชื่อและมีโลกทัศน์กว้างขวางขึ้น ทำให้เกิด การเรียนรู้มีส่วนช่วยปูพื้นฐานและนำไปถึงการยอมรับทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดการผสมผสานในที่สุด

3. ปัจจัยทางด้านการเมือง การได้เข้าร่วมกิจกรรมทางด้านการเมืองต่าง ๆ เช่น การเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหรือเข้าร่วมเป็นกรรมการที่เกี่ยวกับการเมือง การปกครองท้องถิ่นยอมทำให้ชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมมีส่วนร่วมได้แสดงความสามารถ แสดงความคิดเห็นยอมเสียสละเวลา อุทิศตนในการที่จะช่วยกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติอันเป็นสวนรวม จึงทำให้เกิดมีแนวความคิดร่วมกัน ผูกพันและเกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมด้วยกัน

4. ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ การอยู่ร่วมกันโดยการสมรส เป็นปัจจัยหนึ่ง ที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิมที่สมรสกัน

ช่วยก่อให้เกิดความเข้าใจต่อกันมากยิ่งขึ้น เมื่อเกิดการยอมรับก็ทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน

5. ปัจจัยทางด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมเกษตรอย่างเดียวกัน เพราะสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมที่ไม่มีความแตกต่างระหว่างชนชั้น เป็นสังคมที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันและช่วยเหลือกัน ร่วมกันคิดร่วมกันทำ และร่วมกันสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมต่อกัน

6. ปัจจัยทางด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน ทำให้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ปรับทัศนคติเข้าหากัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนถือได้ว่าเป็นสถานที่สาธารณประโยชน์ที่สำคัญเป็นการบริการทางสังคมที่ก่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน และส่งผลให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องตลอดไป

7. ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการเทคโนโลยีสมัยใหม่และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ ส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่นปรับตัวไปสู่ความทันสมัยตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้คนรุ่นใหม่เปลี่ยนแนวคิด ลดความเชื่อลดความเคร่งในขนบธรรมเนียมประเพณี ปรับความรู้สึกนึกคิดเข้าหากัน เริ่มยอมรับและเห็นคุณค่าของการผสมผสานทางวัฒนธรรม

ปัจจัยที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม คือ ปัจจัยทางด้านการศึกษา ทั้งนี้เพราะการศึกษาทำให้ชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมเชื่ออย่างมีเหตุผลมากกว่าการเชื่อเพราะศรัทธาเพียงอย่างเดียว อีกทั้งเป็นการยอมรับโดยทั่วไปว่าการศึกษาทำให้คนมีความรู้ดีขึ้น ฉลาดขึ้น มีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น การอยู่ร่วมกันในสังคมเกษตรอย่างเดียวกัน เป็นปัจจัยสำคัญรองลงมา ทั้งเพราะสังคมเกษตรกรรมจะไม่แตกต่างทางชนชั้นเหมือนสังคมเมืองปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญระดับสาม ด้วยการลดความเคร่งในขนบธรรมเนียมประเพณี ทำให้ไม่มีความแตกต่างทางขนบธรรมเนียมประเพณีมากนัก เริ่มการยอมรับซึ่งกันและกัน เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมทั้งสองกลุ่ม ส่วนปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผสมผสานทางวัฒนธรรมน้อยที่สุด

ไพศิษฏ์ พงศ์ทองเมือง (2540, น. 60 - 63) ได้ศึกษาเรื่องการประสมประสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยมุสลิมกับชาวไทยเชื้อสายจีน ในเกาะสาหร่าย อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล ลักษณะการประสมประสานทางวัฒนธรรมที่สำคัญมีอยู่ 5 ด้าน คือ 1) ด้านการบริโภคอาหาร มีลักษณะการประสมประสานทั้งลักษณะการประกอบอาหาร เวลาการบริโภค ลักษณะการบริโภค ความเชื่อเกี่ยวกับอาหารคาวหวานมีความคล้ายคลึงกัน 2) ด้านการแต่งกายก็จะมีลักษณะ

การประสมประสานทั้งในยามปกติ ในโอกาสพิเศษมีลักษณะการแต่งกายที่คล้ายคลึงกันรวมทั้งด้านความเชื่อเกี่ยวกับการแต่งกาย 3) ด้านที่อยู่อาศัย มีลักษณะการประสมประสานกันทั้งลักษณะที่ตั้งของที่อยู่อาศัย วัสดุที่ใช้มีลักษณะการประสมประสานกัน และความเชื่อเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยมีลักษณะเหมือนกัน 4) ด้านการรักษาโรค มีลักษณะการประสมประสานทั้งแบบการรักษาโรคตามแผนโบราณที่ใช้ยาในการรักษาโรค วิธีการรักษาและความเชื่อในการรักษาทั้งโรคกระดูก โรคสตรี และโรคอื่น ๆ รวมทั้งการรักษาโรคแผนปัจจุบัน ทั้งในแง่ยาและวิธีการรักษา 5) ด้านการละเล่นมีลักษณะการประสมประสานกันนิยมการละเล่นด้วยกันทั้งการละเล่นพื้นเมือง ซึ่งโอกาสที่จัดการละเล่น ความเชื่อเกี่ยวกับการละเล่นรวมทั้งการละเล่นของเด็ก

เขาวินิตย์ ศรีละมุล (2541, น. 75 - 78) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง วัฒนธรรมเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชาวเลเกาะหลีเป๊ะ ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชาวเลเกาะหลีเป๊ะ ได้แก่

1. วัฒนธรรมด้านอาหาร การหาอาหารของชาวเล มี 2 ลักษณะ คืออาหารที่ได้จากทะเล มี 4 วิธี คือ การดำน้ำ การไล่ปลา การวางไข่ และตกเบ็ด และอาหารที่ได้จากป่า เช่น ที่เป็นพืชผัก และสัตว์ป่า อาหารที่ชาวเลนิยมปรุงคือ แกงเผ็ดและมีการรับประทานอาหารในโอกาสพิเศษที่นิยมจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี คือ ประเพณีลอยเรือ จะมีการนำอาหารไปไหว้ชนเจ้าที่ที่กลุ่มชาวเลนับถือ

2. วัฒนธรรมด้านที่อยู่อาศัย มีการเลือกภูมิประเทศแล้วนำวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นมาสร้าง ในพื้นที่ราบ อยู่ใกล้ทะเลและภูมิประเทศที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ เลือกเอาวันเสาร์เป็นวันลงเสาเอก ลักษณะที่อยู่จะมี 2 ลักษณะ คือ แบบยกพื้นสูงและแบบไม่ยกพื้น ครอบครัวยังอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวขนาดใหญ่

3. วัฒนธรรมเครื่องนุ่งห่ม ผู้ชายจะนิยมนุ่งกางเกงเล ไม่นิยมสวมเสื้อ เมื่อไปธุระข้างนอกจะสวมเสื้อผ้าไหม ผู้หญิงจะนุ่งโจงกระเบนเหมือนชาวไทยมุสลิมในโอกาสพิเศษแต่งกายดีขึ้นใช้เครื่องประดับเงินสวมใส่เครื่องประดับทองคำ

4. วัฒนธรรมการรักษาโรคสมัยก่อนเจ็บไข้ไม่สบายจะไปหาหมอพื้นบ้านมีการรักษาโดยวิธีไสยศาสตร์ และใช้สมุนไพรและเวทย์มนต์คาถากำกับลงไปด้วย สมุนไพรส่วนใหญ่ได้จากทะเล ปัจจุบันส่วนใหญ่รู้จักใช้ยาแผนปัจจุบัน หญิงมีครรภ์ไปฝากท้องกับหมอนามัย แต่จะไปคลอดกับหมอตำแย ถ้าไปหาหมอพื้นบ้านแล้วไม่หายจึงไปโรงพยาบาล

บัวชนก วัชรปริดา (2544, น. 143 - 150) ได้ศึกษา การผสมผสานวัฒนธรรม : กรณีศึกษาบ้านท่ามะไฟหวาน ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษา

พบว่า รูปแบบการผสมผสานวัฒนธรรมด้านการเป็นอยู่ การกินเป็นวัฒนธรรมที่ผสมผสานกันน้อยที่สุด เพราะแต่กลุ่มละวัฒนธรรมยังแสดงเอกลักษณ์การกินเฉพาะถิ่นอยู่ ส่วนวัฒนธรรมด้านการแต่งกายผสมผสานมากที่สุด เพราะทุกกลุ่มเปลี่ยนแปลงการแต่งกายแบบท้องถิ่นมาเป็นการแต่งกายในรูปแบบเดียวกัน และสำหรับด้านที่อยู่อาศัยมีการผสมผสานกันบ้างและรักษาของเดิม บางส่วนของการแพทย์แผนท้องถิ่นนั้น ยังมีการรักษาวัฒนธรรมของกลุ่มเอาไว้ ส่วนรูปแบบการผสมผสานด้านความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม มีความเชื่อในหลักพุทธศาสนาเหมือน ๆ กัน ความเชื่อรองจะเป็นความเชื่อเรื่องผีและพราหมณ์ ส่วนรูปแบบวัฒนธรรมด้านภาษา มีการใช้ภาษาอีสานเป็นภาษาหลักในการสื่อสารทั่วไปและใช้ภาษาถิ่นเดิมในการสื่อสารในครอบครัวหรือกลุ่มวัฒนธรรมเดียวกัน

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการผสมผสาน ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการผสมผสานมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ส่วนปัจจัยภายในที่มีผลต่อการผสมผสานมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมธรรมชาติ

เศรษฐพงศ์ คำคง (2544, น. 100 - 112) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ประเพณีที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิมในอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษา พบว่า ประเพณีแต่งงานเป็นประเพณีที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิมมากที่สุด เพราะประเพณีการแต่งงานของชาวไทยมุสลิม มีองค์ประกอบ 2 ส่วนด้วยกัน ประเพณี ทางศาสนา และประเพณีนิยม ในงานจะมีการเชิญแขกทั้งไทยพุทธไทยมุสลิมมาร่วมงานมีการเลี้ยงอาหารต้อนรับ โดยไม่แยกวันเวลาสถานที่ เพื่อเป็นเกียรติแก่คู่บ่าวสาว ส่วนประเพณีที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยมุสลิมน้อยที่สุด คือ ประเพณีถือศีลอด ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลาม

รัตยา สาและ (2545, น. 185-193) ได้วิจัยเรื่อง การปฏิสัมพันธ์ระหว่างศาสนิกที่ปรากฏในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส พบว่า พลังสำคัญที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ และเกิดการรวมขอมระหว่างศาสนิกที่ปรากฏในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส คือความเข้าใจและยอมรับในเรื่อง “ความแตกต่างของค่านิยม” ซึ่งกันและกันที่มีความเป็นไปได้โดยอาศัยผลึกแห่งความเป็นกัลยาณมิตรซึ่งก่อตัวจากอำนาจของระบบอุปถัมภ์ในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นเกลอ เป็นเครือญาติ เป็นนายจ้าง-ลูกจ้าง เป็นเจ้านาย(ลูกพี่)-ลูกน้อง เป็นครู-ศิษย์ และความเป็นผู้นำและผู้ตามทั้งในระบบและนอกระบบ ด้วยเงื่อนไขความจำเป็นด้านปัจจัยต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีพ พลังดังกล่าวอาจนับได้ว่า เป็นอีกวิญญูณหนึ่งซึ่งเป็นกลไกที่มีคุณค่าอันมหาศาล ถ้ารู้จักนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชาติในที่สุด

ทิพดี นิमितพงศ์ธร (2547, น. 143 - 149) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวไทยมุสลิม ในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวไทยมุสลิม ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านภูมิประเทศ มีลักษณะเป็นที่ราบภูเขา ที่ราบ และที่ลุ่มน้ำ เหมาะแก่การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน ทำให้ชาวไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวไทยมุสลิม เป็น 3 กลุ่มหลักที่อพยพเข้ามาใช้ชีวิตร่วมกัน จึงทำการผสมผสานทางวัฒนธรรม
2. ปัจจัยด้านการศึกษา เป็นความรู้ที่เกิดกับผู้คนหลังจากระบบการศึกษาแล้วนั้นย่อมทำให้ผู้เรียนได้ขัดเกลาทางความคิด มีความเข้าใจสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้อง และแปลความด้วยความรู้จริง ไม่ใช่ความรู้สึกหรือความเชื่อ เป็นการขจัดความขัดแย้งได้อย่างสิ้นเชิง และนำไปสู่การผสมผสานทางวัฒนธรรม
3. ปัจจัยด้านเมืองการปกครอง เพราะอิทธิพลของกรอบการเมืองการปกครองเป็นสิ่งเดียวกันของชาวไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวไทยมุสลิม ที่ต้องปฏิบัติ แต่กฎเกณฑ์เหล่านี้คำนึงถึงความรู้สึกของผู้ปฏิบัติ โดยไม่พยายามก้าวท้าวของการปฏิบัติตามหลักศาสนา
4. ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ เกิดจากการอยู่ร่วมกันบนผืนดินเดียวกันเป็นเวลานาน ทำให้มีการเลียนแบบชีวิตซึ่งกัน การสมรส ทำให้เกิดการหล่อหลอมวิถีชีวิตให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
5. ปัจจัยการประกอบอาชีพ อันเนื่องมาจากทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ รากฐานการเลี้ยงชีพที่ปลูกฝังกันมา โดยเฉพาะการเพาะปลูกทำกันมากที่สุด จึงทำให้เกิดความสัมพันธ์ต่อกัน

อาดิช วารีกุล (2547, น. 83 - 92) ได้ศึกษาเรื่อง การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิม บ้านนาทับ ตำบลนาทับ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา พบว่า ความเป็นอยู่ของชนสองกลุ่มที่พื้นฐานวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน แต่สามารถดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมและชุมชนเดียวกันมีการประยุกต์วัฒนธรรมให้เกิดการผสมผสานร่วมกัน ซึ่งปัจจัยด้านต่าง ๆ เข้ามาอิทธิพลที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

นิปาดีเมาะ หะยีหามะและคณะ (2549, น. 118 - 122) ได้ศึกษา การผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยมุสลิม ในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวไทยมุสลิม มี 8 ด้าน คือ ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ การประกอบอาชีพ ลักษณะนิสัย การร่วมชาติพันธุ์ เทคโนโลยี การใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน การเมืองการปกครอง

บ่งบอกถึงวิถีชีวิตของกลุ่มชนที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา และมรดกทางวัฒนธรรมที่ใช้ชีวิตร่วมกันมาอย่างยาวนาน ด้วยปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ก่อให้เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกันทำให้มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมบนพื้นฐานความเป็นอยู่แบบสังคมพหุวัฒนธรรม

สมบัติ สวามีชัย, นิพนธ์ วัฒน โคนโยธาและประพันธ์ โกยสวัสดิ์ (2550, น. 67 - 72) ได้ศึกษา เรื่อง โครงการหลอมรวมวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ กรณีศึกษาชุมชนไพรเขา ตำบลไพรเขา อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนไพรเขา เป็นชุมชนโบราณที่มีหลักฐานของการตั้งชุมชนตั้งแต่ยุคทวารวดี เคยเป็นเส้นทางชุมชนทางการค้า มีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเข้ามาตั้งถิ่นฐาน บนสภาพแวดล้อมของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ลาว และยังมีกลุ่มคนจีนมาค้าขายและตั้งรกรากในชุมชน หลังจากนั้นมีการแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ทั้งภายในชุมชน และชุมชนใกล้เคียง ทำให้ไพรเขาที่มีความหลากหลายของทางกลุ่มชาติพันธุ์ แต่สามารถดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมของตนเองได้ โดยมีการยอมรับ การเข้าร่วมได้ ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ และมีการหลอมคนหลอมวัฒนธรรมของคนไพรเขาซึ่งมีปัจจัยหลักที่อิทธิพลในการสร้างอัตลักษณ์ชุมชน ดังนี้

ปัจจัยด้านการศึกษา การการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนเดียวกัน จึงมีผลต่อการเรียนรู้ร่วมกัน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน แล้วปรับตัวเข้าหากันได้กลมกลืนตั้งแต่เยาว์วัย

ปัจจัยด้านสถาบันศาสนาและความเชื่อ วัดมีความสัมพันธ์แนบแน่นกับชุมชน เกิดการแสดงออกถึงพลังศรัทธาและผู้นำทางความเชื่อ และผู้นำทางพิธีกรรมปฏิบัติเหมือนกัน จึงเกิดการหลอมรวม

ปัจจัยด้านสังคม เกิดหลอมหลอมรวมกันทางสายเลือด เกิดเครือญาติ และครอบครัวเป็นพลังหลอมรวมที่มั่นคง

ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและประเพณี มีประเพณีความเชื่อเกี่ยวกับ ปู่ตา ที่จะมีการเลี้ยง ปีละ 2 ครั้ง และทำบุญแซนโถงนตา 1 ครั้ง คนทุกคนของไพรเขาเข้าร่วม ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม ในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

สมมติฐาน

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ศาสนา เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลมีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ได้แก่ ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง และปัจจัยด้านการศึกษา ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ทราบถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

2. ได้ทราบถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

3. เป็นความรู้พื้นฐานในการสร้างจิตสำนึกร่วมคนในชุมชนสังคม และคนไทยทั่วไปให้มีจิตสำนึกร่วมและเกิดค่านิยมที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ต่างวัฒนธรรม และสร้างการยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ 3 ด้าน คือ

1. ขอบเขตของเนื้อหา จำแนกไว้ ดังนี้

1.1 การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ประกอบด้วย ด้านอาหาร ด้านภาษา ด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย ด้านนันทนาการ ด้านการรักษาโรค ด้านประเพณี และด้านความเชื่อ

1.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ประกอบด้วย ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง และปัจจัยด้านการศึกษา

2. ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มประชากรที่ศึกษาได้แก่ ประชากรที่นับถือศาสนาพุทธ และประชากรที่นับถือศาสนาอิสลาม ที่มีภูมิลำเนาในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ พื้นที่จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดตรัง จังหวัดพัทลุง จังหวัดสงขลา จังหวัดสตูล จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษา เรื่อง การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง จากการได้ค้นคว้าและตรวจสอบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่มีการศึกษาไว้ของสุทธิพงษ์ พรหมไพจิตร (2520, น. 5), สุนทร นวกวิน (2537, น. 99), ไพศิษฐ์ พงศ์ทองเมือง (2540, น. 60 - 63), เยาวนิตย์ ศรีละมุล (2541, น. 75 - 78), บัวชนก วัชรปรีดา (2544, น. 143 - 150), เศรษฐพงษ์ คำคง (2544, น. 100 - 112), รัตติยา สาและ (2545, น. 185 - 193), อาดิช วารีกุล (2547, น. 83 - 92), ทิพดี นิमितพงษ์ธร (2547, น. 143 - 149), นิปาตีเมาะ หะยีหามะและอรอุสา ปุณณะบุรณะ. (2549, น. 118 - 122), สมบัติ สวามีชัย, นิณวัฒน์ เคนโยธาและประพันธ์ โกยสวัสดิ์ (2550, น. 67 - 72) และจากข้อมูลทางวิชาการที่ได้นำเสนอไว้ที่เกี่ยวกับเรื่องที่จะวิจัย ผู้วิจัยจึงได้นำไปเป็นสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังต่อไปนี้

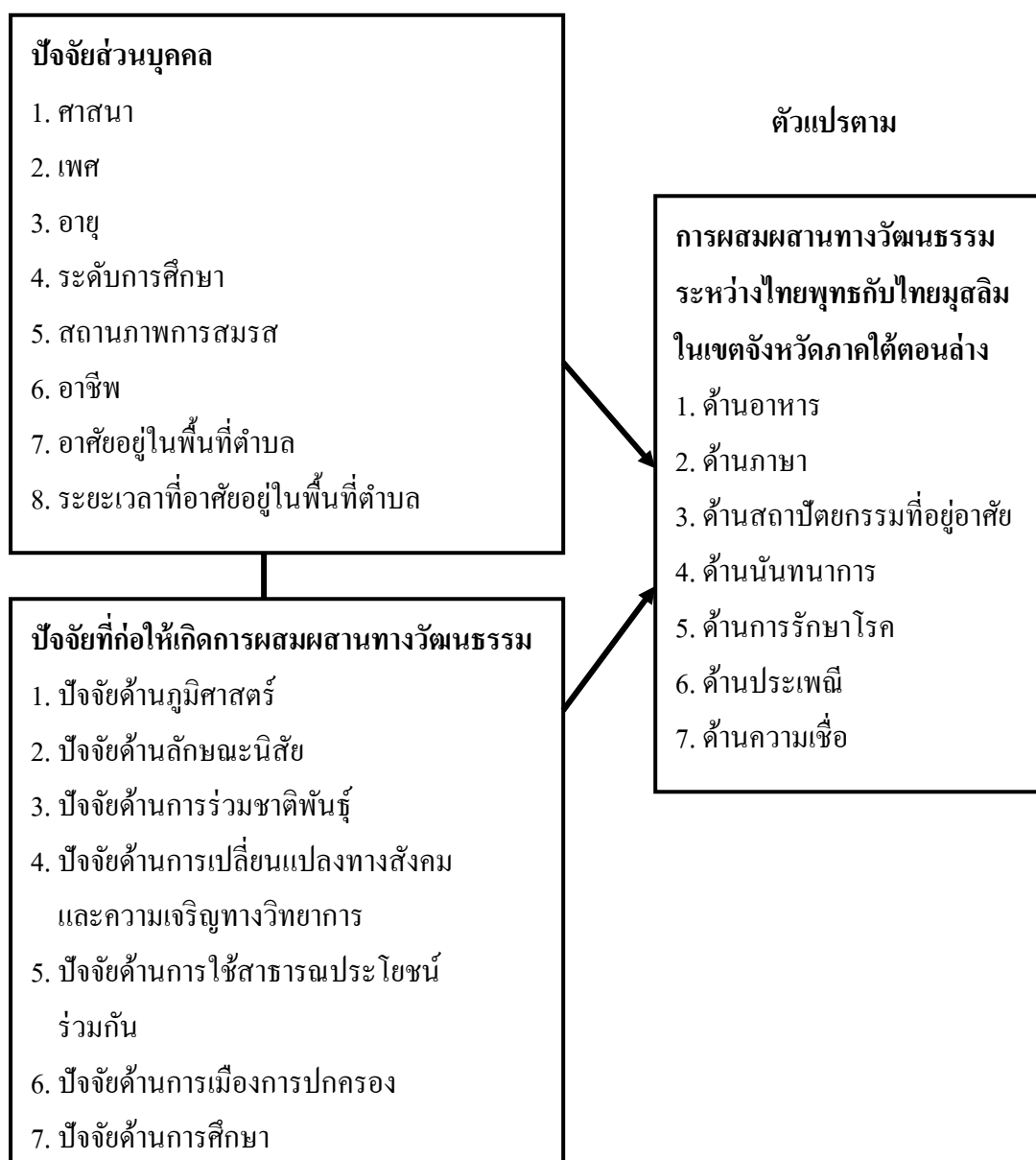
ตัวแปรตาม การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างประกอบด้วย ด้านอาหาร ด้านภาษา ด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย ด้านนันทนาการ ด้านการรักษาโรค ด้านประเพณี และด้านความเชื่อ

ตัวแปรอิสระ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย ศาสนา เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพ อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล และปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทาง

วิทยาการ ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง และปัจจัยด้านการศึกษา

การศึกษาวิจัยนี้มุ่งศึกษาจากบุคคล 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคนไทยพุทธกับกลุ่มคนไทยมุสลิม โดยศึกษาจากประชาชนทั่วไป ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ผู้วิจัยจึงนำเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ดังภาพประกอบ 1

ตัวแปรอิสระ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การผสมผสานทางวัฒนธรรม หมายถึง การดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันตามครรลองวิถีชีวิตระหว่างคนไทยพุทธ กับคนไทยมุสลิมในพื้นที่เดียวกันย่อมจะมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม หรือยืมวัฒนธรรมกลุ่มอื่นมาใช้ร่วมกับวัฒนธรรมของตนเองจนเกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมอย่างมีเหตุมีผลต่อกัน เพื่อสามารถอยู่ร่วมกันได้ด้วยการยอมรับและเข้าใจในความแตกต่างและลดความขัดแย้งระหว่างกันได้ ในที่นี้หมายถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมคนไทยพุทธกับวัฒนธรรมคนไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

การผสมผสานด้านอาหาร หมายถึง ลักษณะการปรับเปลี่ยนทางการบริโภคอาหารทั้งวิธีการปรุงอาหาร การรับประทานอาหาร และค่านิยมในการบริโภคอาหาร ระหว่างคนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

การผสมผสานด้านภาษา หมายถึง ลักษณะการยอมรับและมีความพยายามตั้งใจในการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ทั้งการพูด อ่าน เขียน ระหว่างคนไทยพุทธกับคนไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

การผสมผสานด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย หมายถึง ลักษณะการปรับเปลี่ยนรูปแบบการก่อสร้างสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย ทั้งที่เกิดขึ้นจากลักษณะบังคับทางภูมิศาสตร์ ค่านิยมและฐานะ ชนชั้นทางสังคม ของคนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

การผสมผสานด้านนันทนาการ หมายถึง การยอมรับและการเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านนันทนาการของคนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

การผสมผสานด้านการรักษาโรค หมายถึง การให้ความยอมรับ ความเชื่อถือทางด้านแพทย์และการเข้ารับการรักษาโรคทั้งแบบแพทย์แผนโบราณ และแพทย์แผนปัจจุบันของคนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

การผสมผสานทางด้านประเพณี หมายถึง การปรับตนเข้าร่วมทางด้านประเพณีบางอย่างและการยอมรับประเพณีของกันและกันระหว่างคนไทยพุทธกับคนไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

การผสมผสานทางด้านความเชื่อ หมายถึง การค่อย ๆ ผสมกลมกลืนความเชื่อของกันและกันรวมถึงการเชื่อมโยงความเชื่อที่เกิดจากความศรัทธาทางศาสนาและความเชื่อที่ปรับเปลี่ยนไปจากการได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นของคนไทยพุทธ กับคนไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นสาเหตุ หรือส่วนที่ทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ หมายถึง ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ ผลผลิต สิ่งแวดล้อม รวมทั้งการกระจายของสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับคนในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย หมายถึง ลักษณะสิ่งทีแสดงออกถึงความประพฤติกของบุคคลแต่ละบุคคลซึ่งคนไทยมีลักษณะนิสัยที่เป็นเอกลักษณ์อยู่อย่างหนึ่ง คือ มีความอึดุมอ่วยและยึดหยุ่นความโอบอ้อมอารีเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ หมายถึง การยอมรับในวิถีปฏิบัติวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีบางอย่างร่วมกัน หรือความเชื่อเกี่ยวกับการสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกันและการยอมรับต่อกันเมื่อมีการสมรสระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม

ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ หมายถึง การค้นพบ หรือการประดิษฐ์สิ่งของ หรือความเจริญก้าวหน้าของชุมชน เทคโนโลยี เพราะสิ่งเหล่านี้มีผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคม และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบความสัมพันธ์ของบุคคลที่อยู่ร่วมกันมีการดัดแปลงสร้างสรรค์ขึ้นมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และมนุษย์ได้นำเอาวิธีการใหม่ ๆ มาปรับปรุงหรือประยุกต์ใช้

ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน หมายถึง สถานที่ที่ทางราชการได้จัดให้หรือสงวนไว้เพื่อให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันตามสภาพแห่งพื้นที่นั้น หรือสถานที่ที่ประชาชนได้ใช้ หรือเคยใช้ประโยชน์ร่วมกันมาก่อนไม่ว่าปัจจุบันจะยังใช้อยู่ หรือเลิกใช้แล้วก็ตาม เช่น พื้นที่เลี้ยงสัตว์ ป่าช้าฝิ่งและเผาศพ ห้วย หนอง ที่ชายตลิ่ง ทางหลวง ทะเลสาบ เป็นต้น

ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง หมายถึง เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพื่อที่จะกำหนดแนวทาง กฎกติกาข้อบังคับ หรือนโยบายโดยให้คนในสังคมปฏิบัติตามและอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุขและเป็นกิจกรรมทางการเมืองของคนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมโดยมีรูปแบบการปกครองโดยคนทั้งสองฝ่ายและยึดถือตามระบอบประชาธิปไตยยอมรับเสียงส่วนใหญ่ เป็นรูปแบบการปกครองในชุมชน

ปัจจัยด้านการศึกษา หมายถึง สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนเนื่องด้วยการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสติปัญญาและสุขภาพของคน และเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรมความรู้ เจตคติ และรวมถึงกระบวนการต่าง ๆ ทางสังคมที่จะถ่ายทอดแนวคิด ความเชื่อระบบพฤติกรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง

ไทยพุทธ หมายถึง คนที่นับถือศาสนาพุทธ ที่มีความเป็นพลเมืองของชาติไทย ทั้งที่เป็นไทยปักษ์ใต้ พูดภาษาได้สำเนียงต่าง ๆ และไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ไทยมุสลิม หมายถึง คนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจะสืบเชื้อสายใดก็ได้ ที่มีความเป็นพลเมืองของชาติไทย ทั้งที่อาจเรียกว่า ไทยมาลายู หรือไทยมาลายูมุสลิม และปัจจุบันมีคำใหม่ คือ มุสลิมไทยเกิดขึ้นอีกคำหนึ่ง และเป็นผู้มีสัญชาติไทยตามกฎหมายตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 ในเขตพื้นที่จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

เขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง หมายถึง พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทยในที่นี่ หมายถึง พื้นที่ชุมชนที่มีการอาศัยของประชากรไทยพุทธและไทยมุสลิม ประกอบด้วย 7 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดตรัง จังหวัดพัทลุง จังหวัดสงขลา จังหวัดสตูล จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส

บทที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัย เรื่อง การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม ในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและกำหนดให้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่มีโครงสร้างแน่นอน นอกจากนี้เพื่อให้ได้รายละเอียดเพิ่มเติมและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้นำการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มาปรับใช้โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ดังนั้น เพื่อให้การวิจัยบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบแผนการวิจัย เครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และวิธีการทางสถิติต่างๆ ที่ใช้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่าง

1. การเลือกพื้นที่ศึกษา

เพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลาย และกระจายครอบคลุมพื้นที่ที่ดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาวิจัยในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดตรัง จังหวัดพัทลุง จังหวัดสงขลา จังหวัดสตูล จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงของแต่ละจังหวัด จังหวัดละ 1 ตำบล รวมพื้นที่ศึกษา จำนวน 7 ตำบล ปรากฏดังตาราง 1 และภาพประกอบภาคผนวก 25

ตาราง 1 จำนวนการเลือกพื้นที่ศึกษา โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบลที่เลือกสุ่มตัวอย่าง
1	ตรัง	ปะเหลียน	ท่าข้าม
2	พัทลุง	ตะโหมด	ตะโหมด
3	สงขลา	สะบ้าย้อย	บ้านโหนด
4	สตูล	เมืองสตูล	เกาะสาหร่าย
5	ปัตตานี	โคกโพธิ์	ทรายขาว

ตาราง 1 (ต่อ)

ที่	จังหวัด	อำเภอ	ตำบลที่เลือกสุ่มตัวอย่าง
6	ยะลา	เมืองยะลา	ลำพะยา
7	นราธิวาส	บาเจาะ	ปะลุกาสาเมาะ

เหตุผลที่เลือกพื้นที่ดังกล่าว คือ 1) พื้นที่ที่ศึกษามีประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีทั้งคนไทยพุทธและคนไทยมุสลิม 2) เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรมพุทธ วัฒนธรรมอิสลามและวัฒนธรรมอื่น 3) เป็นพื้นที่ที่มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมกันเป็นอย่างดี 4) เป็นพื้นที่ที่ไม่ค่อยเกิดความไม่สงบหรือไม่ปรากฏความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบ (ดูเพิ่มเติมจาก ภาพประกอบภาคผนวก 26)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนผู้ที่มีสัญชาติไทยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป (โดยใช้หลักเกณฑ์ตามระเบียบคณะกรรมการบริหารโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชนว่าด้วยแนวทางการดำเนินงานตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน พ.ศ. 2552 ข้อ 6) ของพื้นที่ที่ศึกษาใน 7 ตำบล จำนวน 26,790 คน (ข้อมูลสถิติจำนวนประชากร เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2551 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย)

กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยใช้สูตรของ Yamane (1970, p. 580 - 581, อ้างถึงใน ประคอง วรรณสุด, 2538, น. 10 - 11) คือ

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนกำหนดให้ความคลาดเคลื่อน = 0.05

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

$$= \frac{26,790}{1 + 26,790 (0.05)^2}$$

$$= \frac{26,790}{67.98}$$

$$= 394.08$$

$$= 394 \text{ คน}$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 394 คน จากนั้น ผู้วิจัยทำการสุ่มเลือกแบบเชิงชั้นตามอัตราส่วน (Proportional Stratified Sampling) จะได้กลุ่มตัวอย่างของกลุ่มย่อยตามจำนวนของแต่ละตำบลในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกรายตำบล

ตำบล	จำนวนประชากร (คน)	วิธีจำแนกตัวอย่าง	จำนวนตัวอย่าง
ท่าข้าม	1,591	$(394 * 1,591) / 26,790$	23
ตะโหมด	4,298	$(394 * 4,298) / 26,790$	63
บ้านโหนด	4,615	$(394 * 4,615) / 26,790$	68
เกาะสาหร่าย	3,607	$(394 * 3,607) / 26,790$	53
ทรายขาว	3,258	$(394 * 3,258) / 26,790$	48
ลำพะยา	3,924	$(394 * 3,924) / 26,790$	58
ปะลูดาสาเมะ	5,497	$(394 * 5,497) / 26,790$	81
รวม	26,790	$(394 * 26,790) / 26,790$	394

เมื่อได้จำแนกตามสัดส่วนไว้แล้วในตาราง 2 แล้วเพื่อเปิดโอกาสให้ทุกหน่วย กลุ่มตัวอย่างมีโอกาสถูกรับเลือกอย่างเท่าเทียมกันของกลุ่มตัวอย่างภายในตำบลนั้น ๆ จึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากจำนวนทั้งหมด 394 คน

กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 21 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์ในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง โดยจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะที่แตกต่างกัน ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่เป็นทางการ คือ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำปกครองท้องที่ และผู้นำศาสนา มาทำการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับฉลากโดยหยิบแล้วไม่ใส่กลับ (Sampling Without Replacement) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่าง ตำบลละ 2 คน รวม 14 คน ส่วนกลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ไม่เป็นทางการ คือ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำเยาวชน

ผู้นำตามธรรมชาติ หรือผู้นำจิตวิญญาณใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มเลือกแบบอ้างอิง (Snowball Sampling) จะได้ตำบลละ 1 คน รวม 7 คน

แบบแผนการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแบบแผนการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) เพื่อนำมาอ้างอิง ประกอบการวิจัย โดยทำการศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ คือ เอกสารทางวิชาการ วารสาร หนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย ตลอดจนการค้นคว้าจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ทั้งที่เป็นประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธ และประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งมีภูมิลำเนาในพื้นที่ 7 ตำบลของจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

3. ศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 21 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์ในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แนวทางการสร้างแบบสอบถามและการพัฒนาแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการดำเนินการวิจัย และพัฒนาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

1.2 วิเคราะห์และสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ

1.3 สร้างเครื่องมือเสนอการตรวจสอบความแม่นยำ (Validity) ของเครื่องมือ โดยผู้ช่วยรองศาสตราจารย์ ดร. คีสิน กุศลสถานภาพ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

1.4 เสนอเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความแม่นยำ (Validity) ใช้วิธีการตรวจสอบข้อความในแต่ละข้อของแบบสอบถามว่าคำถามในแต่ละข้อนั้นมี

ความสอดคล้องตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดตามนิยามของตัวแปรต่าง ๆ ในการพิจารณาข้อความ แต่ละข้อโดยกำหนดเกณฑ์คะแนนสำหรับการพิจารณาคำถามในแต่ละข้อ ดังนี้

ให้ +1 คะแนน ถ้าแน่ใจว่าคำถามนี้สอดคล้องตรงกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

ให้ 0 คะแนน ถ้าไม่แน่ใจว่าคำถามนี้สอดคล้องตรงกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

ให้ -1 คะแนน ถ้าแน่ใจว่าคำถามนี้ไม่สอดคล้องตรงกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

แล้วตรวจให้คะแนนทุกรายข้อย่อยจนครบทุกข้อของแบบสอบถามทุกชุดและนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผลการคำนวณถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีค่าตั้งแต่ 0.66 ขึ้นไป นำมาปรับปรุงให้ชัดเจนและมีความเหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.5. นำแบบสอบถามไปทดสอบก่อนใช้จริง (Pre - test) เพื่อทำการทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม กับชุมชนที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง หรือบุคคลนอกกลุ่มตัวอย่าง คือ ชุมชนตำบลหน้าสตน อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีลักษณะชุมชนที่มีการอาศัยอยู่ร่วมกันระหว่างคนไทยพุทธกับคนไทยมุสลิม จำนวน 30 ชุด แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้วิธีการของ ครอนบาค (Cronbach) ที่ยอมรับกันจะต้องไม่ต่ำกว่า 0.70 (วิเชียร เกตุสิงห์, 2530, น. 119 - 120) ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง เท่ากับ 0.934 ค่าสัมประสิทธิ์ การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง เท่ากับ 0.904 และค่าสัมประสิทธิ์การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งหมด เท่ากับ 0.950

1.6. นำเครื่องมือมาปรับปรุงให้สมบูรณ์ แล้วจึงนำไปเก็บข้อมูล ต่อไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัย เรื่อง การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นชุดคำถามแบบปลายปิด (Close-End Question) โดยใช้คำถามแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ ศาสนา เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพ อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง มีลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ จำนวน 32 ข้อ โดยมีลักษณะการประเมินแบ่งค่าออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
มาก	ให้ 4 คะแนน
ปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
น้อย	ให้ 2 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนจะทำการคำนวณและหาค่าเฉลี่ยคะแนนรวมทั้งหมด แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับมากที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับน้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามระดับความเป็นจริงตามสภาพการณ์ในปัจจุบันที่เกี่ยวกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง มีลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ โดยมีลักษณะการประเมินแบ่งค่าออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

เป็นจริงมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
เป็นจริงมาก	ให้ 4 คะแนน
เป็นจริงปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
เป็นจริงน้อย	ให้ 2 คะแนน
เป็นจริงน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนจะทำการคำนวณและหาค่าเฉลี่ยคะแนนรวมทั้งหมด แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.67 - 5.00 หมายถึง การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันอยู่ในระดับสูง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.66 หมายถึง การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.33 หมายถึง การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันอยู่ในระดับต่ำ

2.2 แบบสัมภาษณ์

เป็นข้อประเด็นคำถามโดยวิธีการสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Interview) ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) เป็นรายบุคคลกับประชากรกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบคำถามที่ได้กำหนดประเด็นหลังจากดำเนินการวิเคราะห์หาค่าทางสถิติแล้ว โดยนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นปฐมภูมิของการวิจัย เรื่อง การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง
2. ผู้วิจัยทำการติดต่อประสานงาน ไปยังผู้นำแต่ละพื้นที่ตำบลที่เก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยและอธิบายแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามไปสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้อง แล้วนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ไปดำเนินการวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย
4. นำผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลโปรแกรม SPSS แล้วนำไปกำหนดประเด็นที่สำคัญใช้สำหรับสัมภาษณ์กับผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ผู้นำทางศาสนา ผู้นำเยาวชน และผู้นำตามธรรมชาติในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง เพื่อยืนยันผลการวิจัยให้ได้ความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และหาแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม แล้วจึงรายงานผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีการทางสถิติต่าง ๆ ที่ใช้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้อง จากนั้นจึงนำข้อมูลของแบบสอบถามมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยการประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรม Statistical Product and Service Solutions (SPSS for Window 16.0) โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำแนกตามศาสนา เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) และหาค่าเฉลี่ย (Mean)

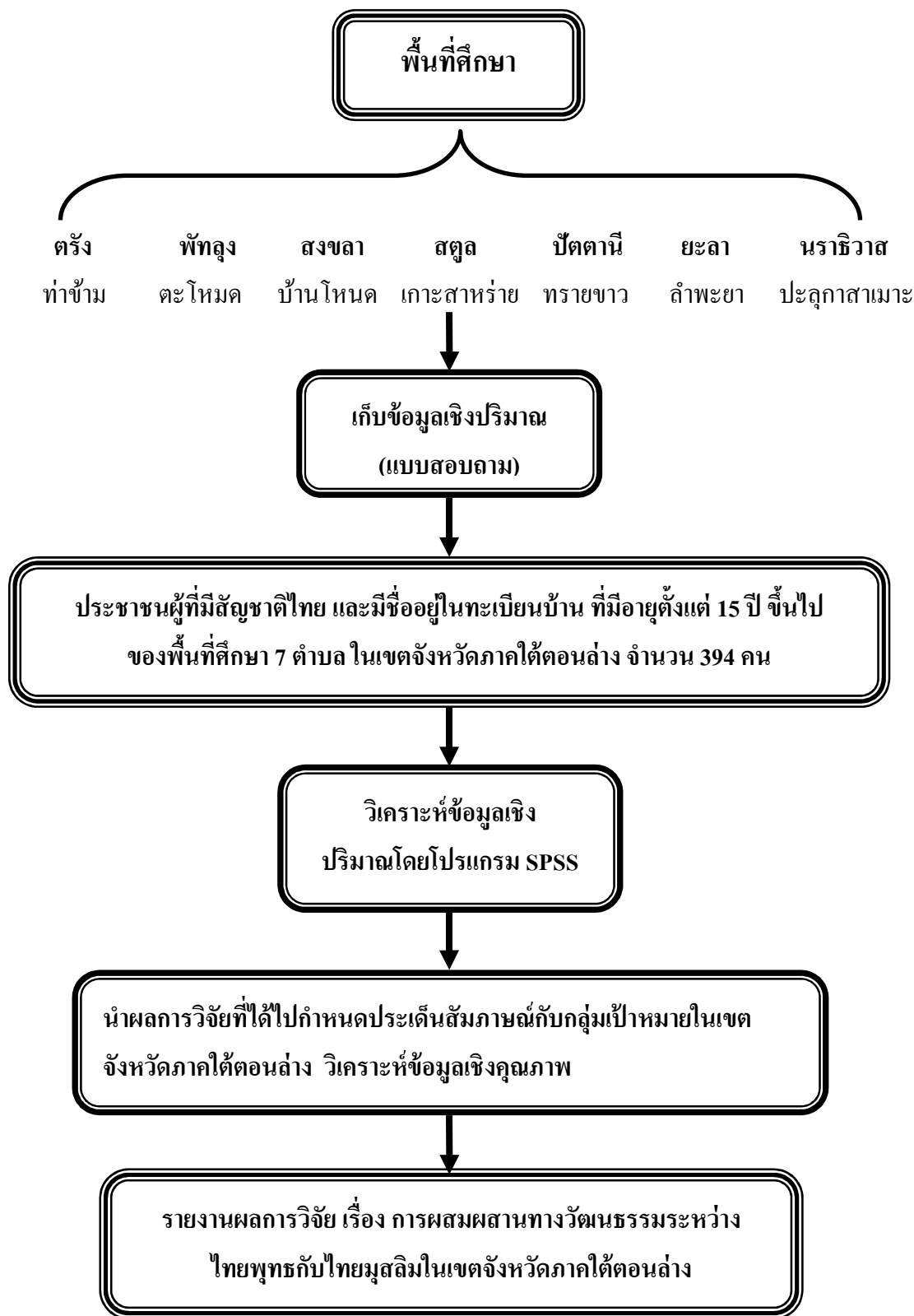
ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลระดับของปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างและระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ในกรณีที่มีตัวแปร 2 กลุ่ม ใช้สถิติ t-test แบบ Independent และกรณีตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร หากพบว่ามี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบรายคู่ LSD.(Least Significant Difference) (พูนศักดิ์ เงินหมื่น, 2552, น. 1 - 39)

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง โดยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) วิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ (พูนศักดิ์ เงินหมื่น, 2552, น. 1 - 16)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการวิเคราะห์ความสำคัญของปัจจัย สำหรับสร้างแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ตามสถานการณ์ของพื้นที่ ศึกษาวิจัยจากข้อมูลเอกสารในพื้นที่ศึกษาวิจัยและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายมาวิเคราะห์เชื่อมโยงความสัมพันธ์ตามหลักตรรกะโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ภาพประกอบ 2 สรุปภาพรวมวิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 3

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การผสมผสานระหว่างระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง และศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง เพื่อนำไปใช้เป็นความรู้พื้นฐานในการสร้างจิตสำนึกแก่คนในชุมชนสังคมและคนไทยทั่วไปให้มีจิตสำนึกร่วมและเกิดค่านิยมที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ต่างวัฒนธรรมและสร้างการยอมรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอผลการวิจัยตามลำดับขั้นตอน คือ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลระดับของปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างและระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

วิเคราะห์เนื้อหาความสำคัญของปัจจัยสำหรับสร้างแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

$\bar{X}$ หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. หมายถึง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

F หมายถึง สถิติที่ใช้ในการพิจารณา F - Distribution

t หมายถึง สถิติที่ใช้ในการพิจารณา t - Distribution

b หมายถึง สัมประสิทธิ์การถดถอยปกติ

Beta หมายถึง สัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน

S.E. หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error)

R หมายถึง สัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ (Coefficient of Regression)

R^2 หมายถึง ประสิทธิภาพในการพยากรณ์หรืออธิบายการผันแปร

R^2 Adjusted หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ที่ปรับแก้แล้ว

$S.E._{est}$ หมายถึง ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์

Sig (2-tailed) หมายถึง ค่านัยสำคัญทางสถิติที่คำนวณได้

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p \leq .05$)

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p \leq .01$),

X_1	แทน	ศาสนา
X_2	แทน	เพศ
X_3	แทน	อายุ
X_4	แทน	ระดับการศึกษา
X_5	แทน	สถานภาพการสมรส
X_6	แทน	อาชีพ
X_7	แทน	อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล
X_8	แทน	ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล
X_9	แทน	ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์
X_{10}	แทน	ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย
X_{11}	แทน	ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์
X_{12}	แทน	ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญฯ
X_{13}	แทน	ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน
X_{14}	แทน	ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง
X_{15}	แทน	ปัจจัยด้านการศึกษา
Y	แทน	การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม ในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง
Y_1	แทน	ด้านอาหาร

Y ₂	แทน	ด้านภาษา
Y ₃	แทน	ด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย
Y ₄	แทน	ด้านนันทนาการ
Y ₅	แทน	ด้านการรักษาโรค
Y ₆	แทน	ด้านประเพณี
Y ₇	แทน	ด้านความเชื่อ

เกณฑ์ของ Borg,s Descriptors ซึ่งใช้กับกลุ่มตัวอย่างขนาด 100 คนขึ้นไป ใช้ค่าบรรยายค่าสหสัมพันธ์ ดังนี้ (ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุลและสุภาพ นัตราภรณ์, 2549, น. 98)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	คำบรรยาย
สูงกว่า 0.85	มีความสัมพันธ์สูงมาก
0.65 – 0.85	มีความสัมพันธ์สูง
0.35 – 0.64	มีความสัมพันธ์ปานกลาง
0.20 – 0.34	มีความสัมพันธ์ต่ำ
ต่ำกว่า 0.20	มีความสัมพันธ์ต่ำมาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

นำเสนอข้อมูลรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำแนกตาม ศาสนา เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)

ตาราง 3 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปร

ตัวแปร	จำนวน (n = 394)	ร้อยละ
1. ศาสนา		
พุทธ	127	32.2
อิสลาม	267	67.8

ตาราง 3 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
2. เพศ		
ชาย	167	42.4
หญิง	227	57.6
3. อายุ		
อายุระหว่าง 16 - 30 ปี	142	36.0
อายุระหว่าง 31 - 45 ปี	172	43.7
อายุระหว่าง 46 - 60 ปี	65	16.5
61 ปีขึ้นไป	15	3.8
ค่าเฉลี่ย = 36.97		
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 12.428		
4. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	105	26.6
มัธยมศึกษา	101	25.6
ปวช./ปวส.	51	12.9
อนุปริญญา	21	5.3
ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี	116	29.4
5. สถานภาพการสมรส		
โสด	116	29.4
สมรสแล้ว	278	70.6
6. อาชีพ		
ข้าราชการ/การเมือง/รัฐวิสาหกิจ	80	20.3
ค้าขาย	47	11.9
รับจ้าง	90	22.8
ประมง	29	7.4
เกษตรกร	119	30.2
นักเรียน นักศึกษา	29	7.4

ตาราง 3 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
7. อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล		
ท่าข้าม	23	5.8
ตะโหมด	63	16.0
บ้านโหนด	68	17.3
เกาะสาหร่าย	53	13.5
ทรายขาว	48	12.2
ลำพะยา	58	14.7
ปะดุกาสามะ	81	20.6
8. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล		
ตั้งแต่ 1 - 20 ปี	117	29.7
ตั้งแต่ 21 - 40 ปี	187	47.5
ตั้งแต่ 41 - 60 ปี	79	20.1
61 ปีขึ้นไป	11	2.8
ค่าเฉลี่ย = 33.02		
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 14.764		

จากตาราง 3 แสดงรายละเอียด ดังนี้

ศาสนา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามมากกว่าครึ่งหนึ่ง คือร้อยละ 68 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 32

เพศ เพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย คือ เพศหญิงร้อยละ 57 เพศชายร้อยละ 43

อายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-45 ปี มากที่สุดร้อยละ 43.7 รองลงมา มีอายุระหว่าง 16 - 30 ปี ร้อยละ 36 อายุระหว่าง 46 - 60 ปี ร้อยละ 16.5 ส่วนอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 3.8 อายุเฉลี่ย 37 ปี

ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 29.4 การศึกษาระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 26.6 และร้อยละ 25.6 การศึกษาระดับปวช./ปวส. มีค่อนข้างน้อย ร้อยละ 12.9 ส่วนการศึกษาระดับอนุปริญญา มีน้อยที่สุด ร้อยละ 5.3

สถานภาพการสมรส กลุ่มตัวอย่างมีสถานภาพการสมรสแล้วมากกว่าสองเท่าของสถานภาพโสด คือ ร้อยละ 70.6 กับ ร้อยละ 19.4

อาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 30.2 อาชีพรับจ้างกับอาชีพข้าราชการ/ข้าราชการเมือง/รัฐวิสาหกิจ นั้นมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 22.8 กับร้อยละ 20.3 อาชีพค้าขาย ร้อยละ 11.9 ส่วนอาชีพประมงและอาชีพนักเรียนนักศึกษาไม่มีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 7.4

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลปะลุดกาสามาเยะ ร้อยละ 20.6 ตำบลบ้าน โหนด ร้อยละ 17.3 ตำบลตะโหมด ร้อยละ 16.0 ตำบลลำพะยา ร้อยละ 14.7 ตำบลเกาะสาหร่าย ร้อยละ 13.5 ตำบลทรายขาว ร้อยละ 12.2 และตำบลท่าข้าม ร้อยละ 5.8 ตามลำดับ

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ระยะเวลาที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลตั้งแต่ 21 - 40 ปี ร้อยละ 47.5 ตั้งแต่ 1 - 20 ปี ร้อยละ 29.7 ตั้งแต่ 41 - 60 ปี ร้อยละ 20.1 และ 61 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 11 ตามลำดับ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ตำบลโดยเฉลี่ย 33 ปี

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลระดับของปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง และระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง (n = 394)

ข้อ	ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์	ระดับที่ก่อให้เกิดการผสมผสาน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ลักษณะภูมิประเทศเหมาะสำหรับการเพาะปลูก การปลูสดัว ค้าขายและการประมง จึงเข้ามาประกอบอาชีพประเภทเดียวกัน	3.81	.956	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อ	ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์	ระดับที่ก่อให้เกิดการผสมผสาน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
2	สภาพภูมิอากาศชุ่มชื้น ฝนตกชุกตลอดทั้งปี เหมาะแก่การเกษตรกรรมและการอยู่อาศัย จึงทำ ให้ตัดสินใจในการตั้งถิ่นฐานในชุมชนเดียวกัน	3.57	.974	มาก
3	ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม จึงทำให้ตัดสินใจเข้ามาประกอบ อาชีพในชุมชนเดียวกัน	3.66	.894	มาก
4	การคมนาคมสะดวกสบายมากยิ่งขึ้นและไม่ห่าง จากตัวเมืองมากนักจึงทำให้การเดินทางสะดวกมี การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านและยอมรับ ในความเจริญของหมู่บ้านอื่น	3.41	.954	มาก
ภาพรวม		3.61	.639	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ลักษณะภูมิประเทศเหมาะสำหรับการเพาะปลูก การปลูสดัก ค้าขายและการประมง จึงเข้ามาประกอบอาชีพประเภทเดียวกันอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.81) รองลงมา คือ สภาพความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงทำให้ตัดสินใจเข้ามาประกอบอาชีพในชุมชนเดียวกัน (ค่าเฉลี่ย = 3.66) สภาพภูมิอากาศชุ่มชื้น ฝนตกชุกตลอดทั้งปีเหมาะแก่การเกษตรกรรมและการอยู่อาศัย จึงทำให้ตัดสินใจในการตั้งถิ่นฐานในชุมชนเดียวกัน (ค่าเฉลี่ย = 3.57) การคมนาคมสะดวกสบายมากยิ่งขึ้นและไม่ห่างจากตัวเมืองมากนักจึงทำให้การเดินทางสะดวกมีการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านและยอมรับในความเจริญของหมู่บ้านอื่น (ค่าเฉลี่ย = 3.41) ตามลำดับ ซึ่งพบว่าทุกข้อก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับมาก

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ปัจจัยด้านลักษณะนิสัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง (n = 394)

ข้อ	ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย	ระดับที่ก่อให้เกิดการผสมผสาน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีจิตใจโอบอ้อมอารีชอบช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเขาได้รับความเดือดร้อน	3.67	.974	มาก
2	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีอุปนิสัยเห็นอกเห็นใจและรู้จักให้อภัยต่อผู้อื่น	3.68	.892	มาก
3	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมให้การยอมรับและไว้วางใจแก่บุคคลที่เครรารพนับถือ	3.39	.935	ปานกลาง
4	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิม มีความอดทนและขยันการงาน	3.45	.954	มาก
ภาพรวม		3.55	.710	มาก

จากตาราง 5 พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะนิสัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย = 3.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีอุปนิสัยเห็นอกเห็นใจและรู้จักให้อภัยต่อผู้อื่นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (เฉลี่ย = 3.68) รองลงมา คือ คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีจิตใจโอบอ้อมอารีชอบช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเขาได้รับความเดือดร้อน (เฉลี่ย = 3.67) และคนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความอดทนและขยันการงาน (เฉลี่ย = 3.45) อยู่ในระดับมาก ส่วนคนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมให้การยอมรับและไว้วางใจแก่บุคคลที่เครรารพนับถือ (เฉลี่ย = 3.39) อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง (n = 394)

ข้อ	ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์	ระดับที่ก่อให้เกิดการผสมผสาน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ภายหลังการยอมรับการสมรสระหว่างกันแล้ว ก็รับเอาธรรมเนียมของกันและกันมาปฏิบัติ	3.24	.983	ปานกลาง
2	การสมรสระหว่างคนไทยพุทธกับคน ไทยมุสลิมนำมาซึ่งความเข้าใจอันดีต่อกัน และให้เกียรติกันของครอบครัวทั้งสองฝ่าย	3.42	.993	มาก
3	การร่วมบรรพบุรุษทางสายเลือดหรือเครือญาติ พี่น้องกันก่อให้เกิดความผูกพันต่อกัน	3.28	.987	ปานกลาง
4	เมื่อครอบครัวทั้งสองฝ่ายได้นับญาติหรือนับ ดองกันมักเกิดการประสานงานและความร่วมมือ กัน	3.39	.985	ปานกลาง
ภาพรวม		3.33	.789	ปานกลาง

จากตาราง 6 พบว่า ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การสมรสระหว่างคนไทยพุทธกับคนไทยมุสลิมนำมาซึ่งการให้เกียรติและความเข้าใจอันดีต่อกันของครอบครัวทั้งสองฝ่ายอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.42) รองลงมา คือ เมื่อครอบครัวทั้งสองฝ่ายได้นับญาติหรือนับดองกันมักเกิดการประสานงานและความร่วมมือกัน (ค่าเฉลี่ย = 3.39) การร่วมบรรพบุรุษทางสายเลือดหรือเครือญาติพี่น้องกันก่อให้เกิดความผูกพันต่อกัน (ค่าเฉลี่ย = 3.31) และภายหลังการยอมรับการสมรสระหว่างกันแล้วก็รับเอาธรรมเนียมของกันและกันมาปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย = 3.24) ซึ่งทั้ง 3 ข้อนั้น ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง (n = 394)

ข้อ	ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ	ระดับที่ก่อให้เกิดการผสมผสาน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ช่องทางในการสื่อสารมีมากขึ้น ทำให้คนในชุมชนมีโอกาสติดต่อกับสังคมภายนอกและรับเอาวัฒนธรรมอื่นได้รวดเร็ว	3.81	.809	มาก
2	เทคโนโลยีสมัยใหม่มีส่วนช่วยให้การรับรู้วัฒนธรรมอื่น และความเป็นไปของโลกเกิดการปรับตัวและมีวิถีการดำเนินชีวิตที่ใกล้เคียงกันมากยิ่งขึ้น	3.82	.798	มาก
3	แนวความคิดสมัยใหม่ซึ่งคิดเป็นเหตุผลไม่เคร่งครัดในประเพณีที่ไม่เกี่ยวกับหลักศาสนาทำให้มีความกลมกลืนกันมากขึ้นในลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมของไทยพุทธกับไทยมุสลิม	3.52	.928	มาก
ภาพรวม		3.72	.709	มาก

จากตาราง 7 พบว่า ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เทคโนโลยีสมัยใหม่มีส่วนช่วยให้การรับรู้วัฒนธรรมอื่นและความเป็นไปของโลกเกิดการปรับตัวและมีวิถีการดำเนินชีวิตที่ใกล้เคียงกันมากยิ่งขึ้นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด(ค่าเฉลี่ย = 3.82) รองลงมา คือ ช่องทางในการสื่อสารมีมากขึ้นทำให้คนในชุมชนมีโอกาสติดต่อกับสังคมภายนอกและรับเอาวัฒนธรรมอื่นได้รวดเร็ว (ค่าเฉลี่ย = 3.81) และแนวความคิดสมัยใหม่ซึ่งคิดเป็นเหตุผลไม่เคร่งครัดในประเพณีที่ไม่เกี่ยวกับหลักศาสนาทำให้มีความกลมกลืนกันมากขึ้นในลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมของไทยพุทธกับไทยมุสลิม (ค่าเฉลี่ย = 3.52) อยู่ในระดับมาก

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน ที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง (n = 394)

ข้อ	ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน	ระดับที่ก่อให้เกิดการผสมผสาน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การพบปะพูดคุยร่วมแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นกันระหว่างในสถานที่ประชุมที่ราชการจัดไว้	3.90	.947	มาก
2	การใช้สถานที่สิ่งก่อสร้างและทรัพยากรอื่นร่วมกัน เช่น ถนน สนามกีฬา ลำคลอง เกิดความสัมพันธ์ของคนในชุมชนนำไปสู่ความสมัครสมานสามัคคี	3.90	.889	มาก
3	การร่วมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในชุมชน เช่น ถางหญ้าริมทาง ขุดลอกคูคลอง ปลูกต้นไม้ เป็นต้น ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของสาธารณประโยชน์ร่วมกัน	3.76	.966	มาก
4	ศึกษาเล่าเรียนอยู่ร่วมโรงเรียนเดียวกัน จึงเกิดความผูกพันฉันท์เพื่อนต่อกัน ซึ่งโรงเรียนเป็นสถานที่สาธารณประโยชน์ที่สำคัญที่สุดที่มีส่วนสร้างความสัมพันธ์ต่อกัน	3.87	.885	มาก
ภาพรวม		3.86	.810	มาก

จากตาราง 8 พบว่า ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การพบปะพูดคุยร่วมแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นกันในสถานที่ประชุมที่ราชการจัดไว้ และการใช้สถานที่สิ่งก่อสร้างและทรัพยากรอื่นร่วมกัน เช่น ถนน สนามกีฬา ลำคลอง เกิดความสัมพันธ์ของคนในชุมชนนำไปสู่ความสมัครสมานสามัคคีอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย = 3.90) รองลงมา คือ ศึกษาเล่าเรียนอยู่ร่วมโรงเรียนเดียวกัน จึงเกิดความผูกพันฉันท์เพื่อนต่อกัน ซึ่งโรงเรียนเป็นสถานที่สาธารณประโยชน์ที่สำคัญที่สุดที่มีส่วนสร้างความสัมพันธ์ต่อกัน (ค่าเฉลี่ย = 3.87) และการร่วมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในชุมชน เช่น ถางหญ้าริมทาง ขุดลอกคูคลอง

ปลูกต้นไม้ เป็นต้น ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของสาธารณประโยชน์ร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย = 3.76) อยู่ในระดับมาก

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง (n = 394)

ข้อ	ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง	ระดับที่ก่อให้เกิดการผสมผสาน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มการเมืองร่วมกันตามที่ตนเองชอบในหลักการที่ตรงตามอุดมการณ์ของตน แต่ยอมรับตามเสียงข้างมาก	3.68	.943	มาก
2	เข้าร่วมประชุมประชาคมและร่วมคัดเลือกตัวแทนประชาคมเพื่อแก้ปัญหาชุมชนโดยไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก	3.66	.984	มาก
3	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความตื่นตัวในเรื่องการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยและความสนใจในปัญหาบ้านเมือง	3.72	.953	มาก
4	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมเสนอตนในฐานะตัวแทนหรือผู้รับสมัครเลือกตั้งและได้รับเลือกตั้งจากประชาชนทั้งสองฝ่าย	3.77	.999	มาก
5	ผู้นำไทยพุทธและผู้นำไทยมุสลิมมีโอกาสได้ปฏิบัติงานร่วมกันและร่วมแก้ปัญหาจนเกิดผลดีแก่ชุมชน	3.80	.926	มาก
ภาพรวม		3.73	.794	มาก

จากตาราง 9 พบว่า ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้นำไทยพุทธและผู้นำไทยมุสลิมมีโอกาสได้ปฏิบัติงานร่วมกันและร่วมแก้ปัญหาจนเกิดผลดีแก่ชุมชนอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

(ค่าเฉลี่ย = 3.80) รองลงมา คือ คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความตื่นตัวในเรื่องการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยและสนใจในปัญหาบ้านเมือง (ค่าเฉลี่ย = 3.79) คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมเสนอตนในฐานะตัวแทนหรือผู้รับสมัครเลือกตั้งและได้รับเลือกตั้งจากประชาชนทั้งสองฝ่าย (ค่าเฉลี่ย = 3.77) เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มการเมืองร่วมกันตามที่ตนเองชอบในหลักการที่ตรงตามอุดมการณ์ของตนแต่ยอมรับตามเสียงข้างมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.68) เข้าร่วมประชุมประชาคมและร่วมคัดเลือกตัวแทนประชาคมเพื่อแก้ปัญหาชุมชนโดยไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก (ค่าเฉลี่ย = 3.66) ซึ่งพบว่าทุกข้อก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับมาก

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ปัจจัยด้านการศึกษาก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง (n = 394)

ข้อ	ปัจจัยด้านการศึกษา	ระดับที่ก่อให้เกิดการผสมผสาน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การศึกษามีความสำคัญต่อการเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อทำให้ยอมรับการเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อเข้าร่วมกับสังคมในปัจจุบันได้	3.95	.964	มาก
2	ปัจจุบันชาวไทยมุสลิมสนับสนุนให้บุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนในระบบการศึกษาเพิ่มขึ้น ทำให้เด็กมีโอกาสได้ใช้ชีวิตช่วงวัยเรียนร่วมกันมากยิ่งขึ้น	3.99	.904	มาก
3	การศึกษามีส่วนช่วยให้สามารถติดต่อสื่อสารระหว่างกันคล่องตัวก่อเกิดเข้าใจกันได้ดียิ่งขึ้น	3.96	.846	มาก
4	การศึกษามีส่วนช่วยให้ได้เข้าร่วมกิจกรรมสัมพันธ์ ก่อเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	3.95	.898	มาก
5	โรงเรียนจัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนนักศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันเกิดพัฒนาการอยู่ร่วมกัน	4.07	.870	มาก

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อ	ปัจจัยด้านการศึกษา	ระดับที่ก่อให้เกิดการผสมผสาน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
6	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมนำความรู้ที่ศึกษาเล่าเรียนมาพัฒนาชุมชนให้เกิดความก้าวหน้าก็ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน	3.96	.861	มาก
7	เด็กและเยาวชนได้รับการอบรมสั่งสอนจากผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายจึงเกิดการเคารพนับถือต่อกัน	3.75	.971	มาก
8	การศึกษาทำให้คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมเกิดความสำนึกต่อหน้าที่และเข้าใจวิถีชีวิตของคนอื่นในชุมชน	3.81	.924	มาก
ภาพรวม		3.93	.715	มาก
ภาพรวมของปัจจัยทั้ง 7 ด้าน		3.68	.552	มาก

จากตาราง 10 พบว่า ปัจจัยด้านการศึกษาก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โรงเรียนจัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนนักศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันเกิดพัฒนาการอยู่ร่วมกันอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 4.07) รองลงมา คือ ปัจจุบันชาวไทยมุสลิมสนับสนุนให้บุตรหลานเข้าเรียน โรงเรียนในระบบการศึกษาเพิ่มขึ้นทำให้เด็กมีโอกาสได้ใช้ชีวิตช่วงวัยเรียนร่วมกันมากยิ่งขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 3.99) คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมนำความรู้ที่ศึกษาเล่าเรียนมาพัฒนาชุมชนให้เกิดความก้าวหน้าก็ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 3.96) การศึกษามีส่วนช่วยให้ความสามารถในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันคล่องตัวก่อเกิดเข้าใจกันได้ดียิ่งขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 3.96) การศึกษามีความสำคัญต่อการเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อทำให้ยอมรับการเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อเข้าร่วมกับสังคมในปัจจุบันได้ (ค่าเฉลี่ย = 3.95) การศึกษามีส่วนช่วยให้ได้เข้าร่วมกิจกรรมสัมพันธ์ ก่อเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (ค่าเฉลี่ย = 3.95) การศึกษาทำให้คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมเกิดความสำนึกต่อหน้าที่และเข้าใจวิถีชีวิตของคนอื่นในชุมชนและสังคมมากยิ่งขึ้น (ค่าเฉลี่ย = 3.81) เด็กและเยาวชนได้รับการอบรมสั่งสอนจากผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายจึงเกิดการเคารพนับถือต่อกัน (ค่าเฉลี่ย = 3.75) ตามลำดับ ซึ่งทุกข้อ ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้

ตอนล่างอยู่ในระดับมาก และโดยภาพรวมของปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ทั้ง 7 ด้านอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.68)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านอาหารโดยประเมินตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน (n = 394)

ข้อ	ด้านอาหาร	ระดับการผสมผสาน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	กรรมวิธีการปรุงและการประกอบอาหารคาวหวานหลายชนิดคล้ายกันยกเว้นการประกอบอาหารที่เป็นข้อห้ามตามหลักศาสนา	3.74	.822	สูง
2	ค่านิยมเตรียมอาหารคาวหวานของคนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมาเลี้ยงรับรองแขกที่มาร่วมงานในงานต่าง ๆ อย่างสิ้นหลวม	3.55	.919	ปานกลาง
3	การจัดงานของไทยพุทธจะเชิญคนครัวที่เป็นมุสลิมมาปรุงอาหารและแยกครัวปรุงอาหารเพื่อรับรองแขกที่เป็นคนไทยมุสลิม	3.45	.882	ปานกลาง
4	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมต่างก็นิยมรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางอาหารผนวกด้วยสรรพคุณทางยาและพืชผักต่าง ๆ มากมาย	3.76	.876	สูง
ภาพรวม		3.62	.676	ปานกลาง

จากตาราง 11 พบว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย=3.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมต่างก็นิยมรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางอาหารผนวกด้วยสรรพคุณทางยาและพืชผักต่าง ๆ มากมายอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.76) รองลงมา คือ กรรมวิธีการปรุงและการประกอบอาหารคาวหวานหลายชนิดคล้ายกันยกเว้นการประกอบอาหารที่เป็นข้อห้ามตามหลักศาสนาอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 3.74)

นอกจากนี้ยังพบว่า ความนิยมเตรียมอาหารคาวหวานของคนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมาเลี้ยงรับรองแขกที่มาร่วมในงานต่าง ๆ อย่างสิ้นหลาม (ค่าเฉลี่ย = 3.55) และการจัดงานของไทยพุทธจะเชิญคนครัวที่เป็นมุสลิมมาปรุงอาหารและแยกครัวปรุงอาหารเพื่อรับรองแขกที่เป็นคนไทยมุสลิม (ค่าเฉลี่ย = 3.45) อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษา โดยประเมินตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน (n = 394)

ข้อ	ด้านภาษา	ระดับการผสมผสาน		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมต่างพยายามทำความเข้าใจและเรียนรู้ภาษาของกันและกัน	3.66	.959	ปานกลาง
2	สถานที่ราชการ ร้านค้า หรือป้ายประชาสัมพันธ์ ต่าง ๆ ในพื้นที่ ใช้ภาษาเขียนที่เป็นอักษรไทย อักษรมาลาญท้องถิ่น และอักษรภาษาอื่นร่วมด้วย	3.20	.995	ปานกลาง
3	การใช้ภาษาไทยกลางเป็นภาษาหลักและใช้ภาษาถิ่น(ปักษ์ใต้, มาลายูมุสลิม) เป็นภาษารองในการพูดติดต่อสื่อสารกัน	3.54	.829	ปานกลาง
ภาพรวม		3.47	.710	ปานกลาง

จากตาราง 12 พบว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมต่างพยายามทำความเข้าใจและเรียนรู้ภาษาของกันและกันอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.66) รองลงมา คือ การใช้ภาษาไทยกลางเป็นภาษาหลักและใช้ภาษาถิ่น (ปักษ์ใต้, มาลายูมุสลิม) เป็นภาษารองในการพูดติดต่อสื่อสารกัน (ค่าเฉลี่ย = 3.54) และสถานที่ราชการ ร้านค้าหรือป้ายประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ

ในพื้นที่ใช้ภาษาเขียนที่เป็นอักษรไทย อักษรมาลาญท์ท้องถิ่น และอักษรภาษาอื่นร่วมด้วย (ค่าเฉลี่ย = 3.20) อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย โดยประเมินตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน (n = 394)

ข้อ	ด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย	ระดับการผสมผสาน		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	รูปแบบการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนมีการประยุกต์ปรับใช้และลอกเลียนแบบกัน	3.55	.885	ปานกลาง
2	ลักษณะตัวอาคารบ้านเรือนและสีสันทันเป็นไปตามยุคสมัยนิยม	3.72	.876	สูง
3	ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นไปตามฐานะ คนที่มีฐานะดีก็จะสร้างบ้านใหญ่โตเหมือนกัน	3.74	.870	สูง
4	ลักษณะของที่อยู่อาศัย เป็นไปตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ทำเลที่ตั้ง เช่น ถ้าอยู่ใกล้แม่น้ำลำคลองก็ยกพื้นบ้านสูง เพื่อความสะดวกต่อการประกอบอาชีพและป้องกันน้ำท่วม	3.61	.965	ปานกลาง
ภาพรวม		3.65	.746	ปานกลาง

จากตาราง 13 พบว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ขนาดที่อยู่อาศัยเป็นไปตามฐานะคนที่มีฐานะดีก็จะสร้างบ้านใหญ่โตเหมือนกันอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด(ค่าเฉลี่ย = 3.74) รองลงมา คือ ลักษณะตัวอาคารบ้านเรือนและสีสันทันเป็นไปตามยุคสมัยนิยมอยู่ในระดับสูง(ค่าเฉลี่ย = 3.72) นอกจากนี้ยังพบว่า ลักษณะของที่อยู่อาศัยเป็นไปตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ทำเลที่ตั้ง เช่น ถ้าอยู่ใกล้แม่น้ำลำคลองก็ยกพื้นบ้านสูง เพื่อความสะดวกต่อการประกอบอาชีพและป้องกันน้ำท่วม (ค่าเฉลี่ย = 3.61) และรูปแบบการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนมีการประยุกต์ปรับใช้และลอกเลียนแบบกัน (ค่าเฉลี่ย = 3.55) อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านนันทนาการ โดยประเมินตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน (n = 394)

ข้อ	ด้านนันทนาการ	ระดับการผสมผสาน		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ได้จัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกันภายในชุมชนบ่อยครั้ง เช่น กิจกรรมออกกำลังกาย กีฬา และดนตรี	3.51	.994	ปานกลาง
2	การเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพื่อการผ่อนคลาย ความเครียดและเสริมสร้างสุขภาพร่างกาย	3.64	.957	ปานกลาง
3	การประยุกต์ใช้ท่าทางการออกกำลังกายมาจากศิลปะการป้องกันตัวและศิลปะการแสดง เช่น ท่ารำไทเก๊ก ร่องเง็ง ซิละ มโนราห์ เป็นต้น	2.93	.995	ปานกลาง
4	ความนิยมต่อชนิดกีฬาที่เป็นกีฬาสากลและเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านกีฬากันเป็นประจำ เช่น ฟุตบอล เซปักตะกร้อ เปตอง เป็นต้น	3.72	.961	สูง
ภาพรวม		3.45	.781	ปานกลาง

จากตาราง 14 พบว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความนิยมต่อชนิดกีฬาที่เป็นกีฬาสากลและเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านกีฬากันเป็นประจำ เช่น ฟุตบอล เซปักตะกร้อ เปตอง เป็นต้นอยู่ในระดับสูงโดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.72) ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพื่อการผ่อนคลายความเครียดและเสริมสร้างสุขภาพร่างกาย (ค่าเฉลี่ย = 3.64) รองลงมา คือ ได้จัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกันภายในชุมชนบ่อยครั้ง เช่น กิจกรรมออกกำลังกาย กีฬา และดนตรี (ค่าเฉลี่ย = 3.51) และการประยุกต์ใช้ท่าทางการออกกำลังกายมาจากศิลปะการป้องกันตัวและศิลปะการแสดง เช่น ท่ารำไทเก๊ก ร่องเง็ง ซิละ มโนราห์ เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย = 2.93) ตามลำดับอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคโดยประเมินตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน (n = 394)

ข้อ	ด้านการรักษาโรค	ระดับการผสมผสาน		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	เข้ารับรักษาโรคแบบแพทย์แผนโบราณและความเชื่อเกี่ยวกับยากลางบ้านที่เหมือนกัน	3.23	.976	ปานกลาง
2	การบอกเล่าแลกเปลี่ยนประสบการณ์การรักษาโรคและการแก้ปัญหาสุขภาพต่อกัน	3.69	.914	สูง
3	การเข้ารับรักษาโรคจากสถานพยาบาลในชุมชนและโรงพยาบาลที่รัฐจัดให้ร่วมกัน	3.94	.929	สูง
ภาพรวม		3.62	.726	ปานกลาง

จากตาราง 15 พบว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรค โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เข้ารับรักษาโรคจากสถานพยาบาลในชุมชนและโรงพยาบาลที่รัฐจัดให้ร่วมกัน อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.94) นอกจากนี้ยังพบว่า การบอกเล่าแลกเปลี่ยนประสบการณ์การรักษาโรคและปัญหาสุขภาพต่อกัน (ค่าเฉลี่ย = 3.69) อยู่ในระดับสูง ส่วนการเข้ารับรักษาโรคแบบแพทย์แผนโบราณและความเชื่อเกี่ยวกับยากลางบ้านที่เหมือนกัน (ค่าเฉลี่ย = 3.23) อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านประเพณี โดยประเมินตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน (n = 394)

ข้อ	ด้านประเพณี	ระดับการผสมผสาน		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ถ้าจัดงานประเพณีขึ้นที่บ้าน เช่น ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีแต่งงาน เป็นต้น มักเชิญเพื่อนต่างศาสนาเข้าร่วมงานเป็นประจำ	3.62	.997	ปานกลาง
2	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมเข้าร่วมงานโดยไม่แบ่งแยกพวกเขาพวกเขาเมื่อจัดงานประเพณีของคนต่างศาสนาที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน	3.58	.983	ปานกลาง
3	การแสดงออกถึงความรู้สึกต่อกันและให้ความช่วยเหลือเป็นเงินหรือสิ่งของแทนการร่วมงานประเพณีหรือบางพิธีกรรมของคนต่างศาสนาที่ไม่สามารถเข้าร่วมได้	3.58	.993	ปานกลาง
ภาพรวม		3.59	.876	ปานกลาง

จากตาราง 16 พบว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ถ้าจัดงานประเพณีขึ้นที่บ้าน เช่น ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีแต่งงาน เป็นต้น มักเชิญเพื่อนต่างศาสนาเข้าร่วมงานเป็นประจำอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.62) รองลงมา คือ คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมเข้าร่วมงานโดยไม่แบ่งแยกพวกเขาพวกเขาเมื่อจัดงานประเพณีของคนต่างศาสนาที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน และการแสดงออกถึงความรู้สึกต่อกันและให้ความช่วยเหลือเป็นเงินหรือสิ่งของแทนการร่วมงานประเพณีหรือบางพิธีกรรมของคนต่างศาสนาที่ไม่สามารถเข้าร่วมได้อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย = 3.58)

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อโดยประเมินตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน (n = 394)

ข้อ	ด้านความเชื่อ	ระดับการผสมผสาน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความเชื่อทางไสยศาสตร์เพื่อสร้างความสบายใจ	3.52	.989	ปานกลาง
2	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความเชื่อในเรื่องของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติบางอย่างเหมือนกัน	3.67	.884	สูง
3	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความเชื่อที่สั่งสมกันมาในรูปแบบของการสั่งสอนให้ทำตามหรือห้ามกระทำตามบรรพบุรุษอย่างเคร่งครัด	3.72	.902	สูง
4	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความเชื่อว่าถ้าทำความดีมักได้ผลแห่งความดีตอบแทนถ้าทำในสิ่งไม่ดีก็จะได้รับในสิ่งที่ไม่ดีตอบแทน	3.87	.899	สูง
ภาพรวม		3.69	.745	สูง
ภาพรวมทุกด้าน		3.59	.526	ปานกลาง

จากตาราง 17 พบว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 3.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความเชื่อว่าถ้าทำความดีมักได้ผลแห่งความดีตอบแทนถ้าทำในสิ่งไม่ดีก็จะได้รับในสิ่งที่ไม่ดีตอบแทนอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.87) นอกจากนี้ยังพบว่า คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความเชื่อที่สั่งสมกันมาในรูปแบบของการสั่งสอนให้ทำตามหรือห้ามกระทำตามบรรพบุรุษอย่างเคร่งครัด (ค่าเฉลี่ย = 3.72) และคนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความเชื่อในเรื่องของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติบางอย่างเหมือนกัน (ค่าเฉลี่ย = 3.67) อยู่ในระดับสูง ส่วนคนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความเชื่อเพื่อสร้างความสบายใจ (ค่าเฉลี่ย = 3.52) อยู่ในระดับปานกลาง และโดยภาพรวมทุกด้านตามสภาพความเป็นจริงปัจจุบัน พบว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.59) และสามารถสรุปผลในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ในกรณีที่มีตัวแปร 2 กลุ่ม ใช้สถิติ t-test แบบ Independent และกรณีตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) เปรียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร หากพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบรายคู่ LSD

ตาราง 19 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันของการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านอาหาร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	Sig.	เปรียบเทียบรายคู่
ศาสนา				-1.779	.076	
(1) พุทธ	127	3.63	.727			
(2) อิสลาม	267	3.67	.699			
เพศ				-.810	.418	
(1) ชาย	167	3.59	.659			
(2) หญิง	227	3.65	.689			
อายุ				5.458**	.001	คู่ที่แตกต่างกัน คือ (1)กับ(2),(3)และ(4)
(1) ระหว่าง 16 - 30 ปี	142	3.78	.577			
(2) ระหว่าง 31 - 45 ปี	172	3.60	.739			
(3) ระหว่าง 46 - 60 ปี	65	3.43	.555			
(4) 61 ปีขึ้นไป	15	3.32	.942			
ระดับการศึกษา				.664	.617	
(1) ประถมศึกษา	105	3.63	.561			
(2) มัธยมศึกษา	101	3.54	.729			
(3) ปวช./ปวส.	51	3.63	.782			
(4) อนุปริญญา	21	3.71	.582			
(5) ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี	116	3.68	.693			
สถานภาพสมรส				.735	.463	
(1) โสด	116	3.66	.639			
(2) สมรส	278	3.61	.691			

ตาราง 19 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	Sig.	เปรียบเทียบรายคู่
อาชีพ				1.852	.102	
(1) ข้าราชการ/การเมือง/ รัฐวิสาหกิจ	80	3.68	.719			
(2) ก้าขาย	47	3.76	.764			
(3) รับจ้าง	90	3.50	.664			
(4) ประมง	29	3.45	.777			
(5) เกษตรกร	119	3.63	.616			
(6) นักเรียน นักศึกษา	29	3.79	.496			
อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล				4.401**	.000	คู่ที่แตกต่างกัน คือ
(1) ทำข้าม	23	3.87	.426			(1)กับ(4)และ(5)
(2) ตะโหนด	63	3.68	.636			(4) กับ(2),(3),(6)
(3) บ้านโหนด	68	3.68	.725			และ(7)
(4) เกาะสาหร่าย	53	3.27	.690			(7) กับ(5)
(5) ทรายขาว	48	3.51	.581			
(6) ลำพะยา	58	3.59	.571			
(7) ปะลุกลาสามะ	81	3.79	.748			
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ใน พื้นที่ตำบล				3.383**	.010	คู่ที่แตกต่างกัน คือ
(1) ตั้งแต่ 1 - 20 ปี	117	3.65	.691			(4) กับ(1),(2)และ(3)
(2) ตั้งแต่ 21 - 40 ปี	187	3.67	.642			
(3) ตั้งแต่ 41 - 60 ปี	79	3.56	.681			
(4) 61 ปีขึ้นไป	11	3.00	.791			

จากตาราง 19 ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

ศาสนา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหาร พบว่า ผู้ที่

นับถือศาสนาอิสลาม มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารอยู่ในระดับสูง ส่วนผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า นับถือศาสนาที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพศ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหาร พบว่า เพศหญิงและเพศชายมีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า เพศที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหาร พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 16 - 30 ปี มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารอยู่ในระดับสูง ส่วนผู้ที่มีอายุระหว่าง 31 - 45 ปี ผู้ที่มีอายุระหว่าง 46 - 60 ปี และผู้ที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหาร อยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า อายุที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหาร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่ต่างกัน ได้แก่ อายุระหว่าง 16 - 30 ปี กับอายุระหว่าง 31 - 45 ปี อายุระหว่าง 46 - 60 ปี และอายุ 60 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหาร พบว่าการศึกษาระดับอนุปริญญาและระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารในระดับสูง ส่วนการศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับ ปวช./ปวส. และระดับมัธยมศึกษา มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ระดับการศึกษา

ที่แตกต่างก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถานภาพการสมรส จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหาร พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพโสดและผู้ที่มีสถานภาพสมรสมีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า สถานภาพการสมรสที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหาร พบว่า อาชีพนักเรียน นักศึกษา, อาชีพค้าขาย และอาชีพข้าราชการ/การเมือง/รัฐวิสาหกิจมีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารอยู่ในระดับสูง ส่วนอาชีพเกษตรกร อาชีพรับจ้าง และอาชีพประมงมีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหาร พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าข้าม ตำบลปะลูลูกาสามะ ตำบลตะโหมด และตำบลบ้านโหนด มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารอยู่ในระดับสูง ส่วนผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลลำพะยาตำบลทรายขาวและตำบลเกาะสาหร่าย มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่ต่างกัน ได้แก่ ตำบลท่าข้ามกับตำบลเกาะสาหร่ายและตำบลทรายขาว ตำบลเกาะสาหร่ายกับตำบลตะโหมด ตำบลบ้านโหนด ตำบลลำพะยาและตำบลปะลูลูกาสามะ ตำบลปะลูลูกาสามะกับตำบลทรายขาว

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหาร พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ตั้งแต่ 21 - 40 ปี มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารอยู่ในระดับสูง ส่วนระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลตั้งแต่ 1 - 20 ปี ตั้งแต่ 41 - 60 ปี และ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่าระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล 61 ปีขึ้นไปกับระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ตั้งแต่ 1 - 20 ปี ตั้งแต่ 21 - 40 ปี และตั้งแต่ 41 - 60 ปี

จากผลข้อมูลข้างต้นสามารถยืนยันได้จาก ลักษณะของอาหารแต่ละพื้นที่แตกต่างกันไป แต่มีอาหารหรือขนมหลายอย่างเกิดผสมผสานทั้งวิธีการทำและลักษณะการกินแต่อาจแตกต่างกันในด้านลักษณะเหตุผลที่นำไปใช้อื่น เช่น ขนมต้มใบกระพ้อหรือที่ชาวใต้เรียกว่า “ต้ม” มีลักษณะสามเหลี่ยมคล้ายกระจับนิยมทำกันในช่วงงานบุญต่าง ๆ ถ้าเป็นชาวพุทธจะทำช่วงเทศกาลทำบุญเดือนสิบ งานบุญชักพระ งานบวช ใสบัตรถวายพระ ส่วนชาวมุสลิมจะเรียกขนมนี้ว่า “ตูปีะ” หรือ “ตูปีด” ทำกันในวันออกฮัจ หรือวันฮารีรายอ ที่มีการรวมญาติ ทุกคนจะล้อมวงกันทำเพื่อนำไปมัสยิดและฝากเพื่อนบ้าน (เซาวลี ชุมขำ, 2555, น. 23) คูเพิ่มเติมได้ จากภาพประกอบภาคผนวกและภาพประกอบภาคผนวก ชาวไทยพุทธนำไปผูกไว้หมรับเพื่อรับเปรตส่งเปรตตายาย ส่วนอายุมีผลต่อ การผสมผสานทางวัฒนธรรมด้านอาหารก็สามารถยืนยันได้จากความนิยมเบอร์เกอร์นับเป็นอาหารยอดนิยมแพร่หลาย ไม้แพ้วโรตีสและมะตะบะ อาหารพื้นเมืองเพราะเป็นอาหารสำเร็จรูปที่สะดวก และรสชาติอร่อย ที่สำคัญเบอร์เกอร์จะทำมาจากเนื้อวัว ไก่ และปลา ซึ่งถือเป็นอาหารที่ ‘ฮาลาล’ ถูกต้องตามหลักศาสนาไม่แปลกที่หากผ่านมายังพื้นที่ชายแดนใต้ ก็จะมีร้านขาย เบอร์เกอร์อยู่แทบทุกมุมเมือง โดยเฉพาะเด็ก ๆ ในวัยเรียนที่อยู่ในช่วงประถม 6 ถึง มัธยม 3 นี้คือลูกค้ากลุ่มสำคัญ (ศูนย์ข่าวอิสรา สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2550, น. 1)

ตาราง 20 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับ
ไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านภาษา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	Sig.	เปรียบเทียบรายคู่
ศาสนา				.240	.811	
(1) พุทธ	127	3.48	.725			
(2) อิสลาม	267	3.46	.705			
เพศ				.172	.863	
(1) ชาย	167	3.48	.658			
(2) หญิง	227	3.46	.748			
อายุ				6.232**	.000	คู่ที่แตกต่างกัน คือ
(1) 16 - 30 ปี	142	3.67	.665			(1) กับ (2) และ (3)
(2) 31 - 45 ปี	172	3.37	.709			
(3) 46 - 60 ปี	65	3.32	.669			
(4) 61 ปีขึ้นไป	15	3.36	.938			
ระดับการศึกษา				4.111**	.003	คู่ที่แตกต่างกัน คือ
(1) ประถมศึกษา	105	3.29	.593			(5) กับ (1) และ (2)
(2) มัธยมศึกษา	101	3.42	.738			
(3) ปวช./ปวส.	51	3.49	.740			
(4) อนุปริญญา	21	3.48	.750			
(5)ปริญญาตรีหรือสูง กว่าปริญญาตรี	116	3.66	.7262			
สถานภาพสมรส				1.412	.159	
(1) โสด	116	3.55	.772			
(2) สมรส	278	3.44	.682			

ตาราง 20 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	Sig.	เปรียบเทียบรายคู่
อาชีพ				2.720*	.020	คู่ที่แตกต่างกัน คือ
(1) ข้าราชการ/ การเมือง/รัฐวิสาหกิจ	80	3.53	.791			(6)กับ(2),(3),(4) และ (5)
(2) ค้าขาย	47	3.33	.704			
(3) รับจ้าง	90	3.51	.707			
(4) ประมง	29	3.25	.602			
(5) เกษตรกร	119	3.41	.649			
(6) นักเรียน นักศึกษา	29	3.82	.732			
อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล				4.794**	.000	คู่ที่แตกต่างกัน คือ
(1) ทำข้าม	23	3.98	.685			(1)กับ(2)และ(4)
(2) ตะโหนด	63	3.26	.748			
(3) บ้านโหนด	68	3.60	.721			
(4) เกาะสาหร่าย	53	3.23	.598			
(5) ทราขขาว	48	3.39	.577			
(6) ลำพะยา	58	3.50	.667			
(7) ปะลุกลาสามะ	81	3.55	.752			
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล				1.322	.267	
(1) ตั้งแต่ 1 - 20 ปี	117	3.50	.701			
(2) ตั้งแต่ 21 - 40 ปี	187	3.50	.703			
(3) ตั้งแต่ 41 - 60 ปี	79	3.36	.690			
(4) 61 ปีขึ้นไป	11	3.21	1.014			

จากตาราง 20 ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

ศาสนา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านภาษา พบว่า ผู้ที่นับถือ

ศาสนาอิสลาม และผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า การนับถือศาสนาที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพศ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษา พบว่า เพศหญิงและเพศชายมีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า เพศที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษา พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 16 - 30 ปี มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษา อยู่ในระดับสูง ส่วนผู้ที่มีอายุระหว่าง 31 - 45 ปี ผู้ที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป และ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 46 - 60 ปี มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า อายุที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่แตกต่างกันได้แก่ อายุระหว่าง 16 - 30 ปีกับอายุระหว่าง 31 - 45 ปีและอายุระหว่าง 46 - 60 ปี

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษา พบว่า การศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี ระดับ ปวช./ปวส. ระดับอนุปริญญา ระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษา มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ การศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีกับการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

สถานภาพการสมรส จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านภาษา พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพโสดและผู้ที่มีสถานภาพสมรสมีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า สถานภาพการสมรสที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษา พบว่า อาชีพนักเรียนนักศึกษา อาชีพค้าขาย และอาชีพข้าราชการ/การเมือง/รัฐวิสาหกิจมีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาอยู่ในระดับสูง ส่วนอาชีพเกษตรกร อาชีพรับจ้าง และอาชีพประมงมีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ อาชีพนักเรียนนักศึกษากับอาชีพค้าขาย อาชีพรับจ้าง อาชีพประมง และอาชีพเกษตรกร

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษา พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าข้าม มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาอยู่ในระดับสูง ส่วนผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลบ้านโหนด ตำบลปะลิวาสาเมะ ตำบลลำพะยา ตำบลทรายขาว ตำบลตะโหมด และตำบลเกาะสาหร่าย มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ตำบลท่าข้ามกับตำบลเกาะสาหร่าย, ตำบลปะลิวาสาเมะกับตำบลเกาะสาหร่าย

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษา พบว่า ส่วนระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลตั้งแต่ 1 - 20 ปี ตั้งแต่ 21 - 40 ปี ตั้งแต่ 41 - 60 ปี และ 61 ปีขึ้นไปมีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลข้อมูลข้างต้นสามารถยืนยันได้จาก ภาษาไทยถิ่นใต้สำเนียงตากใบ หรือ ภาษาไทยถิ่นใต้สำเนียงเจ๊ะเห ได้แก่ ภาษาไทยถิ่นใต้ที่พูดอยู่บริเวณพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี (เฉพาะ อำเภอยะหริ่ง อำเภอปะนาเระ และอำเภอสายบุรี) รวมทั้งในเขตรัฐกลันตันของมาเลเซียในหมู่บ้านที่พูดภาษาไทย จะใช้ภาษาไทยถิ่นใต้สำเนียงเจ๊ะเห นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งย่อยได้อีกหนึ่งภาษา คือ ภาษาถิ่นพิเทน ผู้ที่สามารถใช้สำเนียงพิเทนได้ดี คือ ผู้ที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป ในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส และบางส่วนของจังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่ยังใช้ภาษามลายูปัตตานีซึ่งเป็นภาษามลายูท้องถิ่นและมีคนพูดกันมาก และหลายคนสามารถพูดภาษามาเลย์กลางได้ นอกจากนี้ยังเขียนด้วยอักษรยาวี ที่ดัดแปลงจากอักษรอาหรับและมีใช้กันอย่างแพร่หลาย รวมไปถึงการใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองด้วย โดยพ่อแม่ ในท้องถิ่นนี้จะสอนลูกหลานพูดภาษาแม่ของตน คือ ภาษามลายูในชีวิตประจำวันต่อเมื่อเด็ก ๆ เข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาแล้วจึงจะได้เรียนรู้ที่จะพูดหรืออ่านภาษาไทยในฐานะภาษาที่ 2 ส่วนภาษามลายูถิ่นสตูล ซึ่งใกล้เคียงกับภาษามลายูเกาะที่ใช้กันประมาณ 6,800 คนในจังหวัดสตูล และจังหวัดใกล้เคียง (วิกิพีเดีย, 2556, น. 1-2) แต่ในปัจจุบันนี้ชาวสตูลมีภาษาพูดของตนเองและไม่นิยมใช้ภาษามลายูถิ่น เด็กเยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปีไม่สามารถพูดภาษามลายูได้มีเพียง 3 ตำบลที่ยังคงใช้ภาษามลายู คือ ตำบลเจ๊ะบิลัง ตำบลตำมาลังและตำบลบ้านควน ในส่วนของจังหวัด ปัตตานี ยะลาและนราธิวาสยังคงใช้ภาษามลายู ร้อยละ 80 ส่วนอีกร้อยละ 20 เป็นสังคมในเมืองที่ใช้ภาษาไทยหรือพูดภาษามลายูปนไทย (อารีฟิน บิน ซิก, 2554, น. 1 อ้างถึงใน, มุลนิธิเล็กประไพ, 2554, น. 1) และ ในเขตจังหวัดนราธิวาส เนื่องจากมีคนในจังหวัดอื่น ๆ มาอาศัยหรือทำงานในจังหวัดนราธิวาส จึงนำภาษาไทยถิ่นใต้ของแต่ละจังหวัดมาพูดกันในจังหวัดนราธิวาส ส่วนใหญ่จะเป็นคนไทยถิ่นใต้จากจังหวัดพัทลุง จังหวัดสงขลา จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดนราธิวาส จึงมีภาษาไทย 2 สำเนียง คือ ภาษาไทยถิ่นใต้สำเนียง เจ๊ะเห และสำเนียงภาษาไทยถิ่นใต้ตะวันออก ภาษาไทยถิ่นใต้สำเนียงเจ๊ะเห มักพูดกันในกลุ่มเครือญาติหรือตาม

ชนบทของจังหวัดนครราชสีมา แต่ในเมืองมักจะพูดสำเนียงภาษาไทยถิ่นใต้ตะวันออก (มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 2552, น. 1 - 2) ส่วนในพื้นที่ชุมชนทรายขาวการใช้ภาษาน่าจะเป็นบอกลงถึงการร่วมทุกข์ร่วมสุขในช่วงระหว่างตั้งชุมชน ภาษาที่สื่อสารที่แตกต่างจากที่อื่น มุสลิมที่นี่ แม้จะฟังและพูดมลายูได้แต่เวลาสื่อสารจะพูดเพียงภาษาเดียว คือ ภาษาถิ่นใต้ (บลูฮิมเมท, 2556, น. 2)

ตาราง 21 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	Sig.	เปรียบเทียบรายคู่
ศาสนา				-.743	.464	
(1) พุทธ	127	3.61	.739			
(2) อิสลาม	267	3.67	.750			
เพศ				.512	.609	
(1) ชาย	167	3.68	.791			
(2) หญิง	227	3.64	.713			
อายุ				1.317	.269	
(1) 16 - 30 ปี	142	3.67	.744			
(2) 31 - 45 ปี	172	3.63	.759			
(3) 46 - 60 ปี	65	3.59	.700			
(4) 61 ปีขึ้นไป	15	4.00	.785			
ระดับการศึกษา				5.898**	.000	คู่ที่ต่างต่างกัน คือ
(1) ประถมศึกษา	105	3.59	.713			(2)กับ(3) และ(5)
(2) มัธยมศึกษา	101	3.41	.782			
(3) ปวช./ปวส.	51	3.83	.829			
(4) อนุปริญญา	21	3.67	.695			
(5) ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี	116	3.84	.647			

ตาราง 21 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	Sig.	เปรียบเทียบรายคู่
สถานภาพสมรส				2.062*	.040	
(1) โสด	116	3.77	.619			
(2) สมรส	278	3.60	.789			
อาชีพ				3.008*	.011	คู่ที่แตกต่างกัน คือ
(1) ข้าราชการ/ การเมือง/รัฐวิสาหกิจ	80	3.88	.650			(1)กับ(5)
(2) ค้าขาย	47	3.56	.727			
(3) รับจ้าง	90	3.68	.743			
(4) ประมง	29	3.41	.789			
(5) เกษตรกร	119	3.54	.795			
(6) นักเรียน นักศึกษา	29	3.80	.649			
อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล				15.369**	.000	คู่ที่แตกต่างกัน คือ
(1) ทำข้าม	23	4.53	.604			(2)กับ(1)และ(6)
(2) ตะโหนด	63	3.77	.632			(3)กับ(1)และ(6)
(3) บ้านโหนด	68	3.65	.865			(4) กับ(1)และ(7)
(4) เกาะสาหร่าย	53	3.43	.708			(5)กับ(1)และ(7)
(5) ทรายขาว	48	3.44	.598			(6) กับ(1)และ(7)
(6) ลำพะยา	58	3.19	.545			
(7) ปะลุกลาสามะ	81	3.92	.652			
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล				3.168*	.024	คู่ที่แตกต่างกัน คือ
(1) ตั้งแต่ 1 - 20 ปี	117	3.68	.745			(3)กับ(1),(2)และ(4)
(2) ตั้งแต่ 21 - 40 ปี	187	3.71	.737			
(3) ตั้งแต่ 41 - 60 ปี	79	3.44	.727			
(4) 61 ปีขึ้นไป	11	3.91	.831			

จากตาราง 21 ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

ศาสนา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับสูง ส่วนผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า การนับถือศาสนาที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพศ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย พบว่า เพศชายมีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับสูง ส่วนเพศหญิงมีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า เพศที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้ที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป และผู้ที่มีอายุระหว่าง 16 - 30 ปี มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับสูง ส่วนผู้ที่มีอายุระหว่าง 31 - 45 ปี ผู้ที่มีอายุระหว่าง 46 - 60 ปี มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย อยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า อายุที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย พบว่า การศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี ระดับปวช./ปวส.และระดับอนุปริญญา มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับสูง ส่วนการศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ การศึกษาระดับมัธยมศึกษากับระดับปวช./ปวส.และระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี

สถานภาพการสมรส จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพโสดและผู้ที่มิมีสถานภาพสมรส มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า สถานภาพการสมรสที่แตกต่างกันทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย พบว่า อาชีพข้าราชการ/การเมือง/รัฐวิสาหกิจ อาชีพนักเรียน นักศึกษาอาชีพรับจ้าง มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับสูง ส่วนอาชีพรับจ้าง และอาชีพค้าขาย อาชีพเกษตรกร และอาชีพประมง มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ อาชีพ ข้าราชการ/การเมือง/รัฐวิสาหกิจกับอาชีพเกษตรกร

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตำบลปะลุกาสาเมาะและตำบลตะโหมด มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับสูง ส่วนผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลบ้านโหนด ตำบลท่าข้าม ตำบลทรายขาว ตำบลเกาะสาหร่ายและตำบลลำพะยา มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ตำบลตะโหมดกับตำบลท่าข้ามและตำบลลำพะยา ตำบลบ้านโหนดกับตำบลท่าข้ามและตำบลลำพะยา ตำบลเกาะสาหร่ายกับตำบลท่าข้ามและตำบลปะลุกาสาเมาะ ตำบลทรายขาวกับตำบลท่าข้ามและตำบลปะลุกาสาเมาะ ตำบลลำพะยากับตำบลท่าข้ามและตำบลปะลุกาสาเมาะ

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล 61 ปีขึ้นไป/ตั้งแต่ 21 - 40 ปี และตั้งแต่ 1 - 20 ปี มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับสูง ส่วนระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ตั้งแต่ 41 - 60 ปีมีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ตั้งแต่ 41 - 60 ปีกับระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ตั้งแต่ 1 - 20 ปี 21 - 40 และ 61 ปีขึ้นไป

จากผลข้อมูลข้างต้นสามารถยืนยันได้จาก รูปแบบการก่อสร้างมัสยิดนัจมุดิน (บาโงยกลางสมัยก่อนเรียกสุเหร่า) ซึ่งตั้งอยู่บ้านควนลังงา ม.4 บ้านทรายขาว น่าจะอธิบายความแน่นแฟ้น

ระหว่างไทยมุสลิมกับไทยพุทธในที่เกี่ยวข้องกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยได้เป็นอย่างดี ซึ่งอาจจะเป็นอิสลามแต่สถานที่ที่แปลกแปร่ง เพราะเป็นสถาปัตยกรรมที่คล้ายกับศาลาการเปรียญ สันนิษฐานว่าสร้างในปี พ.ศ. 2177 รัชสมัยราชินีราตุอง บิน สุลต่านมันซูร์ ชาร์ รัชกาลที่ 8 แห่งราชอาณาจักรปัตตานีदारุสลาม (2167 - 2178) ในช่วงสงครามระหว่างปัตตานี กับกรุงศรีอยุธยา ถือเป็นศิลปกรรมที่สืบทอดมาจากยุคลังกาสุกะ ในปัจจุบันบริเวณด้านหลังของมัสยิด (ญานาชะฮ์) เป็นที่ตั้งของศูนย์วัฒนธรรมสายใยชุมชนพุทธมุสลิม (บลูฮิมเมท, 2556, น. 3)

ตาราง 22 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านนันทนาการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	Sig.	เปรียบเทียบรายคู่
ศาสนา				.833	.405	
(1) พุทธ	127	3.50	.826			
(2) อิสลาม	267	3.43	.759			
เพศ				.426	.670	
(1) ชาย	167	3.47	.749			
(2) หญิง	227	3.44	.805			
อายุ				1.679	.171	
(1) 16 - 30 ปี	142	3.51	.751			
(2) 31 - 45 ปี	172	3.45	.769			
(3) 46 - 60 ปี	65	3.43	.824			
(4) 61 ปีขึ้นไป	15	3.03	.944			
ระดับการศึกษา				3.044*	.017	คู่ที่แตกต่างกัน คือ (1)กับ(2)
(1) ประถมศึกษา	105	3.61	.763			
(2) มัธยมศึกษา	101	3.24	.732			
(3) ปวช./ปวส.	51	3.52	.774			
(4) อนุปริญญา	21	3.45	.868			
(5)ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี	116	3.46	.797			

ตาราง 22 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	Sig.	เปรียบเทียบรายคู่
สถานภาพสมรส				-532	.595	
(1) โสด	116	3.42	.703			
(2) สมรส	278	3.46	.812			
อาชีพ				1.849	.102	
(1) ข้าราชการ/การเมือง/ รัฐวิสาหกิจ	80	3.34	.809			
(2) ค้าขาย	47	3.35	.838			
(3) รับจ้าง	90	3.56	.776			
(4) ประมง	29	3.18	.725			
(5) เกษตรกร	119	3.54	.720			
(6) นักเรียน นักศึกษา	29	3.48	.855			
อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล				5.849**	.000	คู่ที่แตกต่างกัน คือ
(1) ทำขำม	23	4.18	.604			(1) กับ(2)(3) (4) (5)
(2) ตะโหนด	63	3.24	.792			(6)และ(7)
(3) บ้านโหนด	68	3.41	.876			
(4) เกาะสาหร่าย	53	3.19	.707			
(5) ทราชขาว	48	3.47	.525			
(6) ลำพะยา	58	3.52	.705			
(7) ปะลุกลาสามะ	81	3.55	.821			
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ใน พื้นที่ตำบล				3.436*	.017	คู่ที่แตกต่างกัน คือ
(1) ตั้งแต่ 1 - 20 ปี	117	3.44	.756			(4)กับ(1)(2)และ(3)
(2) ตั้งแต่ 21 - 40 ปี	187	3.52	.746			
(3) ตั้งแต่ 41 - 60 ปี	79	3.38	.836			
(4) 61 ปีขึ้นไป	11	2.80	.954			

จากตาราง 22 ผลการศึกษาที่มีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

ศาสนา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านนันทนาการ พบว่าผู้ที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า การนับถือศาสนาที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพศ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการ พบว่าเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่าเพศที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการ พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 16 - 30 ปี ผู้ที่มีอายุระหว่าง 31 - 45 ปี ผู้ที่มีอายุระหว่าง 46 - 60 ปี และผู้ที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการ อยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่าอายุที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการ พบว่าการศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับ ปวช./ปวส. ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี ระดับอนุปริญญาและระดับมัธยมศึกษา มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ระดับประถมศึกษา กับระดับมัธยมศึกษา

สถานภาพการสมรส จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านนันทนาการ พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพโสดและผู้ที่มีสถานภาพสมรส มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า สถานภาพการสมรสที่แตกต่างก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการ พบว่า อาชีพรับจ้าง อาชีพเกษตรกร อาชีพนักเรียน นักศึกษา อาชีพค้าขาย อาชีพข้าราชการ/การเมือง/รัฐวิสาหกิจและอาชีพประมง ตามลำดับ มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า อาชีพที่แตกต่างก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการ พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตำบลปะลุกาสาเมาะ ตำบลลำพะยา ตำบลทรายขาว ตำบลบ้านโหนด ตำบลตะโหมด ตำบลเกาะสาหร่ายและตำบลท่าข้าม ตามลำดับ มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ตำบลตะโหมดกับตำบลท่าข้าม ตำบลบ้านโหนดกับตำบลท่าข้าม ตำบลเกาะสาหร่ายกับตำบลท่าข้าม ตำบลทรายขาวกับตำบลท่าข้าม ตำบลลำพะยากับตำบลท่าข้าม ตำบลปะลุกาสาเมาะกับตำบลท่าข้าม

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ด้านนันทนาการ พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลตั้งแต่ 21 - 40 ปี ตั้งแต่ 1 - 20 ปี ตั้งแต่ 41 - 60 ปี และ 61 ปีขึ้นไปตามลำดับ มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่พบว่า คู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลตั้งแต่ 1 - 20 ปี กับระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล 61 ปีขึ้นไป ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลตั้งแต่ 21 - 40 ปี กับระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล 61 ปีขึ้นไป ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลตั้งแต่ 41 - 60 ปี กับ 61 ปีขึ้นไป

จากผลข้อมูลข้างต้นสามารถยืนยันได้จาก การเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันกีฬาชุมชนสัมพันธ์ด้านยาเสพติดที่หน่วยงานองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี (ภาพประกอบภาคผนวก 9 - 10) และการจัดแข่งขันนกรงหัวจุก ชิงรางวัล ณ สนามโรงเรียนบ้านควนลังกา ม.4 ต.ทรายขาว อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี เพื่อส่งเสริมการแข่งขันด้านเชิงกีฬาตามวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของพี่น้องประชาชนไทยพุทธและมุสลิมในพื้นที่เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ ต.ทรายขาว อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี ซึ่งมี ประชาชนในพื้นที่ จ.ปัตตานี, จ.ยะลา และ จ.สงขลาเข้าร่วมชมการแข่งขันประมาณ 700 คน มีนกรงหัวจุกที่เข้าร่วมแข่งขันจำนวน 500 กรง ชิงรางวัลใหญ่มากมาย เช่น ตู้เย็น เครื่องซักผ้าและรถจักรยาน ถึงแม้จะเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในบางพื้นที่ของจังหวัดปัตตานีก็ตาม ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงใช้ชีวิตตามปกติ กล้าที่จะออกมาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นซึ่งเป็นภาพลักษณ์ที่ดีของจังหวัดปัตตานี (ชมรมเลี้ยงนกรงหัวจุกบ้านทรายขาว, 2555, น. 1 - 2) ปราบกฏดั่งประกอบภาคผนวก

ตาราง 23 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรค จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	Sig.	เปรียบเทียบรายคู่
ศาสนา				-1.734	.084	
(1) พุทธ	127	3.53	.692			
(2) อิสลาม	267	3.66	.739			

ตาราง 23 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	Sig.	เปรียบเทียบรายคู่
เพศ				-.153	.879	
(1) ชาย	167	3.61	.703			
(2) หญิง	227	3.62	.744			
อายุ				5.055**	.002	คู่ที่แตกต่างกัน คือ
(1) 16 - 30 ปี	142	3.73	.666			(1)กับ(2) และ(4)
(2) 31 - 45 ปี	172	3.53	.762			(3)กับ(4)
(3) 46 - 60 ปี	65	3.52	.727			
(4) 61 ปีขึ้นไป	15	4.13	.516			
ระดับการศึกษา				1.851	.118	
(1) ประถมศึกษา	105	3.76	.712			
(2) มัธยมศึกษา	101	3.60	.702			
(3) ปวช./ปวส.	51	3.67	.810			
(4) อนุปริญญา	21	3.56	.819			
(5)ปริญญาตรีหรือสูง กว่าปริญญาตรี	116	3.50	.692			
สถานภาพสมรส				.126	.900	
(1) โสด	116	3.62	.741			
(2) สมรส	278	3.63	.721			
อาชีพ				1.640	.148	
(1) ข้าราชการ/ การเมือง/รัฐวิสาหกิจ	80	3.52	.719			
(2) ค้าขาย	47	3.55	.743			
(3) รับจ้าง	90	3.69	.680			
(4) ประมง	29	3.67	.851			
(5) เกษตรกร	119	3.71	.729			
(6) นักเรียน นักศึกษา	29	3.66	.664			

ตาราง 23 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	Sig.	เปรียบเทียบรายคู่
อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล				4.105**	.001	คู่ที่แตกต่างกัน คือ
(1) ทำข้าม	23	3.87	.399			(4) กับ(1),(3),(6)และ(7)
(2) ตะโหนด	63	3.58	.764			(5)กับ(1), (2), (3), (6)
(3) บ้านโหนด	68	3.77	.713			และ(7)
(4) เกาะสาหร่าย	53	3.37	.681			
(5) ทราขาว	48	3.31	.675			
(6) ลำพะยา	58	3.74	.555			
(7) ปะลุกาสามะ	81	3.70	.850			
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล				1.570	.196	
(1) ตั้งแต่ 1 - 20 ปี	117	3.60	.673			
(2) ตั้งแต่ 21 - 40 ปี	187	3.64	.761			
(3) ตั้งแต่ 41 - 60 ปี	79	3.54	.729			
(4) 61 ปีขึ้นไป	11	4.03	.547			

จากตาราง 23 ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

ศาสนา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านการรักษาโรค พบว่าผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามและผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า การนับถือศาสนาที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพศ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรค พบว่า เพศหญิงและเพศชายมีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับ

ไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า เพศที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรค พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 16 - 30 ปี มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคอยู่ในระดับสูง ส่วนผู้ที่มีอายุระหว่าง 31 - 45 ปี ผู้ที่มีอายุระหว่าง 46 - 60 ปี และผู้ที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า อายุที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่ต่างกัน ได้แก่ อายุระหว่าง 16 - 30 ปีกับอายุระหว่าง 31 - 45 ปีและอายุ 61 ปีขึ้นไป อายุระหว่าง 46 - 60 ปีกับอายุ 61 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรค พบว่า การศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับ ปวช./ปวส. มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคอยู่ในระดับสูง ส่วนการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ระดับอนุปริญญาและระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

สถานภาพการสมรส จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรค พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพสมรส และผู้ที่มีสถานภาพโสดมีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า สถานภาพ

การสมรสที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรค พบว่า อาชีพเกษตรกร อาชีพรับจ้างและอาชีพประมงมีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคอยู่ในระดับสูง ส่วนอาชีพนักเรียน นักศึกษา อาชีพค้าขายและอาชีพข้าราชการ/การเมือง/รัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรค พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าข้าม ตำบลบ้านโหนด ตำบลลำพะยาและตำบลปะลูกาสาเมาะ มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคอยู่ในระดับสูง ส่วนผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลตะโหมด ตำบลเกาะสาหร่าย และตำบลทรายขาว มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่ต่างกัน ได้แก่ ตำบลเกาะสาหร่ายกับตำบลท่าข้าม ตำบลบ้านโหนด ตำบลลำพะยา และตำบลปะลูกาสาเมาะ, ตำบลทรายขาวกับตำบลท่าข้าม ตำบลตะโหมด ตำบลบ้านโหนด ตำบลลำพะยาและตำบลปะลูกาสาเมาะ

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรค พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคอยู่ในระดับสูง ส่วนระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ตั้งแต่ 21 - 40 ปี ตั้งแต่ 1 - 20 ปี และตั้งแต่ 41 - 60 ปี มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม

ในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลข้อมูลข้างต้นยืนยันได้จากพื้นที่ตำบลท่าข้ามมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลไว้ให้บริการชาวบ้านและทาง อบต.ก็สมทบเงิน สปสช. ให้ทุกปีเพื่อที่จะชาวบ้านในพื้นที่ทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิมมีสุขภาพที่ดี ถ้าเป็นโรคซึ่งอาการรุนแรงมากชาวบ้านจึงจะไปรักษาที่โรงพยาบาลในจังหวัดตรัง (สมบูรณ์ ฤทธิเดช, 2556, สัมภาษณ์) และในพื้นที่ ม. 5 ต.ท่าข้ามนั้นมีโรงพยาบาลชุมชน ขนาด 30 เตียง การให้บริการรักษาพยาบาล ส่งเสริมป้องกันและฟื้นฟูในชุมชน สนับสนุนสถานบริการในเครือข่าย คูแลรับผิดชอบประชากรทั้งสิ้น 70,192 คน ชาย 34,932 คน หญิงรวม 35,410 คน หลังคาเรือน 15,363 หลัง ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม 53.46 % ศาสนาพุทธ 46.40 % ศาสนาคริสต์ 0.14 % การพัฒนาระบบบริการของโรงพยาบาลยังให้ความสำคัญต่อผู้รับบริการเช่นกัน ได้แก่ การปรับปรุงระบบบริการยึดหลัก 3S เพื่อให้ประชาชนได้รับความพึงพอใจ การพัฒนาระบบบริการผู้ป่วยโรคเรื้อรัง โรคเบาหวาน และโรคความดันโลหิตสูง ในสถานบริการเครือข่าย ทุกแห่ง ให้สอดคล้องกับนโยบายโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ระบบบริการปฐมภูมิ อีกหนึ่งหน่วยงานที่บริการประทับใจ (พานทอง, 2553, น. 1-3) แต่เนื่องด้วยลักษณะทางกายภาพของเกาะสาหร่ายเป็นเกาะมี 4 เกาะ ในพื้นที่หมู่ 1,2 และ 3 หน่วยงานเข้าไปพัฒนาน้อย ไม่มีส่วนราชการ การรักษาพยาบาลต้องอาศัยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลเกาะสาหร่าย หมู่ที่ 5 ตำบลเกาะสาหร่ายเพียงแห่งเดียว (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเกาะสาหร่าย, 2556)

ตาราง 24 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	Sig.	เปรียบเทียบรายคู่
ศาสนา				.351	.726	
(1) พุทธ	127	3.62	.925			
(2) อิสลาม	267	3.58	.878			
เพศ				-.363	.717	
(1) ชาย	167	3.57	.912			
(2) หญิง	227	3.61	.879			

ตาราง 24 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	Sig.	เปรียบเทียบรายคู่
อายุ				4.572**	.004	คู่ที่แตกต่างกัน คือ
(1) 16 - 30 ปี	142	3.73	.803			(3)กับ(1) และ(2)
(2) 31 - 45 ปี	172	3.60	.916			
(3) 46 - 60 ปี	65	3.25	.951			
(4) 61 ปีขึ้นไป	15	3.71	.844			
ระดับการศึกษา				1.375	.242	
(1) ประถมศึกษา	105	3.55	.926			
(2) มัธยมศึกษา	101	3.46	.935			
(3) ปวช./ปวส.	51	3.63	.884			
(4) อนุปริญญา	21	3.62	.891			
(5) ปริญญาตรีหรือสูง กว่าปริญญาตรี	116	3.73	.773			
สถานภาพสมรส				.715	.475	
(1) โสด	116	3.64	.816			
(2) สมรส	278	3.57	.922			
อาชีพ				.782	.563	
(1) ข้าราชการ/การเมือง/ รัฐวิสาหกิจ	80	3.67	.863			
(2) ก้าขาย	47	3.42	.814			
(3) รับจ้าง	90	3.60	.907			
(4) ประมง	29	3.51	.954			
(5) เกษตรกร	119	3.59	.946			
(6) นักเรียน นักศึกษา	29	3.78	.757			

ตาราง 24 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	Sig.	เปรียบเทียบรายคู่
อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล				9.135**	.000	คู่ที่แตกต่างกัน คือ
(1) ทำข้าม	23	4.62	.515			(1)กับ(2),(3),(4),(5),(6)
(2) ตะโหนด	63	3.52	.909			และ(7)
(3) บ้านโหนด	68	3.69	.698			(6) กับ(3)
(4) เกาะสาหร่าย	53	3.28	.812			(7)กับ(4)และ(6)
(5) ทราขาว	48	3.48	.724			
(6) ลำพะยา	58	3.29	.939			
(7) ปะลุกาสามเกาะ	81	3.77	.968			
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล				6.253**	.000	คู่ที่แตกต่างกัน คือ
(1) ตั้งแต่ 1 - 20 ปี	117	3.57	.811			(3)กับ(1) และ(2)
(2) ตั้งแต่ 21 - 40 ปี	187	3.76	.867			
(3) ตั้งแต่ 41 - 60 ปี	79	3.26	.994			
(4) 61 ปีขึ้นไป	11	3.42	.732			

จากตาราง 24 ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

ศาสนา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านประเพณี พบว่าผู้ที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามมีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า การนับถือศาสนาที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพศ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณี พบว่าเพศหญิงและเพศชายมีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม

ในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่าเพศที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณี พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 16 - 30 ปีและผู้ที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีอยู่ในระดับสูง ส่วนผู้ที่มีอายุระหว่าง 31 - 45 ปี และผู้ที่มีอายุระหว่าง 46 - 60 ปี มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า อายุที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่แตกต่างกันได้แก่ อายุระหว่าง 46 - 60 ปีกับอายุระหว่าง 16 - 30 ปีและอายุระหว่าง 31 - 45 ปี

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณี พบว่าการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีอยู่ในระดับสูง ส่วนการศึกษาระดับ ปวช./ปวส. ระดับอนุปริญญา ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถานภาพการสมรส จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณี พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพโสดและสถานภาพสมรสมีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า สถานภาพการสมรสที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณี พบว่า อาชีพนักเรียนนักศึกษา และอาชีพข้าราชการ/การเมือง/รัฐวิสาหกิจ มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีอยู่ในระดับสูง ส่วนอาชีพรับจ้าง อาชีพเกษตรกร อาชีพประมงและอาชีพค้าขาย มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า อาชีพที่แตกต่างก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณี พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลปะลิวาและตำบลบ้านโหนด มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีอยู่ในระดับสูง ส่วนผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าข้าม ตำบลตะโหมด ตำบลทรายขาว ตำบลลำพะยา และตำบลเกาะสาหร่าย มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ตำบลท่าข้ามกับตำบลตะโหมด ตำบลบ้านโหนด ตำบลเกาะสาหร่าย ตำบลทรายขาว ตำบลลำพะยา และตำบลปะลิวาและ ตำบลลำพะยากับตำบลตะโหมด ตำบลปะลิวาและกับเกาะสาหร่าย และตำบลลำพะยา

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณี พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ตั้งแต่ 21 - 40 ปี มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีอยู่ในระดับสูง ส่วนระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ตั้งแต่ 1 - 20 ปี ตั้งแต่ 41 - 60 ปี และ 61 ปีขึ้นไปมีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่าง

ไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ตั้งแต่ 41 - 60 ปี กับระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ตั้งแต่ 1 - 20 ปี และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ตั้งแต่ 21 - 40 ปี

จากผลข้อมูลข้างต้นสามารถยืนยันได้จากประเพณีของแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันไป และบางอย่างกำลังจะสูญหายไปแล้วในบางประเพณีซึ่งมักจะมีการปฏิบัติอยู่เฉพาะคนเฒ่าคนแก่เท่านั้น เช่น การตั้งเจ้าที่ เป็นการแสดงความเคารพเจ้าที่ เจ้าทาง เจ้าป่าเจ้าเขา และบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วหรือพิธีกรรมอุบาสกอุบาสิกา คือ การนำเครื่องสิบสองมาไหว้เจ้าที่ มักจะเป็นบ้านที่ถูกฟ้าผ่า ส่วนประเพณีรับเปรตส่งเปรตก็ยังปฏิบัติอยู่เป็นประจำในช่วงเดือนสิบในชุมชนที่คนไทยพุทธอาศัยอยู่ (วิษณุ จันทร์แจ่มและคณะ, 2549, น. 1 - 24) ส่วนไทยมุสลิมก็มีประเพณีที่ปฏิบัติ เช่น งานถือศีลอด และงานเมาลิดมักปฏิบัติในวัยผู้ใหญ่ขึ้นไป วัยรุ่นมีบ้างที่ไม่ค่อยปฏิบัติ มีเฉพาะบางคนเท่านั้น (อับดุลเราะมาน สุนสละ, 2554, สัมภาษณ์) ซึ่งในพื้นที่ตำบล ตะโหนด จังหวัดพัทลุงกรรมการวัดตะโหนดและผู้นำศาสนาอิสลามได้จัดให้มีการทำบุญเยี่ยมหลุมฝังศพผู้นับถือศาสนาอิสลามและทำบุญให้กับผู้ที่นับถือศาสนาพุทธที่ล่วงลับไปแล้ว ณ บริเวณป่าช้า และกุโบร์ควนตะโหนด หมู่ที่ 3 ต.ตะโหนด โดยมีประชาชนจากหลายตำบลที่นับถือศาสนาอิสลาม และผู้ที่นับถือศาสนาพุทธร่วมกันจัดพิธีทำบุญ 2 ศาสนาได้กำหนดเอาวันที่ 15 เดือน เมษายนของทุกปี ประเพณีสองศาสนาเกิดขึ้นจากระบบความเชื่อดั้งเดิมของชุมชน คือ ความเชื่อเรื่องวิญญาณของบรรพบุรุษ ผสมผสานกับศาสนาหลัก คือ ศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม ชาวบ้านในตะโหนดได้จัดตั้งองค์กรชุมชนเพื่อเป็นแกนกลางในการประสานความร่วมมือระหว่างชาวบ้านทั้งสองศาสนา โดยใช้วัดเป็นสถานที่นัดพบเพื่อจัดงานประเพณี 2 ศาสนา (วรรณ ขุนจันทร์, 2556, สัมภาษณ์) นอกจากนี้ได้ร่วมประสานกับองค์กรชุมชนอื่น ๆ เพื่อขยายแนวคิดเกี่ยวกับประเพณี 2 ศาสนาให้กว้างขวางขึ้น คุณค่าของประเพณี 2 ศาสนา ได้แก่ คุณค่าในฐานะที่เป็นสิ่งสร้างอัตลักษณ์ให้กับชุมชนตะโหนดเป็นสิ่งช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในชุมชน โดยเฉพาะปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านที่นับถือศาสนาต่างกัน มีคุณค่าที่ช่วยให้ชุมชนตะโหนดเกิดความเข้มแข็ง (มานะ ขุนวิช่วย, 2550, บทคัดย่อ)

ตาราง 25 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่าง
ไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อ จำแนกตาม
ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	Sig.	เปรียบเทียบรายคู่
ศาสนา				.000	1.000	
(1) พุทธ	127	3.69	.769			
(2) อิสลาม	267	3.69	.734			
เพศ				-2.090*	.037	
(1) ชาย	167	3.60	.732			
(2) หญิง	227	3.76	.749			
อายุ				.826	.480	
(1) 16 - 30 ปี	142	3.66	.777			
(2) 31 - 45 ปี	172	3.71	.742			
(3) 46 - 60 ปี	65	3.66	.659			
(4) 61 ปีขึ้นไป	15	3.69	.834			
ระดับการศึกษา				2.941*	.020	คู่ที่แตกต่างกัน คือ
(1) ประถมศึกษา	105	3.66	.798			(5) กับ(1)และ(2)
(2) มัธยมศึกษา	101	3.53	.782			
(3) ปวช./ปวส.	51	3.65	.749			
(4) อนุปริญญา	21	3.80	.664			
(5) ปริญญาตรีหรือสูง กว่าปริญญาตรี	116	3.86	.643			
สถานภาพสมรส				1.020	.308	
(1) โสด	116	3.75	.683			
(2) สมรส	278	3.67	.769			

ตาราง 25 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	Sig.	เปรียบเทียบรายคู่
อาชีพ				1.481	.195	
(1) ข้าราชการ/ การเมือง/รัฐวิสาหกิจ	80	3.85	.620			
(2) ค้าขาย	47	3.60	.591			
(3) รับจ้าง	90	3.72	.776			
(4) ประมง	29	3.48	.881			
(5) เกษตรกร	119	3.68	.800			
(6) นักเรียน นักศึกษา	29	3.60	.772			
อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล				9.616**	.000	คู่ที่แตกต่างกัน คือ
(1) ทำข้าม	23	4.43	.599			(2)กับ(1)และ(4)
(2) ตะโหนด	63	3.65	.642			(3)กับ(1)และ(5)
(3) บ้านโหนด	68	3.73	.713			(4) กับ(1)และ(3)
(4) เกาะสาหร่าย	53	3.39	.720			(5)กับ(1)
(5) ทราขาว	48	3.42	.598			(6) กับ(1)
(6) ลำพะยา	58	3.54	.733			(7)กับ(1),(2),(4),(5)และ(6)
(7) ปะลุกลาสามะ	81	3.95	.775			
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล				3.919**	.009	คู่ที่แตกต่างกัน คือ
(1) ตั้งแต่ 1 - 20 ปี	117	3.56	.710			(2)กับ(1)และ(3)
(2) ตั้งแต่ 21 - 40 ปี	187	3.81	.743			
(3) ตั้งแต่ 41 - 60 ปี	79	3.59	.725			
(4) 61 ปีขึ้นไป	11	3.95	.980			

จากตาราง 25 ผลการศึกษาที่มีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

ศาสนา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านความเชื่อ พบว่าผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ และผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่ออยู่ในระดับสูง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า การนับถือศาสนาที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพศ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อ พบว่าเพศหญิง มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่ออยู่ในระดับสูง ส่วนเพศชาย มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่ออยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า เพศที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อ พบว่า ผู้ที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป อายุระหว่าง 31 - 45 ปี อายุระหว่าง 16 - 30 ปี และอายุระหว่าง 46 - 60 ปี มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่ออยู่ในระดับสูง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า อายุที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อ พบว่าการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี ระดับอนุปริญญาและระดับประถมศึกษา มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่ออยู่ในระดับสูง ส่วนการศึกษาระดับ ปวช./ปวส. และระดับมัธยมศึกษา มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้

ตอนล่างด้านความเชื่ออยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม ในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่ต่างกัน ได้แก่ การศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีกับการศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา

สถานภาพการสมรส จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อ พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพโสดและสถานภาพสมรสมีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่ออยู่ในระดับสูง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า สถานภาพการสมรสที่ต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อ พบว่า อาชีพข้าราชการ/การเมือง/รัฐวิสาหกิจ อาชีพรับจ้างและอาชีพเกษตรกร มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่ออยู่ในระดับสูง ส่วนนักเรียน นักศึกษา อาชีพค้าขายและอาชีพประมง มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่ออยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า อาชีพที่ต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อ พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลตำบลท่าข้าม ตำบลปะลุภาสามะและตำบลบ้านโหนด มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่ออยู่ในระดับสูง ส่วนผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตำบลตะโหมด ตำบลลำพะยา ตำบลทรายขาว และตำบลเกาะสาหร่าย มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่ออยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลที่ต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ด้านความเชื่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ตำบลตะโหมดกับตำบลท่าข้ามและ ตำบลเกาะสาหร่าย ตำบลตะโหมดกับตำบลท่าข้ามและ ตำบลเกาะสาหร่าย ตำบลบ้านโหนดกับตำบลท่าข้ามและตำบลทรายขาว ตำบลเกาะสาหร่ายกับตำบลท่าข้าม ตำบลทรายขาวกับตำบลท่าข้าม ตำบลลำพะยากับตำบลท่าข้าม ตำบลปาลูกาสาเมาะกับตำบลท่าข้าม ตำบลตะโหมด ตำบลเกาะสาหร่าย ตำบลทรายขาวและตำบลลำพะยา

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านความเชื่อ พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล 61 ปีขึ้นไป และตั้งแต่ 21 - 40 ปี มีความคิดเห็นว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่ออยู่ในระดับสูง ส่วนระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลตั้งแต่ 41 - 60 ปี และตั้งแต่ 1 - 20 ปี มีความคิดเห็นว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่ออยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ตั้งแต่ 21 - 40 ปี กับ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ตั้งแต่ 1 - 20 ปีและ ตั้งแต่ 41 - 60 ปี

จากข้อมูลข้างต้นยืนยันได้จากการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ของแต่ละพื้นที่ เช่น พิธีรับส่งเทวดาของชาวลำพะยาซึ่งจะทำกันในวันข้างแรมของเดือน 6 ใช้บริเวณศาลาหมู่บ้านประกอบพิธี ชาวบ้านมีความเชื่อว่าปู่ยา ตายายที่ล่วงลับไปแล้วจะเกิดเป็นเทวดา ส่วนในประเพณีรับเปรต-ส่งเปรต ความเชื่อว่าคนตายไปเกิดเป็นเปรต (ปรากฏในภาพประกอบภาคผนวก) และในชาวไทยเชื้อสายจีนก็มีความเชื่อในบรรพบุรุษ มีการไหว้บรรพบุรุษซึ่งแสดงถึงความกตัญญู ซึ่งจะมีการจัดงานประเพณีถือศีลกินเจ ไหว้ศาลเจ้าพระ 108 - 109 เทศบาลตำบลท่าข้าม ส่วนชาวไทยมุสลิมก็มีความเชื่อความศรัทธาต่อศาสนาอิสลาม โดยมีพิธีกรรมการแสดงออกต่อความศรัทธาในช่วงการถือศีลอดของผู้ชายมุสลิมในตำบลบ้านโหนด (ปรากฏในภาพประกอบภาคผนวก)

ตาราง 26 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่าง
ไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	Sig.	เปรียบเทียบรายคู่
ศาสนา						
(1) พุทธ	127	3.57	.546			
(2) อิสลาม	267	3.60	.517			
เพศ						
(1) ชาย	167	3.57	.526			
(2) หญิง	227	3.60	.527			
อายุ						
(1) 16 - 30 ปี	142	3.68	.511			คู่ที่แตกต่างกัน คือ (1)กับ(2) และ(3)
(2) 31 - 45 ปี	172	3.55	.542			
(3) 46 - 60 ปี	65	3.46	.484			
(4) 61 ปีขึ้นไป	15	3.65	.541			
ระดับการศึกษา						
(1) ประถมศึกษา	105	3.58	.472			คู่ที่แตกต่างกัน คือ (2)กับ(5)
(2) มัธยมศึกษา	101	3.46	.526			
(3) ปวช./ปวส.	51	3.63	.626			
(4) อนุปริญญา	21	3.61	.521			
(5) ปริญญาตรีหรือสูง กว่าปริญญาตรี	116	3.68	.510			
สถานภาพสมรส						
(1) โสด	116	3.63	.506			
(2) สมรส	278	3.57	.533			

ตาราง 26 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	n	$\bar{X}$	S.D.	t/F	Sig.	เปรียบเทียบรายคู่
อาชีพ				1.603	.158	
(1) ข้าราชการ/ การเมือง/รัฐวิสาหกิจ	80	3.64	.492			
(2) ค้าขาย	47	3.51	.487			
(3) รับจ้าง	90	3.61	.596			
(4) ประมง	29	3.38	.594			
(5) เกษตรกร	119	3.59	.481			
(6) นักเรียน นักศึกษา	29	3.70	.520			
อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล				12.405**	.000	คู่ที่แตกต่างกัน คือ
(1) ทำข้าม	23	4.21	.382			(2)กับ(1)และ(4)
(2) ตะโหนด	63	3.53	.477			(3)กับ(1),(4)และ(5)
(3) บ้านโหนด	68	3.65	.583			(4) กับ(1)
(4) เกาะสาหร่าย	53	3.31	.478			(5)กับ(1)
(5) ทราขาว	48	3.43	.388			(6) กับ(1)
(6) ลำพะยา	58	3.48	.371			(7)กับ(1),(2),(4),(5) และ(6)
(7) ปะลุกลาสามะ	81	3.75	.550			
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ใน พื้นที่ตำบล				3.378*	.018	คู่ที่แตกต่างกัน คือ
(1) ตั้งแต่ 1 - 20 ปี	117	3.57	.516			(2)กับ(3)
(2) ตั้งแต่ 21 - 40 ปี	187	3.66	.530			
(3) ตั้งแต่ 41 - 60 ปี	79	3.45	.511			
(4) 61 ปีขึ้นไป	11	3.48	.147			

จากตาราง 26 ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

ศาสนา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง พบว่า ผู้ที่นับถือ

ศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธมีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติพบว่า การนับถือศาสนาที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพศ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง พบว่า เพศหญิง และเพศชาย มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า เพศที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อายุ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 16 - 30 ปีมีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับสูง ส่วนผู้ที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป อายุระหว่าง 31 - 45 ปี และอายุระหว่าง 46 - 60 ปี มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า อายุที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่พบว่า คู่ที่ต่างกัน ได้แก่ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 16 - 30 ปี กับผู้ที่มีอายุระหว่าง 31 - 45 ปี และอายุระหว่าง 46 - 60 ปี

ระดับการศึกษา จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง พบว่า การศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับสูง ส่วนการศึกษาระดับ ปวช./ปวส. ระดับอนุปริญญา ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่ต่างกัน ได้แก่ การศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีกับระดับมัธยมศึกษา

สถานภาพการสมรส จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง พบว่า ผู้ที่มีสถานภาพโสด และสถานภาพสมรสมีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า สถานภาพการสมรสที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาชีพ จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง พบว่า อาชีพนักเรียน นักศึกษา มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับสูง ส่วนอาชีพข้าราชการ/การเมือง/รัฐวิสาหกิจ อาชีพรับจ้าง อาชีพเกษตรกร อาชีพค้าขายและอาชีพประมง มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลตำบลท่าข้ามและตำบลปะลุกาสาเมาะ มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับสูง ส่วนผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลบ้านโหนด ตำบลตะโหมด ตำบลลำพะยา ตำบลเกาะสาหร่าย และตำบลทรายขาว มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คู่ที่ต่างกัน ได้แก่ ตำบลตะโหมดกับตำบลท่าข้าม และตำบลเกาะสาหร่าย ตำบลบ้านโหนดกับตำบลท่าข้าม ตำบลเกาะสาหร่ายและตำบลทรายขาว ตำบลทรายขาวกับตำบลท่าข้าม ตำบลลำพะยากับตำบลท่าข้าม ตำบลปะลุกาสาเมาะกับตำบลท่าข้าม ตำบลตะโหมด ตำบลเกาะสาหร่าย ตำบลทรายขาวและตำบลลำพะยา

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล จากการพิจารณาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างพบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ตั้งแต่ 21 - 40 ปี มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับสูง ส่วนระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ตั้งแต่ 1 - 20 ปี ตั้งแต่ 41 - 60 ปี และ 61 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นว่าการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบเปรียบเทียบรายคู่พบว่า คู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ตั้งแต่ 21 - 40 ปี กับระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ตั้งแต่ 41 - 60 ปี และสามารถสรุปผลในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตาราง 27 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ปัจจัยส่วนบุคคล	การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง	
	สัมพันธ์	ไม่สัมพันธ์
ศาสนา		✓
เพศ		✓
อายุ	✓	
ระดับการศึกษา	✓	
ระดับการศึกษา		
อาชีพ		✓
อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล	✓	
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล	✓	

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ตาราง 28 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity)

ตัวแปรอิสระ	Tolerance	VIF
ด้านภูมิศาสตร์	.746	1.340
ด้านลักษณะนิสัย	.715	1.398
ด้านการร่วมชาติพันธุ์	.559	1.788
ด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ	.480	2.082
ด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน	.364	2.747
ด้านการเมืองการปกครอง	.326	3.067
ด้านการศึกษา	.317	3.156

จากตาราง 28 จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเอง กล่าวได้ว่า ในการตัดสินใจว่าตัวแปรใดได้รับอิทธิพลจากชุดตัวแปรอิสระ โดยการพิจารณาจากค่า ทอเลอร์เรนซ์ (Tolerance) ต้องมีค่าไม่ใกล้กับศูนย์ คือตัวแปรใดมีค่าทอเลอร์เรนซ์ต่ำกว่า .10 และ VIF มีค่าเกิน 10 ซึ่งถือว่าได้รับอิทธิพลจากชุดตัวแปรอิสระด้วยกันเองซึ่งเกิด Multicollinearity และจากการทดสอบพบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดมีค่าทอเลอร์เรนซ์สูงกว่า .10 ตัวที่มีค่าต่ำสุด คือ .317 และ VIF มีค่าไม่เกิน 10 ค่าที่สูงที่สุด คือ 3.156 ดังนั้นจึงสรุปว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระดังกล่าวไม่สูงมากนัก และสามารถนำวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับตัวแปรตามด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณได้ (สุวิมล ติรกานันท์, 2553, น. 73)

ตาราง 29 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในการพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านอาหาร

ตัวแปรอิสระ	B	S.E.	Beta	t	Sig.
Constant	1.754	.215		8.147	.000
ด้านภูมิศาสตร์	-.017	.053	-.016	-.321	.749
ด้านลักษณะนิสัย	.035	.049	.036	.707	.480

ตาราง 29 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	B	S.E.	Beta	t	Sig.
ด้านการร่วมชาติพันธุ์	.113	.049	.135	2.322	.021
ด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ ความเจริญทางวิชาการ	-.054	.060	-.057	-.902	.368
ด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน	.005	.060	.005	.075	.940
ด้านการเมืองการปกครอง	-.098	.065	-.115	-1.507	.133
ด้านการศึกษา	.504	.073	.533	6.881	.000

R = .517 ; R² = .267 ; R² Adjusted = .254, S.E._{est} = .58406, F = 20.094 ; p = .000 **

จากตาราง 29 พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมทั้ง 7 ด้าน มีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารอยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .517 และสามารถร่วมกันพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) เท่ากับ .267 หรือร้อยละ 26.7 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ .584

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า ปัจจัยด้านการศึกษา (X₁₅) ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ (X₁₁) สามารถพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, .05 ตามลำดับ (p = .000, .021) ส่วนปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง (X₁₄) ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิชาการ (X₁₂) ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย (X₁₀) ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ (X₉) และปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน (X₁₃) ไม่สามารถพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารได้ (p = .133, .368, .480, .749 และ .940 ตามลำดับ)

จากข้อมูลข้างต้นสามารถยืนยันได้จากกรณีคุณแม่พุทธกับลูกและหลานมุสลิม ก็ให้ได้สัมผัสรับรู้ความในใจ และวิธีการจัดการที่ใช้เป็นแบบอย่างได้ เช่น การไปมาหาสู่กัน และเรื่องการทำบุญวันสำคัญต่าง ๆ ก็ให้ญาติมุสลิมเตรียมอาหารให้แต่จะออกค่าใช้จ่ายให้เอง และมีกิจการแยกหม้อข้าว หม้อแกง งาน ซ้อนไว้ตากแห้งสำหรับลูกหลานที่เป็นมุสลิมเวลามาเยี่ยม จะหยิบ

ใช้ด้วยความสบายใจ (รัตติยา สาและ, 2544, น. 94 - 95) และหลังจากแต่งงานแล้วของกินบางอย่างก็สามารถรับประทานได้ ซึ่งภรรยา (ไทยพุทธ) ก็จะทำอาหารไทยแต่ปรับเปลี่ยนให้เป็นอาหารที่อิสลามกินได้ ทางครอบครัวฝ่ายภรรยาประกอบอาหารที่ไม่มีหมูผสมอยู่ และใช้น้ำมันพืชเท่านั้น ช่วงระยะหลังมาก็จะเน้นไปทางประเภทอาหารเจ (มุสกา มา สีเยาะ, 2556, สัมภาษณ์) และสามารถเห็นได้โดยเฉพาะในพื้นที่ตำบลท่าข้าม ซึ่งทางเทศบาลได้จัดงาน ปล้นดาอาหารดี ประจำปี 2554 มีการจำหน่ายสินค้าของชาวไทยพุทธ ชาวไทยจีนและชาวไทยมุสลิมและมีผู้เข้าร่วมงานมากมาย (ปรากฏดังภาพประกอบภาคผนวก)

ตาราง 30 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในการพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษา

ตัวแปรอิสระ	B	S.E.	Beta	t	Sig.
Constant	1.346	.229		5.871	.000
ด้านภูมิศาสตร์	-.051	.057	-.046	-.904	.367
ด้านลักษณะนิสัย	.116	.052	.116	2.225	.027
ด้านการร่วมชาติพันธุ์	.078	.052	.088	1.493	.136
ด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ ความเจริญทางวิทยาการ	.075	.064	.075	1.172	.242
ด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน	.042	.064	.048	.653	.514
ด้านการเมืองการปกครอง	.087	.069	.097	1.257	.209
ด้านการศึกษา	.222	.078	.223	2.846	.005

$R = .497$; $R^2 = .247$; R^2 Adjusted = .233, $S.E._{est} = .62193$, $F = 18.102$; $p = .000^{**}$

จากตาราง 30 พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมทั้ง 7 ด้านมีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .497 สามารถร่วมกันพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .247 หรือร้อยละ 24.7 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ .622

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า ปัจจัยด้านการศึกษา (X_{15}) และปัจจัยด้านลักษณะนิสัย (X_{10}) สามารถพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่าง

ไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, .05 ตามลำดับ ($p = .005, .027$) ส่วนปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ (X_{11}) ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง (X_{14}) ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ (X_{12}) ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ (X_9) และปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน (X_{13}) ไม่สามารถพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาได้ ($p = .136, .209, .242, .367$ และ $.514$ ตามลำดับ)

จากผลข้อมูลข้างต้นสามารถยืนยันได้จาก ผลการประเมินโรงเรียนรอบแรกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า คุณภาพการศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่ำที่สุดในประเทศ และต่ำกว่ามาตรฐานเฉลี่ยในทุกวิชา เพราะเหตุการณ์ความไม่สงบ โรงเรียนถูกเผา ครูถูกทำร้าย จนต้องปิดโรงเรียนบ่อยครั้ง ประกอบกับประชากรกว่าร้อยละ 80 เป็นชาวมุสลิมที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยที่บ้านนักเรียนจึงมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยค่อนข้างต่ำ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้เป็นจำนวนมาก และส่งผลให้ความสามารถในการเรียนรู้ในวิชาอื่น ๆ ต่ำไปด้วย (มูลนิธิสุข - แก้ว แก้วแดง, 2552, น. 1) ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต 1 จัดกิจกรรมการนำเสนอ Best Practice และ Symposium สื่อสองภาษา โครงการเฉลิมพระเกียรติ 84 พรรษา 84 ห้องเรียน เรียนรู้ระบบสองภาษา (ไทย-มาลายู) แบบประยุกต์ จังหวัดชายแดนใต้เป็นสะพานเชื่อมโยงสู่การเรียนรู้ภาษาไทย รอบแรก 10 โรงเรียน ประกอบด้วย 1.โรงเรียนบ้านกาลูบึง 2.โรงเรียนบ้านสะอะโน 3.โรงเรียนบ้านตะโล๊ะ 4.โรงเรียนบ้านคีรีบูรพัฒนา 5.โรงเรียนบ้านกรงปินัง 6.โรงเรียนบ้านเบอเส็ง 7.โรงเรียน บ้านเกียรติ 8.โรงเรียนบ้านปลู๊ย 9.โรงเรียนบ้านพงฮือโร และ 10.โรงเรียนบ้านดาสา และการนำเสนอ Symposium สื่อสองภาษาของโรงเรียนที่ได้รับจัดสรรงบประมาณรอบสอง จำนวน 31 โรงเรียน ซึ่งในงานมีการจัดแสดงตัวอย่างของสื่อการเรียนการสอนแบบสองภาษา เพื่อให้การดำเนินงานขยายเครือข่ายโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ระบบสองภาษา (ไทย-มาลายู) แบบประยุกต์จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากเดิมจำนวน 23 ห้องเรียนเป็น 84 ห้องเรียน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการเรียนรู้ภาษาไทยซึ่งจะเป็นฐานในการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 สาระในระดับประถมศึกษาต่อไป (ผู้จัดการออนไลน์, 2554, น. 1) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสตูล เปิดเผยว่า จังหวัดสตูล จัดทำหลักสูตรการสอนภาษามลายูกลางหรือรูมีนำร่องใช้ในโรงเรียน 7 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านควน โรงเรียนบ้านเจ๊ะบิลัง โรงเรียนบ้านทุ่งมะปริง โรงเรียนบ้านแปะเหนือ โรงเรียนบ้านสนกลาง โรงเรียนบ้านปากบารา และโรงเรียนปากละงู ทั้งนี้ โดยเฉพาะโรงเรียนบ้านควน มีความก้าวหน้าอยู่ในระดับที่น่าพอใจเป็นอย่างยิ่ง นักเรียนสามารถสื่อสารกับชาวมลายูได้ ประชาชนในจังหวัดสตูลหลายอำเภอมีจุดแข็งตรงที่สามารถพูดภาษามลายูท้องถิ่นได้ การเตรียม

ความพร้อมด้านภาษาให้แก่นักเรียนที่จะรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน นอกจากภาษาอังกฤษแล้วภาษามลายูก็มีความสำคัญเช่นกัน นักเรียนสามารถใช้ภาษามลายูกลาง (รูมี) ในการทำกิจกรรมการเรียนแลกเปลี่ยนกับนักเรียนโรงเรียนคู่แฝด และใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับครอบครัวอุปถัมภ์ ประเทศมาเลเซียได้อย่างมีคุณภาพ ขณะนี้ สพป.สตูล กำลังอยู่ระหว่างการประเมินผลการจัดกิจกรรมการสอนภาษามลายูกลาง (รูมี) ใน 7 โรงเรียนดังกล่าว โดยจะนำผลการประเมินสู่การพัฒนาและขยายผลต่อไปในโรงเรียนอื่น ๆ (สำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสตูล, 2550, น. 1)

ตาราง 31 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในการพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย

ตัวแปรอิสระ	B	S.E.	Beta	t	Sig.
Constant	.770	.226		3.410	.001
ด้านภูมิศาสตร์	.044	.056	.037	.782	.435
ด้านลักษณะนิสัย	.294	.051	.280	5.719	.000
ด้านการร่วมชาติพันธุ์	-.039	.051	-.042	-.766	.444
ด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ ความเจริญทางวิทยาการ	.141	.063	.134	2.234	.026
ด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน	-.024	.063	-.026	-.372	.710
ด้านการเมืองการปกครอง	.014	.068	.015	.211	.833
ด้านการศึกษา	.337	.077	.323	4.396	.000

$R = .581$; $R^2 = .338$; $R^2 \text{ Adjusted} = .326$, $S.E._{est} = .61259$, $F = 28.158$; $p = .000^{**}$

จากตาราง 31 พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมทั้ง 7 ด้าน มีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .581 และสามารถร่วมกันพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยกับมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .338 หรือร้อยละ 33.8 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ .613

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย (X_{10}) ปัจจัยด้านการศึกษา (X_{15}) ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ (X_{12}) สามารถพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, .01 และ .05 ตามลำดับ ($p = .000, .000, .026$) ส่วนปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ (X_9) ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ (X_{11}) ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน (X_{13}) และปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง (X_{14}) ไม่สามารถพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยได้ ($p = .435, .444, .710, .833$ ตามลำดับ)

จากผลข้อมูลข้างต้น สามารถยืนยันได้จากการสร้างบ้านเรือนของชาวไทยพุทธชาวไทยมุสลิมในอดีตจะมีพิธีกรรมหลายอย่าง เข้าใจว่าได้รับอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ ดังนั้นเมื่อศาสนาอิสลามเข้ามาแม้ประชาชนในแถบนี้จะนับถือศาสนาอิสลามแล้วก็ตามแต่ประเพณีต่างๆของศาสนาพราหมณ์บางอย่างก็ยังเป็นที่ยึดถือและปฏิบัติอยู่เชื่อกันว่าเมื่อสร้างเรือนอยู่ ชีวิตครอบครัวจะรุ่งเรืองอยู่เย็นเป็นสุข การทำมาหากินจะมีโชคลาภ ได้ทรัพย์สมบัติเพิ่มพูนและฐานะจะดีขึ้นตามลำดับ (โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา, 2556, น. 1 - 2) ส่วนในชุมชนทรายขาวในอดีตนิยมสร้างด้วยไม้ทั้งหลัง หลังคาทำจากกระเบื้องดินเผา ฝาบ้าน พื้นบ้านรวมทั้งบันไดก็ทำจากไม้ ซึ่งในปัจจุบันการสร้างได้เปลี่ยนไปตามกาลเวลา ชาวบ้านนิยมมาสร้างด้วยอิฐฉาบปูนทั้งหลังตามสมัยนิยม หรือบางหลังก่อต่อเติมจากใต้ถุนสูงมาเป็นไม้ครึ่งปูนครึ่งไม้ (ศรีสมภพ จิตรกรรมศรีและคณะ, 2545, น. 51) ส่วนในพื้นที่ตำบลเกาะสาหร่ายบริเวณที่เป็นบนพื้นดินก็จะเป็นบ้านก่ออิฐถือปูนส่วนที่อยู่ใกล้หรือติดชายทะเลจะปลูกบ้าน ไม้ยกพื้นสูง (ปรากฏในภาพประกอบภาคผนวก)

ตาราง 32 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในการพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการ

ตัวแปรอิสระ	B	S.E.	Beta	t	Sig.
Constant	.612	.231		2.652	.008
ด้านภูมิศาสตร์	.008	.057	.007	.147	.883
ด้านลักษณะนิสัย	.143	.053	.130	2.713	.007
ด้านการร่วมชาติพันธุ์	.121	.052	.125	2.316	.021
ด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ	.019	.064	.017	.296	.767

ตาราง 32 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	B	S.E.	Beta	t	Sig.
ด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน	.274	.065	.284	4.232	.000
ด้านการเมืองการปกครอง	.140	.070	.142	2.003	.046
ด้านการศึกษา	.063	.079	.058	.806	.421

R = .606; R² = .368 ; R² Adjusted = .356, S.E._{est} = .62645, F = 32.054 ; p = .000**

จากตาราง 32 พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมทั้ง 7 ด้านมีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการอยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .606 และสามารถร่วมกันพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) เท่ากับ .368 หรือร้อยละ 36.8 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ .626

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน (X₁₃) ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย (X₁₀) ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ (X₁₁) ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง (X₁₄) สามารถพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, .01, .05, .05 (p = .000, .007, .021, .046 ตามลำดับ) ส่วนปัจจัยด้านการศึกษา (X₁₅) ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ (X₁₂) ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ (X₉) ไม่สามารถพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการได้ (p = .421, .767, .883 ตามลำดับ)

จากผลข้อมูลข้างต้นสามารถยืนยันได้จาก ในพื้นที่ศึกษาวิจัยส่วนใหญ่จะได้รับการส่งเสริมการกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำให้มีการเข้าร่วมจากคนไทยพุทธและไทยมุสลิม (ปรากฏในภาพประกอบภาคผนวก) และมีสถานที่อำนวยความสะดวกให้มีการออกกำลังกายร่วมกัน ผู้หญิงหลายวัยมีเดินแอโรบิกกันไม่มีปัญหา โดยผู้หญิงมุสลิมใส่ชุดกีฬาที่มิดชิดส่วนใหญ่ออกกำลังกายที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนระดับตำบล (มะชบรี หะยีเค, 2555, สัมภาษณ์) และนอกจากนี้ยังพบว่าความสนใจของเยาวชนในพื้นที่มักจะให้ความสนใจกีฬาที่เป็นสมัยนิยมกีฬาฟุตบอลและเซปักตะกร้อ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีจัดกีฬาท้องถิ่นสัมพันธ์ประจำปีขึ้นทุกปี และมีการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยทางโรงเรียนจัดกีฬาของเด็กนักเรียนร่วมกับทาง อบต.

จัดกีฬาสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้าน จึงเกิดความสัมพันธ์จากการทำกิจกรรมร่วมกัน (มาลี คลลาหน้า, 2555, สัมภาษณ์)

ตาราง 33 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในการพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านรักษาโรค

ตัวแปรอิสระ	B	S.E.	Beta	t	Sig.
Constant	1.843	.225		8.183	.000
ด้านภูมิศาสตร์	-.063	.056	-.056	-1.131	.259
ด้านลักษณะนิสัย	.053	.051	.052	1.038	.300
ด้านการร่วมชาติพันธุ์	.241	.051	.269	4.729	.000
ด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ ความเจริญทางวิทยาการ	-.293	.063	-.286	-4.662	.000
ด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน	.080	.063	.089	1.269	.205
ด้านการเมืองการปกครอง	.180	.068	.197	2.653	.008
ด้านการศึกษา	.284	.077	.280	3.707	.000

R = .551 ; R² = .304 ; R² Adjusted = .291, S.E._{est} = .61110, F = 24.086 ; p = .000**

จากตาราง 33 พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมทั้ง 7 ด้านมีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคอยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .551 และสามารถร่วมกันพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) เท่ากับ .304 หรือร้อยละ 30.4 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ .611

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ (X₁₁) ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ (X₁₂) ปัจจัยด้านการศึกษา (X₁₃) ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง (X₁₄) สามารถพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01(p = .000, .000, .000, .008 ตามลำดับ) ส่วนปัจจัยด้านการใช้

สาธารณประโยชน์ร่วมกัน (X_{13}) ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ (X_9) ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย (X_{10}) ไม่สามารถพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคได้ ($p = .205, .259, .300$ ตามลำดับ)

จากผลข้อมูลข้างต้น สามารถยืนยันได้จากในชุมชนชนทราขชาวส่วนใหญ่นิยมใช้บริการที่โรงพยาบาลโคโคโพธิ์และโรงพยาบาลนาประคู้ หากไม่ได้รับบาดเจ็บมากหรืออาการสาหัสก็จะรักษาโดยใช้ยาสมุนไพรซึ่งมีอยู่ทั่วไปในหมู่บ้านและยาสามัญประจำบ้าน ซึ่งมีไว้ใช้ประจำทุกบ้านแล้ว (ศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรีและคณะ, 2545, น. 51) ส่วนการส่งเสริมด้านสุขภาพก็มักพบได้ทั่วไปทุกที่เหมือนกันแม้ในพื้นที่การวิจัยก็มีการส่งเสริมเช่นเดียวกัน เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบลท่าสาปร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลท่าสาป ได้จัดงานโดยการณรงค์ให้ชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ ออกกำลังกายสร้างเสริมสุขภาพสานสัมพันธ์ชุมชนรวมพลังสู่สังคมพหุวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนขึ้น เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนได้ตระหนักถึงการออกกำลังกายและมีความรู้ความเข้าใจในการบริโภคอาหารที่ถูกต้องในการป้องกันการเกิดโรคต่าง ๆ ตลอดจนการดูแลปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการรับประทานอาหารตามหลักโภชนาการของคนในครอบครัวและมีกิจกรรมทางกายที่เหมาะสม มีประชาชนไทยพุทธและไทยมุสลิมในพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ จำนวน 400 คน (สำนักข่าวไทยมุสลิม, 2555, น. 1)

ตาราง 34 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในการพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณี

ตัวแปรอิสระ	B	S.E.	Beta	t	Sig.
Constant	.381	.257		1.482	.139
ด้านภูมิศาสตร์	-.081	.064	-.058	-1.273	.204
ด้านลักษณะนิสัย	.214	.059	.170	3.652	.000
ด้านการร่วมชาติพันธุ์	.205	.058	.186	3.518	.000
ด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ ความเจริญทางวิทยาการ	-.083	.072	-.066	-1.164	.245
ด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน	.169	.072	.153	2.340	.020
ด้านการเมืองการปกครอง	.203	.078	.181	2.620	.009
ด้านการศึกษา	.245	.087	.197	2.808	.005

$R = .632$; $R^2 = .400$; R^2 Adjusted = .389, $S.E._{est} = .69732$, $F = 36.755$; $p = .000^{**}$

จากตาราง 34 พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมทั้ง 7 ด้านมีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณี อยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .632 และสามารถร่วมกันพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .400 หรือ ร้อยละ 40 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ .697

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย (X_{10}) ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ (X_{11}) ปัจจัยด้านการศึกษา (X_{15}) ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง (X_{14}) ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน (X_{13}) สามารถพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, .01, .01, .01, .05 ($p = .000, .000, .005, .009$ และ .020 ตามลำดับ) ส่วนปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ (X_9) ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความเจริญทางวิทยาการ (X_{12}) ไม่สามารถพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีได้ ($p = .204, .245$ ตามลำดับ)

จากผลข้อมูลข้างต้น สามารถยืนยันได้จาก งานประเพณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดขึ้นเป็นงานประจำปี และมีการเข้าร่วมงานทั้งคนไทยพุทธและคนไทยมุสลิม เช่น ประเพณีลอยกระทง (ปรากฏในภาพประกอบภาคผนวก) และในประเพณีแต่งงาน ก็จะมีเพื่อนชาวไทยมุสลิมเข้าร่วมประเพณีการแต่งงานของชาวไทยพุทธซึ่งทางเจ้าภาพก็จะมีการเตรียมแยกอาหารไว้ต้อนรับ (ปรากฏในภาพประกอบภาคผนวก) ถ้าเป็นงานประเพณีของชาวไทยมุสลิมที่จัดขึ้นในหมู่บ้านทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มักให้การสนับสนุนงบประมาณและเข้าร่วมกิจกรรม ในตำบลลำพะยา ช่วงเวลาออกบวชมัสดิห์ทั้ง 4 แห่ง ก็ออกไปกินข้าวทั้ง 4 มัสดิห์ครบหมด เพื่อให้ชาวบ้านได้พบปะกับผู้นำทุกวันที 18 ของทุกเดือนทั้ง 7 หมู่บ้านหมุนเวียนกันไปตามกูโบร์ ไครหาดปรีบ 1 เดือน กติกานี้มีมาหลายปีแล้ว (ทนง ไหมเหลือง, 2554, สัมภาษณ์) และจากการยึดปฏิบัติตามวิถีชุมชน ซึ่งในพื้นที่ตำบลบ้านโหนดนั้นเพราะว่าคนอิสลามส่วนใหญ่ไม่มีชนชั้นอยู่แล้ว และให้ความสำคัญผู้อาวุโส มีการจัดประเพณีรดน้ำคำหัวผู้สูงอายุช่วงวันสงกรานต์ของไทยพุทธ ที่เป็นอิสลามและสมาชิก อบต. ผู้นำอื่น ๆ ก็เข้าร่วมด้วย (นิรันดร์ เคนิ, 2554, สัมภาษณ์)

ตาราง 35 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในการพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อ

ตัวแปรอิสระ	B	S.E.	Beta	t	Sig.
Constant	.967	.228		4.243	.000
ด้านภูมิศาสตร์	.025	.057	.021	.434	.664
ด้านลักษณะนิสัย	.184	.052	.175	3.531	.000
ด้านการร่วมชาติพันธุ์	.081	.052	.088	1.565	.118
ด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ ความเจริญทางวิทยาการ	.020	.064	.019	.315	.753
ด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน	.082	.064	.090	1.290	.198
ด้านการเมืองการปกครอง	.026	.069	.027	.373	.709
ด้านการศึกษา	.312	.077	.300	4.031	.000

R = .569 ; R² = .324 ; R² Adjusted = .311, S.E._{est} = .61840, F = 26.374 ; p = .000**

จากตาราง 35 พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมทั้ง 7 ด้าน มีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่ออยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .569 และสามารถร่วมกันพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R²) เท่ากับ .324 หรือร้อยละ 32.4 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ .618

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า ปัจจัยด้านการศึกษา (X₁₅) ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย (X₁₀) สามารถพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (p = .000) ส่วนปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ (X₁₁) ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน (X₁₃) ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ (X₉) ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง (X₁₄) ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ (X₁₂) ไม่สามารถพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อได้ (p = .118, .198, .664, .709, .753 ตามลำดับ)

จากผลข้อมูลข้างต้นสามารถยืนยันได้จาก ความเชื่อศรัทธาในศาสนาของไทยพุทธ และไทยมุสลิม เช่น ความเชื่อในบาปบุญและโลกหน้า ซึ่งในศาสนาอิสลามมีความดีที่เป็นพื้นฐาน ควรสนับสนุน เพราะศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธต่างสอนให้ทุกคนเป็นคนดีศาสนาเป็นสิ่ง ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของแต่ละศาสนา ไม่ใช่สิ่งที่กั้นความสัมพันธ์ ต่างศาสนาก็จะอยู่ร่วมกัน ได้ (สะตอฟา สะและมัน, 2555, สัมภาษณ์) ซึ่งถ้าส่วนใหญ่ที่ตำบลตะโหมดคนไทยพุทธมีจำนวน มากกว่าไทยมุสลิมก็ใช้การปกครองแบบพี่แบบน้องกันคนที่เป็นพี่ต้องไม่ข่มเหงน้องมีหน้าที่คอย ช่วยเหลือน้องอย่างนั้นแล้วก็ไม่เกิดปัญหา (พระครูสุนทร กิจจานุโยค, 2556, สัมภาษณ์) และ พยายามให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผอ. โรงเรียน ประธานประชาคม และประชาชนทุกหมู่บ้านมาร่วม กันที่ อบต. ซึ่งผู้นำสี่เสาหลัก (กม.) มีการประชุมร่วมกันบ่อย ๆ (นิรันดร์ เคนิ, 2554, สัมภาษณ์) และในด้านการศึกษาซึ่งในปัจจุบันประชาชนในจังหวัดภาคใต้ตอนล่างมีทัศนคติสนับสนุน เกี่ยวกับการเรียนวิชาสามัญก็ได้เปลี่ยนไป เนื่องจากผู้ปกครองเองได้พิจารณาแล้วเห็นว่าการเรียน วิชาสามัญจะสามารถช่วยให้บุตรหลานของตนมีงานทำ ซึ่งพิจารณาได้จากข้อมูลของ กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ในช่วงประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา นักเรียนที่เรียนศาสนาควบคู่กับสามัญ (เมื่อเทียบกับนักเรียนที่เรียนศาสนาเพียงอย่างเดียว) มีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก (คณะอนุกรรมการศึกษาวิถีทางการพัฒนาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์, 2550 น. 80 - 81)

ตาราง 36 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในการพยากรณ์การผสมผสานทาง วัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างโดยภาพรวม

ตัวแปรอิสระ	B	S.E.	Beta	t	Sig.
Constant	1.096	.122		8.982	.000
ด้านภูมิศาสตร์	-.019	.030	-.024	-.642	.521
ด้านลักษณะนิสัย	.148	.028	.200	5.335**	.000
ด้านการร่วมชาติพันธุ์	.114	.028	.176	4.133**	.000
ด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ	-.025	.034	-.034	-.738	.461
ความเจริญทางวิทยาการ					
ด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน	.090	.034	.138	2.623**	.009
ด้านการเมืองการปกครอง	.079	.037	.119	2.143*	.033
ด้านการศึกษา	.281	.041	.382	6.776**	.000

R = .781 ; R² = .610 ; R² Adjusted = .603, S.E._{est} = .33108, F = 86.387 ; p = .000**

จากตาราง 36 พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมทั้ง 7 ด้าน มีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงโดยมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .781 และสามารถร่วมกันพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างโดยภาพรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .610 หรือร้อยละ 61 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ .331

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า ปัจจัยด้านการศึกษา (X_{15}) ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย (X_{10}) ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ (X_{11}) ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน (X_{13}) ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง (X_{14}) สามารถพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างโดยภาพรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, .01, .01, .01, .05 ($p = .000, .000, .000, .009, .033$ ตามลำดับ) ส่วนปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ (X_{12}) ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ (X_9) ไม่สามารถพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างโดยภาพรวมได้ ($p = .461, .521$ ตามลำดับ) และสามารถสรุปผลในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตาราง 37 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม	การผสมผสานการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง	
	ก่อให้เกิดการผสมผสาน	ไม่ก่อให้เกิดการผสมผสาน
ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์		✓
ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย	✓ (ลำดับ 2)	
ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์	✓ (ลำดับ 3)	
ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ		✓
ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน	✓ (ลำดับ 4)	

ตาราง 37 (ต่อ)

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม	การผสมผสานการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง	
	ก่อให้เกิด	ไม่ก่อให้เกิดการผสมผสานการผสมผสาน
ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง	✓ (ลำดับ 5)	
ปัจจัยด้านการศึกษา	✓ (ลำดับ 1)	
ภาพรวมปัจจัยทั้ง 7 ด้าน ที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม		สูง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเชิงคุณภาพ

วิเคราะห์เนื้อหา ความสำคัญของปัจจัยสำหรับสร้างแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ดังนี้

อายุ พบว่า วัยผู้ใหญ่มักจะเข้าใจวัฒนธรรม ประเพณีของคนต่างวัฒนธรรมและให้การยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้มากแต่ก็ไม่เข้าไปร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องพิธีกรรมทางศาสนา เพราะคิดว่าผิดหลักทางศาสนาบัญญัติ และไม่อยากเกิดปัญหาความขัดแย้งต่อกัน กิจกรรมศาสนาบางอย่างทำร่วมกันได้ ที่เขาไม่ห้ามช่วยเหลือทางกิจกรรม บางทีอิสลามก็ช่วยงานพุทธพอถึงช่วงพิธีกรรมก็หยุดเสีย (อับดุลเราะมาน สุนสละ, 2554, สัมภาษณ์) กิจกรรมบางอย่างมุสลิมก็ไม่ค่อยเข้าร่วมมากนักแต่ไม่เคยขัดแย้งกัน(ชโนภาค วารินสะอาด, 2556, สัมภาษณ์) ในส่วนวัยรุ่นมักไม่เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมและหลักจริยธรรมอันดีงามของศาสนา แต่ทำกิจกรรมร่วมกันร่วมกลุ่มเพื่อนในลักษณะความสัมพันธ์กันทางวัฒนธรรม ซึ่งอาศัยความสัมพันธ์ในวัยเด็กเป็นตัวเชื่อมประสาน มักให้เกียรติกัน ไม่ดูถูกกัน ต่างคนต่างเข้าใจ อาศัยความสัมพันธ์ดั้งเดิมสมัยเด็ก ยังให้ความเป็นเพื่อนกัน ยังคบหากันเหมือนเดิม (มะชบรี หะยีเด, 2555, สัมภาษณ์) ตอนสมัยเด็กเราเรียนด้วยกันที่โรงเรียนวัดทรายขาว ความสำคัญ คือ ต้องการอยู่รอดอย่างมีความสุขตามอัตภาพได้นั้น ต้องมีการสร้างรื้อ และการสร้างรื้อที่ดีที่สุด คือ การสร้างมิตร การสร้างความเมตตา เอื้อเพื่อช่วยเหลือกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเป็นยาวิเศษ (มนูญ หมัดมุซา, 2554, สัมภาษณ์) และควรมีแนวทางในการอยู่ร่วมกัน คือ ควรปลูกจิตสำนึก ความเข้าใจให้กับเด็ก

ในโรงเรียนเมื่อโตขึ้นจะได้ไม่มีปัญหาและไม่ขัดแย้งกัน ก่อเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ปัญหาที่จะแก้ได้ง่าย ความสัมพันธ์ที่มาจากชุมชนสันติสุข (วีรศักดิ์ สีสมฤทธิ์, 2554, สัมภาษณ์)

ระดับการศึกษา พบว่า มีความสำคัญต่อทัศนคติและความคิดที่เป็นเหตุผลมากกว่า มีโอกาสที่ทำให้ยอมรับการอยู่ร่วมกันได้มาก พอได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น ระดับความคิดก็สูงขึ้น ความเป็นอยู่ดีขึ้น เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง (อับดุลเราะมาน สุนสละ, 2554, สัมภาษณ์)

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล พบว่า พื้นที่อยู่อาศัยมักมีวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ แตกต่างกันไป คือ มีประวัติศาสตร์แต่ก็มักจะเป็นประวัติศาสตร์ที่บ่งบอกถึงความเกี่ยวเนื่องกับการดำรงชีวิตของผู้คน เช่น พื้นที่ตำบลตะโหมดตามประวัติศาสตร์อยู่ร่วมกัน 200 กว่าปี คนที่เข้ามาอยู่รุ่นแรกเป็นคนไทยมุสลิม คือ โต๊ะโหมด ซึ่งเป็นชื่อของตำบล (วรรณ ขุนจันทร์, 2556, สัมภาษณ์) ส่วนการเข้ามาตั้งถิ่นฐานนั้น เพราะว่า ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางธรรมชาติ พื้นที่เหมาะแก่การทำเกษตรทุกรูปแบบ และการประมงทำให้มีการอพยพมาอยู่ร่วมกันมาก (สมบูรณ์ ฤทธิเดช, 2556, สัมภาษณ์) ลักษณะของกลุ่มทางสังคมที่มีการยึดถือบรรทัดฐาน และการกำหนดคุณค่าวัฒนธรรมบางอย่างออกไป ตลอดจนแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างออกไป ซึ่งมีสิทธิดำรงอยู่และมีความสำคัญมีอัตลักษณ์ที่หลากหลาย ซึ่งต้องกำหนดนโยบายของรัฐที่ต้องมุ่งสร้างความเท่าเทียมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างกันยอมรับระหว่างกัน เข้าร่วมในกิจกรรมที่แตกต่างจากอุดมการณ์ของตนได้ ในตำบลปะลูดาสมาจะความสัมพันธ์ของคนมุสลิม คนไทยพุทธ มี มาช้านานแล้ว ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน มีอะไรก็จะไปมาหาสู่กัน เชิญชวนทำบุญร่วมกันที่วัดเชิงเขา (จิบ จันทร์เต็ม, 2554, สัมภาษณ์) และชุมชนปะลูดาสมาจะไทยพุทธไทยมุสลิมอยู่ร่วมกันตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายายอยู่แบบญาติพี่น้อง เราคนทุกคนต้องสามัคคีกันไม่แบ่งแยกกันใช้ความเป็นพี่เป็นน้องเป็นแนวทางการอยู่ร่วมกันระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมไม่พุดจาที่ไม่สุภาพซึ่งกันและกัน (ไรรนะ แดเวอิสลาม, 2555, สัมภาษณ์) ในพื้นที่ตำบลทรายขาวเมื่อไทยพุทธมีงานบวช หรืองานศพ ก็ไปเยี่ยม ทางพุทธเขาก็มา งานซึกพระก็สนับสนุนงบประมาณไป (มนูญ หมัดมุซา, 2554, สัมภาษณ์) ปัญหาในพื้นที่เกิดการย้ายเข้ามาของราชการ โดยปกติเวลาช่วงค่ำ (ประมาณ 2 ทุ่ม) เรายังไม่ปิดประตู ผู้หญิงยังตากผ้าอยู่ ทหารเข้ามาสร้างเงื่อนใจให้เกิดความกลัว ต้องชี้แจงให้เข้าใจด้วย (นิรันดร์ เคนิ, 2554, สัมภาษณ์) ดังนั้นจึงรัฐต้องสร้างความไว้วางใจการปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมและการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ อย่างยุติธรรม

ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ตำบล พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล ก่อให้เกิดการพบปะกัน เข้ากิจกรรมที่ร่วมกันทางวัฒนธรรม หรือกิจกรรมทางสังคม เกิดการให้ความเคารพต่อความเป็นปัจเจกบุคคลและการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกัน ชุมชนไทยพุทธและ

ชุมชนไทยมุสลิมได้อาศัยอยู่ร่วมกันมาอย่างช้านานร้อยกว่าปีแล้ว ด้วยระยะเวลาอยู่อาศัยร่วมกันมา ยาวนานก็เป็นส่วนสำคัญคนในชุมชนมีความเคารพซึ่งกันและกัน มีวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีหลายอย่างร่วมกัน (นิรันดร์ เคนิ, 2554, สัมภาษณ์) สังคมอาจเปลี่ยนแปลงไปแต่เมื่ออาศัย อยู่ร่วมกันมานาน เข้ากิจกรรมร่วมกันมาตลอดซึ่งควรใช้กิจกรรมสร้างความสามัคคีและการยอมรับ ระหว่างกันในงานอื่น ๆ เช่น การแข่งขันกีฬาประจำปี งานเลี้ยงต่าง ๆ หรืองานประเพณีในศาสนา นั้นก็มาช่วยเหลือหรือร่วมกันทำ (วิรัชศักดิ์ สีสมฤทธิ์, 2554, สัมภาษณ์)

ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย พบว่า คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีอุปนิสัยเห็นอก เห็นใจชอบช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเกิดความเดือดร้อน และคนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมให้การยอมรับ และไว้วางใจแก่บุคคลที่เคารพนับถือ ชอบสงเคราะห์ช่วยเหลือทำให้อยู่ร่วมกันด้วยความไว้วางใจ และยอมรับซึ่งกันและกัน เป็นผลให้เกิดการยอมรับทางวัฒนธรรม ควรใช้การพูดคุยกันเป็นหลัก มีปัญหาอะไรก็มาพูดคุยกันที่ชุมชน อย่าเอาเหตุการณ์ เอาที่เดิมว่าเราอยู่กันอย่างไร ให้คุยกัน เสียก่อน แล้วค่อยแจ้งนายบ้าน กรณีขัดแย้งมีบ้าง เช่น เรื่องอาสิน แต่นั้นเป็นเรื่องส่วนตัวกัน ถ้า กรณีใกล้เคียงกันไม่ได้ นายบ้าน กำนัน ก็คุยให้ฟัง และต้องใช้ความคิดว่าที่นายบ้านบอกกล่าว ถูกต้องหรือไม่ อยู่ในความคิด (ยูโซ๊ะ สาและ, 2554, สัมภาษณ์) ใช้การทำกิจกรรมร่วมกัน จะก่อเกิด การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน มีน้ำใจให้กันและกันก็ทำกิจกรรมในเทศกาลต่าง ๆ ให้ความร่วมมือช่วยเหลือ กันดี ทำให้เกิดความสันติสุขในชุมชนและความเข้าใจที่ดีต่อกันมากขึ้นระหว่างคนไทยพุทธกับ ไทยมุสลิม” (นงลักษณ์ ต้นติวุฒิ, 2556, สัมภาษณ์)

ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ พบว่า ชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่แล้ว มีความผูกพันกันทางด้านเครือญาติมีความรู้สึกในความเป็นพี่น้องสูง การอยู่ร่วมกันโดยการสมรส เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะชาวไทยพุทธที่สมรสกับชาว ไทยมุสลิม สามารถทำให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกันมากขึ้น ญาติทั้งสองฝ่ายได้มีการไปมาหาสู่ทำให้เกิดความผูกพันเกี่ยวดองกันมากยิ่งขึ้น การสมรสเป็นการยอมรับทั้งด้านพฤตินัย และนิตินัยเป็น การประสานให้มีการอยู่ร่วมกันได้เป็นอย่างดี และการอยู่ร่วมกันบนแผ่นดินเดียวกันเป็นเวลานาน ทำให้มีการสมรสระหว่างต่างชาติพันธุ์ ทำให้เกิดการหลอมหลอมวิถีชีวิตให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ย่อมก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ซึ่งวัฒนธรรมที่เข้ามาหลังจากแต่งงาน และเมื่ออยู่กัน จนมีบุตรหลานทำให้เกิดการผสมผสานทางด้านผิวพรรณ รูปร่างหน้าตา ภาษา นับรวมไปถึง การผสมผสานทางด้านวัฒนธรรมอื่น ๆ ตามมา เช่น ชุมชนไทยพุทธและชุมชนไทยมุสลิมได้อาศัย อยู่ร่วมกันมาอย่างช้านาน มีความรักต่อกันเหมือนพี่เหมือนน้อง บางครั้งก็เป็นเครือญาติกันที่ชุมชน ทราชมามีรูปแบบความสัมพันธ์ส่วนใหญ่ 2 ส่วนหลัก คือ ความสัมพันธ์แบบเพื่อน เพราะเรียน ด้วยกันและทำงานอยู่ด้วยกัน หรือที่เดียวกัน และความสัมพันธ์แบบญาติร่วมสายพันธุ์ มาจากบรรพ

บุรุษเป็นอิสลามบ้าง พุทธบ้างจากการแต่งงานกัน (มนูญ หมัดมุซา, 2554, สัมภาษณ์) สกุลดั้งเดิมของพ่อเฒ่า แม่เฒ่ามีเชื้อเชื้อสายทั้งทางแขก(มุสลิม)และทางไทยทางจีน มีไหว้ก๊อ้ง (ไหว้บรรพบุรุษ) กันและพบปะพี่น้องที่แขก (มุสลิม) อยู่ประจำ (คล่อม อินทรสกุล, 2554, สัมภาษณ์) คนพุทธกับคนมุสลิมส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกัน โดยเฉพาะนามสกุล ขุนจันทร์ ที่เป็นมุสลิมก็มีประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ เวลาทีมงานเทศกาลสำคัญ หรืองานพบปะรวมญาติ ก็จะมาจับกลุ่มพูดคุยกันทุกปี (วรรณ ขุนจันทร์, 2556, สัมภาษณ์)

ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน พบว่า อาจเพราะชาวไทยพุทธและไทยมุสลิมได้ศึกษาเล่าเรียนอยู่ร่วมโรงเรียนเดียวกัน เกิดความผูกพันฉันท์เพื่อนต่อกัน มีการพบปะพูดคุยร่วมแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นกันในสถานที่ประชุมที่ราชการจัดไว้และได้ใช้ทรัพยากรในพื้นที่ร่วมกัน เด็กไทยพุทธกับเด็กไทยมุสลิมได้มีโอกาสเล่าเรียนศึกษาอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน มีโอกาสพบปะ สนทนาใกล้ชิดกัน เกิดความสัมพันธ์กันสนิทสนมกัน มีกิจกรรมฝึกรบมารวมกัน ร่วมกันอิสลามหลายสิบคนเข้าร่วมกัน (ทนง ไหมเหลือง, 2554, สัมภาษณ์) เวลาประชุมเราก็มารวมกัน เวลาเสนอโครงการร่วมกันเสนอ และรวมกันทำ ไม่ค่อยมีปัญหาส่วนใหญ่อยู่ว่าผู้นำช่วยกันดูแล ช่วยกันคิด ถ้ายอมได้ก็เข้าใจ ถ้าเข้าใจแล้ว พุดคุยกันแล้วก็อยู่ด้วยกันได้ (ยูโซ๊ะ สาและ, 2554, สัมภาษณ์) ส่วนมากให้มีกิจกรรมร่วมกันอยู่เป็นประจำ ควรรนำกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มต่าง ๆ มาสร้างความสัมพันธ์ซึ่งสามารถทำให้การดำเนินกิจกรรมจะทำให้มีความหลากหลายและครอบคลุมคนทั้งสองฝ่าย พยายามสร้างความสัมพันธ์ให้คงที่ตลอด มีกิจกรรมร่วมกันบ่อย ๆ (นิรันดร์ เคนิ, 2554, สัมภาษณ์)

ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง พบว่า การเมืองการปกครองเป็นผลก่อให้เกิดความร่วมมือ และการได้ร่วมแสดงความคิดเห็นของคนในชุมชน มีโอกาสได้ปฏิบัติงานร่วมกันและแก้ปัญหาจนเกิดผลดีแก่ชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในด้านต่าง ๆ ยอมเสียสละเวลาอุทิศตน ในการที่จะช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตนเองส่งผล ไปถึงการพัฒนาระดับประเทศชาติอันเป็นส่วนรวมด้วยเหตุผลที่มีจุดประสงค์หลักอย่างเดียวกันเกิดเป็นความผูกพันนำไปสู่การผสมผสานทางวัฒนธรรมที่ดีต่อกัน ก่อเกิดการให้เกียรติต่อกัน ควรใช้การปกครองกันแบบพี่แบบน้อง คนที่เป็นพี่ต้องไม่ขมเหงน้อง มีหน้าที่ช่วยเหลือกันอย่างนั้นแล้วก็ไม่เกิดปัญหา (พระครูสุนทร กิจจานุโยค, 2556, สัมภาษณ์) ดังนั้น ควรสร้างการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยน และรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนเปิด โอกาสให้คนในชุมชน ได้มีพื้นที่พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ปรับทัศนคติที่ดีต่อกัน (กิตติ โลกเขา, 2554, สัมภาษณ์) และอยู่ดีที่การพุดจาปราศัยกันและมอบความจริงใจแก่กันและพูดคุยในเรื่องต่าง ๆ ที่สามารถพุดคุยได้ ส่งเสริมสนับสนุนปลูกจิตสำนึก

ให้ชาวบ้านรักกัน ทำให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชน ร่วมกันทั้งสองฝ่ายไม่แบ่งแยกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เกิดชุมชนน่าอยู่ มีการพัฒนาควบคู่กันไปด้วย (นงลักษณ์ ตันติวุฒิ, 2556, สัมภาษณ์)

ปัจจัยด้านการศึกษา พบว่า การศึกษาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านทัศนคติ ค่านิยมและความเชื่อ เกิดมโนทัศน์ภายในบุคคลส่งผลให้มีโลกทัศน์กว้างไกล การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทุกคนเกิดความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อกัน (อับดุลเราะมาน สุนสละ, 2554, สัมภาษณ์) เป็นพลังที่จะเป็นแกนนำในการก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ยอมรับวัฒนธรรมของกันและกันและมองเห็นว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งช่วยให้คนเราอยู่ในสังคมเดียวกันได้อย่างสันติสุข มองเห็นผลดีและยอมรับซึ่งกันและกัน การศึกษาทำให้เกิดการเรียนรู้ และความเข้าใจในศาสนา ไม่คิดว่าศาสนาอื่นเป็นศาสนาที่ผิด (มะรอฟี สาและ, 2555, สัมภาษณ์) ควรนำองค์ความรู้ของคนในชุมชนที่มีความแตกต่างกันมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ สามารถทำให้เกิดความสัมพันธ์ต่อกัน และลดความขัดแย้งระหว่างกันได้ (กิตติ โภกเขา, 2554, สัมภาษณ์) การศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่ส่งผลให้การดำเนินชีวิตของชาวไทยพุทธ และชาวไทยมุสลิมมีวิวัฒนาการไปในทางที่ดีขึ้น มีส่วนช่วยในการปูพื้นฐานและนำไปถึงการยอมรับทางวัฒนธรรมระหว่างคนสองกลุ่ม มีความเข้าใจในสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้องและตัดสินใจหรือแปลความด้วยความรู้ความจริงไม่ใช่ด้วยความรู้สึก ช่วยขจัดความขัดแย้งได้อย่างสิ้นเชิงและนำไปสู่การยอมรับการอยู่ร่วมกันอย่างสงบในสังคมพหุวัฒนธรรมได้ ควรส่งเสริมให้คนไทยพุทธโดยเฉพาะเด็กในปัจจุบันให้ได้เรียนรู้ภาษา ยาวีด้วย เพราะภาษาที่ใช้กันอยู่ก็จะได้ไม่เป็นปัญหาต่อกัน (นิรันดร์ เคนิ, 2554, สัมภาษณ์) และควรส่งเสริมการศึกษานอกระบบ (มาลี ดลลาหน้า, 2555, สัมภาษณ์)

จากผลการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสร้างแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้ ดังนี้

1. การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกัน (Development of Relationship) เพื่อนำไปสู่การสร้างสันติภาพ ผู้นำทางการปกครอง ตัวแทนภาคประชาชนและประชาชนชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมต้องพยายามแสวงหาแนวทาง เพื่อสร้างกิจกรรมร่วมกันอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ จัดให้มีเวทีหรือกลไกในลักษณะรูปแบบสภาพลเมืองที่ทำให้เกิดความร่วมมือและกระตุ้นให้เกิดสำนึกร่วมของคนในท้องถิ่น

2. การสร้างความไว้วางใจต่อกัน (Trust in Each) ที่ผ่านมาประชาชนมักจะมองว่าตนเองไม่ได้รับความเป็นธรรมและระแวง มองว่ารัฐเข้ามาสร้างปัญหา และเกิดปัญหาเพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงจำเป็นต้องเร่งสร้างความเชื่อมั่นในด้านการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความร่วมมือกับประชาชน

3. การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Acceptance of Culture Differences) การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มองคุณค่าของกันและกัน

4. การให้ความเคารพต่อความเป็นปัจเจกบุคคล (Respects for Individualism) เพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดมายาคติแบบเหมารวม (Stereotype) อาจมีคนไทยพุทธบางส่วนที่มีทัศนคติในทางลบกับชาวไทยมุสลิมอาจส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทั้งวัฒนธรรมระดับท้องถิ่นที่มีความแตกต่าง และวัฒนธรรมของคนต่างชาติพันธุ์ในลักษณะที่เคารพและคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นคนที่เท่าเทียมกัน

5. การกำหนดนโยบายของรัฐที่ต้องมุ่งสร้างความเท่าเทียม (Government Fairness and Policies) การกำหนดนโยบายของรัฐต้องมุ่งสร้างความเท่าเทียมและการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ อย่างยุติธรรม โดยต้องมองให้ลึกกลงไปในพื้นที่ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ เพื่อลดเลี่ยงการต่อต้าน หรือความไม่เข้าใจกัน จนกระทั่งอาจนำไปสู่การต่อต้านที่รุนแรง ที่สำคัญ คือ ในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ ตอนล่างการพัฒนาในด้านการศึกษายังไม่เท่าเทียมกับภูมิภาคอื่น ๆ ซึ่งควรต้องมีการปฏิรูปการศึกษาโดยให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แตกต่างหลากหลายและระบบวิถีชีวิตความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งมีความหมายต้องเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน จะทำให้เกิดความเข้าใจกันและอยู่ร่วมกันได้ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานการบูรณาการเพื่อความเป็นชาติที่แท้จริง

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์และสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ มีดังนี้

1. เพื่อศึกษาการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

และสมมติฐาน มีดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ศาสนา เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล มีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ได้แก่ ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน ปัจจัยด้านการเมือง การปกครอง และปัจจัยด้านการศึกษา ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ประชาชนผู้มีสัญชาติไทย ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ที่มีความหลากหลายกระจายครอบคลุมในทุกพื้นที่ที่ดำเนินการวิจัย สุ่มเลือกแบบเชิงชั้นตามอัตราส่วน (Proportional Stratified Sampling) จำนวน 394 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 21 คน

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) นั้นใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) และทำการประมวลผลทางสถิติโดยโปรแกรม Statistical Product and Service Solutions (SPSS for Window 16.0) โดยการหาค่าวิเคราะห์ทางสถิติ ใช้ค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) สำหรับการอธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับการอธิบายวิเคราะห์ข้อมูลระดับปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม และระดับการผสมผสานทาง

วัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ ค่าสถิติ t-test แบบ Independent และกรณีตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร หากพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบรายคู่ LSD สำหรับอธิบายวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) ใช้วิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์สำหรับอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ในส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สามารถอธิบายสรุปผลการวิจัย ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลสามารถนำผลการวิจัยมาวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย โดยอธิบายรายละเอียดได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามมากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้นับถือศาสนาพุทธ จำนวนเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย มีอายุระหว่าง 31-45 ปี อายุโดยเฉลี่ย 37 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ มีสภาพการสมรสแล้วมากกว่าสองเท่าของสถานภาพโสด ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลต่าง ๆ ที่ศึกษาตามสัดส่วนที่กำหนดไว้และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลตั้งแต่ 21 - 40 ปี โดยเฉลี่ย 33 ปี

2. ผลการวิเคราะห์ระดับของปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม และระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

2.1 ระดับของปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ผลการศึกษา พบว่า

ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยด้านลักษณะนิสัยก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้อยู่ในระดับมาก

ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับปานกลาง

ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้อยู่ในระดับมาก

ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยด้านการเมืองการปกครองก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยด้านการศึกษาก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมโดยภาพรวมก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับมาก

2.2 ระดับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ผลการศึกษา พบว่า

การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารอยู่ในระดับปานกลาง

การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาอยู่ในระดับปานกลาง

การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย อยู่ในระดับปานกลาง

การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการอยู่ในระดับปานกลาง

การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านรักษาโรคอยู่ในระดับปานกลาง

การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีอยู่ในระดับสูง

การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขต
จังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่ออยู่ในระดับปานกลาง

การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขต
จังหวัดภาคใต้ตอนล่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการผสมผสานทาง วัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการผสมผสานทางวัฒนธรรม
ระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

3.1 การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขต
จังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหาร ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อาศัยอยู่ในพื้นที่
ตำบล และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลมีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรม
ระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหาร ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล
ได้แก่ ศาสนา เพศ ระดับการศึกษาสถานภาพการสมรส และอาชีพ กับการผสมผสานทาง
วัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารไม่สัมพันธ์กัน

3.2 การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขต
จังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ
อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลมีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทย
มุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษา ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ศาสนา เพศ สถานภาพ
การสมรสและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธ
กับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาไม่สัมพันธ์กัน

3.3 การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขต
จังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา
อาชีพ อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล มีความสัมพันธ์กับ
การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้าน
สถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ศาสนา เพศ อายุและสถานภาพการสมรสกับ
การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้าน
สถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยไม่สัมพันธ์กัน

3.4 การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขต
จังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษาอาศัยอยู่ใน

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

4.1 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธ กับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหาร พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ทั้ง 7 ด้าน มีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหารอยู่ในระดับปานกลาง ($R = .517$) และสามารถร่วมกันพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านอาหารได้ร้อยละ 26.7 ในบรรดาตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมด 7 ตัว มีเพียง 2 ตัว ที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ซึ่งมีผลในเชิงบวก คือ ปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ ส่วนปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ และปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกันไม่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านอาหาร

4.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษา พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ทั้ง 7 ด้าน มีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านภาษาอยู่ในระดับปานกลาง ($R = .497$) สามารถร่วมกันพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาได้ร้อยละ 24.7 ในบรรดาตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมด 7 ตัว มีเพียง 2 ตัว ที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษาได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ซึ่งมีผลในเชิงบวก คือ ปัจจัยด้านการศึกษาและปัจจัยด้านลักษณะนิสัย ส่วนปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ และปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน ไม่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านภาษา

4.3 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ทั้ง 7 ด้านมีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย อยู่ในระดับปานกลาง ($R = .581$) และสามารถร่วมกันพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย ได้ร้อยละ 33.8 ในบรรดาตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมด 7 ตัว มีเพียง 3 ตัวที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีผลในเชิงบวก คือ ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย ปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ ส่วนปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน และปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ไม่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย

4.4 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการ พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ทั้ง 7 ด้านมีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการ อยู่ในระดับปานกลาง ($R = .606$) และสามารถร่วมกันพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการ ได้ร้อยละ 36.8 ในบรรดาตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมด 7 ตัว มีถึง 4 ตัวที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีผลในเชิงบวก คือ ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ส่วนปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ไม่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านนันทนาการ

4.5 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรค พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมทั้ง 7 ด้าน มีความสัมพันธ์

กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ด้านการรักษาโรคอยู่ในระดับปานกลาง ($R = .551$) และสามารถร่วมกันพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคได้ร้อยละ 30.4 ในบรรดาตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมด 7 ตัว มีถึง 4 ตัวที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรคได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีผลในเชิงบวก คือ ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิชาการ ปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านการเมือง การปกครอง ส่วนปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย ไม่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านการรักษาโรค

4.6 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณี พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมทั้ง 7 ด้านมีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณี อยู่ในระดับปานกลาง ($R = .632$) และสามารถร่วมกันพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีได้ร้อยละ 40 ในบรรดาตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมด 7 ตัว มีถึง 5 ตัว ที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณีได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีผลในเชิงบวก คือ ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ ปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน ส่วนปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิชาการไม่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านประเพณี

4.7 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อ พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมทั้ง 7 ด้านมีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่ออยู่ในระดับปานกลาง ($R = .569$) และสามารถร่วมกันพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อได้ร้อยละ 32.4 ในบรรดาตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมด 7 ตัว มีเพียง 2 ตัว ที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม

ระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างความเชื่อได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีผลในเชิงบวก คือ ปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย ส่วนปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ ไม่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างด้านความเชื่อ

4.8 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างโดยภาพรวม พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ทั้ง 7 ด้าน มีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับสูง ($R = .781$) และสามารถร่วมกันพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างได้ถึงร้อยละ 61 ($R^2 = .610$) ในบรรดาตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมด 7 ตัว มีถึง 5 ตัว ที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีผลในเชิงบวก คือ ปัจจัยด้านการศึกษาก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างมากที่สุด รองลงมาสามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ คือ ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ และปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ไม่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเชิงคุณภาพ แนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรม

ระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

จากผลการวิเคราะห์เนื้อหา สามารถสร้างแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้ดังนี้

1. การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกัน
2. การสร้างความไว้วางใจต่อกัน
3. การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม

4. การให้ความเคารพต่อความเป็นปัจเจกบุคคล
5. การกำหนดนโยบายของรัฐที่ต้องมุ่งสร้างความเท่าเทียม

อภิปรายผล

จากการศึกษาการผสมผสานระหว่างระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ศาสนา เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล มีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง อยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลมีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ศาสนา เพศ สถานภาพการสมรสและอาชีพกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างไม่สัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยในที่นี้ผู้วิจัยจะอภิปรายผลการวิจัยตามตัวแปรอิสระทีละตัวแปร ดังนี้

ศาสนา จากผลการวิจัย พบว่า นับถือศาสนาที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะ วิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยพุทธและไทยมุสลิมต่างก็ยึดหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่ยึดโยงกับหลักศาสนาของตนเหมือนกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรีและคณะ (2545, น. 8) พบว่าชาวบ้านจะมีความศรัทธาและยึดมั่นในศาสนาที่แตกต่างกัน แต่ก็ไม่ทำให้เกิดข้อขัดแย้งหรือความห่างเหินกันเพราะความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติที่เหนียวแน่น สิ่งที่พบเห็นคือการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านพุทธและมุสลิมทั้งลักษณะการไปมาหาสู่ระหว่างเพื่อนบ้าน การช่วยงานบุญ และงานประเพณีในโอกาสที่เหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ รุ่ง แก้วแดง (2548, น. 147) คนที่นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ส่วนใหญ่จะตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้เคียงกัน บางชุมชนมีคนไทยมุสลิมมากกว่าคนไทยพุทธในบางชุมชนมีไทยพุทธมากกว่าไทยมุสลิม ส่วนใน

บริเวณที่เป็นเมืองจะผสมกันระหว่างคนไทยพุทธกับคนไทยมุสลิม และคนไทยเชื้อสายจีน และไม่ได้มีปัญหาเรื่องความแตกต่างด้านศาสนา

เพศ จากผลการวิจัย พบว่า เพศที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะสังคมในปัจจุบัน ทั้งเพศชายและเพศหญิงในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง สามารถคิดตัดสินใจหรือกระทำการใด ๆ ด้วยตนเองอย่างเท่าเทียมกันและสังคมมุสลิมนับเป็นสังคมที่ยอมรับฐานะสตรีในระดับหนึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของคลมบรรจง บากา (2540, น. 219) สตรีมุสลิมทุกจังหวัดมีบทบาททางสังคมที่เหมือนกัน คือ สตรีไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาสต่างก็มีบทบาททางสังคมในระดับปานกลางมากที่สุด รองลงมาคือ มีบทบาทในระดับสูงและทุกจังหวัดไม่ปรากฏบทบาททางสังคมในระดับต่ำ และสอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยา นิตีเรื่องจรัสและคณะ (2541, น. 172) พบว่า โอกาสในการศึกษาของหญิงและชายในชุมชน พ่อแม่ให้ออกาสลูกหญิงลูกชายเท่าเทียมกันลูกคนไหนมีความสามารถและตั้งใจเรียนก็สนับสนุนทั้งสองเพศ และในประเด็นด้านการมีส่วนร่วม ชายยอมรับว่าหญิงมีความสามารถดำเนินงานในกลุ่มมีประสิทธิภาพได้เท่าเทียม หรือดีกว่าชาย กลุ่มสตรี หรือกลุ่มแม่บ้านเป็นกลุ่มที่มีสมาชิกมากที่สุด และรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นที่สุด

อายุ จากผลการวิจัย พบว่า อายุที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยประชาชนในจังหวัดภาคใต้ตอนล่างที่มีอายุระหว่าง 16 - 30 ปีก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างมากกว่าประชาชนที่มีอายุระหว่าง 31 - 45 ปีและอายุระหว่าง 46 - 60 ปี ทั้งนี้เพราะประชาชนในจังหวัดภาคใต้ตอนล่างที่มีอายุน้อยกว่ามักมีความเป็นอิสระและเสรี ความกระตือรือร้น ความทะเยอทะยาน และพร้อมยอมรับสิ่งแปลกใหม่และวัฒนธรรมตะวันตก และค่านิยมบริโภคนิยมสูงกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของพินิต จิตติยาพันธุ์ (2550, บทคัดย่อ) พบว่า ร้อยละ 50.7 ของกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระแสโลกาภิวัตน์ในระดับมาก ในประเด็นที่ว่ากระแสอิทธิพลของสื่อในยุคโลกไร้พรมแดนมีแรงจูงใจให้เยาวชนหลงใหลได้มากกว่าหลักจริยธรรมอิสลามอันดั้งเดิมของศาสนา

ระดับการศึกษา จากผลการวิจัย พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะใน

ปัจจุบันเยาวชนส่วนใหญ่ ในพื้นที่ได้เรียนในระดับประถมศึกษาและมักไม่มีโอกาสเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาหรือได้เรียนต่อเฉพาะในสถาบันทางศาสนาส่วนผู้ที่มีการศึกษาสูงมักจะย้ายถิ่นไปทำงานนอกพื้นที่ จึงให้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรีและคณะ (2545, น. 51) พบว่า ชาวบ้านทรายขาวที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนผู้ที่มีอายุประมาณ 25 ปี – 49 ปี ส่วนใหญ่จะจบการศึกษาที่ระดับสูงกว่าและมีบางส่วนศึกษาในระดับปริญญาตรี ซึ่งศึกษาในวิชาชีพครู และประกอบอาชีพครูอาจารย์ แต่จะไม่ทำงานในพื้นที่ จะไปทำงานที่อื่น และใช้เวลาอยู่ต่างถิ่นนาน ๆ บุตรหลานที่จบการศึกษาแล้วมักจะไม่น่ามาประกอบอาชีพในพื้นที่เดิม แต่จะทำงานในเขตเมืองใหญ่ จะกลับบ้านเมื่อมีเทศกาลสำคัญเท่านั้นและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรินทร์ หนูสมคน (2553, น. 126 - 127) พบว่า การจัดการศึกษาที่เคยเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความสมานฉันท์ระหว่างเยาวชนที่มาจากพื้นที่ต่างกันกำลังแยกออกเป็น 2 ระบบอย่างชัดเจน โดย“เด็กไทยพุทธ”จะไปเรียนโรงเรียนรัฐบาล ในขณะที่“เด็กไทยมุสลิม”จะนิยมไปเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว หรือสถาบันศึกษาปอเนาะ ทั้งยังมีแนวโน้มที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาจะขยายโอกาสทางการศึกษาลงไปถึงระดับปฐมวัยและประถมศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้เยาวชนจากครอบครัวที่มีพื้นฐานต่างกัน ขาดโอกาสที่จะปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้และอาจนำมาซึ่งการแบ่งแยกทางความคิด ขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

สถานภาพการสมรส จากผลการวิจัย พบว่า สถานภาพการสมรสที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากในหลายครอบครัวมีการแต่งงานระหว่างกัน และมีการยอมรับธรรมเนียมปฏิบัติของกันและกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทร นวกวิน (2537, น. 67) พบว่า เมื่อได้สมรสกันแล้ว ย่อมมีความเข้าใจอันดีต่อกัน ต่างคนต่างให้เกียรติซึ่งกันและกัน รักในศักดิ์ศรีซึ่งกันและกัน และยอมรับในสิ่งที่พวกตนได้ปฏิบัติด้วยกัน เกิดความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน เป็นผลให้ญาติมิตรที่เป็นทั้งไทยพุทธและมุสลิม ต่างพลอยร่วมยินดีเห็นชอบ เห็นความจำเป็นความสำคัญในการสมรสด้วย ทำให้เกิดการประสานทางใจในหมู่ญาติมิตรเป็นจำนวนมาก ขจัดปัญหาเก่า ๆ เพิ่มความสมัครสมาน ความรัก ความพึงพอใจ ความร่วมมือในการดำเนินชีวิตร่วมกัน เป็นผลให้เกิดการผสมผสานทางด้านวัฒนธรรมสืบต่อ ๆ กันมาชั่วลูกชั่วหลานไม่มีวันจบสิ้น

อาชีพ จากผลการวิจัย พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะอาชีพส่วนใหญ่

ของประชาชนในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ตอนล่างประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านอาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทร นวกวิน (2537, น. 67) พบว่า ชาวไทยพุทธไทยมุสลิมยึดวิถีการดำเนินชีวิตเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ด้วยเหตุพื้นที่ตำบลที่ชาวไทยพุทธไทยมุสลิมตั้งหลักแหล่งอยู่มาช้านาน จึงเป็นสังคมเกษตรที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง เป็นสังคมเกษตรที่มีความสำคัญต่อการส่งผลให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของไพศิษฐ์ พงศ์ทองเมือง (2540, น. 61) ที่ชาวไทยมุสลิมและชาวไทยเชื้อสายจีน ได้ประกอบอาชีพอย่างหลากหลายตามอัตภาพของแต่ละบุคคล ได้แก่ การค้าขาย การประมง การเกษตรกรรม และรับจ้าง ได้พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้พึ่งพาผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน เกิดความเข้าใจกัน นำไปสู่การแลกเปลี่ยนกันทางวัฒนธรรมจนเกิดการผสมผสานในที่สุด

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เพราะพื้นที่ที่อยู่อาศัยมักมีวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นแตกต่างกัน คือ มีลักษณะของกลุ่มสังคมที่มีการยึดถือบรรทัดฐานและการกำหนดคุณค่าวัฒนธรรมบางอย่างต่างออกไป จากแนวคิดของธีรยุทธ บุญมี (2546, น. 52) วัฒนธรรมย่อย หรือวัฒนธรรมรองในสังคมหนึ่ง ประกอบด้วย บุคคลหลายเพศ หลายวัย หลายอาชีพ หลายเชื้อชาติ บุคคลเหล่านี้ ล้วนมีแนวความคิด ทัศนคติ ตลอดจนแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกันไป ซึ่งมีสิทธิดำรงอยู่และมีความสำคัญ มีอัตลักษณ์ที่หลากหลายซับซ้อน มีตัวตนที่หลากหลายซับซ้อนและจากแนวคิดของอมรา พงศาพิชญ์ (2549, น. 9 - 14) สภาพแวดล้อมที่ต่างกันทำให้วิวัฒนาการต่างกันและวัฒนธรรมต่างกัน เนื่องจากสังคมวัฒนธรรมมีความหลากหลายทางคุณลักษณะและรูปแบบ วัฒนธรรมแต่ละชุดย่อมมีเหตุผลของการเกิด และมีคุณค่าสำหรับสังคมนั้น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของอาดิช วารีกุล (2547, น. 90 - 91) พบว่า สังคมหรือชุมชนหนึ่ง ๆ ที่นับถือศาสนาแตกต่างกันย่อมมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันด้วย ที่มาของวัฒนธรรมบางอย่างมีที่มาไม่เหมือนกัน เช่น ประเพณีที่ทราบกันดีว่ามีพิธีกรรมทางศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องจะไม่มี การเชื่อเชิญให้แต่ละฝ่ายเข้าร่วมพิธีกรรม เช่น ประเพณีทอดกฐิน ชาวไทยพุทธก็จะไม่แจกซองบุญให้พี่น้องชาวไทยมุสลิม เพราะรู้ว่าขัดหลักศาสนาอิสลาม ประเพณีถือศีลอดชาวไทยพุทธก็จะไม่มีการอดอาหารเหมือนชาวไทยมุสลิมแต่ไม่รังเกียจเด็ดกันทีเดียว แต่เมื่อมีการจัดงานเฉลิมฉลองต่าง ๆ เช่น งานประเพณีลอยกระทง งานวันสงกรานต์ ชาวไทยมุสลิมจะเข้าร่วมไปเที่ยวชมงานด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เศรษฐพงษ์ คำคง (2544, น. 110 - 111) พบว่า ประเพณีแต่งงานเป็นประเพณีที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมมากที่สุด เพราะประเพณี

แต่งงานของชาวไทยมุสลิมจะมีองค์ประกอบ 2 ส่วน ด้วยกัน คือประเพณีทางศาสนา และประเพณีนิยม ซึ่งประเพณีของแต่ละศาสนาจะบังคับเฉพาะเรื่องของการพิธีกรรมทางศาสนา แต่การจัดงานเฉลิมฉลองเป็นประเพณีทางสังคมจะจัดหรือไม่จัดก็ได้ แต่ไม่มีการห้ามศาสนิกชนต่างศาสนามาร่วม จึงทำให้ชาวไทยทั้งกลุ่มที่มาร่วมงานได้มีโอกาสได้รู้จักกัน อันจะนำไปสู่การอยู่ร่วมอย่างสันติวิธีโดยไม่มีชั้นวรรณะ ศาสนา ซึ่งต่างก็เป็นเพื่อนกันได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา แดงมณี (2541, บทคัดย่อ) พบว่า ชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิมในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลามีความขัดแย้งทางด้านค่านิยมและขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น การกิน การแต่งกาย ความเชื่อในด้านศาสนา ส่วนการผสมผสานทางวัฒนธรรม พบว่า มีการผสมผสานทางด้านค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีในบางเรื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ, พีรศร ราชิมมูลา และมานพ จิตต์ภูษา (2524, บทคัดย่อ) พบว่า ประเพณีที่ช่วยส่งเสริมการผสมผสานทางสังคมในระดับสูงระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ประเพณีการสมรส ประเพณีการเข้าสู่หนัด ประเพณีวันเมาลิด และประเพณีการบวชของชาวไทยพุทธ

ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ตำบล จากผลการวิจัย พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลที่แตกต่างกันก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่น้อยมักมีความจะให้ความสนิทสนมกับผู้อื่นไม่มากนักแต่ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มากก็เกิดการพบปะจากกิจกรรมที่ร่วมกันทางวัฒนธรรมหรือกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านนันทนาการ ด้านการเมือง การศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สถาพร ศรีสังข์จั้ง (2533, น. 2) พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคใต้มีความหลากหลาย และมีพัฒนาการมาโดยตลอดทั้งชุมชนที่เป็นกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ และสอดคล้องกับรายงานของ โชคชัย วงศ์ธานี (2551, น. 48) ได้กล่าวไว้ในรายงานสรุปผลโครงการทัศนศึกษาเรียนรู้ชุมชนพหุวัฒนธรรม กิจกรรม“เมื่อนักศึกษามุสลิมเยือนวัดและนักศึกษาพุทธเยือนมัสยิด” ณ ชุมชนตะโหมด อ.ตะโหมด จ.พัทลุง ถึงความเก่าแก่ในการตั้งรกรากของชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม การอยู่ร่วมกันระหว่างไทยพุทธและไทยมุสลิมประมาณ 50 - 60 ปีที่ไม่มีเรื่องทะเลาะกัน แต่จะเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันตลอดมา มีการผสมผสานกันระหว่างคนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมเนื่องจากการอพยพมาอยู่ที่นี้และบางทีก็มีการแต่งงานข้ามศาสนา

จากสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ได้แก่ ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง และปัจจัยด้านการศึกษา ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างอยู่ในระดับมาก และปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง สามารถพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, .01, .01, .01, .05 ($p = .000, .000, .000, .009, .033$ ตามลำดับ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ไม่สามารถพยากรณ์การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างได้ ($p = .461$ และ $.521$)ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยในที่นี้ผู้วิจัยจะอภิปรายผลการวิจัยตามตัวแปรอิสระทีละตัวแปร ดังนี้

ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ไม่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะสภาพที่มีปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ในปัจจุบันยังผลให้การไปมาหาสู่ระหว่างกันลดจำนวนครั้งหรือน้อยลงและการพูดคุยระหว่างกันน้อยลงด้วยสอดคล้องกับงานวิจัยของวิทวัส ช้างสร (2553, น. 186 - 188) ชาวบ้านติดต่อสื่อสารระหว่างกันเพิ่มมากขึ้น โดยชาวบ้านติดต่อสื่อสารกันโดยตรง และสื่อสารผ่านเทคโนโลยีการสื่อสาร เช่น โทรศัพท์พื้นฐาน โทรศัพท์บ้าน และวิทยุสื่อสารเพิ่มมากขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารที่เกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบ เพื่อแจ้งเหตุ หรือสื่อสารกันเมื่อมีเหตุต้องสงสัยชาวบ้านลดการเดินทางไปนอกพื้นที่ โดยเฉพาะในยามวิกาลและงดไปในบางพื้นที่ ระมัดระวังตัวในการเดินทางมากขึ้น และถ้าทำได้จะหลีกเลี่ยงการเดินทางในเวลาเดิมในเส้นทางเดิม โดยเฉพาะจักรยานยนต์ ถ้าขับออกภายนอกตำบลจะขับเร็วกว่าเดิมชาวบ้านติดต่อสื่อสารกับคนแปลกหน้าด้วยความระมัดระวัง และระแวงระวังคนแปลกหน้ามากกว่าเดิม สอดคล้องกับงานวิจัยของลดาวัลย์ แก้วสินวล (2552, น. 18) พบว่า ชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่มีการพูดคุยกับคนต่างศาสนาน้อยกว่าสัปดาห์ละ 1 วัน ซึ่งนับเป็นความถี่น้อยมาก โดยลักษณะความสัมพันธ์ของบุคคลต่างศาสนาที่พูดคุยด้วย คือ

เพื่อนบ้าน สถานที่ที่พบปะพูดคุยกันส่วนใหญ่ คือ ในศาสนสถาน (มัสยิด) รองลงมา คือ ในร้านน้ำชาและในบริเวณหมู่บ้าน

ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะนิสัยก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะคนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีอุปนิสัยเห็นอกเห็นใจ และรู้จักให้อภัยต่อผู้อื่น มีจิตใจโอบอ้อมอารี ชอบช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเกิดเรื่องเดือดร้อนและคนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมให้การยอมรับและไว้วางใจแก่บุคคลที่เครรพนับถือ สอดคล้องกับงานวิจัยของทิพดี นิमितพงศ์ (2547, น. 143) พบว่า ลักษณะนิสัยของชาวไทยทั้ง 3 กลุ่มประกอบไปด้วย ความอดทน ความขยันขันแข็ง การชอบสงเคราะห์ช่วยเหลือ และการใฝ่การเรียนรู้ ทำให้ชาวไทยทั้ง 3 กลุ่มอยู่ร่วมกันด้วยความไว้วางใจและยอมรับซึ่งกันและกัน เป็นผลให้เกิดความผสมผสานทางวัฒนธรรม

ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะหลายชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดภาคใต้ตอนล่างมีการแต่งงานระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมทำให้เกิดการยอมรับประเพณีระหว่างกันและมีการไปมาหาสู่ระหว่างเครือญาติ เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของอาดิช วารีกุล (2547, น. 85) พบว่า ชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่มีความผูกพันกันทางด้านเครือญาติ มีความรู้สึกในความเป็นพี่น้องสูง การอยู่ร่วมกัน โดยการสมรสเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะชาวไทยพุทธที่สมรสกับชาวไทยมุสลิม สามารถทำให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกันมากขึ้น ญาติทั้งสองฝ่ายได้มีการไปมาหาสู่ทำให้เกิดความผูกพันเกี่ยวดองกันมากยิ่งขึ้น การสมรสเป็นการยอมรับทั้งด้านพฤตินัยและนิตินัยเป็นการประสานให้มีการอยู่ร่วมกันได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิปาตีเมาะ หะยีหามะและอรอุสา ปุณยะบุรณะ (2549, น. 119) พบว่า การอยู่ร่วมกันบนแผ่นดินเดียวกันเป็นเวลานานทำให้มีการสมรสระหว่างต่างชาติพันธุ์ ทำให้เกิดการหล่อหลอมวิถีชีวิตให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ย่อมก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ซึ่งวัฒนธรรมที่เข้ามาหลังจากแต่งงานและเมื่ออยู่กับกันมิบุตรหลานทำให้เกิดการผสมผสานทางด้านผิวพรรณ รูปร่าง หน้าตา ภาษารวมถึงการผสมผสานทางด้านวัฒนธรรมอื่น ๆ ตามมา

ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการไม่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างได้อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร และการคมนาคมภายใต้ระบบทุนนิยมโลกถือเป็นหัวใจสำคัญของโลกาภิวัตน์ ระบบการสื่อสารช่วยส่งผ่านประสบการณ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2534, น. 208) ได้กล่าวไว้ถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมีส่วนทำให้เกิดผลกระทบต่อวัฒนธรรมชนบทหลายด้านรวมถึงค่านิยม ความคิด ความเชื่อ ในสมัยก่อนจางหายไปหรือสูญหายไป ในชุมชนและแนวคิดของอภิญญา เฟื่องฟูสกุล (2546, น. 44) ลักษณะของโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดความฉาบฉวยชั่วคราว ทั้งในแง่ของรสนิยมการบริโภคและการใช้ชีวิต อีกทั้งยังทำให้บางสิ่งบางอย่างเลือนหายไป จากจิตสำนึกของบุคคล อาทิความรู้ที่สับสน ความต่อเนื่องมั่นคง ความผูกพันที่ลึกซึ้งกับผู้อื่นรวมถึงความผูกพันกับเวลาและสถานที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรา จำรูญศิริ (2546, น. 135 - 136) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมด้านลบ พบว่า ปัจจัยการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตที่เห็นชัด คือ การแพร่กระจายของความทันสมัย เช่น การสร้างบ้าน การใช้เครื่องอำนวยความสะดวก การแต่งกาย ทำให้มรดกทางวัฒนธรรมเปลี่ยนไป

ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะว่าชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมได้ศึกษาศึกษาเล่าเรียนอยู่ร่วมโรงเรียนเดียวกัน เกิดความผูกพันฉันท์เพื่อนต่อกันมีการพบปะพูดคุยร่วมแลกเปลี่ยน และการได้แสดงความคิดเห็นกันในสถานที่ประชุมที่ราชการจัดไว้และได้ใช้ทรัพยากรในพื้นที่ร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของไพศิษฐ์ พงศ์ทองเมือง (2540, น. 61 - 62) พบว่า การสาธารณูปโภคในพื้นที่เกาะสาหร่ายทั้งที่รัฐจัดให้ และที่เอกชน หรือชุมชนได้ร่วมกันจัดให้มีขึ้นเพื่อได้ใช้ร่วมกัน เพื่อสนองความต้องการขั้นพื้นฐานในชีวิต ได้แก่ ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ท่าเรือ สถานีอนามัย การใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์ และสถานที่สาธารณะ ชาวบ้านเกาะสาหร่ายทั้งชาวไทยมุสลิมและชาวไทยเชื้อสายจีน จำเป็นต้องใช้ร่วมกัน ได้ประโยชน์ด้วยกัน จะต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกันได้พบปะสังสรรค์กันตลอดเวลา เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้เกิดการผสมผสานกันทางวัฒนธรรมและสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทร นวกวิน (2537, น. 63) พบว่า เด็กไทยพุทธกับเด็กไทยมุสลิมได้มีโอกาสเล่าเรียนศึกษาอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน มีโอกาสพบปะสนทนาใกล้ชิดกัน เกิดความสัมพันธ์กันสนิทสนมกัน

ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านการเมืองการปกครองก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะ การเมืองการปกครองก่อให้เกิดความร่วมมือ และการได้ร่วมแสดงความคิดเห็นของคนในชุมชน มีโอกาสได้ปฏิบัติงานร่วมกัน

และแก้ปัญหาจนเกิดผลดีแก่ชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของอาดิช วารีกุล (2547, น. 84) พบว่าการเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านการเมืองในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง สมาชิก อบต. ผู้ใหญ่บ้าน กำนันหรือ อสม. นับได้ว่ามีส่วนในการพัฒนาและบริหารชุมชนบ้านเกิดของตนเอง ย่อมทำให้ชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมมีส่วนได้แสดงความสามารถ แสดงความคิดเห็น ขอมเสียดสละเวลา อุทิศตนในการที่จะช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตนเอง ส่งผลไปถึงการพัฒนาระดับประเทศชาติอันเป็นส่วนรวมด้วยเหตุผลที่มีจุดประสงค์หลักอย่างเดียวกันเกิดเป็นความผูกพันนำไปสู่การผสมผสานทางวัฒนธรรมที่ดีต่อกัน

ปัจจัยด้านการศึกษา จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านการศึกษาก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะการศึกษาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านทัศนคติ ค่านิยมและความเชื่อ เกิดมโนทัศน์ภายในบุคคลส่งผลให้มีโลกทัศน์กว้างไกลก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันยอมรับวัฒนธรรมของกันและกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทร นวกริน (2537, น. 63 - 65) พบว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงได้ทันตามยุคสมัย ทันเหตุการณ์และสถานการณ์ มีความสำคัญต่อการต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อ ทำให้มีโลกทัศน์กว้างไกล เป็นพลังที่จะเป็นแกนนำในการก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ยอมรับวัฒนธรรมของกันและกันและมองเห็นว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งช่วยให้คนเราอยู่ในสังคมเดียวกันได้อย่างสันติสุข มองเห็นผลดีและยอมรับซึ่งกันและกันและสอดคล้องกับงานวิจัยของอาดิช วารีกุล (2547, น. 84) พบว่า การศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่ส่งผลให้การดำเนินชีวิตของชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมมีวิวัฒนาการไปในทางที่ดีขึ้นทางด้านทัศนคติ ความเชื่อและการเปลี่ยนแปลงทางด้านอาชีพ ช่วยให้มีโลกทัศน์ที่กว้างขวาง การศึกษาทำให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านวิชาการและอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีศาสนาแตกต่างกัน นับได้ว่ามีส่วนช่วยในการปูพื้นฐาน และนำไปถึงการยอมรับทางวัฒนธรรมระหว่างคนสองกลุ่ม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพดี นิमितพงศ์ธร (2547, น. 143) พบว่า การศึกษาย่อมทำให้ผู้เรียนได้รับการขัดเกลาความคิด มีความเข้าใจในสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้องและตัดสินใจหรือแปลความด้วยความรู้ความจริงไม่ใช่ด้วยความรู้สึกหรือความเชื่อ เป็นการขัดความขัดแย้งได้อย่างสิ้นเชิงและนำไปสู่การผสมผสานทางวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย เรื่องการผสมผสานระหว่างระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการวิจัย

1.1 ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ดังนั้นควรปฏิรูประบบการศึกษาโดยเล็งเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แตกต่างหลากหลายและระบบวิถีชีวิตความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งมีความหมายต้องเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน จะทำให้ก่อให้เกิดความเข้าใจต่อกันและอยู่ร่วมกันได้ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานการบูรณาการเพื่อความเป็นชาติที่แท้จริง

1.2 บริบททางพื้นที่ที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ดังนั้น จะต้องส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทั้งวัฒนธรรมระดับท้องถิ่นที่มีความแตกต่าง และวัฒนธรรมของคนต่างชาติพันธุ์ในลักษณะที่เคารพและคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นคนที่เท่าเทียมกัน

1.3 การเมืองการปกครอง ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ดังนั้นจะต้องมีการสร้างเวที หรือกลไกในลักษณะสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดความร่วมมือ และกระตุ้นให้เกิดสำนึกร่วมของคนในท้องถิ่นที่มีความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยในประเด็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและเอื้อต่อการอยู่ร่วมกันระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

2.2 ควรศึกษาวิจัยการบูรณาการทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น และส่วนภูมิภาคที่สอดคล้องกับลักษณะพิเศษของการเมืองการบริหารและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

2.3 ควรศึกษาวิจัยต้นแบบชุมชนที่บริหารจัดการโดยวิธีการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

บรรณานุกรม

หนังสือ/วารสาร

- เกษม เพ็ญภินันท์, Alexandra Denes และรัตนา โตสกุล. (2552). *ความโกลาหลของวัฒนธรรมศึกษา : รวบรวมบทความจากการประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยาครั้งที่ 7 ยกเครื่องเรื่องวัฒนธรรมศึกษา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- คณะอนุกรรมการศึกษาวิถีทางการพัฒนาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์. 2550. *ความขัดแย้งระหว่างการพัฒนา กับสภาพสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้*. กรุงเทพฯ : โนว์เลส พลัส.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2543). *หลักมานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.
- จุฬาพรรษ์ (จามจุรี) ผดุงชีวิต. (2550). *วัฒนธรรม การสื่อสาร และอัตลักษณ์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เขาวลี ชุมขำ. (1 กรกฎาคม 2555). *ช่องทางทำกิน ขนมัดมใบกระพ้อ อีกหนึ่งของกินพื้นถิ่นทำเงิน*. เดลินิวส์รายวัน. หน้า 23.
- โชคชัย วงศ์ธานี. (2551). *รายงานสรุปผลโครงการทัศนศึกษา เรียนรู้ชุมชนพหุวัฒนธรรมกิจกรรม"เมื่อนักศึกษามุสลิมเยือนวัดและนักศึกษาพุทธเยือนมัสยิด"* ณ ชุมชนตะโหมค อ.ตะโหมค จ.พัทลุง. สงขลา : สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.
- ณรงค์ เส็งประชา. (2539). *พื้นฐานวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทักษ์อักษร.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2546). *พหุนิยม = Pluralism*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- _____. (2547). *Road Map ประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : สายธาร.
- บรรจง บินกาชัน. (2522). *อิหร่านจากบัลลังก์ศรัยรัฐอิสลาม*. กรุงเทพฯ : วุฒิชัยการพิมพ์.

- บัญญัติ ขง่วนและชัยวัฒน์ ผดุงพงษ์. (2550, ม.ค. – มิ.ย.). *การใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการยอมรับความการใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการยอมรับความหลากหลายวัฒนธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรม*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 18(1), 3.
- บุญเดิม พันรอบ. (2528). *สังคมวิทยา มานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์.
- ประคอง วรรณสุด. (2538). *สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุลและสุภาพ ฉัตรภรณ์. (2549). *การออกแบบวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ผ่องพันธ์ มณีรัตน์. (2521). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พงษ์รินทร์ ไสผ่อง และ เจริญผล สุวรรณโชติ. (2548). *ท่องเที่ยวในภาคใต้ เล่ม 2 (ภาคใต้ตอนล่าง)*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สนามหลวง.
- พูนศักดิ์ เงินหมื่น. (2552). *เอกสารประกอบการสอน*. สงขลา : ม.ป.ท.
- เมตตา วิวัฒนานุกูล. (2548). *การสื่อสารต่างวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ : บริษัทแอลทีพีพรีน จำกัด.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2534). *การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : บางกอกบลิ๊อค.
- _____. (2537). *การพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- ระวีวรรณ ชุ่มพฤษ์. (2528). *มนุษยวิทยาวัฒนธรรม*. ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- _____. (2545). *การบริหารการพัฒนา : ความหมาย เนื้อหา แนวทาง และ ปัญหา*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รายงานการพัฒนาคณ. (2547). *เสรีภาพทางวัฒนธรรมในโลกที่หลากหลายวันนี้*. กรุงเทพฯ : โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ.
- รุ่ง แก้วแดง. (2548). *สงครามและสันติสุข@ชายแดนภาคใต้*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2530). *หลักการสร้างและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (บรรณาธิการ). (2547). *เรือนไทยในภาคใต้ตอนล่าง ในภูมิปัญญาไทย : วิถีไทย*. กรุงเทพฯ : ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- วิญญู จันท์แจ่ม, ยุพา ทองเพชร, รัส ทายูโก, สิริณี จันท์แจ่มและสมชาย แก้วสงคราม. (2549). *วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตชุมชนลำพะยา*. ยะลา : โครงการวิจัยและพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ศรีสมภพ จิตรภรณ์ศรี, เพ็ญพักตร์ ทองแท้, จุริรัตน์ บัวแก้ว, วัฒนา สุกันต์, สานิตย์ บุญชู และกมลลาศ สาลี. (2545). *ทรายขาว ภาพชีวิตและความเคลื่อนไหวของชุมชนในปัตตานี*. ศูนย์บริการวิชาการและชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. ปัตตานี : โรงพิมพ์มิตรภาพ.
- ศุภิมา นฤมล วงศ์สุภาพ. (2546). *เอกสารประกอบการสอน สังคมและวัฒนธรรมไทย*. ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- สนิท สมัครการ. (2525). *การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาสังคม*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2536). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม : แนวคิดทางการศึกษา วิเคราะห์และวางแผน*. ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัขอนแก่น.
- เสาวนีย์ จิตหมวด. (2538). *วัฒนธรรมอิสลาม*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : ทางนำ.
- สุพิศวง ธรรมพันทา. (2532). *พื้นฐานวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ : ดี.ดี.บุ๊คสโตร์.
- _____. (2532). *มนุษย์กับสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ภูมิไทย.
- สุพัตรา สุภาพ. (2536). *สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม : ครอบครัว.ประเพณี*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- สุภางศ์ จันทวานิช. (2551). *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล ทรงวีระ. (2519). *วัฒนธรรมอิสลามคืออะไร.อัล-ญูฮาด 85*. กรุงเทพฯ : ทางนำ.
- _____. (2533). *มิติทางวัฒนธรรมในงานพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2553). *การวิเคราะห์ตัวแปรพหุในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสภา ชูพิกุลชัย. (2522). *จิตวิทยาสังคมประยุกต์*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2542). *ทฤษฎีสังคมวิทยา การสร้าง การประเมินค่าและการใช้ประโยชน์*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์. (2548). *การศึกษาชุมชนเชิงพหุลักษณะ: บทเรียนจากวิจัยภาคสนาม*.
กรุงเทพฯ : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข(สรส).
- อภิญา เพ็องฟูสกุล. (2546). *อัตลักษณ์*. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคม
วิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2549). *ความหลากหลายทางวัฒนธรรม : กระบวนทัศน์และบทบาทในประชา
สังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาคม ใจแก้ว. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัย ทางรัฐประศาสนศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). สงขลา :
บริษัทแม็กมีเดีย วาย ทู เค เพรส จำกัด.
- อารง สุทธาศาสน์. (2519). *ปัญหาความขัดแย้งในสี่จังหวัดภาคใต้*. กรุงเทพฯ : ประชาพิทักษ์.
- อับดุลการิม รามันห์ลิริงศ์. (พฤษภาคม 2554). *ดับไฟใต้ต้องแก้ต้นตอ – รากเหง้าแห่งปัญหา
แนวทางสันติวิธี โมเดลน่าจะเป็นคำตอบสุดท้าย*. เดลินิวส์รายวัน. หน้า 28.

งานวิจัย/วิทยานิพนธ์

- กาญจนา แดงมณี. (2541). *ศึกษาความขัดแย้งและการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทย
พุทธกับชาวไทยมุสลิม ในอำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา, วิทยานิพนธ์นิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา*. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- กัลยา นิตีเรืองจรัส, เพ็ญพัทธ์ ทองแท้, อภิญา วงศ์กิดาการและคณะ. (2541). *การใช้สถิติชี้
ประเด็นหญิงชายในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.),
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*.
- จรัญ มะลูลีม, กิติมา อมรทัตและพรพิมล ศรีโชติ. (2538). *ไทยกับโลกมุสลิม : ศึกษาเฉพาะกรณี
ชาวไทยมุสลิม*, รายงานการวิจัยสถาบันเอเชียศึกษา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ชาญชัย ใจหาญ. (2538). *การผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวไทยเญอกับชาวไทยลาวบ้านหัวหมู ตำบลก้ามปู อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม*, ปรินญาณิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ฉวีวรรณ วรรณประเสริฐ, พีรศ ราอิมมูลา และมานพ จิตต์ภูษา. (2524). *ประเพณีที่ช่วยส่งเสริมการผสมผสานทางสังคมระหว่างชาวไทยพุทธกับ ชาวไทยมุสลิม*, ปัตตานี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- คลมณรรจน์ บากา. (2540). *บทบาทด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ของสตรีไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้*, วิทยาลัยอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ตายุดีน อูสมาน, มุหัมมัดรอฟลี แวหามะและชัยนุรดิน นิมา. (2544). *การบริหารมัสยิดในจังหวัดชายแดนภาคใต้*, สำนักงานวิชาการและบริการชุมชนวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ทิพดี นิमितพงศ์ธร. (2547). *ศึกษาการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีนกับชาวไทยมุสลิม ในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา*, วิทยานิพนธ์นิพนธ์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- นิปาติเมาะ หะยีหามะ และอรอุสา ปุณยะบุรณะ. (2549). *การผสมผสานทางวัฒนธรรมของชาวไทยพุทธชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยมุสลิม ในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี*, ปัตตานี : ทูลอุดหนุนจากสถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยานิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- บัวชนก วัชรปรีดา. (2544). *การผสมผสานวัฒนธรรม : กรณีศึกษาร้านท่ามะไฟหวาน ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ*, ปรินญาณิพนธ์ หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- พินิต จิตติยาพันธุ์. (2550). อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ต่อพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากหลักการศรัทธาของเยาวชนไทยมุสลิมในอำเภอเมืองจังหวัดยะลา, วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- พิทยา บุขรรัตน์, สมปอง ยอดมณี, จรุง หนูทอง และ สาลินี ปราบ. (2544). *เกาะปันหยี: เวทีบูรกรรมกลางน้ำ*, การศึกษาโครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมการผลิตและวัฒนธรรมในการบริโภคของชาวชุมชนเกาะปันหยี. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พุทธชาติ โปธิบาล และชนานันท์ ตรงดี. (2540). รายงานการวิจัยเรื่อง สถานะของภาษาตากใบในภาษาไทยถิ่น, ปัตตานี : ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ไพศิษฐ์ พงศ์ทองเมือง. (2540). การประสมประสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยมุสลิมกับชาวไทยเชื้อสายจีน ในเกาะสาหร่าย อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- มธุมนต์ แคลเทอร์เรนซ์. (2554). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารกับความผูกพันองค์กรของพนักงานในองค์กรพัฒนาชุมชน ABC, กรุงเทพฯ : คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เขานิตย์ ศรีละมุล. (2541). ศึกษาวัฒนธรรมเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชาวเลเกาะหลีเป๊ะ ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล, วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- รัตติยา สาและ. (2544). การปฏิสัมพันธ์ระหว่างศาสนิกที่ปรากฏในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สำนักงานสนับสนุนการวิจัย.
- ลดาวลัย แก้วสินวล. (2552). การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส), คุษณินิพนธ์การจัดการสื่อสารคุษณินิพนธ์ มหาวิทยาลัราชภัฏสวนดุสิต.

วรรณวิไล ใจเกลี้ยง. (2550). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม กรณีศึกษา : ชาวมอแกนอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา ในรายวิชา ส 32101 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านหินลาด จังหวัดพังงา, ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วัชรินทร์ หนูสมตน. (2553). การวิจัยผสานวิธี : ความทุ่มเทในการทำงานของครูในพื้นที่ พหุวัฒนธรรม สามจังหวัดชายแดนภาคใต้, ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรม และองค์การ ภาควิชามนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

วิมล คำศรี และไพรินทร์ รุยกแก้ว. (2544). วัฒนธรรมข้าว, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

วิทวัส ช้างสร. (2553). การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวไทยพุทธ หลังเหตุความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2547 - พ.ศ. 2554 ศึกษากรณี หมู่ 4 ตำบลลำพะยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา, ทูลสนับสนุนจากกองทุนวิจัยวิทยาเขตปัตตานี สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิวัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

เศรษฐพงศ์ คำคง. (2544). ศึกษาประเพณีที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิมในอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง, วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สถาพร ศรีสังข์จั้ง. (2533). การประสมประสานทางวัฒนธรรมไทยพุทธและไทยมุสลิมที่ปรากฏในการละเล่นล้อแห่งของอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง, ปริญญานิพนธ์ ศศม. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมชาย อภิญาโณ (ปาปะจำ), พระ. (2550). ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของชาวผู้ไทกับชาวไทยลาว : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านเหล่าน้อย อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร, วิทยานิพนธ์ ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

- สมบัติ สวามีชัย, นิธวัฒน์ เคนโยธาและประพันธ์ โกยสวัสดิ์. (2550). *โครงการหลอมรวม
วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ กรณีศึกษาชุมชน
ไพรเขา ต. ไพรเขา อ.ชุมพลบุรี จ. สุรินทร์*, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุทธิพงศ์ พรหมไพจิตร. (2520). *การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยพุทธกับ
ไทยมุสลิม จังหวัดปัตตานี, ปัตตานี : สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรม
ราชูปถัมภ์.*
- สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2544). *โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา, กรุงเทพฯ :
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.*
- สุนทร นวกวิน. (2537). *การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิม
ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา, ปริญญานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาศิลป
ศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- อาคม เดชทองคำ. (2543). *ผูกโยค : วิถีพลัง(ศึกษาการผูกเกลอ ผูกคอง และขนบนิยมอุปถัมภ์),
กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.*
- อาดิช วารีกุล. (2547). *การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิม
บ้านนาทับ ตำบลนาทับ อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา, วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.*
- อมรา จำรูญศิริ. (2546). *การทอเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
: กรณีศึกษา ตำบลหนองบัว อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย, หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาไทยศึกษาเพื่อการพัฒนาสำนักงานบัณฑิตศึกษา สถาบันราชภัฏเลย.*
- อมรา ศรีสุชาติ. (2544). *สายรากภาคใต้ ภูมิลักษณะ รูปลักษณะ จิตลักษณะ, ทุนสนับสนุนสำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).*

อุทัย เอกสะพัง, ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, ไพฑูรย์ พัฒน์ใหญ่ยิ่ง และอ้อมใจ วงษ์มณฑา. (2547).

รายงานการวิจัยวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตตามวิถีชาวพุทธในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้, โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

_____. (2548). *จริยธรรมในการดำเนินชีวิตของชาวไทยพุทธในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ : กรณีศึกษาจาก ภูมิปัญญาท้องถิ่น*, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

สื่อออนไลน์

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2552). *จำนวนประชากร*. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2552, สืบค้นจาก http://www.dopa.go.th/upstat_m.htm

ผู้จัดการออนไลน์. (2554). *สพฐ.ยะลาเปิดสอนสื่อสองภาษาไทย-มาลายูเสริมภาษาไทยให้แข็งแรง* *แก่เด็กประถม*. สืบค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2556, สืบค้นจาก <http://www.manager.co.th/>

พานทอง. (2553). *42 ปี รพ.ปะเหลียน*. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2555, สืบค้นจาก <http://www.oknation.net>

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. (2552). *ภาษาไทยถิ่นใต้*. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2556, สืบค้นจาก masterorg.wu.ac.th/file/cultural

มานะ ชุนวิช่วย. (2550). *ประเพณี 2 ศาสนา : สายใยแห่งความสัมพันธ์ของคนไทยพุทธ – ไทยมุสลิม ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง*. สืบค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2556, สืบค้นจาก http://www.culture.go.th/research/south/50_2.html

มูลนิธิเด็กประไพ. (2554). *ปัญหาสตูด ปัตตานี กับวัฒนธรรมที่กำลังถูกทำลาย*. สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2556, สืบค้นจาก <http://www.lek-prapai.org/watch.php>

- มูลนิธิสุข – แก้ว แก้วแดง. (2552). *ประชาสัมพันธ์ โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการศึกษาใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้*. สืบค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2556, สืบค้นจาก http://www.sukkaew.org/project_detail.aspx
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเกาะสาหร่าย. (2556). *โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ตำบล เกาะสาหร่าย*. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2556, สืบค้นจาก <http://www.thailand.kapook.com>
- โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา (2556). *ความเชื่อการสร้างเรือนของไทยมุสลิม*. สืบค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2556, สืบค้น จาก <http://studentwork.srp.ac.th/Website/Science/architecture/main/chapter3/ch4.html>
- วัฒนธรรม, กระทรวง. (2552). *แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2550 - 2559*. สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2552, สืบค้นจาก <http://www.m-culture.go.th>
- ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี. (2553). *สรุปหกปีไฟใต้: พลวัตการก่อความไม่สงบกับการสร้าง จินตกรรมของการก่อความรุนแรง*. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2556, สืบค้นจาก <http://www.deepsouthwatch.org/node/728>
- ศูนย์ข่าวอิสรา สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. (2550). *อาหารฟาสต์ฟู้ดยอดนิยม ในชายแดนภาคใต้*. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2556, สืบค้นจาก <http://www.oknation.net>
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (ม.ป.ป.). *องค์ความรู้ชาติพันธุ์วิทยา*. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2554, สืบค้น จาก home.kku.ac.th/somsri4/415226PP.ppt.
- สำนักข่าวไทยมุสลิม. (2555). *โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ต.ท่าสาปยะลา จัดมหกรรมสร้างเสริม สุขภาพสามัคคีสัมพันธ์ชุมชน รวมพลังสู่สังคม พละนาถมิยคืออย่างยั่งยืน โดยการรณรงค์ให้ ชาวไทยพุทธ-มุสลิม ในพื้นที่ ออกกำลังกายสร้างเสริมสุขภาพ*. สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2556, สืบค้นจาก <http://www.thaimuslim.com/view>.

สำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสตูล. (2550). *หลักสูตรการสอนภาษามลายูกลาง หรือ ภูมิ นาร่องใช้ในโรงเรียน*. สืบค้นเมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2556, สืบค้นจาก <http://app.eduzones.com/portal/alledunews/article>.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2546). *พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 มาตรา 7 แก้ไขโดยพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535*. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2553, สืบค้นจาก. www.thaigeneralkonsulat.de/th/consular/nationality1.pdf

บุคคลานุกรม

กิตติ โศกเขา. (ผู้ให้สัมภาษณ์), อามิตี มะแซ. (ผู้สัมภาษณ์), 8 หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านโหนด
15 มิถุนายน 2554.

คล่อม อินทรสกุล. (ผู้ให้สัมภาษณ์), ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (ผู้สัมภาษณ์), 10 หมู่ที่ 1 ตำบล
ลำพะยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 1 มกราคม 2554.

จิบ จันทร์เต็ม. (ผู้ให้สัมภาษณ์), ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (ผู้สัมภาษณ์), 35 หมู่ที่ 4 ตำบล
ปะลุกาสาเมาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส 25 กันยายน 2554.

ชโนภาค วารินสะอาด. (ผู้ให้สัมภาษณ์), ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (ผู้สัมภาษณ์), เทศบาลตำบลท่าข้าม
อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง 13 มีนาคม 2556.

ทอง ไหมเหลือง. (ผู้ให้สัมภาษณ์), ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (ผู้สัมภาษณ์), 32/1 หมู่ที่ 4 ตำบล
ลำพะยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 30 มีนาคม 2554.

ชนพัฒน์ แก้วเย็นเดช. (ผู้ให้สัมภาษณ์), ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (ผู้สัมภาษณ์), เทศบาลตำบลทุ่งยาว
อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง 11 มกราคม 2556.

นงนภัส บัญชาพัฒนศักดิ์. (ผู้ให้สัมภาษณ์), ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (ผู้สัมภาษณ์), เทศบาลตำบล
ตะโหมด 31 มกราคม 2556.

นงลักษณ์ ต้นติวุฒิ. (ผู้ให้สัมภาษณ์), อามิตี มะแซ. (ผู้สัมภาษณ์), 71 หมู่ที่ 3 ตำบลทรายขาว
อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี 11 มกราคม 2556.

นิรันดร์ เคนิ. (ผู้ให้สัมภาษณ์), ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (ผู้สัมภาษณ์), 134 หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านโหนด
15 มิถุนายน 2554.

บาดาริยะ ยิมิ. (ผู้ให้สัมภาษณ์), ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (ผู้สัมภาษณ์), 79 หมู่ที่ 4 ตำบล
ปะลุกาสามะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส 3 กันยายน 2554.

ประจวบ ทองรักษ์. (ผู้ให้สัมภาษณ์), ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (ผู้สัมภาษณ์), วัดตะโหมด 14 มกราคม
2556.

มนูญ หมัดมุซา. (ผู้ให้สัมภาษณ์), ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (ผู้สัมภาษณ์), 19 หมู่ที่ 6 ตำบลทรายขาว
อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี 11 มกราคม 2554.

มะชบรี หยีเค. (ผู้ให้สัมภาษณ์), ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (ผู้สัมภาษณ์), เทศบาลตำบลเทพา
อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา 11 มกราคม 2555.

มะรอฟี สาและ. (ผู้ให้สัมภาษณ์), ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (ผู้สัมภาษณ์), 15/4 หมู่ที่ 2 ตำบล
ปะลุกาสามะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส 3 กันยายน 2555.

มาลี ดลลาหน่า. (ผู้ให้สัมภาษณ์), ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (ผู้สัมภาษณ์), 52 หมู่ที่ 6 ตำบลเกาะสาหร่าย
อำเภอเมือง จังหวัดสตูล 11 มกราคม 2555.

มุสกา มาลีเยาะ. (ผู้ให้สัมภาษณ์), ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (ผู้สัมภาษณ์), องค์การบริหารส่วนตำบล
ธารคีรี อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา มกราคม 2556.

ยะ เซออาริยะ. (ผู้ให้สัมภาษณ์), ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (ผู้สัมภาษณ์), 50 หมู่ที่ 5 ตำบลเกาะสาหร่าย
อำเภอเมือง จังหวัดสตูล 11 มกราคม 2554.

ยูโซ๊ะ สาและ. (ผู้ให้สัมภาษณ์), ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (ผู้สัมภาษณ์), 25/3 หมู่ที่ 2 4 ตำบล
ลำพะยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 30 มีนาคม 2554.

ไรนะ แดเว อิสลาม. (ผู้ให้สัมภาษณ์), ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (ผู้สัมภาษณ์), 86 หมู่ที่ 9 ตำบล
ปะลุกาสามะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส 3 กันยายน 2554.

วรรณ ขุนจันทร์. (ผู้ให้สัมภาษณ์), ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (ผู้สัมภาษณ์), วัดตะโหมด 14 มกราคม 2556.

วีรศักดิ์ สีสมฤทธิ. (ผู้ให้สัมภาษณ์), อามิตี มะแซ. (ผู้สัมภาษณ์), 148 หมู่ที่ 1 ตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี 9 พฤษภาคม 2554.

สตอฟ้า สาและมัน. (ผู้ให้สัมภาษณ์), อามิตี มะแซ. (ผู้สัมภาษณ์), 127 หมู่ที่ 2 ตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี 9 พฤษภาคม 2554.

สมบูรณ์ ฤทธิเดช. (ผู้ให้สัมภาษณ์), ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (ผู้สัมภาษณ์), องค์การบริหารส่วนตำบลท่าลิง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง 12 มกราคม 2556.

สมพูน กัญฉธรรม, พระ. (ผู้ให้สัมภาษณ์), ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (ผู้สัมภาษณ์), วัดเกาะสาหร่าย ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล 11 มกราคม 2554.

สุนทร กิจจานุโยค, พระครู. (ผู้ให้สัมภาษณ์), ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (ผู้สัมภาษณ์), วัดตะโหมด 14 มกราคม 2556.

อับดุลดาละ เลาะบาสา. (ผู้ให้สัมภาษณ์), ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (ผู้สัมภาษณ์), 15 หมู่ที่ 6 ตำบลตะโหมด 25 มกราคม 2556.

อับดุลเราะมาน สุนสละ. (ผู้ให้สัมภาษณ์), ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (ผู้สัมภาษณ์), โรงเรียนเกาะสาหร่าย ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล 11 มกราคม 2554.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

วิจัยเรื่อง การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม
ในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างและศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามระดับความเป็นจริงตามสภาพการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน กรุณาตอบแบบสอบถามด้วยความจริงและตอบครบทุกข้อ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ จะช่วยให้ทราบได้ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม และได้ทราบถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม และใช้เป็นความรู้พื้นฐานในการสร้างจิตสำนึกแก่คนในชุมชนและคนไทยทั่วไปให้มีจิตสำนึกร่วมและค่านิยมที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ต่างวัฒนธรรมและสร้างการยอมรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ข้อมูลและความคิดเห็นต่าง ๆ ที่ท่านตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเก็บรักษาเป็นความลับ และ นำผลมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น

ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือและเสียสละเวลาช่วยเหลือตอบแบบสอบถาม มา ณ โอกาสนี้

ด้วยความเคารพอย่างสูง

ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย

(นายปรีชาชาญ แก้วนุ้ย)

นักศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชาการศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในในช่อง และในช่องว่างหลังข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. ศาสนา

1. พุทธ

2. อิสลาม

2. เพศ

1. ชาย

2. หญิง

3. อายุ.....ปี

4. ระดับการศึกษา

1. ประถมศึกษา

2. มัธยมศึกษา

3. ปวช./ปวส.

4. อนุปริญญาตรี

5. ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี

5. สถานภาพการสมรส

1. โสด

2. สมรสแล้ว

6. อาชีพ

1. รับราชการ

2. ค้าขาย

3. รับจ้าง

4. ประมง

5. เกษตรกร

6. นักเรียน/นักศึกษา

7. อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล

1. ท่าข้าม

2. ตะโหนด

3. บ้านโหนด

4. เกาะสาหร่าย

5. ทรายขาว

6. ลำพะยา

7. ปะลุกาสามะ

8. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล..... ปี

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม ได้แก่ ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง และปัจจัยด้านการศึกษา

คำชี้แจง โปรดอ่านและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับที่ตรงกับความเป็นจริงตามความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่

มากที่สุด (5) หมายถึง มากที่สุด หรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง

มาก (4) หมายถึง มาก หรือ เห็นด้วยมาก

ปานกลาง (3) หมายถึง ปานกลาง หรือเห็นด้วยปานกลาง

น้อย (2) หมายถึง น้อย หรือ เห็นด้วยน้อย

น้อยที่สุด (1) หมายถึง น้อยที่สุด หรือ เห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์						
1	ลักษณะภูมิประเทศเหมาะสำหรับการเพาะปลูก การปศุสัตว์ ค้าขายและการประมง จึงเข้ามาประกอบอาชีพประเภทเดียวกัน					
2	สภาพภูมิอากาศชุ่มชื้น ฝนตกชุกตลอดทั้งปีเหมาะแก่การเกษตรกรรมและการอยู่อาศัย จึงทำให้ตัดสินใจในการตั้งถิ่นฐานในชุมชนเดียวกัน					
3	ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงทำให้ตัดสินใจเข้ามาประกอบอาชีพในชุมชนเดียวกัน					
4	การคมนาคมสะดวกสบายมากยิ่งขึ้นและไม่ห่างจากตัวเมืองมากนักจึงทำให้การเดินทางสะดวก มีการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านและยอมรับในความเจริญของหมู่บ้านอื่น					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย						
5	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีจิตใจโอบอ้อมอารี ชอบช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเขาได้รับความเดือดร้อน					
6	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีอุปนิสัยเห็นอก เห็นใจและรู้จักให้อภัยต่อผู้อื่น					
7	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมให้การยอมรับ และไว้วางใจแก่บุคคลที่เครรารพนับถือ					
8	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิม มีความอดทน และขยันการงาน					
ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์						
9	ภายหลังการยอมรับการสมรสระหว่างกันแล้ว ก็รับเอาธรรมเนียมของกันและกันมาปฏิบัติ					
10	การสมรสระหว่างคนไทยพุทธกับคนไทยมุสลิม นำมาซึ่งความเข้าใจอันดีต่อกันและให้เกียรติกัน ของครอบครัวทั้งสองฝ่าย					
11	การร่วมบรรพบุรุษทางสายเลือดหรือเครือญาติพี่น้อง กันก่อเกิดความผูกพันต่อกัน					
12	เมื่อครอบครัวทั้งสองฝ่ายได้นับญาติหรือนับดองกัน เกิดการประสานงานและความร่วมมือกัน					
ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทาง วิทยาการ						
13	ช่องทางในการสื่อสารมีมากขึ้น ทำให้คนในชุมชน มีโอกาสติดต่อกับสังคมภายนอกและรับเอา วัฒนธรรมอื่นได้รวดเร็วยิ่ง					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
14	เทคโนโลยีสมัยใหม่มีส่วนช่วยให้การรับรู้วัฒนธรรมอื่น และความเป็นไปของโลกเกิดการปรับตัวและมีวิถีการดำเนินชีวิตที่ใกล้เคียงกันมากยิ่งขึ้น					
15	แนวความคิดสมัยใหม่ซึ่งคิดเป็นเหตุผลไม่เคร่งครัดในประเพณีที่ไม่เกี่ยวกับหลักศาสนาทำให้มีความกลมกลืนกันมากขึ้นในลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมของไทยพุทธกับไทยมุสลิม					
ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน						
16	การพบปะพูดคุยร่วมแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นกันระหว่างในสถานที่ประชุมที่ราชการจัดไว้					
17	การใช้สถานที่สิ่งก่อสร้างและทรัพยากรอื่นร่วมกัน เช่น ถนน สนามกีฬา ล้ำคลอง เกิดความสัมพันธ์ของคนในชุมชนนำไปสู่ความสมัครสมานสามัคคี					
18	การร่วมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในชุมชน เช่น ถางหญ้าริมทาง ขุดลอกคูคลอง ปลูกต้นไม้ เป็นต้น ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของสาธารณประโยชน์ร่วมกัน					
19	ศึกษาเล่าเรียนอยู่ร่วมโรงเรียนเดียวกัน จึงเกิดความผูกพันฉันท์เพื่อนต่อกัน ซึ่งโรงเรียนเป็นสถานที่สาธารณประโยชน์ที่สำคัญที่สุดที่มีส่วนสร้างความสัมพันธ์ต่อกัน					
ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง						
20	เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มการเมืองร่วมกันตามที่ตนเองชอบในหลักการที่ตรงตามอุดมการณ์ของตน แต่ยอมรับตามเสียงข้างมาก					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
21	เข้าร่วมประชุมประชาคมและร่วมคัดเลือกตัวแทนประชาคมเพื่อแก้ปัญหาชุมชน โดยไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก					
22	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความตื่นตัวในเรื่องการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยและความสนใจในปัญหาบ้านเมือง					
23	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมเสนอตนในฐานะตัวแทนหรือผู้รับสมัครเลือกตั้งและได้รับเลือกตั้งจากประชาชนทั้งสองฝ่าย					
24	ผู้นำไทยพุทธและผู้นำไทยมุสลิมมีโอกาสได้ปฏิบัติงานร่วมกันและร่วมแก้ปัญหาจนเกิดผลดี แก่ชุมชน					
ปัจจัยด้านการศึกษา						
25	การศึกษามีความสำคัญต่อการเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยมความเชื่อทำให้ยอมรับการเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อเข้าร่วมกับสังคมในปัจจุบันได้					
26	ปัจจุบันชาวไทยมุสลิมสนับสนุนให้บุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนในระบบการศึกษาเพิ่มขึ้นทำให้เด็กมีโอกาสได้ใช้ชีวิตช่วงวัยเรียนร่วมกันมากยิ่งขึ้น					
27	การศึกษามีส่วนช่วยให้สามารถติดต่อสื่อสารระหว่างกันคล่องตัวก่อเกิดเข้าใจกันได้ดียิ่งขึ้น					
28	การศึกษามีส่วนช่วยให้ได้เข้าร่วมกิจกรรมสัมพันธ์ก่อเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
29	โรงเรียนจัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนนักศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันเกิดพัฒนาการอยู่ร่วมกัน					
30	คนไทยพุทธและไทยมุสลิมนำความรู้ที่ศึกษาเล่าเรียนมาพัฒนาชุมชนให้เกิดความก้าวหน้าก็ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน					
31	เด็กและเยาวชนได้รับการอบรมสั่งสอนจากผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายจึงเกิดการเคารพนับถือต่อกัน					
32	การศึกษาทำให้คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมเกิดความสำนึกต่อหน้าที่และเข้าใจวิถีชีวิตของคนอื่นในชุมชน					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามระดับความเป็นจริงตามสภาพการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม ได้แก่ การผสมผสานทางด้านการบริโภคอาหาร ด้านภาษา ด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย ด้านนันทนาการ ด้านการรักษาโรค ด้านประเพณี และด้านความเชื่อ

คำชี้แจง โปรดอ่านและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ซึ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่

มากที่สุด (5) หมายถึง เป็นจริงมากที่สุด

มาก (4) หมายถึง เป็นจริงมาก

ปานกลาง (3) หมายถึง เป็นจริงปานกลาง

น้อย (2) หมายถึง เป็นจริงน้อย

น้อยที่สุด (1) หมายถึง เป็นจริงน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ด้านอาหาร						
1	กรรมวิธีการปรุงและการประกอบอาหารคาวหวานหลายชนิดคล้ายกันยกเว้นการประกอบอาหารที่เป็นข้อห้ามตามหลักศาสนา					
2	ค่านิยมเตรียมอาหารคาวหวานของคนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมาเลี้ยงรับรองแขกที่มาร่วมงานต่าง ๆ อย่างสิ้นหลวม					
3	การจัดงานของไทยพุทธจะเชิญคนครัวที่เป็นมุสลิมมาปรุงอาหารและแยกครัวปรุงอาหารเพื่อรับรองแขกที่เป็นคนไทยมุสลิม					
4	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมต่างก็นิยมรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางอาหารผนวกด้วยสรรพคุณทางยาและพืชผักต่าง ๆ มากมาย					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ด้านภาษา						
5	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมต่างพยายามทำความเข้าใจและเรียนรู้ภาษาของกันและกัน					
6	สถานที่ราชการ ร้านค้า หรือป้ายประชาสัมพันธ์ ต่าง ๆ ในพื้นที่ ใช้ภาษาเขียนที่เป็นอักษรไทย อักษรมาลาญ ท้องถิ่น และอักษรภาษาอื่นร่วมด้วย					
7	การใช้ภาษาไทยกลางเป็นภาษาหลักและใช้ภาษาถิ่น (บักขี้ไต้, มาลาญมุสลิม) เป็นภาษารองในการพูดติดต่อสื่อสารกัน					
ด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย						
8	รูปแบบการก่อสร้างอาคารบ้านเรือน มีการประยุกต์ปรับใช้และลอกเลียนแบบกัน					
9	ลักษณะตัวอาคารบ้านเรือนและสีสันทัน เป็นไปตามยุคสมัยนิยม					
10	ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นไปตามฐานะ คนที่มีฐานะดีก็จะสร้างบ้านใหญ่โตเหมือนกัน					
11	ลักษณะของที่อยู่อาศัย เป็นไปตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ทำเลที่ตั้ง เช่น ถ้าอยู่ใกล้แม่น้ำ ลำคลอง ก็ยกพื้นบ้านสูง เพื่อความสะดวกต่อการประกอบอาชีพและป้องกันน้ำท่วม					
ด้านนันทนาการ						
12	ได้จัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกันภายในชุมชนบ่อยครั้ง เช่น กิจกรรมออกกำลังกาย กีฬา และดนตรี					
13	มีการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพื่อการผ่อนคลายความเครียดและเสริมสร้างสุขภาพร่างกาย					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
14	การประยุกต์ใช้ท่าทางการออกกำลังกายมาจากศิลปะการป้องกันตัวและศิลปะการแสดง เช่น ท่ารำไทเก๊ก ร่องเงืง ซิละ มโนราห์ เป็นต้น					
15	ความนิยมต่อชนิดกีฬาที่เป็นกีฬาสากลและเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านกีฬากันเป็นประจำ เช่น ฟุตบอล เซปักตะกร้อ เปตอง เป็นต้น					
ด้านการรักษาโรค						
16	เข้ารับรักษาโรคแบบแพทย์แผนโบราณและความเชื่อเกี่ยวกับยากลางบ้านที่เหมือนกัน					
17	การบอกเล่าแลกเปลี่ยนประสบการณ์การรักษาโรคและการแก้ปัญหาสุขภาพต่อกัน					
18	การเข้ารับรักษาโรคจากสถานพยาบาลในชุมชนและโรงพยาบาลที่รัฐจัดให้ร่วมกัน					
ด้านประเพณี						
19	ถ้าจัดงานประเพณีขึ้นที่บ้าน เช่น ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีแต่งงาน เป็นต้น มักเชิญเพื่อนต่างศาสนาเข้าร่วมงานเป็นประจำ					
20	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมเข้าร่วมงานโดยไม่แบ่งแยกพวกเขาพวกเขาเมื่อจัดงานประเพณีของคนต่างศาสนาที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน					
21	การแสดงออกถึงความรู้สึกต่อกัน และให้ความช่วยเหลือเป็นเงินหรือสิ่งของแทนการร่วมงานประเพณีหรือบางพิธีกรรมของคนต่างศาสนาที่ไม่สามารถเข้าร่วมได้					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ด้านความเชื่อ						
22	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความเชื่อทางไสยศาสตร์เพื่อสร้างความสบายใจ					
23	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความเชื่อในเรื่องของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติบางอย่างเหมือนกัน					
24	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความเชื่อที่สั่งสมกันมาในรูปแบบของการสั่งสอนให้ทำตามหรือห้ามกระทำตามบรรพบุรุษอย่างเคร่งครัด					
25	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความเชื่อว่าถ้าทำความดีมักได้ผลแห่งความดีตอบแทนถ้าทำในสิ่งไม่ดีก็จะได้รับในสิ่งที่ไม่ดีตอบแทน					

😊 ขอขอบคุณในความกรุณาตอบแบบสอบถามครั้งนี้ 😊

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

การวิจัย เรื่อง การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม
ในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
ศาสนา..... อาชีพ.....ระดับการศึกษา.....
2. ที่อยู่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....
3. สถานที่สัมภาษณ์
  - ที่บ้าน
  - ที่อื่น (ระบุรายละเอียด).....

ตอนที่ 2 แนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

1. อายุ เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันได้มากน้อยเพียงใด เพราะอะไร/อย่างไร
2. ระดับการศึกษา เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันได้มากน้อยเพียงใด เพราะอะไร/อย่างไร
3. อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันได้มากน้อยเพียงใด เพราะอะไร/อย่างไร
4. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันได้มากน้อยเพียงใด เพราะอะไร/อย่างไร
5. ปัจจัยด้านการศึกษา เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันได้มากน้อยเพียงใด เพราะอะไร/อย่างไร

6. ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันได้มากน้อยเพียงใด เพราะอะไร/อย่างไร
7. ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันได้มากน้อยเพียงใด เพราะอะไร/อย่างไร
8. ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันได้มากน้อยเพียงใด เพราะอะไร/อย่างไร
9. ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันได้มากน้อยเพียงใด เพราะอะไร/อย่างไร

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ชื่อ – ชื่อสกุล	รองศาสตราจารย์ พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	อาจารย์
สถานที่ทำงาน	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขต หาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 95000
ชื่อ – ชื่อสกุล	ดร.สุภาพ เต็มรัตน์
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดพังยอม
สถานที่ทำงาน	อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช 80190
ชื่อ – ชื่อสกุล	นายตะเลบ ชานมาศ
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเคียน
สถานที่ทำงาน	องค์การบริหารส่วนตำบลนาเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

ภาคผนวก ง

ดัชนีความสอดคล้องจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ (IOC)

ดัชนีความสอดคล้องจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (IOC)
 ผู้วิจัยได้ทำการคุณภาพของเครื่องมือโดยการแสดงค่าอัตราส่วนความแม่นยำตรง
 (Validity) ของแบบสอบถามปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับ
 ไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์						
1	ลักษณะภูมิประเทศเหมาะสำหรับการเพาะปลูก การปศุสัตว์ ค้าขายและการประมง จึงเข้ามา ประกอบอาชีพประเภทเดียวกัน	+1	+1	+1	3	1.00
2	สภาพภูมิอากาศชุ่มชื้น ฝนตกชุกตลอดทั้งปีเหมาะ แก่การเกษตรกรรมและการอยู่อาศัย จึงทำให้ ตัดสินใจในการตั้งถิ่นฐานในชุมชนเดียวกัน	0	1	1	2	0.66
3	ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม จึงทำให้ตัดสินใจเข้ามาประกอบ อาชีพในชุมชนเดียวกัน	+1	+1	+1	3	1.00
4	การคมนาคมสะดวกสบายมากยิ่งขึ้นและไม่ห่าง จากตัวเมืองมากนักจึงทำให้การเดินทางสะดวกมี การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านและยอมรับ ในความเจริญของหมู่บ้านอื่น	+1	+1	+1	3	1.00
ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย						
5	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีจิตใจ โอบอ้อมอารี ชอบช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเขาได้รับ ความเดือดร้อน	+1	+1	+1	2	0.66
6	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีอุปนิสัยเห็นอก เห็นใจและรู้จักให้อภัยต่อผู้อื่น	+1	+1	+1	3	1.00
7	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมให้การยอมรับ และไว้วางใจแก่บุคคลที่เคารพนับถือ	+1	+1	+1	3	1.00
8	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิม มีความอดทน และขยันการงาน	+1	+1	+1	3	1.00

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์						
9	ภายหลังการยอมรับการสมรสระหว่างกันแล้ว ก็รับเอาธรรมเนียมของกันและกันมาปฏิบัติ	+1	+1	+1	3	1.00
10	การสมรสระหว่างคนไทยพุทธกับคนไทยมุสลิม นำมาซึ่งความเข้าใจอันดีต่อกันและให้เกียรติกัน ของครอบครัวทั้งสองฝ่าย	+1	+1	+1	3	1.00
11	การร่วมบรรพบุรุษทางสายเลือดหรือเครือญาติ พี่น้องกันก่อเกิดความผูกพันต่อกัน	+1	+1	+1	3	1.00
12	เมื่อครอบครัวทั้งสองฝ่ายได้นับญาติหรือนับดวงกัน เกิดการประสานงานและความร่วมมือกัน	+1	+1	+1	3	1.00
ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมฯ						
13	ช่องทางในการสื่อสารมีมากขึ้น ทำให้คนในชุมชน มีโอกาสติดต่อกับสังคมภายนอกและรับเอา วัฒนธรรมอื่นได้รวดเร็ว	+1	+1	+1	3	1.00
14	เทคโนโลยีสมัยใหม่มีส่วนช่วยให้การรับรู้ วัฒนธรรมอื่น และความเป็นไปของโลกเกิดการ ปรับตัวและมีวิถีการดำเนินชีวิตที่ใกล้เคียงกันมาก ยิ่งขึ้น	+1	+1	+1	3	1.00
15	แนวความคิดสมัยใหม่ซึ่งคิดเป็นเหตุผล ไม่เคร่งครัดในประเพณีที่ไม่เกี่ยวกับหลักศาสนา ทำให้มีความกลมกลืนกันมากขึ้นในลักษณะร่วม ทางวัฒนธรรมของไทยพุทธกับไทยมุสลิม	+1	+1	+1	3	1.00
ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน						
16	การพบปะพูดคุยร่วมแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น เห็นกันระหว่างในสถานที่ประชุมที่ราชการจัดไว้	+1	+1	+1	3	1.00
17	การใช้สถานที่สิ่งก่อสร้างและทรัพยากรอื่นร่วมกัน เช่น ถนน สนามกีฬา ล้ำคลอง เกิดความสัมพันธ์ ของคนในชุมชนนำไปสู่ความสมัครสมานสามัคคี	+1	+1	+1	3	1.00

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
18	การร่วมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในชุมชน เช่น ถางหญ้าริมทาง ขุดลอกคูคลอง ปลูกต้นไม้ เป็นต้น ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของสาธารณประโยชน์ร่วมกัน	+1	+1	+1	3	1.00
19	ศึกษาเล่าเรียนอยู่ร่วมโรงเรียนเดียวกัน จึงเกิดความผูกพันฉันท์เพื่อนต่อกัน ซึ่งโรงเรียนเป็นสถานที่สาธารณประโยชน์ที่สำคัญที่สุดที่มีส่วนสร้างความสัมพันธ์ต่อกัน	+1	+1	+1	3	1.00
ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง						
20	เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มการเมืองร่วมกันตามที่ตนเองชอบในหลักการที่ตรงตามอุดมการณ์ของตน แต่ยอมรับตามเสียงข้างมาก	+1	+1	+1	3	1.00
21	เข้าร่วมประชุมประชาคมและร่วมคัดเลือกตัวแทนประชาคมเพื่อแก้ปัญหาชุมชน โดยไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก	+1	+1	+1	3	1.00
22	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความตื่นตัวในเรื่องการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยและความสนใจในปัญหาบ้านเมือง	+1	+1	+1	3	1.00
23	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมเสนอตนในฐานะตัวแทนหรือผู้รับสมัครเลือกตั้งและได้รับเลือกตั้งจากประชาชนทั้งสองฝ่าย	+1	+1	+1	3	1.00
24	ผู้นำไทยพุทธและผู้นำไทยมุสลิมมีโอกาสได้ปฏิบัติงานร่วมกันและร่วมแก้ปัญหาจนเกิดผลดีแก่ชุมชน	+1	+1	+1	3	1.00

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ปัจจัยด้านการศึกษา						
25	การศึกษามีความสำคัญต่อการเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อทำให้ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ตนเองเพื่อเข้าร่วมกับสังคมในปัจจุบันได้	+1	+1	+1	3	1.00
26	ปัจจุบันชาวไทยมุสลิมสนับสนุนให้บุตรหลาน เข้าเรียนโรงเรียนในระบบการศึกษาเพิ่มขึ้น ทำให้เด็กมีโอกาสได้ใช้ชีวิตช่วงวัยเรียนร่วมกัน มากยิ่งขึ้น	+1	+1	+1	3	1.00
27	การศึกษามีส่วนช่วยให้สามารถติดต่อสื่อสาร ระหว่างกันคล่องตัวก่อเกิดเข้าใจกันได้ดียิ่งขึ้น	+1	+1	+1	3	1.00
28	การศึกษามีส่วนช่วยให้ได้เข้าร่วมกิจกรรมสัมพันธ์ ก่อเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	+1	+1	+1	3	1.00
29	โรงเรียนจัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนนักศึกษาได้ ทำกิจกรรมร่วมกันเกิดพัฒนาการอยู่ร่วมกัน	+1	+1	+1	3	1.00
30	คนไทยพุทธและไทยมุสลิมนำความรู้ที่ศึกษา เล่าเรียนมาพัฒนาชุมชนให้เกิดความก้าวหน้า ก็ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน	+1	+1	+1	3	1.00
31	เด็กและเยาวชนได้รับการอบรมสั่งสอนจากผู้ใหญ่ ทั้งสองฝ่ายจึงเกิดการเคารพนับถือต่อกัน	+1	+1	+1	3	1.00
32	การศึกษาทำให้คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิม เกิดความสำนึกต่อหน้าที่และเข้าใจวิถีชีวิตของ คนอื่นในชุมชน	+1	+1	+1	3	1.00

การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ด้านอาหาร						
1	กรรมวิธีการปรุงและการประกอบอาหารคาวหวานหลายชนิดคล้ายกันยกเว้นการประกอบอาหารที่เป็นข้อห้ามตามหลักศาสนา	+1	+1	+1	3	1.00
2	ค่านิยมเตรียมอาหารคาวหวานของคนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมาเลี้ยงรับรองแขกที่มาร่วมในงานต่าง ๆ อย่างสิ้นหลวม	+1	+1	+1	3	1.00
3	การจัดงานของไทยพุทธจะเชิญคนครัวที่เป็นมุสลิมมาปรุงอาหารและแยกครัวปรุงอาหารเพื่อรับรองแขกที่เป็นคนไทยมุสลิม	+1	+1	+1	3	1.00
4	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมต่างก็นิยมรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางอาหารผนวกด้วยสรรพคุณทางยาและพืชผักต่าง ๆ มากมาย	+1	+1	+1	3	1.00
ด้านภาษา						
5	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมต่างพยายามทำความเข้าใจและเรียนรู้ภาษาของกันและกัน	+1	+1	+1	3	1.00
6	สถานที่ราชการ ร้านค้า หรือป้ายประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ในพื้นที่ ใช้ภาษาเขียนที่เป็นอักษรไทย อักษรมาลายูท้องถิ่น และอักษรภาษาอื่นร่วมด้วย	+1	+1	+1	3	1.00
7	การใช้ภาษาไทยกลางเป็นภาษาหลักและใช้ภาษาถิ่น(ปักษ์ใต้, มาลายูมุสลิม) เป็นภาษารองในการพูดติดต่อสื่อสารกัน	+1	+1	+1	3	1.00
ด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย						
8	รูปแบบการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนมีการประยุกต์ปรับใช้และลอกเลียนแบบกัน	+1	+1	+1	3	1.00

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
9	ลักษณะตัวอาคารบ้านเรือนและสีสันทัน เป็นไปตามยุคสมัยนิยม	+1	+1	+1	3	1.00
10	ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นไปตามฐานะ คนที่มีฐานะดีก็จะสร้างบ้านใหญ่โตเหมือนกัน	+1	+1	0	2	0.66
11	ลักษณะของที่อยู่อาศัย เป็นไปตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ทำเลที่ตั้ง เช่น ถ้าอยู่ใกล้แม่น้ำ ลำคลองก็ยกพื้นบ้านสูง เพื่อความสะดวกต่อการประกอบอาชีพและป้องกันน้ำท่วม	+1	0	+1	2	0.66
ด้านนันทนาการ						
12	ได้จัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกันภายในชุมชนบ่อยครั้ง เช่น กิจกรรมออกกำลังกาย กีฬา และดนตรี	+1	+1	+1	3	1.00
13	มีการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพื่อการผ่อนคลายความเครียดและเสริมสร้างสุขภาพร่างกาย	+1	+1	+1	3	1.00
14	การประยุกต์ใช้ท่าทางการออกกำลังกายมาจากศิลปะการป้องกันตัวและศิลปะการแสดง เช่น ท่ารำไทเก๊ก ร้องเงิง ซี่ละ มโนราห์ เป็นต้น	+1	+1	+1	3	1.00
15	ความนิยมต่อชนิดกีฬาที่เป็นกีฬาสากลและเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านกีฬากันเป็นประจำ เช่น ฟุตบอล เซปักตะกร้อ เปตอง เป็นต้น	+1	+1	+1	3	1.00
ด้านการรักษาโรค						
16	เข้ารับรักษาโรคแบบแพทย์แผนโบราณและความเชื่อเกี่ยวกับยากลางบ้านที่เหมือนกัน	+1	+1	+1	3	1.00
17	การบอกเล่าแลกเปลี่ยนประสบการณ์การรักษาโรคและการแก้ปัญหาสุขภาพต่อกัน	+1	+1	+1	3	1.00
18	การเข้ารับรักษาโรคจากสถานพยาบาลในชุมชนและโรงพยาบาลที่รัฐจัดให้ร่วมกัน	+1	+1	+1	3	1.00

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ด้านประเพณี						
19	ถ้าจัดงานประเพณีขึ้นที่บ้าน เช่น ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีแต่งงาน เป็นต้น มักเชิญเพื่อนต่างศาสนา เข้าร่วมงานเป็นประจำ	+1	+1	+1	3	1.00
20	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมเข้าร่วมงาน โดยไม่แบ่งแยกพวกเขาพวกเขาเมื่อจัดงานประเพณีของคนต่างศาสนาที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน	+1	+1	+1	3	1.00
21	การแสดงออกถึงความรู้สึกต่อกันและให้ความช่วยเหลือเป็นเงินหรือสิ่งของแทนการร่วมงานประเพณีหรือบางพิธีกรรมของคนต่างศาสนาที่ไม่สามารถเข้าร่วมได้	+1	+1	+1	3	1.00
ด้านความเชื่อ						
22	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความเชื่อทางไสยศาสตร์เพื่อสร้างความสบายใจ	+1	+1	+1	3	1.00
23	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความเชื่อในเรื่องของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติบางอย่างเหมือนกัน	+1	+1	+1	3	1.00
24	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความเชื่อที่สั่งสมกันมาในรูปแบบของการสั่งสอนให้ทำตามหรือห้ามกระทำตามบรรพบุรุษอย่างเคร่งครัด	+1	+1	+1	3	1.00
25	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความเชื่อว่า ถ้าทำความดีมักได้ผลแห่งความดีตอบแทนถ้าทำในสิ่งไม่ดีก็จะได้รับในสิ่งที่ไม่ดีตอบแทน	+1	+1	+1	3	1.00

ภาคผนวก จ
ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขต
จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ลักษณะภูมิประเทศเหมาะสมสำหรับ การเพาะปลูก การปลูกสัตว์ ค้าขายและ การประมง จึงเข้ามาประกอบอาชีพ ประเภทเดียวกัน	11.13	3.982	.684	.673
สภาพภูมิอากาศชุ่มชื้น ฝนตกชุกตลอด ทั้งปี เหมาะแก่การเกษตรกรรมและ การอยู่อาศัย จึงทำให้ตัดสินใจในการ ตั้งถิ่นฐานในชุมชนเดียวกัน	10.97	4.792	.521	.757
ความอุดมสมบูรณ์ของ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงทำให้ตัดสินใจเข้ามาประกอบอาชีพ ในชุมชนเดียวกัน	11.07	4.271	.624	.706
การคมนาคมสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น และไม่ห่างจากตัวเมืองมากนักจึงทำให้ การเดินทางสะดวกมีการติดต่อสัมพันธ์ ระหว่างเพื่อนบ้านและยอมรับในความ เจริญของหมู่บ้านอื่น	12.03	2.792	.623	.748

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 4

Alpha = 0.775

ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีจิตใจ โอบอ้อมอารี ชอบช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อ เขาได้รับความเดือดร้อน	11.53	2.602	.816	.778
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิม มีอุปนิสัยเห็นอกเห็นใจและรู้จัก ให้อภัยต่อผู้อื่น	11.60	2.455	.810	.777
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมให้ การยอมรับและไว้วางใจแก่บุคคล ที่เครรารพนับถือ	11.90	2.576	.665	.845
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิม มีความอดทนและขยันการทำงาน	11.67	3.195	.564	.875

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 4

Alpha = 0.860

ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ภายหลังการยอมรับการสมรสระหว่าง กันแล้วก็รับเอาธรรมเนียมของกันและ กันมาปฏิบัติ	10.03	4.723	.571	.791
การสมรสระหว่างคนไทยพุทธกับ คนไทยมุสลิมนำมาซึ่งความเข้าใจอันดี ต่อกันและให้เกียรติกันของครอบครัว ทั้งสองฝ่าย	9.60	4.110	.720	.721
การร่วมบรรพบุรุษทางสายเลือดหรือ เครือญาติพี่น้องกันก่อเกิดความผูกพัน ต่อกัน	9.87	4.533	.481	.844
เมื่อครอบครัวทั้งสองฝ่ายได้นับญาติหรือ นับตอกันมักเกิดการประสานงานและ ความร่วมมือกัน	9.90	4.231	.795	.693

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 4

Alpha = 0.812

ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิชาการ

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ช่องทางในการสื่อสารมีมากขึ้น ทำให้ คนในชุมชนมีโอกาสดูติดต่อกับสังคม ภายนอกและรับเอาวัฒนธรรมอื่นได้ รวดเร็ว	7.70	1.321	.802	.599
เทคโนโลยีสมัยใหม่มีส่วนช่วยให้ การรับรู้วัฒนธรรมอื่น และความเป็นไป ของโลกเกิดการปรับตัวและมีวิถีการ ดำเนินชีวิตที่ใกล้เคียงกันมากยิ่งขึ้น	7.43	1.495	.549	.855
แนวความคิดสมัยใหม่ซึ่งคิดเป็นเหตุผล ไม่เคร่งครัดในประเพณีที่ไม่เกี่ยวกับ หลักศาสนาทำให้มีความกลมกลืนกัน มากขึ้นในลักษณะร่วมทางวัฒนธรรม ของไทยพุทธกับไทยมุสลิม	8.00	1.379	.649	.753

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 3

Alpha = 0.811

ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
การพบปะพูดคุยร่วมแลกเปลี่ยนและ แสดงความคิดเห็นกันระหว่างในสถานที่ ประชุมที่ราชการจัดไว้	11.90	4.852	.737	.790
การใช้สถานที่สิ่งก่อสร้างและทรัพยากร อื่นร่วมกัน เช่น ถนน สนามกีฬา ลำคลอง เกิดความสัมพันธ์ของคนในชุมชน นำไปสู่ความสมัครสมานสามัคคี	12.03	4.102	.740	.771
การร่วมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ใน ชุมชน เช่น ถางหญ้าริมทาง ขุดลอกคู คลอง ปลุกต้นไม้ เป็นต้น ทำให้เกิด ความรู้สึกเป็นเจ้าของสาธารณประโยชน์ ร่วมกัน	12.17	4.420	.584	.843
ศึกษาเล่าเรียนอยู่ร่วม โรงเรียนเดียวกัน จึงเกิดความผูกพันฉันท์เพื่อนต่อกัน ซึ่ง โรงเรียนเป็นสถานที่สาธารณประโยชน์ ที่สำคัญที่สุดที่มีส่วนสร้างความสัมพันธ์ ต่อกัน	12.10	4.093	.691	.794

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 4

Alpha = 0.842

ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มการเมืองร่วมกัน ตามที่ตนเองชอบในหลักการที่ตรงตาม อุดมการณ์ของตน แต่ยอมรับตามเสียง ข้างมาก	15.70	9.597	.738	.882
เข้าร่วมประชุมประชาคมและร่วม คัดเลือกตัวแทนประชาคมเพื่อแก้ปัญหา ชุมชน โดยไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก	15.77	7.771	.843	.864
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความ ตื่นตัวในเรื่องการปกครองตามระบอบ ประชาธิปไตยและความสนใจในปัญหา บ้านเมือง	15.30	10.562	.744	.887
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมเสนอตน ในฐานะตัวแทนหรือผู้รับสมัครเลือกตั้ง และได้รับเลือกตั้งจากประชาชนทั้งสอง ฝ่าย	15.60	8.179	.836	.862
ผู้นำไทยพุทธและผู้นำไทยมุสลิมมี โอกาสได้ปฏิบัติงานร่วมกันและร่วม แก้ปัญหาจนเกิดผลดี แก่ชุมชน	15.37	10.861	.724	.892

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 5

Alpha = 0.901

ปัจจัยด้านการศึกษา

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
การศึกษามีความสำคัญต่อการเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อทำให้ยอมรับการเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อเข้าร่วมกับสังคมในปัจจุบันได้	27.97	13.344	.472	.815
ปัจจุบันชาวไทยมุสลิมสนับสนุนให้บุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนในระบบการศึกษาเพิ่มขึ้นทำให้เด็กมีโอกาสได้ใช้ชีวิตช่วงวัยเรียนร่วมกันมากยิ่งขึ้น	28.00	13.172	.396	.827
การศึกษามีส่วนช่วยให้สามารถติดต่อสื่อสารระหว่างกันคล่องตัวก่อนเกิดเข้าใจกันได้ดียิ่งขึ้น	28.30	12.286	.543	.807
การศึกษามีส่วนช่วยให้ได้เข้าร่วมกิจกรรมสัมพันธ์ ก่อนเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	28.10	12.231	.588	.800
โรงเรียนจัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนนักศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันเกิดพัฒนาการอยู่ร่วมกัน	28.07	12.064	.652	.791
คนไทยพุทธและไทยมุสลิมนำความรู้ที่ศึกษาเล่าเรียนมาพัฒนาชุมชนให้เกิดความก้าวหน้าก็ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน	28.07	13.513	.491	.813

ปัจจัยด้านการศึกษา (ต่อ)

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
เด็กและเยาวชนได้รับการอบรมสั่งสอน จากผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายจึงเกิดการเคารพ นับถือต่อกัน	28.43	12.530	.527	.808
การศึกษาทำให้คนไทยพุทธและ คนไทยมุสลิมเกิดความสำนึกต่อหน้าที่ และเข้าใจวิถีชีวิตของคนอื่นในชุมชน	28.23	11.771	.740	.779

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 8

Alpha = 0.826

ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้
ตอนล่าง

ด้านอาหาร

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
กรรมวิธีการปรุงและการประกอบ อาหารคาวหวานหลายชนิดคล้ายกัน ยกเว้นการประกอบอาหารที่เป็นข้อห้าม ตามหลักศาสนา	10.50	4.466	.724	.619
ค่านิยมเตรียมอาหารคาวหวานของคน ไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมาเลี้ยง รับรองแขกที่มาร่วมในงานต่าง ๆ อย่างสิ้นหลาม	11.00	4.414	.639	.673
การจัดงานของไทยพุทธจะเชิญคนครัว ที่เป็นมุสลิมมาปรุงอาหารและแยกครัว ปรุงอาหารเพื่อรับรองแขกที่เป็น คนไทยมุสลิม	10.83	6.144	.373	.804
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมต่าง ก็นิยมรับประทานอาหารที่มีคุณค่า ทางอาหารผนวกด้วยสรรพคุณทางยา และพืชผักต่าง ๆ มากมาย	10.37	5.826	.579	.715

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 4

Alpha = 0.767

ด้านภาษา

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมต่าง พยายามทำความเข้าใจและเรียนรู้ ภาษาของกันและกัน	10.50	4.466	.724	.619
สถานที่ราชการ ร้านค้า หรือป้าย ประชาสัมพันธ์ ต่าง ๆ ในพื้นที่ใช้ภาษา เขียนที่เป็นอักษรไทย อักษรมาลายู ท้องถิ่นและอักษรภาษาอื่นร่วมด้วย	11.00	4.414	.639	.673
การใช้ภาษาไทยกลางเป็นภาษาหลัก และใช้ภาษาถิ่น(ปักษ์ใต้, มาลายูมุสลิม) เป็นภาษารองในการพูดติดต่อสื่อสารกัน	10.37	5.826	.579	.715

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 3

Alpha = 0.913

ด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
รูปแบบการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนมี การประยุกต์ปรับใช้และลอกเลียนแบบ กัน	11.50	3.224	.602	.659
ลักษณะตัวอาคารบ้านเรือนและสีสันทัน เป็นไปตามยุคสมัยนิยม	11.33	3.057	.711	.599
ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นไปตามฐานะ คน ที่มีฐานะดีก็จะสร้างบ้านใหญ่โต เหมือนกัน	11.40	3.697	.386	.773
ลักษณะของที่อยู่อาศัย เป็นไปตาม ลักษณะทางภูมิศาสตร์ทำเลที่ตั้ง เช่น ถ้า อยู่ใกล้แม่น้ำ ลำคลองก็ยกพื้นบ้านสูง เพื่อความสะดวกต่อการประกอบอาชีพ และป้องกันน้ำท่วม	11.37	3.206	.504	.716

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 4

Alpha = 0.749

ค้ำนนันทนากการ

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ได้จัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกัน ภายในชุมชนบ่อยครั้ง เช่น กิจกรรม ออกกำลังกาย กีฬา และดนตรี	10.77	6.116	.482	.810
มีการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ เพื่อการผ่อนคลายความเครียดและ เสริมสร้างสุขภาพร่างกาย	10.80	4.717	.774	.673
การประยุกต์ใช้ท่าทางการออกกำลังกาย มาจากศิลปะการป้องกันตัวและ ศิลปะการแสดง เช่น ท่ารำไทเก๊ก รองเงิ่ง ซี่ละ มโนราห์ เป็นต้น	11.27	4.202	.719	.698
ความนิยมต่อชนิดกีฬาที่เป็นกีฬาสากล และเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านกีฬาทั้ง เป็นประจำ เช่น ฟุตบอล เซปักตะกร้อ เปตอง เป็นต้น	10.37	5.413	.521	.796

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 4

Alpha = 0.820

ด้านการรักษาโรค

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
เข้ารับรักษาโรคแบบแพทย์แผนโบราณ และความเชื่อเกี่ยวกับยากลางบ้านที่ เหมือนกัน	6.70	4.010	.852	.837
การบอกเล่าแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การรักษาโรคและการแก้ปัญหาสุขภาพ ต่อกัน	6.30	3.872	.809	.867
การเข้ารับรักษาโรคจากสถานพยาบาล ในชุมชนและโรงพยาบาลที่รัฐจัดให้ ร่วมกัน	6.33	3.609	.786	.893

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 3

Alpha = 0.905

ด้านประเพณี

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ถ้าจัดงานประเพณีขึ้นที่บ้าน เช่น ทำบุญ ขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีแต่งงาน เป็นต้น มักเชิญเพื่อนต่างศาสนา เข้าร่วมงานเป็นประจำ	7.90	2.645	.635	.852
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมเข้า ร่วมงาน โดยไม่แบ่งแยกพวกเขาพวกเรา เมื่อจัดงานประเพณีของคนต่างศาสนาที่ จัดขึ้นในหมู่บ้าน	8.20	1.338	.849	.694
การแสดงออกถึงความรู้สึกต่อกันและ ให้ความช่วยเหลือเป็นเงินหรือสิ่งของ แทนการร่วมงานประเพณีหรือบาง พิธีกรรมของคนต่างศาสนาที่ไม่สามารถ เข้าร่วมได้	7.97	2.516	.784	.749

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 3

Alpha = 0.841

ด้านความเชื่อ

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมี ความเชื่อทางไสยศาสตร์เพื่อสร้าง ความสบายใจ	12.10	3.197	.670	.602
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมี ความเชื่อในเรื่องของปรากฏการณ์ ทางธรรมชาติบางอย่างเหมือนกัน	12.10	3.197	.670	.602
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมี ความเชื่อที่สั่งสมกันมาในรูปแบบของ การสั่งสอนให้ทำตามหรือ ห้ามกระทำตามบรรพบุรุษอย่าง เคร่งครัด	12.40	3.903	.354	.782
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมี ความเชื่อที่ว่าถ้าทำความดีมักได้ผลแห่ง ความดีตอบแทนถ้าทำในสิ่งไม่ดี ก็จะได้รับในสิ่งที่ไม่ดีตอบแทน	12.20	3.683	.472	.716

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 4

Alpha = 0.741

ภาคผนวก ฉ
ประมวลผลจากการสอบถามข้อมูล

จังหวัดพัทลุง

ศาสนา

“กรรมการวัดตะโหมดและผู้นำศาสนาอิสลามได้จัดให้มีการทำบุญเยี่ยมหลุมฝังศพผู้นับถือศาสนาอิสลามและทำบุญให้กับผู้ที่นับถือศาสนาพุทธที่ล่วงลับไปแล้ว บริเวณป่าช้าและกุโบร์ควนตะโหมด หมู่ที่ 3 ต.ตะโหมด โดยมีประชาชนจากหลายตำบลที่นับถือศาสนาอิสลามและผู้ทีนับถือศาสนาพุทธร่วมกันจัดพิธีทำบุญร่วมกันหลายพันคน พิธีทำบุญ 2 ศาสนาของพี่น้องชาวตำบลตะโหมดและตำบลใกล้เคียงมีจัดติดต่อกันมาแล้ว โดยได้กำหนดเอาวันที่ 15 เมษายนของทุกปี จัดกิจกรรมทำบุญร่วมกันระหว่างศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม สำหรับกิจกรรมของประเพณีที่จัดขึ้นนั้นเริ่มจากในช่วงเช้าผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามจะทำพิธีเยี่ยมหลุมฝังศพของบรรพบุรุษที่ฝังอยู่ในกุโบร์ซึ่งเป็นสถานที่เดียวกันกับป่าช้าของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ หลังจากนั้นก็จะทำพิธีสงฆ์ตามหลักของศาสนาพุทธและผู้คนที่ทั้ง 2 ศาสนาก็จะทำบุญร่วมกัน จัดแบ่งอาหารถวายพระและอาหารสำหรับผู้นำศาสนาอิสลามที่เดินทางมาร่วมพิธี ชาวตำบลตะโหมดทั้งศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธได้อยู่ร่วมกันมาตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบัน ผู้คนที่ทั้ง 2 ศาสนาได้ร่วมกันสร้างหลักเมืองที่สร้างด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่ไว้เป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คนที่ทั้ง 2 ศาสนาไว้ในที่กุโบร์ฝังศพและป่าช้าของศาสนาพุทธ เมื่อถึงวันที่ 15 เมษายน ก็จะเดินทางมาทำบุญพร้อมกัน ซึ่งเป็นการทำบุญร่วมกันของ 2 ศาสนา แห่งเดียวในโลก”

(คุณวรรณ ขุนจันทร์)

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล

“พื้นที่ตำบลตะโหมดตามประวัติศาสตร์อยู่ร่วมกัน 200 กว่าปี คนที่เข้ามาอยู่รุ่นแรกเป็นคนไทยมุสลิม คือ โต๊ะโหมด ซึ่งเป็นชื่อของตำบล ซึ่งสามารถรู้ได้จากชื่อของหมู่บ้านอื่นได้อีก เช่น บ้านโต๊ะหลง พื้นที่ตำบลตะโหมดเหมาะสำหรับการประกอบอาชีพเกษตร เรามีธนาคารน้ำมีการแบ่งการจัดสรรใช้น้ำในพื้นที่ไม่ใช่เป็นพื้นที่ค้าขาย”

(คุณวรรณ ขุนจันทร์)

“ในช่วงแรกเริ่มพื้นที่บริเวณรอบวัดตะโหมดมุสลิมอาศัยอยู่มาก่อนเราคนพุทธเข้ามาทีหลังมีการสร้างวัดขึ้นคนอิสลามก็ย้ายไปอยู่รอบนอกเพื่อการประกอบอาชีพ และจะได้ไม่เป็นปัญหากันกับที่คนพุทธเลี้ยงหมูอยู่บ้าง ตอนหลังเลิกเพื่อแก้ปัญหา ที่ตะโหมดเรายึดตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ดูให้เห็นและร่วมกันทำร่วมกันปลูกที่นี่เราปลูกต้นตะเคียนไว้ในสวนในป่าที่สาวท ทองรักษ์ มีวิธีปลูกวิธีสอนคนรุ่นหลังเขียนเป็นหนังสือไว้”

(คุณประจวบ ทองรักษ์)

ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย

“วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนทั้ง 2 ศาสนานั้น ได้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข ซึ่งมีผู้นับถือศาสนาอิสลามเดินทางไปวัดและพระวัดตะโหมดก็เดินทางไปร่วมกิจกรรมทางศาสนาอิสลามอยู่เป็นประจำ บางครั้งก็นิมนต์พระไปปาฐกถาธรรมให้ผู้ทีนับถือศาสนาอิสลามได้ฟังด้วย”

(พระครูสุนทร กิจจานุโยค)

“ลักษณะคล้ายเคียงกันให้การร่วมมือกันดีระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิม ไม่แบ่งแยกกันในเรื่องความเชื่อก็เป็นเรื่องของส่วนบุคคล”

(คุณนงนภัส บัญชาพัฒนศักดิ์)

ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์

“คนพุทธกับคนมุสลิมส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกัน โดยเฉพาะนามสกุลขุนจันทร์ที่เป็นมุสลิมก็มีประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ เวลาจัดงานเทศกาลสำคัญ หรืองานพบปะรวมญาติก็จะมาจับกลุ่มพูดคุยกันทุกปี”

(คุณวรรณ ขุนจันทร์)

ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความเจริญทางวิทยาการ

“เด็กที่นี้คบเพื่อนมาก มีเครื่องใช้ให้เหมือนเพื่อน เช่น โทรศัพท์ต้องมีไม่มีไม่ได้ ยี่ห้อดี ๆ พ่อแม่ต้องซื้อให้จำเป็นอยากให้ลูกไปเรียน ไปเที่ยวกับเพื่อนแต่งตัวเหมือนไทยพุทธ”

(คุณอับดุลดาและ เลาะบาสา)

ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน

“กิจกรรมทางศาสนาของประเพณี 2 ศาสนาที่จัดขึ้นครั้งนี้ ถือว่าเป็นการจัดงานตามประเพณีที่ผู้คนในอดีตได้จัดงานมาแล้วกว่า 100 ปี และเท่าที่ทราบก็มีแห่งเดียวในโลกที่ผู้คน 2 ศาสนาได้ทำบุญพร้อมกันและมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจสิ่งเดียวกันคือศาลหลักเมืองและหลุมฝังศพของโต๊ะหมุดผู้สร้างบ้านตะโหมดและศพที่ฝังอยู่ในป่าช้าควนตะโหมด เช่นเดียวกัน”

(พระครูสุนทร กิจจานุโยค)

“มีการร่วมพัฒนากันตลอด ให้ความร่วมมือต่อการพัฒนาพื้นที่สาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ยกเว้นพื้นที่ที่เป็นวัดเท่านั้นที่มักไม่เข้าร่วมของคนมุสลิม”

(คุณนงนภัส บัญชาพัฒนศักดิ์)

ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

“ส่วนใหญ่ที่นี้เป็นคนไทยพุทธมีจำนวนมากกว่าไทยมุสลิมใช้การปกครองแบบที่แบบน้องกัน คนที่เป็นพี่ต้องไม่ข่มเหงน้อง มีหน้าที่ช่วยเหลือน้องอย่างนั้นแล้วก็ไม่เกิดปัญหา”

(พระครูสุนทร กิจจานุโยค)

ปัจจัยด้านการศึกษา

“ส่งเสริมโดยการให้ทุนแก่นักเรียนในพื้นที่โรงเรียนราษฎร์บำรุง จำนวน 20 ทุน เด็กที่เป็นมุสลิมก็ได้ทุนของสถานสภาวัดตะโหมดและที่สอบชิงทุนตอน ม. 6 ไปเรียนที่หาดใหญ่ เจอกันยกมือไหว้อาตมา (พระ) เพื่อนมุสลิมสงฆ์ไหว้พระมาได้อย่างไร เขาต้องบอกว่าเป็นอาจารย์ที่สอนและให้ทุน คนที่มีการศึกษาน้อยเขาก็ไม่ไหว้”

(พระครูสุนทร กิจจานุโยค)

“ที่บ้านตะโหมดเราด้วยกันจัดทำห้องสมุดของชุมชนเพื่อแก้ปัญหาคนในพื้นที่วังตั้งปี พ.ศ. 2516 ถือว่าเป็นพื้นที่ตำบลแรก ๆ ในตอนนั้น ช่วงเปิดที่ทำการห้องสมุดชุมชนสมเด็จพระเจ้าเสด็จฯสร้างความภูมิใจให้คนในชุมชนเป็นอย่างมาก”

(คุณประจวบ ทองรักษ์)

“ส่วนใหญ่เทศบาลจะให้เงินอุดหนุนตาดิกาทุกปี เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนของเด็กนักเรียนตาดิกา หรืองานสุนัตหมูกี่อุดหนุน ส่วนที่ศูนย์เด็กเล็กนั้นรับดูแลเด็กทั้งไทยพุทธไทยมุสลิมอยู่ร่วมกัน พัฒนาให้เท่าเทียมกัน”

(คุณนงนภัส บัญชาพัฒนศักดิ์)

จังหวัดตรัง

ศาสนา

“ที่นี่ไม่มีปัญหาความแตกต่างด้านศาสนาพุทธกับศาสนาอิสลามต่างคนต่างอยู่”

(คุณชโนภาค วารินสะอาด)

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล

“ที่นี่มีอาชีพร่วมกัน เช่น อาชีพค้าขายส่วนใหญ่จะมีคนจีนที่เป็นแม่ค้าคนไทยคนอิสลามเป็นลูกค้าพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางธรรมชาติ พื้นที่เหมาะแก่การทำเกษตรทุกรูปแบบ เช่น การทำสวนยางพารา ทำสวนปาล์มน้ำมัน และการประมงถือว่าไม่ไกลมากนักทำให้มีการอพยพมาอยู่ร่วมกันมาก”

(คุณสมบูรณ์ ฤทธิเดช)

ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย

“ในพื้นที่กิจกรรมบางอย่างมุสลิมก็ไม่ค่อยเข้าร่วมมากนักแต่ไม่เคยขัดแย้งกันงานประเพณีที่จัดขึ้น เช่น งานผู้สูงอายุก็มาร่วมทำบุญร่วมกัน อยู่กันนิสัยไม่ค่อยจะแตกต่างกัน”

(คุณชโนภาค วารินสะอาด)

ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์

“ในพื้นที่อำเภอปะเหลียน ส่วนใหญ่ไทยพุทธไทยมุสลิมจะเป็นญาติกันเยอะมาก”

(คุณสมบูรณ์ ฤทธิเดช)

“มักจะมีการแต่งงานระหว่างกันมากในชุมชนไทยพุทธไทยมุสลิม แต่กับคนไทยเชื้อสายจีนไม่ค่อยมีนัก”

(คุณธนวัฒน์ เก้าเอียน)

ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน

“เวลาเทศบาลจัดงานจัดแยกเป็นชุมชนไป เมื่อจัดที่เทศบาลก็มีร่วมกัน ที่นี้มุสลิมไม่ค่อยคลุมหมกกันมากนัก นอกเหนือจากกิจกรรมวันรายอที่แยกจัดเฉพาะมุสลิมไทยพุทธเข้าร่วมคนจากนอก (พื้นที่อื่น) ก็มาเที่ยวงานที่จัดอยู่เป็นจำนวนมาก”

(คุณชโนภาค วารินสะอาด)

ตอนนี้สะดวกขึ้นมาก ไปไหนมาไหน ก็ไม่เคียดร้อนเวลาเจ็บไข้ไม่สบายก็สะดวก เมื่อมีโรงพยาบาลตำบลไว้ให้บริการชาวบ้านและทาง อบต.ก็สมทบเงิน สปสช.ทางสภา อบต.ก็อนุมัติให้ทุกปีเพื่อที่จะชาวบ้านในพื้นที่ทั้งพุทธมุสลิมมีสุขภาพที่ดี มีบ้างถ้าเป็นโรคมามากชาวบ้านก็นิยมไปโรงพยาบาลในจังหวัด”

(คุณสมบูรณ์ ฤทธิเดช)

ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

“กรณีนายก อบต. ที่ลี้ฟงก็เป็นอิสลามแต่การบริหารงาน อบต.ไม่เคยมีปัญหา เพื่อนฝูงเป็นไทยพุทธ ขณะทำงานก็เป็นไทยพุทธ สมาชิกสภาก็เป็นไทยพุทธมากกว่า ในช่วงเลือกตั้งก็ได้รับความไว้วางใจเหมือนกัน นายกที่ทำข้ามเป็นคนพุทธก็ได้รับการยอมรับเช่นกัน”

(คุณสมบูรณ์ ฤทธิเดช)

ปัจจัยด้านการศึกษา

“ผู้คนที่นี้ ให้ความสำคัญกับการศึกษาของเยาวชนมากตอนนี้กำลังปรับปรุงอาคารเรียน เพื่อให้มีเรียนการสอนเพิ่มขึ้น”

(คุณธนวัฒน์ เก้าเอียน)

จังหวัดสงขลา

ศาสนา

“ศาสนาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจของแต่ละศาสนา ไม่ใช่สิ่งที่กั้นความสัมพันธ์ต่างศาสนาก็จะอยู่ร่วมกันได้ ใช้ความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างประชาชนที่นับถือ ศาสนา พุทธและศาสนาอิสลาม”

(คุณนิรันดร์ เคนิ)

“ศาสนาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจของแต่ละศาสนา ไม่ใช่สิ่งที่กั้นความสัมพันธ์ต่างศาสนาก็จะอยู่ร่วมกันได้”

(คุณสะอาดฟา สะและมัน)

อายุ

“มักให้เกียรติกัน ไม่ดูถูกกัน ต่างคนต่างเข้าใจ อาศัยความสัมพันธ์ดั้งเดิมสมัยเด็ก ยังให้ความเป็นเพื่อนกัน ยังคบหากันเหมือนเดิม มีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนฝูง รู้จักกันตอนเรียน ไปเที่ยวด้วยกัน กับพ่อแม่ของเพื่อนก็รู้จักกันยังไปมาหาสู่ตลอด แม้อายุต่างกันก็ไม่มีปัญหา เพราะอายุต่างวัยแต่พบปะที่ร้านกาแฟกันบ่อย ผู้หญิงหลายวัยมีเดินแอโรบิกกันไม่มีปัญหาใส่ชุดกีฬาที่มิดชิดส่วนใหญ่ใช้ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนระดับตำบล”

(คุณมะชปรี หยิเด)

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล

“การย้ายเข้ามาของราชการ โดยปกติเวลาช่วงค่ำ (ประมาณ 2 ทุ่ม) เรายังไม่ปิดประตู ผู้หญิงยังตากผ้าอยู่ ทหารเข้ามาสร้างเงื่อนงำให้เกิดความกลัว ต้องชี้แจงให้เข้าใจด้วย”

(คุณนิรันดร์ เคนิ)

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

“ชุมชนไทยพุทธและชุมชนไทยมุสลิม ได้อาศัยอยู่ร่วมกันมาอย่างช้านาน ประมาณ 100 กว่าปีแล้ว เมื่อก่อนบริเวณ หมู่ที่ 1 กะเจ๊ะ (พี่สาว) เล่าให้ฟังว่าคนแก่ให้มีการแบ่ง โชน หมู่บ้าน แบ่งสลับหมู่บ้านกัน ซึ่งมีหลักฐานสถานที่ก่อสร้างมัสยิดในชุมชนบ้านไทยพุทธปรากฏอยู่ ด้วยเพราะที่นี้ระยะเวลาอยู่อาศัยร่วมกันมาช้านานก็เป็นส่วนสำคัญ กรณีการให้สิ่งของ เช่น พวงหรีดในงานศพคนไทยพุทธ ก็ให้รองนายก หรือเลขานุการนายก อบต. ที่เป็นคนพุทธ ให้เป็นคนออกหน้าเอาไปให้ ศาสนานั้นคืออยู่แล้ว ศีล 5 ก็สอนให้คนเป็นคนดี พุทธก็เข้าวัด อิสลามก็เข้ามัสยิด ไม่ใช่ปัญหา เพราะคนในชุมชนมีความเคารพซึ่งกันและกัน มีวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีหลายอย่างร่วมกัน”

(คุณนิรันดร์ เคนิ)

ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย

“อิสลามส่วนใหญ่ไม่มีชนชั้นอยู่แล้ว มีการให้ความสำคัญผู้อาวุโส ผู้สูงอายุมีการจัดประเพณีรดน้ำคำหัวผู้สูงอายุ ผมเป็นอิสลามก็เข้าร่วมด้วย ท่านนายอำเภอก็มาร่วมด้วย”

(คุณนิรันดร์ เคนิ)

“คนในชุมชนมีการพึ่งพาซึ่งกันและ มีวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีหลายอย่างร่วมกันและได้ร่วมเรียนรู้วิถีชีวิตของกันและกัน โดยการจัดกิจกรรมให้คนศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามได้เข้าร่วม เกิดการยอมรับธรรมเนียมประเพณีและเข้าทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนก่อให้เกิดความเข้าใจในความแตกต่างของประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธกับศาสนาอิสลาม”

(คุณกิตติ โลกเขา)

“นิสัยก็มีต่างกันบ้าง มีปัญหาต่างกันบ้าง แต่ก็ใช้หลักว่า คนละครึ่งทาง พอสมเหตุ พอสมผล แร่ความคิระหว่างกัน”

(คุณมุสกา มา สีเย๊ะ)

ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์

“อยู่กันแบบเพื่อนบ้าน ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน และอยู่กันแบบญาติพี่น้อง ก็จะทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนแน่นแฟ้นขึ้น”

(คุณนิรันดร์ เคนิ)

“ก็ไม่ได้มีปัญหาอะไรอยู่ร่วมกันโดยใช้ความรักความเข้าใจต่อกันตนกับแอ็ด (ภรรยาเปลี่ยนชื่อเป็นกามี๊ะหลังจากแต่งงานกัน) ไปอยู่ด้วยกันที่ครอบครัวไทยพุทธเชื้อสายจีนที่ อ. ยะหา บางครั้งก็ไปอยู่กับครัวมุสลิมบ้างสลับกันไปตามช่วงเทศกาล มีปัญหาบ้าง แต่ก็ให้เขาทำส่วนของเขา ของที่พอกินได้ บางอย่างก็กิน ซึ่งภรรยา (ไทยพุทธ) ก็จะทำอาหารไทยแต่ปรับเปลี่ยนให้เป็นอาหารที่อิสลามกินได้ ทางครอบครัวฝ่ายภรรยาก็ประกอบอาหารที่ไม่หมุผสมอยู่และใช้น้ำมันถั่วเหลือง ช่วงหลังมาก็จะเน้น ไปกินอาหารเจบ้าง เพราะของเจเป็นพืชผักมาก”

(คุณมุสกา มา สีเย๊ะ)

ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน

“ส่วนมากให้มีกิจกรรมร่วมกันอยู่เป็นประจำ หรือ การพัฒนาแหล่งน้ำร่วมกัน เช่น การขุดทำนบ ทำฝาย และมีการไปมาหาสู่กัน หรืออย่างกิจกรรมปีใหม่นั้นจัดในชุมชนไทยพุทธอิสลามก็เข้าร่วมกิจกรรมปีใหม่ได้ อย่างลึก ฮุกู ไทยพุทธยากคู่ก็มาได้ ควรนำแบบกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มต่าง ๆ มาสร้างความสัมพันธ์ซึ่งสามารถทำให้การดำเนินกิจกรรมจะทำให้มีความหลากหลายและครอบคลุมคนทั้งสองฝ่าย พยายามสร้างความสัมพันธ์ให้คงที่ตลอด มีกิจกรรมร่วมกันบ่อย ๆ”

(คุณนิรันดร์ เคนิ)

ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

“การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นหลักและแลกเปลี่ยน และรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชน ในการออกประชุมประชาคม พยายามสอบถามความทุกข์สุขของกันและกัน ความต้องการ เพื่อลดระดับปัญหา พยายามให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผอ.โรงเรียน ประธานประชาคม และประชาชนทุกหมู่บ้าน มาร่วมที่ อบต. ซึ่งผู้นำสี่เสาหลัก(กม.)มีการประชุมร่วมกันเยอะมาก ใครมีอะไรเดือดร้อนก็เข้ามา ไม่ได้แบ่งแยก และอีกอย่างหนึ่งคนที่นี่เขาเข็ดแล้ว อยากอยู่แบบมีความสุข ฝ่ายปกครองเป็นผู้รับผิดชอบ ก็เข้าทางเขา คุยกับผู้ใหญ่บ้านแบบอ่อนน้อมถ่อมตน เพราะเขาก็จะพูดความจริงออกมา ซึ่งถ้าความคิดเข้าถึงจริงๆ แล้วสร้างความเข้าใจ และสามารถรู้กันชัดเจน พยายามดูคนนอก(คนอื่น/ชุมชนอื่น) พยายามสนใจเขาให้มากที่สุด ต้องช่วยกันระมัดระวัง ต้องรับเข้ามามีส่วนร่วม เช่น ที่บ้านนาถิ่น ไทยพุทธไทยอิสลามร่วมกันเข้าเวร 4 คน ส่วนใหญ่มีการร่วมกันของตัวแทนแต่ละฝ่ายในการทำโครงการในตำบล เช่น โครงการสุขภาพชุมชนของชุด อสม. และอย่าเลือกคนไม่ดีเข้ามาปกครองเรา ถ้าเลือกผู้นำที่ดี ก็สามารถบริหารชุมชนได้ดีกว่า ใช้แนวการทำงานแบบอาสาสมัคร เช่น เวลาอยู่เวรยามก็พยายามดูแลอย่าให้เกิดเรื่อง ไม่ใช่ฝากให้ฝ่ายทหารตำรวจอย่างเดียว เป็นช่องให้มือที่สามเข้ามาสร้างความไม่สงบสุขได้ มันอยู่ที่ผู้นำ ฟังเสียงของผู้นำเขาจะไวใจ เช่น ไม่กล้าไป สร้างความมั่นใจโดยการไปเป็นเพื่อน ผู้นำมีส่วนสำคัญมาก เช่น มิงานในชุมชนไทยมุสลิม หมู่ที่ 2 ก็เชิญคนไทยพุทธมากินน้ำชากัน ทำหรือดำเนินชีวิตให้เป็นปกติอย่าตามกระแสให้มาก เป็นอย่างไรให้เป็นอย่างนั้น แล้วก็ไม่มีอะไรเกิดขึ้นให้ชาวบ้านได้รับรู้ข้อเท็จจริงให้มากที่สุด ”

(คุณนิรันดร์ เคนิ)

“การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนและรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีพื้นที่พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ปรับทัศนคติที่ดีต่อกัน”

(คุณกิตติ โลกเขา)

“ทางผู้บริหารท้องถิ่นให้ความสำคัญกับกิจกรรมทางด้านศาสนา ให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม เมอลิด รายอ หรือประเพณีลอยกระทงก็เข้าร่วมงานเหมือนกัน”

(คุณมะชบรี หยีเด)

ปัจจัยด้านการศึกษา

“ภาษาที่ใช้กันอยู่ก็ไม่มีปัญหาต่อกัน แต่ตอนนี้จะทำอย่างไรให้คนไทยพุทธ โดยเฉพาะเด็กในปัจจุบันให้ได้เรียนรูภาษาฮาวีด้วย”

(คุณนิรันดร์ เคนิ)

“โดยการนำองค์ความรู้ของคนในชุมชนที่มีความแตกต่างกันมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ สามารถทำให้เกิดความสัมพันธ์ต่อกัน และลดความขัดแย้งระหว่างกันได้”

(คุณกิตติ โลกเขา)

จังหวัดสตูล

ศาสนา

“ศาสนาเป็นเรื่องของการปฏิบัติทางคนต่างปฏิบัติ ต่างเข้าใจ ก็ไม่มีปัญหาต่อกัน”

(คุณยี่ะ แซอริยะ)

“ตอนเช้าไม่มีอะไรเพราะอาตมาออกบิณฑบาต เห็นคนพุทธกับคนมุสลิมก็อยู่กันสบายดีเขาก็สามัคคีกันไม่แบ่งแยกทางศาสนา”

(คุณพระสมพูน กัญญธรรมโม)

อายุ

“พวกผู้ใหญ่ต่างศาสนามักเข้าร่วมกิจกรรมเฉพาะกิจกรรมทางสังคม กิจกรรมศาสนาบางอย่างทำร่วมกันได้ ที่เขาไม่ห้ามช่วยเหลือทางกิจกรรม บางทีอิสลามก็ช่วยงานพุทธพอถึงช่วงพิธีกรรมก็หยุดเสีย งานแต่งก็เข้าร่วม จัดงาน 2 แบบ เชิญมุสลิมที่รู้จักกัน ที่เกาะเวลาจัดอาหารก็แยกออกจากกัน”

(คุณอับดุลเราะมาน สุนสละ)

ระดับการศึกษา

“การศึกษาพอได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น ระดับความคิดก็สูงขึ้น ความเป็นอยู่ดีขึ้น เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง”

(คุณอับดุลเราะมาน สุนสละ)

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล

“ในพื้นที่ ชาวบ้านทั้งสองศาสนาทั้งไทยพุทธไทยมุสลิมประกอบอาชีพประมงเป็นหลัก หาปลาหรือสัตว์น้ำมาได้ก็ขายให้คนไทยเชื้อสายจีน ที่เป็นแม่ค้า เป็นอย่างนี้มานานแล้ว”

(คุณยี่ะ แซอริยะ)

“พระเพื่อน เคยมานุกเบิกที่นี่ เจียบดี สบายดี ไม่วุ่นวาย ชอบ คือ ไม่วุ่นวาย”

(พระสมพูน กัญญธรรมโม)

ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย

“อยู่กันแบบญาติพี่น้องเพราะเป็นญาติกันให้ความวางใจไว้อีกกันและรู้จักกันทั้งเกาะ ยึดหลักความเข้าใจในพิธีกรรมทางศาสนาของแต่ละศาสนาเมื่อไทยพุทธกับไทยมุสลิมต่างเข้าใจในการดำรงชีวิตระหว่างกันแล้ว และมีความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านในทิศทางเดียวกัน ความเจริญก้าวหน้าจึงเริ่มเข้ามาเรื่อย ๆ”

(คุณมาลี คลลาหน้า)

“ที่นี่คนมีนิสัยชอบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เวลาเรือเล็กก็ช่วยซ่อม เพราะทำประมงด้วยกัน และอยู่กันมานาน ลูกหลานก็ไปมาหาสู่กันตลอดเวลา มีงานประเพณี เช่น งานถือศีลออก และงานเมอลิดก็มีการช่วยเหลือกันส่วนใหญ่ผู้ใหญ่วัยผู้ใหญ่จะถือบวชเคร่งครัด วัยรุ่นมีบ้างที่ไม่ค่อยปฏิบัติมีเฉพาะบางคนเท่านั้น”

(คุณอับดุลเราะมาน สุนสละ)

ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน

“ใช้สถานที่ราชการ โดยเฉพาะ โรงเรียน เด็กนักเรียนหลายพ่อหลายแม่และต่างศาสนาก็มาอยู่ร่วมกันได้ ทางอบต.และโรงเรียน และสถานที่ราชการต่าง ๆ จัดให้ไทยพุทธกับไทยมุสลิมได้พบปะทำกิจกรรมร่วมกันประจำ ไม่เอาเปรียบกัน เห็นใจซึ่งกันและกัน ความรักพวกพ้องก็จะตามมาในที่สุด”

(คุณมาลี คลลาหน้า)

“อยู่ด้วยกัน ก็เท่ากับทำความดีต่อกันไว้ ต่างคนต่างทำในสิ่งดีต่อกัน ยิ่งในช่วตอนเย็น เด็กเลิกเรียนแล้วมาเก็บผลไม้ในวัด เพราะสถานที่ที่เป็นลานบุญ การหยิบใช้เครื่องใช้ต่าง ๆ ของคนมุสลิมก็ไม่ว่ากัน”

(พระสมพูน กัญญธรรมโม)

“ในพื้นที่ ชาวบ้านทั้งสองศาสนาทั้งไทยพุทธไทยมุสลิมประกอบอาชีพประมง ต้องใช้พื้นที่ทำเรือร่วมกัน มีการช่วยกันดูแล กลุ่มทำดอกไม้ก็ไปรวมกันที่กลุ่มอาชีพที่เดียวกัน”

(คุณย๊ะ แซอารียะ)

ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

“ทำกิจกรรมร่วมกันโดยทางโรงเรียนจัดกีฬาของเด็กนักเรียนร่วมกับทาง อบต. จัดกีฬาสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้าน เกิดความสัมพันธ์จากการทำกิจกรรมร่วมกัน”

(คุณมาลี คลลาหน้า)

ปัจจัยด้านการศึกษา

“การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทุกคนเกิดความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อกัน เพราะที่โรงเรียนเกาะสาหร่ายมีเด็กนักเรียนไทยมุสลิมเรียนร่วมกับนักเรียนไทยเชื้อสายจีนเด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันเกิดความสัมพันธ์เป็นเพื่อนร่วมรุ่นกันซึ่งสามารถเกิดความผูกพันและยังทำงานร่วมเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตได้ ในกิจกรรมหน้าเสาธง พุทธสวดมนต์ มุสลิมก็อ่านคдуа กิจกรรมก็ทำร่วมกันได้ เช่น กิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ การเรียนการสอนก็แยกกัน เช่น วิชาสังคม เด็กพุทธก็ไปเรียนพุทธ อิสลามก็เรียนอิสลาม ที่สำคัญที่สุด คือ การศึกษาพอได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นระดับความคิดที่สูงขึ้น ความเป็นอยู่ดีขึ้น เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง”

(คุณอับดุลเราะมาน สุนสละ)

“ทาง อบต.ก็ให้ความสำคัญกับการศึกษา มีทุนให้เด็กนักเรียนในพื้นที่เป็นประเภทเด็กด้อยโอกาสและส่งเสริมการศึกษานอกระบบ”

(คุณมาลี คลลาหน้า)

จังหวัดยะลา

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล

“นาอยู่สภาพภูมิอากาศดี เพราะคนอิสลามหรือคนพุทธเป็นดั้งเดิม คนต่างถิ่นคนนอกมักอยู่ได้ ไม่นานรู้จักกัน”

(คุณทนง ไหมเหลือง)

“พื้นที่ลำพะยามีการขายน้ำชา ตั้งแต่ ตี4-ตี 5 ที่บ้านเหนือ มานั่งคุยกัน ไม่คุยกันแต่ได้คลุกคลีกันคนอิสลามใช้ภาษาไทยเป็นส่วนมาก มีอยู่บ้างที่ใช้ภาษายาวี ใช้กิจกรรมเป็นหลักในการอยู่ด้วยกัน ไปประกอบอาชีพที่อยู่ด้วยกัน ร่วมกันบ้าง เช่น กลุ่มปักจักร ชอบพอกัน หามากลุ่มประมาณ 12-13 คน”

(คุณยูโซ๊ะ สาและ)

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล

“ที่อยู่กันแบบฉันทพิฉันทนื่อง ไปมาหาสู่กันตลอดผูกพันมากกว่า 100 ปีแล้วเกิดความผูกพันกัน ปัญหาเหมือน เช่น ปัญหายาเสพติดแต่ที่นี้ทุกฝ่าย กำนันผู้ใหญ่บ้าน ไม่ชิงดีชิงเด่นกัน เห็นนายก อบต.เหมือนเห็นกำนัน ไม่เอาเรื่องนอกมาให้เกิดความขัดแย้งกัน เพื่อป้องกันปัญหาความไม่สงบใครยิงปืนพื้นที่นี้ต้องถูกปรับนัดละ 500 บาท”

(คุณทนง ไหมเหลือง)

ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย

“เชิญผู้นำมาคุยกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ไม่นักเลงใส่หรือทำพีพื่อได้”

(คุณทนง ไหมเหลือง)

“แต่ก่อนคนพุทธคนแขก(มุสลิม)อยู่กันเป็นแบบเพื่อนมีการกินน้ำชากันประจำไม่เคยขาดที่ร้านข้างวัดร้านแขก(มุสลิม)คนเต็มทุกเช้าแต่ตอนนี้ไม่ค่อยไหวตั้งแต่เหตุการณ์ไม่ดีก็ไม่ค่อยได้ออกไปกินเท่าไรนิสัยคนพุทธคนแขก(มุสลิม) เหมือนกันแต่ก่อนแขกเป็นโจรหนีนาย(ตำรวจ)ก็มาอยู่แล้วเปลี่ยนมาเป็นคนพุทธก็หลายคนแต่ก็ไม่เคยสร้างความเดือดร้อนต่อกัน ที่นี้ยังวัฒนธรรมประเพณีอย่างเหนียวแน่น ปฏิบัติดีต่อกันตลอด เช่น เดือนสิบจัดใหญ่ทุกปี อิสลามเขาก็จัดของเขาใหญ่ทุกปี”

(คุณคล่อม อินทรสกุล)

“ใช้การพูดคุยกันเป็นหลัก มีปัญหาอะไรก็มาพูดคุยกันที่ชุมชน อย่าเอาเหตุการณ์ เช่น ตอนที่ชกต่อยกัน เอาที่เดิมที่เราอยู่กันอย่างไร ให้คุยกันเสียก่อน แล้วค่อยแจ้งนายบ้าน กรณีขัดแย้งมีบ้าง เช่นเรื่องอาสิน แต่นั่นเป็นเรื่องส่วนตัวกัน ถ้ากรณีไกลเกลี่ยกันไม่ได้ นายบ้าน กำนันก็คุยให้ฟัง และต้องใช้ความคิดว่าที่นายบ้านบอกกล่าว ถูกต้องหรือไม่ อยู่ในความดีหรือไม่”

(คุณยูโซ๊ะ สาและ)

ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์

“สกุลดั้งเดิมของพ่อเฒ่า แม่เฒ่ามีเชื้อเชื้อสายทั้งทางแขก(มุสลิม)และทางไทยทางจีน มีไหว้ก๊อง (ไหว้บรรพบุรุษ) กันและพบปะพี่น้องที่แขก (มุสลิม) อยู่ประจำ”

(คุณคล่อม อินทรสกุล)

ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน

“มีกิจกรรมฝึกอบรม ชรบ. ร่วมกันอิสลามหลายสิบคนเข้าร่วมกัน เวลาออกบวชมัสดิซทั้ง 4 แห่ง ออกไปกินข้าวทั้ง 4 มัสดิซครบหมด เพื่อให้ชาวบ้านได้พบปะกับผู้นำทุกวันที 18 ของทุกเดือน ทั้ง 7 หมู่บ้าน หมุนเวียนกันไปตามกูโบร์ ไครขาดปรับ 1 เดือน กติกานี้มีมาหลายปีแล้ว”

(คุณทนง ไหมเหลือง)

“เวลาเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นส่วนรวมหรือใช้ของส่วนรวมการแบ่งงานให้ตรง และให้ชัดเจน ยึดถือความถูกต้องเป็นหลัก ใครผิดก็ว่าผิด ใครถูกก็ว่าถูก”

(คุณยูโซ๊ะ สาและ)

ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

“ถ้าการบริหารการเมืองไม่แบ่งรักหมดเกลียดหมด ร่วมกันทำ สนับสนุนกิจกรรม คาวะห์ ที่อาบน้ำศพของไทยมุสลิม หรือ กิจกรรมประเพณีเดือนสิบ ซึ่งเปเรตจัดที่วัดลำพะยาทุกปี ไม่เคยเว้น ทอดกฐินเป็นประเพณีปฏิบัติ งบประมาณทุกหมู่บ้านปี 500,000 บาท”

(คุณทอง ไหมเหลือง)

“เวลาประชุมเราก็มาร่วมกัน เวลาเสนอโครงการร่วมกันเสนอ และร่วมกันทำ ไม่ค่อยมีปัญหาส่วนใหญ่อยู่ที่ผู้นำ ช่วยกันดูแล ช่วยกันคิด มีอะไรก็ไม่ยี้ดยาว สรุปลงกันเลย เข้าใจคนไทยพุทธ อย่าถือสา ถ้ายอมได้ก็เข้าใจ ถ้าเข้าใจแล้ว พุดคุยกันแล้ว ก็อยู่ด้วยกันได้”

(คุณยูโซ๊ะ สาและ)

จังหวัดปัตตานี

อายุ

“ตอนสมัยเด็กเราเรียนด้วยกันที่โรงเรียนวัดทรายขาว แล้วบางชุมชนก็จะมไทยมุสลิมอยู่น้อยกว่าชุมชนไทยพุทธแต่ส่วนใหญ่ชุมชนไทยมุสลิมก็จะมีประชาชนมากกว่า ดังนั้น ความสำคัญ หรือการต้องการอยู่รอดและอย่างมีความสุขตามอัตภาพได้นั้นต้องมีการสร้างรั้ว และการสร้างรั้วที่ดีที่สุด คือการสร้างมิตร คือการสร้างความเมตตา เอื้อเพื่อช่วยเหลือกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นยาวิเศษ ถ้าเปรียบเทียบชุมชนในปัจจุบันว่าชุมชนไหนที่ไม่มีรั้วบ้าน ถือว่าเป็นตัวชีวิตที่ดี ถ้ามีรั้วแสดงว่าของเยอะ กลัวโจรขโมย แต่ถ้าไม่มีรั้วแสดงว่ามีเพื่อนเยอะ ไม่ต้องกลัวโจรหรือกลัวใคร”

(คุณมณูญ หมัดมุซา)

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล

“ความสัมพันธ์ระหว่างสองศาสนามีมาตั้งแต่สมันก่อนอยู่กันแบบเป็นพี่น้องแบบญาติ และแบบเพื่อนมีการสืบทอดมาเป็นรุ่น ๆ จนถึงคนรุ่นปัจจุบัน”

(คุณวิรัชศักดิ์ สีสมฤทธิ์)

“เมื่อไทยพุทธมีงานบวช หรืองานศพก็ไปเยี่ยมทางพุทธเขาก็มา งานชักพระ ก็สนับสนุนงบประมาณไป ในละแวกนี้ใช้ภาษาถิ่นเป็นการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน ร่วมกันอีกหลายอย่าง การประกอบอาชีพก็ไม่ได้แย่งกัน พื้นที่ก็ติดกัน เป็นลูกจ้างนายจ้างกัน”

(คุณมณูญ หมัดมุซา)

“ศาสนาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของแต่ละคน ไม่ใช่สิ่งกว้างกันความสัมพันธ์ ต่างศาสนาที่สามารถอยู่ร่วมกันได้”

(คุณศตอฟ้า สาและมัน)

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล

“ตั้งแต่จำความได้ก็เห็นคนในตำบลอยู่ร่วมกันระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิม เพราะสองศาสนาอยู่ร่วมกันมายาวนานตั้งแต่สมัยปู่ย่า ตายายแล้ว เมื่อมีปัญหาก็สามารถแก้ไขกันได้”

(คุณนงลักษณ์ ตันติวุฒิ)

“สังคมอาจเปลี่ยนแปลงไปแต่เมื่ออาศัยอยู่ร่วมกันมานาน เข้ากิจกรรมร่วมกันมาตลอดซึ่งควรใช้กิจกรรมสร้างความสามัคคีและการยอมรับระหว่างกันในงานอื่น ๆ เช่น การแข่งขันกีฬาประจำปี งานเลี้ยงต่าง ๆ หรืองานประเพณีในศาสนานั้นก็มาช่วยเหลือหรือร่วมกันทำ”

(คุณวีรศักดิ์ สีสุมฤทธิ์)

ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย

“มีการทำกิจกรรมร่วมกัน และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน มีน้ำใจให้กันและกันทำกิจกรรมในเทศกาลต่าง ๆ ให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันดี ทำให้เกิดความสันติสุขในชุมชนและความเข้าใจที่ดีต่อกันมากขึ้นระหว่างคนไทยพุทธกับไทยมุสลิม”

(คุณนงลักษณ์ ตันติวุฒิ)

“เป็นไปธรรมชาติของมนุษย์ เป็นเรื่องการยอมรับผู้นำ ยอมรับเอกภาพของแต่ละฝ่ายให้เกียรติซึ่งกันและกัน ให้โอกาสและให้กำลังใจ กรณีมุสลิมทำผิดโดยไม่ตั้งใจก็ไม่พยายามลงโทษให้กำลังใจเมื่อผิดพลาดไปแล้ว ทำให้ง่ายขึ้นเมื่อเราไม่เอาเปรียบข่มเหงเขา การใช้จ่ายงบประมาณก็เฉลี่ยกันหมดทั้งไทยมุสลิมไทยพุทธ”

(คุณมณูญ หมัดมุซา)

ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์

“ชุมชนไทยพุทธและชุมชนไทยมุสลิม ได้อาศัยอยู่ร่วมกันมาอย่างช้านาน มีความรักต่อกันเหมือนพี่เหมือนน้อง บ้างครั้งก็เป็นเครือญาติกัน เป็นเพื่อนในห้องเรียนเดียวกัน โรงเรียนเดียวกัน/ที่ชุมชนทรายขาวมีรูปแบบความสัมพันธ์ส่วนใหญ่ 2 ส่วนหลัก คือ ความสัมพันธ์แบบเพื่อน เพราะเรียนด้วยกัน และทำงานอยู่ด้วยกัน หรือที่เดียวกัน และความสัมพันธ์แบบญาติร่วมสายพันธุ์ มาจากบรรพบุรุษเป็นอิสลามบ้าง พุทธบ้างจากการแต่งงานกัน”

(คุณมณูญ หมัดมุซา)

ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน

“ให้มีการพูดคุยกันพบปะในสถานที่สาธารณะและพูดคุยกันในเรื่องต่าง ๆ คุยกันด้วยความเข้าใจและความจริงปัญหาความคลางแคลงใจต่อกันก็ลดลง ก็จะทำให้ชุมชนพัฒนาไปควบคู่กับศาสนาทั้งสอง โดยเฉพาะพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเขาเลยให้ความสำคัญร่วมกัน ช่วยกันดูแลกันเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว ที่นี้ยังได้รางวัลชุมชนสันติสุขระดับจังหวัดเป็นที่แรกด้วย”

(คุณวีรศักดิ์ สีสมฤทธิ์)

“จัดกิจกรรมเสริมสร้างสร้างสัมพันธ์ในรูปแบบกีฬานักเรียน เอาโรงเรียนเข้าร่วมและงานวันเด็กด้วยโดยให้ความเท่าเทียมกัน ผู้นำเป็นหลัก กิจกรรมที่ทำที่ร่วมกันได้ ก็ทำร่วมกัน”

(คุณมนูญ หมัดมุซา)

ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

“ทางการเมืองก็พยายามให้มีคนทั้งสองศาสนาเข้ามาทำงานในการบริหารชุมชน ทำให้ชุมชนน่าอยู่ เรื่องก็จะไม่เกิด”

(คุณวีรศักดิ์ สีสมฤทธิ์)

“อยู่ที่การพูดจาปราศรัยกันและมอบความจริงใจแก่กันและพูดคุยในเรื่องต่าง ๆ ที่สามารถพูดคุยได้ส่งเสริมสนับสนุนปลูกจิตสำนึกให้ชาวบ้านรักกัน ทำให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชน ร่วมกันทั้งสองฝ่ายไม่แบ่งแยกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เกิดชุมชนน่าอยู่มีการพัฒนาควบคู่กันไปด้วย”

(คุณนงลักษณ์ ดันติวุฒิ)

ปัจจัยด้านการศึกษา

“ควรปลูกจิตสำนึก ความเข้าใจให้กับเด็กในโรงเรียนเมื่อโตขึ้นจะได้ไม่มีปัญหาและไม่ขัดแย้งกัน ก่อเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ปัญหาที่จะแก้ได้ง่าย ความสัมพันธ์คือที่มาของชุมชนสันติสุข”

(คุณวีรศักดิ์ สีสมฤทธิ์)

“พยายามพูดคุยกัน ต้องหนักแน่น นึกถึงความสัมพันธ์สมัยวัยรุ่นในโรงเรียนวัด (สมัยก่อน) การศึกษาแยกออกไปช่วยกันให้ผู้นำทั้ง 3 ฝ่าย ท้องที่ ท้องถิ่น ศาสนาต้องร่วมกันอบรมจริยธรรม มัสยิดอาทิตย์ละ 1 ครั้ง ดูแลเอาเสียติดเพิ่มเรื่องสังคมพยายามสร้างความสัมพันธ์พยามนำเสนอส่วนใหญ่ที่สำเร็จ”

(คุณมนูญ หมัดมุซา)

จังหวัดนครราชสีมา

ศาสนา

“ต่างก็มีความเชื่อเป็นของตนเองไม่เหมือนกัน แต่เราคนไทยด้วยกันต้องรักกัน ไม่รบกวานและสร้างความวุ่นวายต่อกัน”

(คุณไรรนะ แดเว อีสลาม)

“แม้การนับถือศาสนาที่ต่างกันแต่อยู่กันแบบญาติพี่น้องร่วมทุกข์ร่วมสุขกันตั้งแต่ ปู่ย่าตายาย ทักทายยิ้มให้ พุดคุยกันตลอดเวลาพบเจอ”

(คุณบาดารียะ ยิมิ)

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล

“ความสัมพันธ์ของคนมุสลิมคนพุทธมีมาช้านานแล้ว ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน มีอะไร ก็จะไปมาหาสู่กัน เชิญชวนทำบุญร่วมกันที่วัดเชิงเขา”

(คุณจิบ จันทร์เต็ม)

“ชุมชนปะลูกาสามะไทยพุทธไทยมุสลิมอยู่ร่วมกันตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายาย อยู่แบบ ญาติพี่น้อง เราคนทุกคนต้องสามัคคีกัน ไม่แบ่งแยกกัน ใช้ความเป็นพี่เป็นน้องเป็นแนวทางในการอยู่ ร่วมกันระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมไม่พุดจาที่ไม่สุภาพซึ่งกันและกัน ไทยมุสลิมก็ใช้ภาษาไทย พุดคุยได้ เวลาใช้ภาษาอาหรับหรือพุดคุยกันก็สามารถเข้าใจกันได้ เพราะไทยพุทธก็จะเข้าใจบ้าง”

(คุณไรรนะ แดเวอิสลาม)

“จัดกิจกรรมร่วมกันทั้งไทยพุทธไทยมุสลิม แบบกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มเลี้ยงนกกรง หัวจุกจะมีทั้งพุทธมุสลิมแต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้”

(คุณมะรอฟี สาและ)

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล

“เมื่อหลายปีก่อนนี้มีมุสลิมก็จับมะ โยงแข่งขันประชันกันกับคนพุทธ เป็นเรื่อง จักร ๆ วงศ์ บางเรื่องใช้เวลาแสดง 3 วัน 3 คืนติดต่อกันกว่าจะจบเรื่อง โนราเฟื่อม(สามีนางจิบ) จับไทย จับแขก สีชอกันน่าฟัง ยาย(นางจิบ) พุดคุยมุสลิมกันรู้เรื่อง ใช้ได้ทั้งไทยทั้งอาหรับ”

(คุณจิบ จันทร์เต็ม)

ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย

“ต้องอาศัยความคุ้นเคยจากอดีต ซึ่งมีการพึ่งพาซึ่งกันและกันเป็นแนวทางในการสร้างความเข้าใจในในแต่ละศาสนา ซึ่งแต่ละศาสนาต่างก็สอนให้ทุกคนเป็นคนดี ใช้บทบาทหน้าที่เป็นสิ่งสำคัญ ความสัมพันธ์ คือการเข้าใจในศาสนาของกันและกัน จึงทำให้อยู่ร่วมกันได้”

(คุณมะรอฟี สาและ)

ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความเจริญทางวิทยาการ

“เราต้องให้ความร่วมมือในการให้และแลกเปลี่ยนข้อมูลต่อกัน เราต้องอธิบายใน ส่วนที่ยังไม่เข้าใจกับสถานการณ์ปัจจุบันแต่ส่วนมากจะเข้าใจกันดีในหมู่บ้านไทยพุทธไทยมุสลิม”

(คุณบาดารียะ ยิมิ)

ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน

“เข้าร่วมกิจกรรมกันทำให้เกิดความสัมพันธ์ต่อกัน และส่งเสริมการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างกันระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิม ”

(คุณบาดารียะ ยิมิ)

ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

“สามารถแก้ปัญหาโดยให้ผู้นำแต่ละฝ่ายมาพูดคุยกันลดความคลางแคลงใจต่อกัน ได้ ทุกฝ่ายอยู่ร่วมกันได้และเข้าใจกันความเข้มแข็งก็จะเกิด และต้องพึ่งผู้นำทุกฝ่าย และร่วม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในชุมชนจึงจะทำให้เกิดความสันติสุขและความสงบ”

(คุณไรรนะ แดเว อิสลาม)

“การบริหารชุมชนต้องมีทีมงานหรือเครือข่ายงานทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิมเพื่อ จะได้กระจายข่าวต่าง ๆ ถ้าคนในหมู่บ้านหันหน้าเข้าหากันร่วมมือกันในการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เราต้องช่วยเป็นหูเป็นตาเพื่อให้เกิดความสงบสุขในหมู่บ้าน”

(คุณบาดารียะ ยิมิ)

“มีการลงพื้นที่ในชุมชนอื่นจะมีคนให้ความร่วมมือมากขึ้น ชุมชนมีการเฝ้าระวัง เหตุให้ซึ่งกันและกันให้ทุกฝ่ายหันมามองปัญหาอย่างเจาะลึก ไม่ใช่มองปัญหาอยู่ที่ตัวบุคคลแล้วมา เหมารวมกับศาสนาเมื่อคนในชุมชนเข้าใจกันแล้วความวาทะแวงก็จะไม่เกิด ทำให้ชุมชนเกิดความ สงบ ทุกคนสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างปกติสุข ใช้หลักความเข้าใจในวิถีชีวิต บทบาทหน้าที่ของ ตนเอง”

(คุณมะรอฟี สาและ)

ปัจจัยด้านการศึกษา

“การศึกษาทำให้เกิดการเรียนรู้ และความเข้าใจในศาสนา ไม่คิดว่าศาสนาอื่นเป็น ศาสนาที่ผิด”

(คุณมะรอฟี สาและ)

ภาคผนวก ช
ภาพประกอบภาคผนวก

ภาพประกอบภาคผนวก 1 - 6

การจัดอาหารไว้ต้อนรับแขกที่ร่วมงาน
ของชาวไทยมุสลิม

การจัดอาหารไว้ต้อนรับแขกที่ร่วมงาน
ของชาวไทยพุทธ

การเข้าร่วมงานปล้นดาอาหารดี ทด.ท่าข้าม

ขนมต้มหรือต้มปี๊ะ คือ ข้าวเหนียวห่อ
ใบกะพ้อกินจิ้มแกง

ป้ายหาเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น 2 ภาษา

กฎกติกาหมู่บ้าน(สุกพาก๊ะ) บ้านตะวันออก หมู่ที่ 1 ตำบลลำพะยา

ภาพประกอบภาคผนวก 7 – 12

รูปแบบมัสยิดนัจมุดดิน
ตำบลทรายขาว

ลักษณะบ้านเรือนแบบยกใต้ถุนสูง
ตำบลเกาะสาหร่าย

การเข้าร่วมจัดกิจกรรมด้านกีฬา
ตำบลบ้านโนนด

การเข้าร่วมกิจกรรมแข่งขันกีฬาสัมพันธ์
ตำบลปะลูกาสาเมาะ

การเข้าร่วมงานประเพณีลอยกระทงตำบลท่าข้าม

การเข้าร่วมประเพณีแต่งงาน ต.ลำพะยา

ภาพประกอบภาคผนวก 13 – 18

การเข้าพิธีสองศาสนา
ตำบลตะโหมด

พิธีกรรมเลี้ยงผีบรรพบุรุษที่เรียกว่า "เปรต"
วัดลำพะยา ตำบลลำพะยา

การแสดงความศรัทธาช่วงการถือศีลอด
ตำบลบ้านโหนด

เด็กนักเรียน โรงเรียนวัดลำพะยา เรียนร่วมกัน
ตำบลลำพะยา

สัมภาษณ์คุณประจวบ ทองรักษ์ ต.ตะโหมด

สัมภาษณ์คุณวรรณ ขุนจันทร์ ต.ตะโหมด

ภาพประกอบภาคผนวก 19 – 24

สัมภาษณ์พระครูสุนทร กิจจานุโยค
(พระครูสมชาย) รองเจ้าอาวาสวัดตะโหมด

สัมภาษณ์พระสมพร กัญจนธรรมโม
วัดเกาะสาหร่าย

สัมภาษณ์คุณทอง ไหมเหลือง
นายก อบต. ลำพะยา

สัมภาษณ์คุณยูโซ๊ะ สาและ
ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ต. ลำพะยา

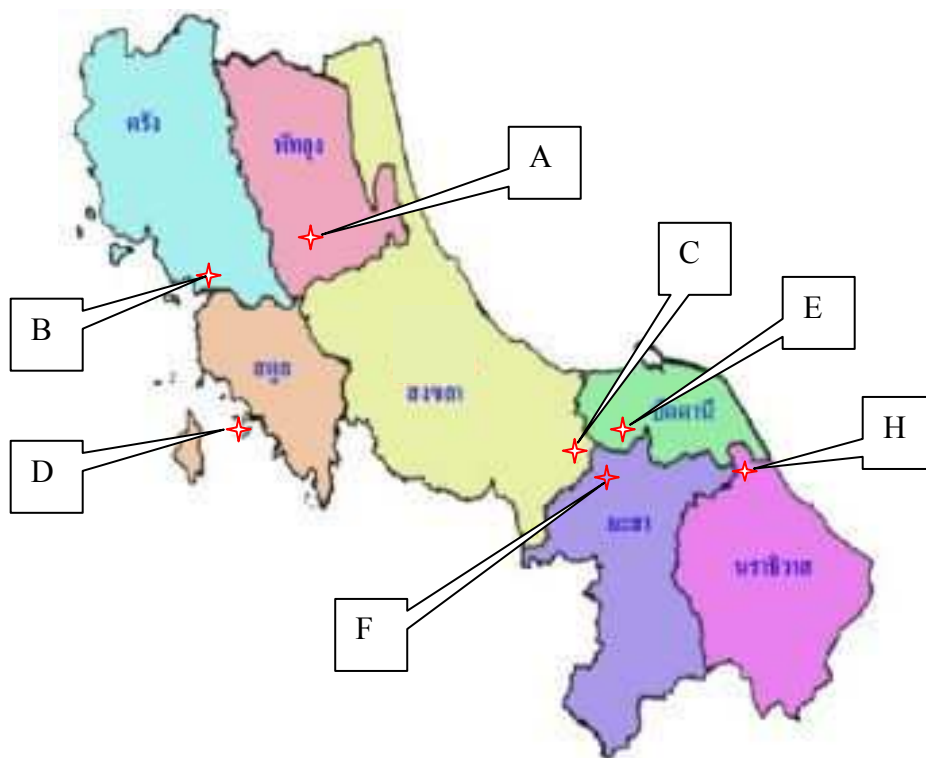
สัมภาษณ์คุณยี่ะ แซอริยะ โต๊ะอิหม่าม
หมู่ที่ 5 ตำบลเกาะสาหร่าย

งานแข่งขันนกกองหัวจุก ตำบลทรายขาว

ภาพประกอบภาคผนวก 25

- ✦ A = ต. ตะโหนด อ.ตะโหนด จ.พัทลุง
- ✦ B = ต. ท่าข้าม อ.ปะเหลียน จ.ตรัง
- ✦ C = ต. บ้านโหนด อ.สะบ้าย้อย จ.สงขลา
- ✦ D = ต. เกาะสาหร่าย อ.เมืองสตูล จ.สตูล
- ✦ E = ต. ทราชขาว อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี
- ✦ F = ต. ลำพะยา อ.เมือง จ.ยะลา
- ✦ H = ต. ปะลุกาสามเกาะ อ.บาเจาะ จ.นราธิวาส

ภาพประกอบภาคผนวก 26

ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี (2553) ระดับความรุนแรงของการก่อเหตุความไม่สงบ และพลวัตของสถานการณ์ในระดับจังหวัด วิเคราะห์ได้จากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ รายอำเภอและตำบลของ แต่ละจังหวัด ในที่นี้ ถ้าพิจารณาระดับหน่วยย่อยสุดคือระดับตำบล เห็นได้ว่าตำบลที่มีระดับความรุนแรงสูงสุด 9 ลำดับแรกก็คือ ตำบลบันนังสตา (อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา) ตำบลรือเสาะ (อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส) ตำบลปะลูลู (อำเภอสุไหงปาดี จังหวัดนราธิวาส) ตำบลบองอ (อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส) ตำบลจวบ (อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส) ตำบลปะแต (อำเภอยะหา จังหวัดยะลา) ตำบลบ้านแห (อำเภอธารโต จังหวัดยะลา) ตำบลสะเตงนอก (อำเภอเมือง จังหวัดยะลา) ตำบลตันหยงลิมอ (อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส) และตำบลเกาะมาวี (อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี)

ภาคผนวก ข
เกียรติบัตรการนำเสนอผลงานวิชาการ

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
HATYAI UNIVERSITY

ขอแสดงความยินดีกับผู้ที่ได้รับคัดเลือกว่า

นายสิทธิพร ชาญชัย

ได้เข้ารอบคัดเลือกของงานวิจัย ครั้งที่ ๑๑ การส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุไทยพุทธกับไทยมุสลิม
ในเขตจังหวัดปัตตานี ได้ดุษฎีเกี้ยว

ในการประชุมทางไกลวิชาการ ครั้งที่ ๔
ครั้งที่ ๑๑ การวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมไทย
มอ.ปัตตานี วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๖

(ดร.ไพฑูริย์ ชัยมงคล) (รองอธิการบดี)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยหาดใหญ่

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล	นายปรีชาชาญ แก้วนุ้ย	
รหัสประจำตัวนักศึกษา	5110521546	
วุฒิการศึกษา	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์)	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	2545

ทุนการศึกษา (ที่ได้รับระหว่างการศึกษา)

ทุนอุดหนุนเพื่อวิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีการศึกษา 2552

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ระดับ 6 ว องค์กรบริหารส่วนตำบล
เขาพระบาท หมู่ที่ 6 ตำบลเขาพระบาท อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (2556). การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับ
ไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง, การประชุมมหาดใหญ่วิชาการครั้งที่ 4 มหาวิทยาลัย
หาดใหญ่ วันที่ 10 พฤษภาคม 2556.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

วิจัยเรื่อง การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม
ในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างและศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามระดับความเป็นจริงตามสภาพการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน กรุณาตอบแบบสอบถามด้วยความจริงและตอบครบทุกข้อ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ จะช่วยให้ทราบได้ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม และได้ทราบถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม และใช้เป็นความรู้พื้นฐานในการสร้างจิตสำนึกแก่คนในชุมชนและคนไทยทั่วไปให้มีจิตสำนึกร่วมและค่านิยมที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ต่างวัฒนธรรมและสร้างการยอมรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ข้อมูลและความคิดเห็นต่าง ๆ ที่ท่านตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเก็บรักษาเป็นความลับ และ นำผลมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น

ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือและเสียสละเวลาช่วยเหลือตอบแบบสอบถาม มา ณ โอกาสนี้

ด้วยความเคารพอย่างสูง

ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย

(นายปรีชาชาญ แก้วนุ้ย)

นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในในช่อง และในช่องว่างหลังข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. ศาสนา

1. พุทธ

2. อิสลาม

2. เพศ

1. ชาย

2. หญิง

3. อายุ.....ปี

4. ระดับการศึกษา

1. ประถมศึกษา

2. มัธยมศึกษา

3. ปวช./ปวส.

4. อนุปริญญาตรี

5. ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี

5. สถานภาพการสมรส

1. โสด

2. สมรสแล้ว

6. อาชีพ

1. รับราชการ

2. ค้าขาย

3. รับจ้าง

4. ประมง

5. เกษตรกร

6. นักเรียน/นักศึกษา

7. อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล

1. ท่าข้าม

2. ตะโหนด

3. บ้านโหนด

4. เกาะสาหร่าย

5. ทรายขาว

6. ลำพะยา

7. ปะลุกาสามะ

8. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล..... ปี

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม ได้แก่ ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง และปัจจัยด้านการศึกษา

คำชี้แจง โปรดอ่านและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับที่ตรงกับความเป็นจริงตามความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่

มากที่สุด (5) หมายถึง มากที่สุด หรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง

มาก (4) หมายถึง มาก หรือ เห็นด้วยมาก

ปานกลาง (3) หมายถึง ปานกลาง หรือเห็นด้วยปานกลาง

น้อย (2) หมายถึง น้อย หรือ เห็นด้วยน้อย

น้อยที่สุด (1) หมายถึง น้อยที่สุด หรือ เห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์						
1	ลักษณะภูมิประเทศเหมาะสำหรับการเพาะปลูก การปศุสัตว์ ค้าขายและการประมง จึงเข้ามาประกอบอาชีพประเภทเดียวกัน					
2	สภาพภูมิอากาศชุ่มชื้น ฝนตกชุกตลอดทั้งปีเหมาะแก่การเกษตรกรรมและการอยู่อาศัย จึงทำให้ตัดสินใจในการตั้งถิ่นฐานในชุมชนเดียวกัน					
3	ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงทำให้ตัดสินใจเข้ามาประกอบอาชีพในชุมชนเดียวกัน					
4	การคมนาคมสะดวกสบายมากยิ่งขึ้นและไม่ห่างจากตัวเมืองมากนักจึงทำให้การเดินทางสะดวก มีการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านและยอมรับในความเจริญของหมู่บ้านอื่น					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย						
5	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีจิตใจโอบอ้อมอารี ชอบช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเขาได้รับความเดือดร้อน					
6	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีอุปนิสัยเห็นอกเห็นใจและรู้จักให้อภัยต่อผู้อื่น					
7	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมให้การยอมรับและไว้วางใจแก่บุคคลที่เครรารพนับถือ					
8	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิม มีความอดทนและขยันการงาน					
ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์						
9	ภายหลังการยอมรับการสมรสระหว่างกันแล้ว ก็รับเอาธรรมเนียมของกันและกันมาปฏิบัติ					
10	การสมรสระหว่างคนไทยพุทธกับคนไทยมุสลิม นำมาซึ่งความเข้าใจอันดีต่อกันและให้เกียรติกันของครอบครัวทั้งสองฝ่าย					
11	การร่วมบรรพบุรุษทางสายเลือดหรือเครือญาติพี่น้องกันก่อเกิดความผูกพันต่อกัน					
12	เมื่อครอบครัวทั้งสองฝ่ายได้นับญาติหรือนับดองกัน เกิดการประสานงานและความร่วมมือกัน					
ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ						
13	ช่องทางในการสื่อสารมีมากขึ้น ทำให้คนในชุมชนมีโอกาสติดต่อกับสังคมภายนอกและรับเอาวัฒนธรรมอื่นได้รวดเร็วยิ่ง					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
14	เทคโนโลยีสมัยใหม่มีส่วนช่วยให้การรับรู้วัฒนธรรมอื่น และความเป็นไปของโลกเกิดการปรับตัวและมีวิถีการดำเนินชีวิตที่ใกล้เคียงกันมากยิ่งขึ้น					
15	แนวความคิดสมัยใหม่ซึ่งคิดเป็นเหตุผลไม่เคร่งครัดในประเพณีที่ไม่เกี่ยวกับหลักศาสนาทำให้มีความกลมกลืนกันมากขึ้นในลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมของไทยพุทธกับไทยมุสลิม					
ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน						
16	การพบปะพูดคุยร่วมแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นกันระหว่างในสถานที่ประชุมที่ราชการจัดไว้					
17	การใช้สถานที่สิ่งก่อสร้างและทรัพยากรอื่นร่วมกัน เช่น ถนน สนามกีฬา ล้ำคลอง เกิดความสัมพันธ์ของคนในชุมชนนำไปสู่ความสมัครสมานสามัคคี					
18	การร่วมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในชุมชน เช่น ถางหญ้าริมทาง ขุดลอกคูคลอง ปลูกต้นไม้ เป็นต้น ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของสาธารณประโยชน์ร่วมกัน					
19	ศึกษาเล่าเรียนอยู่ร่วม โรงเรียนเดียวกัน จึงเกิดความผูกพันฉันท์เพื่อนต่อกัน ซึ่งโรงเรียนเป็นสถานที่สาธารณประโยชน์ที่สำคัญที่สุดที่มีส่วนสร้างความสัมพันธ์ต่อกัน					
ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง						
20	เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มการเมืองร่วมกันตามที่ตนเองชอบในหลักการที่ตรงตามอุดมการณ์ของตน แต่ยอมรับตามเสียงข้างมาก					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
21	เข้าร่วมประชุมประชาคมและร่วมคัดเลือกตัวแทนประชาคมเพื่อแก้ปัญหาชุมชน โดยไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก					
22	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความตื่นตัวในเรื่องการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยและความสนใจในปัญหาบ้านเมือง					
23	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมเสนอตนในฐานะตัวแทนหรือผู้รับสมัครเลือกตั้งและได้รับเลือกตั้งจากประชาชนทั้งสองฝ่าย					
24	ผู้นำไทยพุทธและผู้นำไทยมุสลิมมีโอกาสได้ปฏิบัติงานร่วมกันและร่วมแก้ปัญหาจนเกิดผลดี แก่ชุมชน					
ปัจจัยด้านการศึกษา						
25	การศึกษามีความสำคัญต่อการเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยมความเชื่อทำให้ยอมรับการเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อเข้าร่วมกับสังคมในปัจจุบันได้					
26	ปัจจุบันชาวไทยมุสลิมสนับสนุนให้บุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนในระบบการศึกษาเพิ่มขึ้นทำให้เด็กมีโอกาสได้ใช้ชีวิตช่วงวัยเรียนร่วมกันมากยิ่งขึ้น					
27	การศึกษามีส่วนช่วยให้สามารถติดต่อสื่อสารระหว่างกันคล่องตัวก่อเกิดเข้าใจกันได้ดียิ่งขึ้น					
28	การศึกษามีส่วนช่วยให้ได้เข้าร่วมกิจกรรมสัมพันธ์ก่อเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
29	โรงเรียนจัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนนักศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันเกิดพัฒนาการอยู่ร่วมกัน					
30	คนไทยพุทธและไทยมุสลิมนำความรู้ที่ศึกษาเล่าเรียนมาพัฒนาชุมชนให้เกิดความก้าวหน้าก็ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน					
31	เด็กและเยาวชนได้รับการอบรมสั่งสอนจากผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายจึงเกิดการเคารพนับถือต่อกัน					
32	การศึกษาทำให้คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมเกิดความสำนึกต่อหน้าที่และเข้าใจวิถีชีวิตของคนอื่นในชุมชน					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามระดับความเป็นจริงตามสภาพการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวกับการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม ได้แก่ การผสมผสานทางด้านการบริโภคอาหาร ด้านภาษา ด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย ด้านนันทนาการ ด้านการรักษาโรค ด้านประเพณี และด้านความเชื่อ

คำชี้แจง โปรดอ่านและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ซึ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่

มากที่สุด (5) หมายถึง เป็นจริงมากที่สุด

มาก (4) หมายถึง เป็นจริงมาก

ปานกลาง (3) หมายถึง เป็นจริงปานกลาง

น้อย (2) หมายถึง เป็นจริงน้อย

น้อยที่สุด (1) หมายถึง เป็นจริงน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ด้านอาหาร						
1	กรรมวิธีการปรุงและการประกอบอาหารคาวหวานหลายชนิดคล้ายกันยกเว้นการประกอบอาหารที่เป็นข้อห้ามตามหลักศาสนา					
2	ค่านิยมเตรียมอาหารคาวหวานของคนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมาเลี้ยงรับรองแขกที่มาร่วมงานต่าง ๆ อย่างสิ้นหลวม					
3	การจัดงานของไทยพุทธจะเชิญคนครัวที่เป็นมุสลิมมาปรุงอาหารและแยกครัวปรุงอาหารเพื่อรับรองแขกที่เป็นคนไทยมุสลิม					
4	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมต่างก็นิยมรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางอาหารผนวกด้วยสรรพคุณทางยาและพืชผักต่าง ๆ มากมาย					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเป็นจริง				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ด้านภาษา						
5	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมต่างพยายามทำความเข้าใจและเรียนรู้ภาษาของกันและกัน					
6	สถานที่ราชการ ร้านค้า หรือป้ายประชาสัมพันธ์ ต่าง ๆ ในพื้นที่ ใช้ภาษาเขียนที่เป็นอักษรไทย อักษรมาลาญ ท้องถิ่น และอักษรภาษาอื่นร่วมด้วย					
7	การใช้ภาษาไทยกลางเป็นภาษาหลักและใช้ภาษาถิ่น (บักขี้ไต้, มาลาญมุสลิม) เป็นภาษารองในการพูด ติดต่อสื่อสารกัน					
ด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย						
8	รูปแบบการก่อสร้างอาคารบ้านเรือน มีการประยุกต์ปรับใช้และลอกเลียนแบบกัน					
9	ลักษณะตัวอาคารบ้านเรือนและสีสันทัน เป็นไปตามยุคสมัยนิยม					
10	ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นไปตามฐานะ คนที่มีฐานะดีก็จะสร้างบ้านใหญ่โตเหมือนกัน					
11	ลักษณะของที่อยู่อาศัย เป็นไปตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ทำเลที่ตั้ง เช่น ถ้าอยู่ใกล้แม่น้ำ ลำคลอง ก็ยกพื้นบ้านสูง เพื่อความสะดวกต่อการประกอบอาชีพและป้องกันน้ำท่วม					
ด้านนันทนาการ						
12	ได้จัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกันภายในชุมชน บ่อยครั้ง เช่น กิจกรรมออกกำลังกาย กีฬา และดนตรี					
13	มีการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพื่อการผ่อนคลาย ความเครียดและเสริมสร้างสุขภาพร่างกาย					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
14	การประยุกต์ใช้ท่าทางการออกกำลังกายมาจากศิลปะการป้องกันตัวและศิลปะการแสดง เช่น ท่ารำไทเก๊ก ร่องเงืง ซิละ มโนราห์ เป็นต้น					
15	ความนิยมต่อชนิดกีฬาที่เป็นกีฬาสากลและเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านกีฬากันเป็นประจำ เช่น ฟุตบอล เซปักตะกร้อ เปตอง เป็นต้น					
ด้านการรักษาโรค						
16	เข้ารับรักษาโรคแบบแพทย์แผนโบราณและความเชื่อเกี่ยวกับยากลางบ้านที่เหมือนกัน					
17	การบอกเล่าแลกเปลี่ยนประสบการณ์การรักษาโรคและการแก้ปัญหาสุขภาพต่อกัน					
18	การเข้ารับรักษาโรคจากสถานพยาบาลในชุมชนและโรงพยาบาลที่รัฐจัดให้ร่วมกัน					
ด้านประเพณี						
19	ถ้าจัดงานประเพณีขึ้นที่บ้าน เช่น ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีแต่งงาน เป็นต้น มักเชิญเพื่อนต่างศาสนาเข้าร่วมงานเป็นประจำ					
20	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมเข้าร่วมงานโดยไม่แบ่งแยกพวกเขาพวกเขาเมื่อจัดงานประเพณีของคนต่างศาสนาที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน					
21	การแสดงออกถึงความรู้สึกต่อกัน และให้ความช่วยเหลือเป็นเงินหรือสิ่งของแทนการร่วมงานประเพณีหรือบางพิธีกรรมของคนต่างศาสนาที่ไม่สามารถเข้าร่วมได้					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ด้านความเชื่อ						
22	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความเชื่อทางไสยศาสตร์เพื่อสร้างความสบายใจ					
23	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความเชื่อในเรื่องของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติบางอย่างเหมือนกัน					
24	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความเชื่อที่สั่งสมกันมาในรูปแบบของการสั่งสอนให้ทำตามหรือห้ามกระทำตามบรรพบุรุษอย่างเคร่งครัด					
25	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความเชื่อว่าถ้าทำความดีมักได้ผลแห่งความดีตอบแทนถ้าทำในสิ่งไม่ดีก็จะได้รับในสิ่งที่ไม่ดีตอบแทน					

😊 ขอขอบคุณในความกรุณาตอบแบบสอบถามครั้งนี้ 😊

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

การวิจัย เรื่อง การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิม
ในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
ศาสนา..... อาชีพ.....ระดับการศึกษา.....
2. ที่อยู่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....
จังหวัด.....
3. สถานที่สัมภาษณ์
  - ที่บ้าน
  - ที่อื่น (ระบุรายละเอียด).....

ตอนที่ 2 แนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

1. อายุ เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันได้มากน้อยเพียงใด เพราะอะไร/อย่างไร
2. ระดับการศึกษา เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันได้มากน้อยเพียงใด เพราะอะไร/อย่างไร
3. อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันได้มากน้อยเพียงใด เพราะอะไร/อย่างไร
4. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันได้มากน้อยเพียงใด เพราะอะไร/อย่างไร
5. ปัจจัยด้านการศึกษา เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันได้มากน้อยเพียงใด เพราะอะไร/อย่างไร

6. ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันได้มากน้อยเพียงใด เพราะอะไร/อย่างไร
7. ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันได้มากน้อยเพียงใด เพราะอะไร/อย่างไร
8. ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันได้มากน้อยเพียงใด เพราะอะไร/อย่างไร
9. ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดแนวทางการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมที่เหมาะสมในการยอมรับการอยู่ร่วมกันได้มากน้อยเพียงใด เพราะอะไร/อย่างไร

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ชื่อ – ชื่อสกุล	รองศาสตราจารย์ พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	อาจารย์
สถานที่ทำงาน	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขต หาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 95000
ชื่อ – ชื่อสกุล	ดร.สุภาพ เต็มรัตน์
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ผู้อำนวยการ โรงเรียนวัดพังยอม
สถานที่ทำงาน	อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช 80190
ชื่อ – ชื่อสกุล	นายตะเลบ ชานมาศ
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเคียน
สถานที่ทำงาน	องค์การบริหารส่วนตำบลนาเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

ภาคผนวก ง

ดัชนีความสอดคล้องจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ (IOC)

ดัชนีความสอดคล้องจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (IOC)
 ผู้วิจัยได้ทำการคุณภาพของเครื่องมือโดยการแสดงค่าอัตราส่วนความแม่นยำตรง
 (Validity) ของแบบสอบถามปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับ
 ไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์						
1	ลักษณะภูมิประเทศเหมาะสำหรับการเพาะปลูก การปศุสัตว์ ค้าขายและการประมง จึงเข้ามา ประกอบอาชีพประเภทเดียวกัน	+1	+1	+1	3	1.00
2	สภาพภูมิอากาศชุ่มชื้น ฝนตกชุกตลอดทั้งปีเหมาะ แก่การเกษตรกรรมและการอยู่อาศัย จึงทำให้ ตัดสินใจในการตั้งถิ่นฐานในชุมชนเดียวกัน	0	1	1	2	0.66
3	ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม จึงทำให้ตัดสินใจเข้ามาประกอบ อาชีพในชุมชนเดียวกัน	+1	+1	+1	3	1.00
4	การคมนาคมสะดวกสบายมากยิ่งขึ้นและไม่ห่าง จากตัวเมืองมากนักจึงทำให้การเดินทางสะดวกมี การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านและยอมรับ ในความเจริญของหมู่บ้านอื่น	+1	+1	+1	3	1.00
ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย						
5	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีจิตใจ โอบอ้อมอารี ชอบช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเขาได้รับ ความเดือดร้อน	+1	+1	+1	2	0.66
6	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีอุปนิสัยเห็นอก เห็นใจและรู้จักให้อภัยต่อผู้อื่น	+1	+1	+1	3	1.00
7	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมให้การยอมรับ และไว้วางใจแก่บุคคลที่เคารพนับถือ	+1	+1	+1	3	1.00
8	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิม มีความอดทน และขยันการงาน	+1	+1	+1	3	1.00

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์						
9	ภายหลังการยอมรับการสมรสระหว่างกันแล้ว ก็รับเอาธรรมเนียมของกันและกันมาปฏิบัติ	+1	+1	+1	3	1.00
10	การสมรสระหว่างคนไทยพุทธกับคนไทยมุสลิม นำมาซึ่งความเข้าใจอันดีต่อกันและให้เกียรติกัน ของครอบครัวทั้งสองฝ่าย	+1	+1	+1	3	1.00
11	การร่วมบรรพบุรุษทางสายเลือดหรือเครือญาติ พี่น้องกันก่อเกิดความผูกพันต่อกัน	+1	+1	+1	3	1.00
12	เมื่อครอบครัวทั้งสองฝ่ายได้นับญาติหรือนับดองกัน เกิดการประสานงานและความร่วมมือกัน	+1	+1	+1	3	1.00
ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมฯ						
13	ช่องทางในการสื่อสารมีมากขึ้น ทำให้คนในชุมชน มีโอกาสติดต่อกับสังคมภายนอกและรับเอา วัฒนธรรมอื่นได้รวดเร็ว	+1	+1	+1	3	1.00
14	เทคโนโลยีสมัยใหม่มีส่วนช่วยให้การรับรู้ วัฒนธรรมอื่น และความเป็นไปของโลกเกิดการ ปรับตัวและมีวิถีการดำเนินชีวิตที่ใกล้เคียงกันมาก ยิ่งขึ้น	+1	+1	+1	3	1.00
15	แนวความคิดสมัยใหม่ซึ่งคิดเป็นเหตุผล ไม่เคร่งครัดในประเพณีที่ไม่เกี่ยวกับหลักศาสนา ทำให้มีความกลมกลืนกันมากขึ้นในลักษณะร่วม ทางวัฒนธรรมของไทยพุทธกับไทยมุสลิม	+1	+1	+1	3	1.00
ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน						
16	การพบปะพูดคุยร่วมแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น เห็นกันระหว่างในสถานที่ประชุมที่ราชการจัดไว้	+1	+1	+1	3	1.00
17	การใช้สถานที่สิ่งก่อสร้างและทรัพยากรอื่นร่วมกัน เช่น ถนน สนามกีฬา ล้ำคลอง เกิดความสัมพันธ์ ของคนในชุมชนนำไปสู่ความสมัครสมานสามัคคี	+1	+1	+1	3	1.00

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
18	การร่วมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในชุมชน เช่น ถางหญ้าริมทาง ขุดลอกคูคลอง ปลูกต้นไม้ เป็นต้น ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของสาธารณประโยชน์ร่วมกัน	+1	+1	+1	3	1.00
19	ศึกษาเล่าเรียนอยู่ร่วมโรงเรียนเดียวกัน จึงเกิดความผูกพันฉันท์เพื่อนต่อกัน ซึ่งโรงเรียนเป็นสถานที่สาธารณประโยชน์ที่สำคัญที่สุดที่มีส่วนสร้างความสัมพันธ์ต่อกัน	+1	+1	+1	3	1.00
ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง						
20	เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มการเมืองร่วมกันตามที่ตนเองชอบในหลักการที่ตรงตามอุดมการณ์ของตน แต่ยอมรับตามเสียงข้างมาก	+1	+1	+1	3	1.00
21	เข้าร่วมประชุมประชาคมและร่วมคัดเลือกตัวแทนประชาคมเพื่อแก้ปัญหาชุมชน โดยไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก	+1	+1	+1	3	1.00
22	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความตื่นตัวในเรื่องการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยและความสนใจในปัญหาบ้านเมือง	+1	+1	+1	3	1.00
23	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมเสนอตนในฐานะตัวแทนหรือผู้รับสมัครเลือกตั้งและได้รับเลือกตั้งจากประชาชนทั้งสองฝ่าย	+1	+1	+1	3	1.00
24	ผู้นำไทยพุทธและผู้นำไทยมุสลิมมีโอกาสได้ปฏิบัติงานร่วมกันและร่วมแก้ปัญหาจนเกิดผลดีแก่ชุมชน	+1	+1	+1	3	1.00

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ปัจจัยด้านการศึกษา						
25	การศึกษามีความสำคัญต่อการเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อทำให้ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ตนเองเพื่อเข้าร่วมกับสังคมในปัจจุบันได้	+1	+1	+1	3	1.00
26	ปัจจุบันชาวไทยมุสลิมสนับสนุนให้บุตรหลาน เข้าเรียนโรงเรียนในระบบการศึกษาเพิ่มขึ้น ทำให้เด็กมีโอกาสได้ใช้ชีวิตช่วงวัยเรียนร่วมกัน มากยิ่งขึ้น	+1	+1	+1	3	1.00
27	การศึกษามีส่วนช่วยให้สามารถติดต่อสื่อสาร ระหว่างกันคล่องตัวก่อเกิดเข้าใจกันได้ดียิ่งขึ้น	+1	+1	+1	3	1.00
28	การศึกษามีส่วนช่วยให้ได้เข้าร่วมกิจกรรมสัมพันธ์ ก่อเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	+1	+1	+1	3	1.00
29	โรงเรียนจัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนนักศึกษาได้ ทำกิจกรรมร่วมกันเกิดพัฒนาการอยู่ร่วมกัน	+1	+1	+1	3	1.00
30	คนไทยพุทธและไทยมุสลิมนำความรู้ที่ศึกษา เล่าเรียนมาพัฒนาชุมชนให้เกิดความก้าวหน้า ก็ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน	+1	+1	+1	3	1.00
31	เด็กและเยาวชนได้รับการอบรมสั่งสอนจากผู้ใหญ่ ทั้งสองฝ่ายจึงเกิดการเคารพนับถือต่อกัน	+1	+1	+1	3	1.00
32	การศึกษาทำให้คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิม เกิดความสำนึกต่อหน้าที่และเข้าใจวิถีชีวิตของ คนอื่นในชุมชน	+1	+1	+1	3	1.00

การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ด้านอาหาร						
1	กรรมวิธีการปรุงและการประกอบอาหารคาวหวานหลายชนิดคล้ายกันยกเว้นการประกอบอาหารที่เป็นข้อห้ามตามหลักศาสนา	+1	+1	+1	3	1.00
2	ค่านิยมเตรียมอาหารคาวหวานของคนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมาเลี้ยงรับรองแขกที่มาร่วมในงานต่าง ๆ อย่างสิ้นหลวม	+1	+1	+1	3	1.00
3	การจัดงานของไทยพุทธจะเชิญคนครัวที่เป็นมุสลิมมาปรุงอาหารและแยกครัวปรุงอาหารเพื่อรับรองแขกที่เป็นคนไทยมุสลิม	+1	+1	+1	3	1.00
4	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมต่างก็นิยมรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางอาหารผนวกด้วยสรรพคุณทางยาและพืชผักต่าง ๆ มากมาย	+1	+1	+1	3	1.00
ด้านภาษา						
5	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมต่างพยายามทำความเข้าใจและเรียนรู้ภาษาของกันและกัน	+1	+1	+1	3	1.00
6	สถานที่ราชการ ร้านค้า หรือป้ายประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ในพื้นที่ ใช้ภาษาเขียนที่เป็นอักษรไทย อักษรมาลาญท้องถิ่น และอักษรภาษาอื่นร่วมด้วย	+1	+1	+1	3	1.00
7	การใช้ภาษาไทยกลางเป็นภาษาหลักและใช้ภาษาถิ่น(ปักษ์ใต้, มาลายูมุสลิม) เป็นภาษารองในการพูดติดต่อสื่อสารกัน	+1	+1	+1	3	1.00
ด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย						
8	รูปแบบการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนมีการประยุกต์ปรับใช้และลอกเลียนแบบกัน	+1	+1	+1	3	1.00

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
9	ลักษณะตัวอาคารบ้านเรือนและสีสันทน เป็นไปตามยุคสมัยนิยม	+1	+1	+1	3	1.00
10	ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นไปตามฐานะ คนที่มีฐานะดีก็จะสร้างบ้านใหญ่โตเหมือนกัน	+1	+1	0	2	0.66
11	ลักษณะของที่อยู่อาศัย เป็นไปตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ทำเลที่ตั้ง เช่น ถ้าอยู่ใกล้แม่น้ำ ลำคลองก็ยกพื้นบ้านสูง เพื่อความสะดวกต่อการประกอบอาชีพและป้องกันน้ำท่วม	+1	0	+1	2	0.66
ด้านนันทนาการ						
12	ได้จัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกันภายในชุมชนบ่อยครั้ง เช่น กิจกรรมออกกำลังกาย กีฬา และดนตรี	+1	+1	+1	3	1.00
13	มีการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพื่อการผ่อนคลายความเครียดและเสริมสร้างสุขภาพร่างกาย	+1	+1	+1	3	1.00
14	การประยุกต์ใช้ทำทางการออกกำลังกายมาจากศิลปะการป้องกันตัวและศิลปะการแสดง เช่น ท่ารำไทเก๊ก ร้องเงิง ซี่ละ มโนราห์ เป็นต้น	+1	+1	+1	3	1.00
15	ความนิยมต่อชนิดกีฬาที่เป็นกีฬาสากลและเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านกีฬากันเป็นประจำ เช่น ฟุตบอล เซปักตะกร้อ เปตอง เป็นต้น	+1	+1	+1	3	1.00
ด้านการรักษาโรค						
16	เข้ารับรักษาโรคแบบแพทย์แผนโบราณและความเชื่อเกี่ยวกับยากลางบ้านที่เหมือนกัน	+1	+1	+1	3	1.00
17	การบอกเล่าแลกเปลี่ยนประสบการณ์การรักษาโรคและการแก้ปัญหาสุขภาพต่อกัน	+1	+1	+1	3	1.00
18	การเข้ารับรักษาโรคจากสถานพยาบาลในชุมชนและโรงพยาบาลที่รัฐจัดให้ร่วมกัน	+1	+1	+1	3	1.00

ข้อ	คำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ด้านประเพณี						
19	ถ้าจัดงานประเพณีขึ้นที่บ้าน เช่น ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีแต่งงาน เป็นต้น มักเชิญเพื่อนต่างศาสนา เข้าร่วมงานเป็นประจำ	+1	+1	+1	3	1.00
20	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมเข้าร่วมงาน โดยไม่แบ่งแยกพวกเขาพวกเขาเมื่อจัดงานประเพณีของคนต่างศาสนาที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน	+1	+1	+1	3	1.00
21	การแสดงออกถึงความรู้สึกต่อกันและให้ความช่วยเหลือเป็นเงินหรือสิ่งของแทนการร่วมงาน ประเพณีหรือบางพิธีกรรมของคนต่างศาสนา ที่ไม่สามารถเข้าร่วมได้	+1	+1	+1	3	1.00
ด้านความเชื่อ						
22	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความเชื่อทางไสยศาสตร์เพื่อสร้างความสบายใจ	+1	+1	+1	3	1.00
23	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความเชื่อในเรื่องของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติบางอย่างเหมือนกัน	+1	+1	+1	3	1.00
24	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความเชื่อที่สั่งสมกันมาในรูปแบบของการสั่งสอนให้ทำตามหรือห้ามกระทำตามบรรพบุรุษอย่างเคร่งครัด	+1	+1	+1	3	1.00
25	คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความเชื่อว่า ถ้าทำความดีมักได้ผลแห่งความดีตอบแทนถ้าทำในสิ่งไม่ดีก็จะได้รับในสิ่งที่ไม่ดีตอบแทน	+1	+1	+1	3	1.00

ภาคผนวก จ
ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขต
จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ลักษณะภูมิประเทศเหมาะสมสำหรับ การเพาะปลูก การปลูกสัตว์ ค้าขายและ การประมง จึงเข้ามาประกอบอาชีพ ประเภทเดียวกัน	11.13	3.982	.684	.673
สภาพภูมิอากาศชุ่มชื้น ฝนตกชุกตลอด ทั้งปี เหมาะแก่การเกษตรกรรมและ การอยู่อาศัย จึงทำให้ตัดสินใจในการ ตั้งถิ่นฐานในชุมชนเดียวกัน	10.97	4.792	.521	.757
ความอุดมสมบูรณ์ของ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงทำให้ตัดสินใจเข้ามาประกอบอาชีพ ในชุมชนเดียวกัน	11.07	4.271	.624	.706
การคมนาคมสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น และไม่ห่างจากตัวเมืองมากนักจึงทำให้ การเดินทางสะดวกมีการติดต่อสัมพันธ์ ระหว่างเพื่อนบ้านและยอมรับในความ เจริญของหมู่บ้านอื่น	12.03	2.792	.623	.748

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 4

Alpha = 0.775

ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีจิตใจ โอบอ้อมอารี ชอบช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อ เขาได้รับความเดือดร้อน	11.53	2.602	.816	.778
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิม มีอุปนิสัยเห็นอกเห็นใจและรู้จัก ให้อภัยต่อผู้อื่น	11.60	2.455	.810	.777
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมให้ การยอมรับและไว้วางใจแก่บุคคล ที่เครรารพนับถือ	11.90	2.576	.665	.845
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิม มีความอดทนและขยันการทำงาน	11.67	3.195	.564	.875

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 4

Alpha = 0.860

ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ภายหลังการยอมรับการสมรสระหว่าง กันแล้วก็รับเอาธรรมเนียมของกันและ กันมาปฏิบัติ	10.03	4.723	.571	.791
การสมรสระหว่างคนไทยพุทธกับ คนไทยมุสลิมนำมาซึ่งความเข้าใจอันดี ต่อกันและให้เกียรติกันของครอบครัว ทั้งสองฝ่าย	9.60	4.110	.720	.721
การร่วมบรรพบุรุษทางสายเลือดหรือ เครือญาติพี่น้องกันก่อเกิดความผูกพัน ต่อกัน	9.87	4.533	.481	.844
เมื่อครอบครัวทั้งสองฝ่ายได้นับญาติหรือ นับตอกันมักเกิดการประสานงานและ ความร่วมมือกัน	9.90	4.231	.795	.693

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 4

Alpha = 0.812

ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิชาการ

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ช่องทางในการสื่อสารมีมากขึ้น ทำให้ คนในชุมชนมีโอกาสดูติดต่อกับสังคม ภายนอกและรับเอาวัฒนธรรมอื่นได้ รวดเร็ว	7.70	1.321	.802	.599
เทคโนโลยีสมัยใหม่มีส่วนช่วยให้ การรับรู้วัฒนธรรมอื่น และความเป็นไป ของโลกเกิดการปรับตัวและมีวิถีการ ดำเนินชีวิตที่ใกล้เคียงกันมากยิ่งขึ้น	7.43	1.495	.549	.855
แนวความคิดสมัยใหม่ซึ่งคิดเป็นเหตุผล ไม่เคร่งครัดในประเพณีที่ไม่เกี่ยวกับ หลักศาสนาทำให้มีความกลมกลืนกัน มากขึ้นในลักษณะร่วมทางวัฒนธรรม ของไทยพุทธกับไทยมุสลิม	8.00	1.379	.649	.753

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 3

Alpha = 0.811

ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
การพบปะพูดคุยร่วมแลกเปลี่ยนและ แสดงความคิดเห็นกันระหว่างในสถานที่ ประชุมที่ราชการจัดไว้	11.90	4.852	.737	.790
การใช้สถานที่สิ่งก่อสร้างและทรัพยากร อื่นร่วมกัน เช่น ถนน สนามกีฬา ลำคลอง เกิดความสัมพันธ์ของคนในชุมชน นำไปสู่ความสมัครสมานสามัคคี	12.03	4.102	.740	.771
การร่วมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ใน ชุมชน เช่น ถางหญ้าริมทาง ขุดลอกคู คลอง ปลุกต้นไม้ เป็นต้น ทำให้เกิด ความรู้สึกเป็นเจ้าของสาธารณประโยชน์ ร่วมกัน	12.17	4.420	.584	.843
ศึกษาเล่าเรียนอยู่ร่วม โรงเรียนเดียวกัน จึงเกิดความผูกพันฉันท์เพื่อนต่อกัน ซึ่ง โรงเรียนเป็นสถานที่สาธารณประโยชน์ ที่สำคัญที่สุดที่มีส่วนสร้างความสัมพันธ์ ต่อกัน	12.10	4.093	.691	.794

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 4

Alpha = 0.842

ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มการเมืองร่วมกัน ตามที่ตนเองชอบในหลักการที่ตรงตาม อุดมการณ์ของตน แต่ยอมรับตามเสียง ข้างมาก	15.70	9.597	.738	.882
เข้าร่วมประชุมประชาคมและร่วม คัดเลือกตัวแทนประชาคมเพื่อแก้ปัญหา ชุมชน โดยไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก	15.77	7.771	.843	.864
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมีความ ตื่นตัวในเรื่องการปกครองตามระบอบ ประชาธิปไตยและความสนใจในปัญหา บ้านเมือง	15.30	10.562	.744	.887
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมเสนอตน ในฐานะตัวแทนหรือผู้รับสมัครเลือกตั้ง และได้รับเลือกตั้งจากประชาชนทั้งสอง ฝ่าย	15.60	8.179	.836	.862
ผู้นำไทยพุทธและผู้นำไทยมุสลิมมี โอกาสได้ปฏิบัติงานร่วมกันและร่วม แก้ปัญหาจนเกิดผลดี แก่ชุมชน	15.37	10.861	.724	.892

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 5

Alpha = 0.901

ปัจจัยด้านการศึกษา

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
การศึกษามีความสำคัญต่อการเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อทำให้ยอมรับการเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อเข้าร่วมกับสังคมในปัจจุบันได้	27.97	13.344	.472	.815
ปัจจุบันชาวไทยมุสลิมสนับสนุนให้บุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนในระบบการศึกษาเพิ่มขึ้นทำให้เด็กมีโอกาสได้ใช้ชีวิตช่วงวัยเรียนร่วมกันมากยิ่งขึ้น	28.00	13.172	.396	.827
การศึกษามีส่วนช่วยให้สามารถติดต่อสื่อสารระหว่างกันคล่องตัวก่อนเกิดเข้าใจกันได้ดียิ่งขึ้น	28.30	12.286	.543	.807
การศึกษามีส่วนช่วยให้ได้เข้าร่วมกิจกรรมสัมพันธ์ ก่อนเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	28.10	12.231	.588	.800
โรงเรียนจัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนนักศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกันเกิดพัฒนาการอยู่ร่วมกัน	28.07	12.064	.652	.791
คนไทยพุทธและไทยมุสลิมนำความรู้ที่ศึกษาเล่าเรียนมาพัฒนาชุมชนให้เกิดความก้าวหน้าก็ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน	28.07	13.513	.491	.813

ปัจจัยด้านการศึกษา (ต่อ)

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
เด็กและเยาวชนได้รับการอบรมสั่งสอน จากผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายจึงเกิดการเคารพ นับถือต่อกัน	28.43	12.530	.527	.808
การศึกษาทำให้คนไทยพุทธและ คนไทยมุสลิมเกิดความสำนึกต่อหน้าที่ และเข้าใจวิถีชีวิตของคนอื่นในชุมชน	28.23	11.771	.740	.779

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 8

Alpha = 0.826

ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้
ตอนล่าง

ด้านอาหาร

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
กรรมวิธีการปรุงและการประกอบ อาหารคาวหวานหลายชนิดคล้ายกัน ยกเว้นการประกอบอาหารที่เป็นข้อห้าม ตามหลักศาสนา	10.50	4.466	.724	.619
ค่านิยมเตรียมอาหารคาวหวานของคน ไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมาเลี้ยง รับรองแขกที่มาร่วมในงานต่าง ๆ อย่างสิ้นหลาม	11.00	4.414	.639	.673
การจัดงานของไทยพุทธจะเชิญคนครัว ที่เป็นมุสลิมมาปรุงอาหารและแยกครัว ปรุงอาหารเพื่อรับรองแขกที่เป็น คนไทยมุสลิม	10.83	6.144	.373	.804
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมต่าง ก็นิยมรับประทานอาหารที่มีคุณค่า ทางอาหารผนวกด้วยสรรพคุณทางยา และพืชผักต่าง ๆ มากมาย	10.37	5.826	.579	.715

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 4

Alpha = 0.767

ด้านภาษา

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมต่าง พยายามทำความเข้าใจและเรียนรู้ ภาษาของกันและกัน	10.50	4.466	.724	.619
สถานที่ราชการ ร้านค้า หรือป้าย ประชาสัมพันธ์ ต่าง ๆ ในพื้นที่ใช้ภาษา เขียนที่เป็นอักษรไทย อักษรมาลายู ท้องถิ่นและอักษรภาษาอื่นร่วมด้วย	11.00	4.414	.639	.673
การใช้ภาษาไทยกลางเป็นภาษาหลัก และใช้ภาษาถิ่น(ปักษ์ใต้, มาลายูมุสลิม) เป็นภาษารองในการพูดติดต่อสื่อสารกัน	10.37	5.826	.579	.715

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 3

Alpha = 0.913

ด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัย

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
รูปแบบการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนมี การประยุกต์ปรับใช้และลอกเลียนแบบ กัน	11.50	3.224	.602	.659
ลักษณะตัวอาคารบ้านเรือนและสีสันทัน เป็นไปตามยุคสมัยนิยม	11.33	3.057	.711	.599
ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นไปตามฐานะ คน ที่มีฐานะดีก็จะสร้างบ้านใหญ่โต เหมือนกัน	11.40	3.697	.386	.773
ลักษณะของที่อยู่อาศัย เป็นไปตาม ลักษณะทางภูมิศาสตร์ทำเลที่ตั้ง เช่น ถ้า อยู่ใกล้แม่น้ำ ลำคลองก็ยกพื้นบ้านสูง เพื่อความสะดวกต่อการประกอบอาชีพ และป้องกันน้ำท่วม	11.37	3.206	.504	.716

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 4

Alpha = 0.749

ค่านันทนาการ

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ได้จัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกัน ภายในชุมชนบ่อยครั้ง เช่น กิจกรรม ออกกำลังกาย กีฬา และดนตรี	10.77	6.116	.482	.810
มีการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ เพื่อการผ่อนคลายความเครียดและ เสริมสร้างสุขภาพร่างกาย	10.80	4.717	.774	.673
การประยุกต์ใช้ทำทางการออกกำลังกาย มาจากศิลปะการป้องกันตัวและ ศิลปะการแสดง เช่น ท่ารำไทเก๊ก รองเงิ้ง ซี่ละ มโนราห์ เป็นต้น	11.27	4.202	.719	.698
ความนิยมต่อชนิดกีฬาที่เป็นกีฬาสากล และเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านกีฬากัน เป็นประจำ เช่น ฟุตบอล เซปักตะกร้อ เปตอง เป็นต้น	10.37	5.413	.521	.796

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 4

Alpha = 0.820

ด้านการรักษาโรค

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
เข้ารับรักษาโรคแบบแพทย์แผนโบราณ และความเชื่อเกี่ยวกับยากลางบ้านที่ เหมือนกัน	6.70	4.010	.852	.837
การบอกเล่าแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การรักษาโรคและการแก้ปัญหาสุขภาพ ต่อกัน	6.30	3.872	.809	.867
การเข้ารับรักษาโรคจากสถานพยาบาล ในชุมชนและโรงพยาบาลที่รัฐจัดให้ ร่วมกัน	6.33	3.609	.786	.893

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 3

Alpha = 0.905

ด้านประเพณี

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
ถ้าจัดงานประเพณีขึ้นที่บ้าน เช่น ทำบุญ ขึ้นบ้านใหม่ ประเพณีแต่งงาน เป็นต้น มักเชิญเพื่อนต่างศาสนา เข้าร่วมงานเป็นประจำ	7.90	2.645	.635	.852
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมเข้า ร่วมงาน โดยไม่แบ่งแยกพวกเขาพวกเรา เมื่อจัดงานประเพณีของคนต่างศาสนาที่ จัดขึ้นในหมู่บ้าน	8.20	1.338	.849	.694
การแสดงออกถึงความรู้สึกต่อกันและ ให้ความช่วยเหลือเป็นเงินหรือสิ่งของ แทนการร่วมงานประเพณีหรือบาง พิธีกรรมของคนต่างศาสนาที่ไม่สามารถ เข้าร่วมได้	7.97	2.516	.784	.749

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 3

Alpha = 0.841

ด้านความเชื่อ

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมี ความเชื่อทางไสยศาสตร์เพื่อสร้าง ความสบายใจ	12.10	3.197	.670	.602
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมี ความเชื่อในเรื่องของปรากฏการณ์ ทางธรรมชาติบางอย่างเหมือนกัน	12.10	3.197	.670	.602
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมี ความเชื่อที่สั่งสมกันมาในรูปแบบของ การสั่งสอนให้ทำตามหรือ ห้ามกระทำตามบรรพบุรุษอย่าง เคร่งครัด	12.40	3.903	.354	.782
คนไทยพุทธและคนไทยมุสลิมมี ความเชื่อที่ว่าถ้าทำความดีมักได้ผลแห่ง ความดีตอบแทนถ้าทำในสิ่งไม่ดี ก็จะได้รับในสิ่งที่ไม่ดีตอบแทน	12.20	3.683	.472	.716

Reliability Coefficients

N of Cases = 30

N of Items = 4

Alpha = 0.741

ภาคผนวก ฉ
ประมวลผลจากการสอบสัมภาษณ์

จังหวัดพัทลุง

ศาสนา

“กรรมการวัดตะโหมดและผู้นำศาสนาอิสลามได้จัดให้มีการทำบุญเยี่ยมหลุมฝังศพผู้นับถือศาสนาอิสลามและทำบุญให้กับผู้ที่นับถือศาสนาพุทธที่ล่วงลับไปแล้ว บริเวณป่าช้าและกุโบร์ควนตะโหมด หมู่ที่ 3 ต.ตะโหมด โดยมีประชาชนจากหลายตำบลที่นับถือศาสนาอิสลามและผู้ที่นับถือศาสนาพุทธร่วมกันจัดพิธีทำบุญร่วมกันหลายพันคน พิธีทำบุญ 2 ศาสนาของพี่น้องชาวตำบลตะโหมดและตำบลใกล้เคียงมีจัดติดต่อกันมาแล้ว โดยได้กำหนดเอาวันที่ 15 เมษายนของทุกปี จัดกิจกรรมทำบุญร่วมกันระหว่างศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม สำหรับกิจกรรมของประเพณีที่จัดขึ้นนั้นเริ่มจากในช่วงเช้าผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามจะทำพิธีเยี่ยมหลุมฝังศพของบรรพบุรุษที่ฝังอยู่ในกุโบร์ซึ่งเป็นสถานที่เดียวกันกับป่าช้าของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ หลังจากนั้นก็จะทำพิธีสงฆ์ตามหลักของศาสนาพุทธและผู้คนที่ทั้ง 2 ศาสนาก็จะทำบุญร่วมกัน จัดแบ่งอาหารถวายพระและอาหารสำหรับผู้นำศาสนาอิสลามที่เดินทางมาร่วมพิธี ชาวตำบลตะโหมดทั้งศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธได้อยู่ร่วมกันมาตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบัน ผู้คนที่ทั้ง 2 ศาสนาได้ร่วมกันสร้างหลักเมืองที่สร้างด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่ไว้เป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้คนที่ทั้ง 2 ศาสนาไว้ในที่กุโบร์ฝังศพและป่าช้าของศาสนาพุทธ เมื่อถึงวันที่ 15 เมษายน ก็จะเดินทางมาทำบุญพร้อมกัน ซึ่งเป็นการทำบุญร่วมกันของ 2 ศาสนา แห่งเดียวในโลก”

(คุณวรรณ ขุนจันทร์)

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล

“พื้นที่ตำบลตะโหมดตามประวัติศาสตร์อยู่ร่วมกัน 200 กว่าปี คนที่เข้ามาอยู่รุ่นแรกเป็นคนไทยมุสลิม คือ โต๊ะโหมด ซึ่งเป็นชื่อของตำบล ซึ่งสามารถรู้ได้จากชื่อของหมู่บ้านอื่นได้อีก เช่น บ้านโต๊ะหลง พื้นที่ตำบลตะโหมดเหมาะสำหรับการประกอบอาชีพเกษตร เรามีธนาคารน้ำมีการแบ่งการจัดสรรใช้น้ำในพื้นที่ไม่ใช่เป็นพื้นที่ค้าขาย”

(คุณวรรณ ขุนจันทร์)

“ในช่วงแรกเริ่มพื้นที่บริเวณรอบวัดตะโหมดมุสลิมอาศัยอยู่มาก่อนเราคนพุทธเข้ามาทีหลังมีการสร้างวัดขึ้นคนอิสลามก็ย้ายไปอยู่รอบนอกเพื่อการประกอบอาชีพ และจะได้ไม่เป็นปัญหากันกับที่คนพุทธเลี้ยงหมูอยู่บ้าง ตอนหลังเลิกเพื่อแก้ปัญหา ที่ตะโหมดเรายึดตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ดูให้เห็นและร่วมกันทำร่วมกันปลูกที่นี่เราปลูกต้นตะเคียนไว้ในสวนในป่าที่สาวท ทองรักษ์ มีวิธีปลูกวิธีสอนคนรุ่นหลังเขียนเป็นหนังสือไว้”

(คุณประจวบ ทองรักษ์)

ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย

“วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนทั้ง 2 ศาสนานั้น ได้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข ซึ่งมีผู้นับถือศาสนาอิสลามเดินทางไปวัดและพระวัดตะโหมดก็เดินทางไปร่วมกิจกรรมทางศาสนาอิสลามอยู่เป็นประจำ บางครั้งก็นิมนต์พระไปปาฐกถาธรรมให้ผู้ทีนับถือศาสนาอิสลามได้ฟังด้วย”

(พระครูสุนทร กิจจานุโยค)

“ลักษณะคล้ายเคียงกันให้การร่วมมือกันดีระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิม ไม่แบ่งแยกกันในเรื่องความเชื่อก็เป็นเรื่องของส่วนบุคคล”

(คุณนงนภัส บัญชาพัฒนศักดิ์)

ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์

“คนพุทธกับคนมุสลิมส่วนใหญ่เป็นเครือญาติกัน โดยเฉพาะนามสกุลขุนจันทร์ที่เป็นมุสลิมก็มีประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ เวลาจัดงานเทศกาลสำคัญ หรืองานพบปะรวมญาติก็จะมาจับกลุ่มพูดคุยกันทุกปี”

(คุณวรรณ ขุนจันทร์)

ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความเจริญทางวิทยาการ

“เด็กที่นี้คบเพื่อนมาก มีเครื่องใช้ให้เหมือนเพื่อน เช่น โทรศัพท์ต้องมีไม่มีไม่ได้ ยี่ห้อดี ๆ พ่อแม่ต้องซื้อให้จำเป็นอยากให้ลูกไปเรียน ไปเที่ยวกับเพื่อนแต่งตัวเหมือนไทยพุทธ”

(คุณอับดุลดาและ เลาะบาสา)

ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน

“กิจกรรมทางศาสนาของประเพณี 2 ศาสนาที่จัดขึ้นครั้งนี้ ถือว่าเป็นการจัดงานตามประเพณีที่ผู้คนในอดีตได้จัดงานมาแล้วกว่า 100 ปี และเท่าที่ทราบก็มีแห่งเดียวในโลกที่ผู้คน 2 ศาสนาได้ทำบุญพร้อมกันและมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจสิ่งเดียวกันคือศาลหลักเมืองและหลุมฝังศพของโต๊ะหมุดผู้สร้างบ้านตะโหมดและศพที่ฝังอยู่ในป่าช้าควนตะโหมด เช่นเดียวกัน”

(พระครูสุนทร กิจจานุโยค)

“มีการร่วมพัฒนากันตลอด ให้ความร่วมมือต่อการพัฒนาพื้นที่สาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ยกเว้นพื้นที่ที่เป็นวัดเท่านั้นที่มักไม่เข้าร่วมของคนมุสลิม”

(คุณนงนภัส บัญชาพัฒนศักดิ์)

ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

“ส่วนใหญ่ที่นี้เป็นคนไทยพุทธมีจำนวนมากกว่าไทยมุสลิมใช้การปกครองแบบที่แบบน้องกัน คนที่เป็นพี่ต้องไม่ข่มเหงน้อง มีหน้าที่ช่วยเหลือน้องอย่างนั้นแล้วก็ไม่เกิดปัญหา”

(พระครูสุนทร กิจจานุโยค)

ปัจจัยด้านการศึกษา

“ส่งเสริมโดยการให้ทุนแก่นักเรียนในพื้นที่โรงเรียนราษฎร์บำรุง จำนวน 20 ทุน เด็กที่เป็นมุสลิมก็ได้ทุนของสถานสภาวัดตะโหนดและที่สอบชิงทุนตอน ม. 6 ไปเรียนที่หาดใหญ่ เจอกันยกมือไหว้อาตมา (พระ) เพื่อนมุสลิมสงสัยไหว้พระมาได้อย่างไร เขาต้องบอกว่าเป็นอาจารย์ที่สอนและให้ทุน คนที่มีการศึกษาน้อยเขาก็ไม่ไหว้”

(พระครูสุนทร กิจจานุโยค)

“ที่บ้านตะโหนดเราด้วยกันจัดทำห้องสมุดของชุมชนเพื่อแก้ปัญหาคนในพื้นที่วังตั้งปี พ.ศ. 2516 ถือว่าเป็นพื้นที่ตำบลแรก ๆ ในตอนนั้น ช่วงเปิดที่ทำการห้องสมุดชุมชนสมเด็จพระเจ้าเสด็จฯสร้างความภูมิใจให้คนในชุมชนเป็นอย่างมาก”

(คุณประจวบ ทองรักษ์)

“ส่วนใหญ่เทศบาลจะให้เงินอุดหนุนตาดิกาทุกปี เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนของเด็กนักเรียนตาดิกา หรืองานสุนัตหมูกี่อุดหนุน ส่วนที่ศูนย์เด็กเล็กนั้นรับดูแลเด็กทั้งไทยพุทธไทยมุสลิมอยู่ร่วมกัน พัฒนาให้เท่าเทียมกัน”

(คุณนงนภัส บัญชาพัฒนศักดิ์)

จังหวัดตรัง

ศาสนา

“ที่นี่ไม่มีปัญหาความแตกต่างด้านศาสนาพุทธกับศาสนาอิสลามต่างคนต่างอยู่”

(คุณชโนภาค วารินสะอาด)

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล

“ที่นี่มีอาชีพร่วมกัน เช่น อาชีพค้าขายส่วนใหญ่จะมีคนจีนที่เป็นแม่ค้าคนไทยคนอิสลามเป็นลูกค้าพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางธรรมชาติ พื้นที่เหมาะแก่การทำเกษตรทุกรูปแบบ เช่น การทำสวนยางพารา ทำสวนปาล์มน้ำมัน และการประมงถือว่าไม่ไกลมากนักทำให้มีการอพยพมาอยู่ร่วมกันมาก”

(คุณสมบูรณ์ ฤทธิเดช)

ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย

“ในพื้นที่กิจกรรมบางอย่างมุสลิมก็ไม่ค่อยเข้าร่วมมากนักแต่ไม่เคยขัดแย้งกันงานประเพณีที่จัดขึ้น เช่น งานผู้สูงอายุก็มาร่วมทำบุญร่วมกัน อยู่กันนิสัยไม่ค่อยจะแตกต่างกัน”

(คุณชโนภาค วารินสะอาด)

ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์

“ในพื้นที่อำเภอปะเหลียน ส่วนใหญ่ไทยพุทธไทยมุสลิมจะเป็นญาติกันเยอะมาก”

(คุณสมบูรณ์ ฤทธิเดช)

“มักจะมีการแต่งงานระหว่างกันมากในชุมชนไทยพุทธไทยมุสลิม แต่กับคนไทยเชื้อสายจีนไม่ค่อยมีนัก”

(คุณธนวัฒน์ เก้าเอี้ยน)

ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน

“เวลาเทศบาลจัดงานจัดแยกเป็นชุมชนไป เมื่อจัดที่เทศบาลก็มีร่วมกัน ที่นี้มุสลิมไม่ค่อยคลุมหมกกันมากนัก นอกเหนือจากกิจกรรมวันรายอที่แยกจัดเฉพาะมุสลิมไทยพุทธเข้าร่วมคนจากนอก (พื้นที่อื่น) ก็มาเที่ยวงานที่จัดอยู่เป็นจำนวนมาก”

(คุณชโนภาค วารินสะอาด)

ตอนนี้สะดวกขึ้นมาก ไปไหนมาไหน ก็ไม่เคียดร้อนเวลาเจ็บไข้ไม่สบายก็สะดวก เมื่อมีโรงพยาบาลตำบลไว้ให้บริการชาวบ้านและทาง อบต.ก็สมทบเงิน สปสช.ทางสภา อบต.ก็อนุมัติให้ทุกปีเพื่อที่จะชาวบ้านในพื้นที่ทั้งพุทธมุสลิมมีสุขภาพที่ดี มีบ้างถ้าเป็นโรคมกชาวบ้านก็นิยมไปโรงพยาบาลในจังหวัด”

(คุณสมบูรณ์ ฤทธิเดช)

ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

“กรณีนายก อบต. ที่ลิพงก็เป็นอิสลามแต่การบริหารงาน อบต.ไม่เคยมีปัญหา เพื่อนฝูงเป็นไทยพุทธ ขณะทำงานก็เป็นไทยพุทธ สมาชิกสภาก็เป็นไทยพุทธมากกว่า ในช่วงเลือกตั้งก็ได้รับความไว้วางใจเหมือนกัน นายที่ทำขำเป็นคนพุทธก็ได้รับการยอมรับเช่นกัน”

(คุณสมบูรณ์ ฤทธิเดช)

ปัจจัยด้านการศึกษา

“ผู้คนที่นี้ ให้ความสำคัญกับการศึกษาของเยาวชนมากตอนนี้กำลังปรับปรุงอาคารเรียน เพื่อให้มีเรียนการสอนเพิ่มขึ้น”

(คุณธนวัฒน์ เก้าเอี้ยน)

จังหวัดสงขลา

ศาสนา

“ศาสนาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจของแต่ละศาสนา ไม่ใช่สิ่งที่กั้นความสัมพันธ์ต่างศาสนาก็จะอยู่ร่วมกันได้ ใช้ความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างประชาชนที่นับถือ ศาสนา พุทธและศาสนาอิสลาม”

(คุณนิรันดร์ เคนิ)

“ศาสนาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจของแต่ละศาสนา ไม่ใช่สิ่งที่กั้นความสัมพันธ์ต่างศาสนาก็จะอยู่ร่วมกันได้”

(คุณสะอาดฟา สะและมัน)

อายุ

“มักให้เกียรติกัน ไม่ดูถูกกัน ต่างคนต่างเข้าใจ อาศัยความสัมพันธ์ดั้งเดิมสมัยเด็ก ยังให้ความเป็นเพื่อนกัน ยังคบหากันเหมือนเดิม มีความสัมพันธ์กันแบบเพื่อนฝูง รู้จักกันตอนเรียน ไปเที่ยวด้วยกัน กับพ่อแม่ของเพื่อนก็รู้จักกันยังไปมาหาสู่ตลอด แม้อายุต่างกันก็ไม่มีปัญหา เพราะอายุต่างวัยแต่พบปะที่ร้านกาแฟกันบ่อย ผู้หญิงหลายวัยมีเดินแอโรบิกกันไม่มีปัญหาใส่ชุดกีฬาที่มิดชิดส่วนใหญ่ใช้ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนระดับตำบล”

(คุณมะชปรี หยิเด)

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล

“การย้ายเข้ามาของราชการ โดยปกติเวลาช่วงค่ำ (ประมาณ 2 ทุ่ม) เรายังไม่ปิดประตู ผู้หญิงยังตากผ้าอยู่ ทหารเข้ามาสร้างเงื่อนงำให้เกิดความกลัว ต้องชี้แจงให้เข้าใจด้วย”

(คุณนิรันดร์ เคนิ)

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

“ชุมชนไทยพุทธและชุมชนไทยมุสลิม ได้อาศัยอยู่ร่วมกันมาอย่างช้านาน ประมาณ 100 กว่าปีแล้ว เมื่อก่อนบริเวณ หมู่ที่ 1 กะเจ๊ะ (พี่สาว) เล่าให้ฟังว่าคนแก่ให้มีการแบ่ง โชน หมู่บ้าน แบ่งสลับหมู่บ้านกัน ซึ่งมีหลักฐานสถานที่ก่อสร้างมัสยิดในชุมชนบ้านไทยพุทธปรากฏอยู่ ด้วยเพราะที่นี้ระยะเวลาอยู่อาศัยร่วมกันมาช้านานก็เป็นส่วนสำคัญ กรณีการให้สิ่งของ เช่น พวงหรีดในงานศพคนไทยพุทธ ก็ให้รองนายก หรือเลขานุการนายก อบต. ที่เป็นคนพุทธ ให้เป็นคนออกหน้าเอาไปให้ ศาสนานั้นคืออยู่แล้ว ศีล 5 ก็สอนให้คนเป็นคนดี พุทธก็เข้าวัด อิสลามก็เข้ามัสยิด ไม่ใช่ปัญหา เพราะคนในชุมชนมีความเคารพซึ่งกันและกัน มีวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีหลายอย่างร่วมกัน”

(คุณนิรันดร์ เคนิ)

ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย

“อิสลามส่วนใหญ่ไม่มีชนชั้นอยู่แล้ว มีการให้ความสำคัญผู้อาวุโส ผู้สูงอายุมีการจัดประเพณีรดน้ำคำหัวผู้สูงอายุ ผมเป็นอิสลามก็เข้าร่วมด้วย ท่านนายอำเภอก็มาร่วมด้วย”

(คุณนิรันดร์ เคนิ)

“คนในชุมชนมีการพึ่งพาซึ่งกันและ มีวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีหลายอย่างร่วมกันและได้ร่วมเรียนรู้วิถีชีวิตของกันและกัน โดยการจัดกิจกรรมให้คนศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม ได้เข้าร่วม เกิดการยอมรับธรรมเนียมประเพณีและเข้าทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนก่อให้เกิดความเข้าใจในความแตกต่างของประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธกับศาสนาอิสลาม”

(คุณกิตติ โลกเขา)

“นิสัยก็มีต่างกันบ้าง มีปัญหาต่างกันบ้าง แต่ก็ใช้หลักว่า คนละครึ่งทาง พอสมเหตุ พอสมผล แร่ความคิดระหว่างกัน”

(คุณมุสทามา สีเย๊ะ)

ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์

“อยู่กันแบบเพื่อนบ้าน ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน และอยู่กันแบบญาติพี่น้อง ก็จะทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนแน่นแฟ้นขึ้น”

(คุณนิรันดร์ เคนิ)

“ก็ไม่ได้มีปัญหาอะไรอยู่ร่วมกันโดยใช้ความรักความเข้าใจต่อกันตนกับแอ็ด (ภรรยาเปลี่ยนชื่อเป็นกามี๊ะหลังจากแต่งงานกัน) ไปอยู่ด้วยกันที่ครอบครัวไทยพุทธเชื้อสายจีนที่ อ. ยะหา บางครั้งก็ไปอยู่กับครัวมุสลิมบ้างสลับกันไปตามช่วงเทศกาล มีปัญหาบ้าง แต่ก็ให้เขาทำส่วนของเขา ของที่พอกินได้ บางอย่างก็กิน ซึ่งภรรยา (ไทยพุทธ) ก็จะทำอาหารไทยแต่ปรับเปลี่ยนให้เป็นอาหารที่อิสลามกินได้ ทางครอบครัวฝ่ายภรรยาก็ประกอบอาหารที่ไม่หมุผสมอยู่และใช้น้ำมันถั่วเหลือง ช่วงหลังมาก็จะเน้น ไปกินอาหารเจบ้าง เพราะของเจเป็นพืชผักมาก”

(คุณมุสทามา สีเย๊ะ)

ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน

“ส่วนมากให้มีกิจกรรมร่วมกันอยู่เป็นประจำ หรือ การพัฒนาแหล่งน้ำร่วมกัน เช่น การขุดทำนบ ทำฝาย และมีการไปมาหาสู่กัน หรืออย่างกิจกรรมปีใหม่นั้นจัดในชุมชนไทยพุทธอิสลามก็เข้าร่วมกิจกรรมปีใหม่ได้ อย่างลึก ฮุกู ไทยพุทธยากคู่ก็มาได้ ควรนำแบบกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มต่าง ๆ มาสร้างความสัมพันธ์ซึ่งสามารถทำให้การดำเนินกิจกรรมจะทำให้มีความหลากหลายและครอบคลุมคนทั้งสองฝ่าย พยายามสร้างความสัมพันธ์ให้คงที่ตลอด มีกิจกรรมร่วมกันบ่อย ๆ”

(คุณนิรันดร์ เคนิ)

ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

“การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นหลักและแลกเปลี่ยน และรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชน ในการออกประชุมประชาคม พยายามสอบถามความทุกข์สุขของกันและกัน ความต้องการ เพื่อลดระดับปัญหา พยายามให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผอ.โรงเรียน ประธานประชาคม และประชาชนทุกหมู่บ้าน มาร่วมที่ อบต. ซึ่งผู้นำสี่เสาหลัก(กม.)มีการประชุมร่วมกันเยอะมาก ใครมีอะไรเดือดร้อนก็เข้ามา ไม่ได้แบ่งแยก และอีกอย่างหนึ่งคนที่นี่เขาเข็ดแล้ว อยากอยู่แบบมีความสุข ฝ่ายปกครองเป็นผู้รับผิดชอบ ก็เข้าทางเขา คุยกับผู้ใหญ่บ้านแบบอ่อนน้อมถ่อมตน เพราะเขาก็จะพูดความจริงออกมา ซึ่งถ้าความคิดเข้าถึงจริงๆ แล้วสร้างความเข้าใจ และสามารถรู้กันชัดเจน พยายามดูคนนอก(คนอื่น/ชุมชนอื่น) พยายามสนใจเขาให้มากที่สุด ต้องช่วยกันระมัดระวัง ต้องรับเข้ามามีส่วนร่วม เช่น ที่บ้านนาถิ่น ไทยพุทธไทยอิสลามร่วมกันเข้าเวร 4 คน ส่วนใหญ่มีการร่วมกันของตัวแทนแต่ละฝ่ายในการทำโครงการในตำบล เช่น โครงการสุขภาพชุมชนของชุด อสม. และอย่าเลือกคนไม่ดีเข้ามาปกครองเรา ถ้าเลือกผู้นำที่ดี ก็สามารถบริหารชุมชนได้ดีกว่า ใช้แนวการทำงานแบบอาสาสมัคร เช่น เวลาอยู่เวรยามก็พยายามดูแลอย่าให้เกิดเรื่อง ไม่ใช่ฝากให้ฝ่ายทหารตำรวจอย่างเดียว เป็นช่องให้มือที่สามเข้ามาสร้างความไม่สงบสุขได้ มันอยู่ที่ผู้นำ ฟังเสียงของผู้นำเขาจะไวใจ เช่น ไม่กล้าไป สร้างความมั่นใจโดยการไปเป็นเพื่อน ผู้นำมีส่วนสำคัญมาก เช่น มิงานในชุมชนไทยมุสลิม หมู่ที่ 2 ก็เชิญคนไทยพุทธมากินน้ำชากัน ทำหรือดำเนินชีวิตให้เป็นปกติอย่าตามกระแสให้มาก เป็นอย่างไรให้เป็นอย่างนั้น แล้วก็จะไม่มีอะไรเกิดขึ้นให้ชาวบ้านได้รับรู้ข้อเท็จจริงให้มากที่สุด ”

(คุณนิรันดร์ เคนิ)

“การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนและรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีพื้นที่พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ปรับทัศนคติที่ดีต่อกัน”

(คุณกิตติ โลกเขา)

“ทางผู้บริหารท้องถิ่นให้ความสำคัญกับกิจกรรมทางด้านศาสนา ให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม เมอลิด รายอ หรือประเพณีลอยกระทงก็เข้าร่วมงานเหมือนกัน”

(คุณมะชบรี หยีเด)

ปัจจัยด้านการศึกษา

“ภาษาที่ใช้กันอยู่ก็ไม่มีปัญหาต่อกัน แต่ตอนนี้จะทำอย่างไรให้คนไทยพุทธ โดยเฉพาะเด็กในปัจจุบันให้ได้เรียนรูภาษาฮาวีด้วย”

(คุณนิรันดร์ เคนิ)

“โดยการนำองค์ความรู้ของคนในชุมชนที่มีความแตกต่างกันมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ สามารถทำให้เกิดความสัมพันธ์ต่อกัน และลดความขัดแย้งระหว่างกันได้”

(คุณกิตติ โลกเขา)

จังหวัดสตูล

ศาสนา

“ศาสนาเป็นเรื่องของการปฏิบัติทางคนต่างปฏิบัติ ต่างเข้าใจ ก็ไม่มีปัญหาต่อกัน”

(คุณยี่ะ แซอริยะ)

“ตอนเช้าไม่มีอะไรเพราะอาตมาออกบิณฑบาต เห็นคนพุทธกับคนมุสลิมก็อยู่กันสบายดีเขาก็สามัคคีกันไม่แบ่งแยกทางศาสนา”

(คุณพระสมพูน กัญณธรรมโม)

อายุ

“พวกผู้ใหญ่ต่างศาสนามักเข้าร่วมกิจกรรมเฉพาะกิจกรรมทางสังคม กิจกรรมศาสนาบางอย่างทำร่วมกันได้ ที่เขาไม่ห้ามช่วยเหลือทางกิจกรรม บางทีอิสลามก็ช่วยงานพุทธพอถึงช่วงพิธีกรรมก็หยุดเสีย งานแต่งก็เข้าร่วม จัดงาน 2 แบบ เชิญมุสลิมที่รู้จักกัน ที่เกาะเวลาจัดอาหารก็แยกออกจากกัน”

(คุณอับดุลเราะมาน สุนสละ)

ระดับการศึกษา

“การศึกษาพอได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น ระดับความคิดก็สูงขึ้น ความเป็นอยู่ดีขึ้น เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง”

(คุณอับดุลเราะมาน สุนสละ)

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล

“ในพื้นที่ ชาวบ้านทั้งสองศาสนาทั้งไทยพุทธไทยมุสลิมประกอบอาชีพประมงเป็นหลัก หาปลาหรือสัตว์น้ำมาได้ก็ขายให้คนไทยเชื้อสายจีน ที่เป็นแม่ค้า เป็นอย่างนี้มานานแล้ว”

(คุณยี่ะ แซอริยะ)

“พระเพื่อน เคยมานุกเบิกที่นี่ เจียบดี สบายดี ไม่วุ่นวาย ชอบ คือ ไม่วุ่นวาย”

(พระสมพูน กัญณธรรมโม)

ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย

“อยู่กันแบบญาติพี่น้องเพราะเป็นญาติกันให้ความวางใจไว้อีกกันและรู้จักกันทั้งเกาะ ยึดหลักความเข้าใจในพิธีกรรมทางศาสนาของแต่ละศาสนาเมื่อไทยพุทธกับไทยมุสลิมต่างเข้าใจในการดำรงชีวิตระหว่างกันแล้ว และมีความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านในทิศทางเดียวกัน ความเจริญก้าวหน้าจึงเริ่มเข้ามาเรื่อย ๆ”

(คุณมาลี คลลาหน้า)

“ที่นี่คนมีนิสัยชอบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เวลาเรือเล็กก็ช่วยซ่อม เพราะทำประมงด้วยกัน และอยู่กันมานาน ลูกหลานก็ไปมาหาสู่กันตลอดเวลา มีงานประเพณี เช่น งานถือศีลออก และงานเมลิดก็มีการช่วยเหลือกันส่วนใหญ่ผู้ใหญ่วัยผู้ใหญ่จะถือบวชเคร่งครัด วัยรุ่นมีบ้างที่ไม่ค่อยปฏิบัติมีเฉพาะบางคนเท่านั้น”

(คุณอับดุลเราะมาน สุนสละ)

ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน

“ใช้สถานที่ราชการ โดยเฉพาะ โรงเรียน เด็กนักเรียนหลายพ่อหลายแม่และต่างศาสนาก็มาอยู่ร่วมกันได้ ทางอบต.และโรงเรียน และสถานที่ราชการต่าง ๆ จัดให้ไทยพุทธกับไทยมุสลิมได้พบปะทำกิจกรรมร่วมกันประจำ ไม่เอาเปรียบกัน เห็นใจซึ่งกันและกัน ความรักพวกพ้องก็จะตามมาในที่สุด”

(คุณมาลี คลลาหน้า)

“อยู่ด้วยกัน ก็เท่ากับทำความดีต่อกันไว้ ต่างคนต่างทำในสิ่งดีต่อกัน ยิ่งในตอนเย็น เด็กเลิกเรียนแล้วมาเก็บผลไม้ในวัด เพราะสถานที่ที่เป็นลานบุญ การหยิบใช้เครื่องใช้ต่าง ๆ ของคนมุสลิมก็ไม่ว่ากัน”

(พระสมพูน กัญญธรรมโม)

“ในพื้นที่ ชาวบ้านทั้งสองศาสนาทั้งไทยพุทธไทยมุสลิมประกอบอาชีพประมง ต้องใช้พื้นที่ทำเรือร่วมกัน มีการช่วยกันดูแล กลุ่มทำดอกไม้ก็ไปรวมกันที่กลุ่มอาชีพที่เดียวกัน”

(คุณย๊ะ แซอารียะ)

ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

“ทำกิจกรรมร่วมกันโดยทางโรงเรียนจัดกีฬาของเด็กนักเรียนร่วมกับทาง อบต. จัดกีฬาสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้าน เกิดความสัมพันธ์จากการทำกิจกรรมร่วมกัน”

(คุณมาลี คลลาหน้า)

ปัจจัยด้านการศึกษา

“การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทุกคนเกิดความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อกัน เพราะที่โรงเรียนเกาะสาหร่ายมีเด็กนักเรียนไทยมุสลิมเรียนร่วมกับนักเรียนไทยเชื้อสายจีนเด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันเกิดความสัมพันธ์เป็นเพื่อนร่วมรุ่นกันซึ่งสามารถเกิดความผูกพันและยังทำงานร่วมเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตได้ ในกิจกรรมหน้าเสาธง พุทธสวดมนต์ มุสลิมก็อ่านคдуа กิจกรรมก็ทำร่วมกันได้ เช่น กิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ การเรียนการสอนก็แยกกัน เช่น วิชาสังคม เด็กพุทธก็ไปเรียนพุทธ อิสลามก็เรียนอิสลาม ที่สำคัญที่สุด คือ การศึกษาพอได้รับการศึกษาที่สูงขึ้นระดับความคิดก็สูงขึ้น ความเป็นอยู่ดีขึ้น เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง”

(คุณอับดุลเราะมาน สุนสละ)

“ทาง อบต.ก็ให้ความสำคัญกับการศึกษา มีทุนให้เด็กนักเรียนในพื้นที่เป็นประเภทเด็กด้อยโอกาสและส่งเสริมการศึกษานอกระบบ”

(คุณมาลี คลลาหน้า)

จังหวัดยะลา

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล

“นาอยู่สภาพภูมิอากาศดี เพราะคนอิสลามหรือคนพุทธเป็นดั้งเดิม คนต่างถิ่นคนนอกมักอยู่ได้ ไม่นานรู้จักกัน”

(คุณทนง ไหมเหลือง)

“พื้นที่ลำพะยามีการขายน้ำชา ตั้งแต่ ตี4-ตี 5 ที่บ้านเหนือ มานั่งคุยกัน ไม่คุยกันแต่ได้คลุกคลีกันคนอิสลามใช้ภาษาไทยเป็นส่วนมาก มีอยู่บ้างที่ใช้ภาษายาวี ใช้กิจกรรมเป็นหลักในการอยู่ด้วยกัน ไปประกอบอาชีพที่อยู่ด้วยกัน ร่วมกันบ้าง เช่น กลุ่มปักจักร ชอบพอกัน หามากลุ่มประมาณ 12-13 คน”

(คุณยูโซ๊ะ สาและ)

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล

“ที่อยู่กันแบบฉันทพิฉันทนื่อง ไปมาหาสู่กันตลอดผูกพันมากกว่า 100 ปีแล้วเกิดความผูกพันกัน ปัญหาเหมือน เช่น ปัญหายาเสพติดแต่ที่นี้ทุกฝ่าย กำนันผู้ใหญ่บ้าน ไม่ชิงดีชิงเด่นกัน เห็นนายก อบต.เหมือนเห็นกำนัน ไม่เอาเรื่องนอกมาให้เกิดความขัดแย้งกัน เพื่อป้องกันปัญหาความไม่สงบใครยิงปืนพื้นที่นี้ต้องถูกปรับนัดละ 500 บาท”

(คุณทนง ไหมเหลือง)

ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย

“เชิญผู้นำมาคุยกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ไม่นักเลงใส่หรือทำพีพื่อได้”

(คุณทนง ไหมเหลือง)

“แต่ก่อนคนพุทธคนแขก(มุสลิม)อยู่กันเป็นแบบเพื่อนมีการกินน้ำชากันประจำไม่เคยขาดที่ร้านข้างวัดร้านแขก(มุสลิม)คนเต็มทุกเช้าแต่ตอนนี้ไม่ค่อยไหวตั้งแต่เหตุการณ์ไม่ดีก็ไม่ค่อยได้ออกไปกินเท่าไรนิสัยคนพุทธคนแขก(มุสลิม) เหมือนกันแต่ก่อนแขกเป็นโจรหนีนาย(ตำรวจ)ก็มาอยู่แล้วเปลี่ยนมาเป็นคนพุทธก็หลายคนแต่ก็ไม่เคยสร้างความเดือดร้อนต่อกัน ที่นี้ยังวัฒนธรรมประเพณีอย่างเหนียวแน่น ปฏิบัติดีต่อกันตลอด เช่น เดือนสิบจัดใหญ่ทุกปี อิสลามเขาก็จัดของเขาใหญ่ทุกปี”

(คุณคล่อม อินทรสกุล)

“ใช้การพูดคุยกันเป็นหลัก มีปัญหาอะไรก็มาพูดคุยกันที่ชุมชน อย่าเอาเหตุการณ์ เช่น ตอนที่ชกต่อยกัน เอาที่เดิมที่เราอยู่กันอย่างไร ให้คุยกันเสียก่อน แล้วค่อยแจ้งนายบ้าน กรณีขัดแย้งมีบ้าง เช่นเรื่องอาสิน แต่นั่นเป็นเรื่องส่วนตัวกัน ถ้ากรณีไกลเกลี่ยกันไม่ได้ นายบ้าน กำนันก็คุยให้ฟัง และต้องใช้ความคิดว่าที่นายบ้านบอกกล่าว ถูกต้องหรือไม่ อยู่ในความดีหรือไม่”

(คุณยูโซ๊ะ สาและ)

ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์

“สกุลดั้งเดิมของพ่อเฒ่า แม่เฒ่ามีเชื้อเชื้อสายทั้งทางแขก(มุสลิม)และทางไทยทางจีน มีไหว้ก๊อง (ไหว้บรรพบุรุษ) กันและพบปะพี่น้องที่แขก (มุสลิม) อยู่ประจำ”

(คุณคล่อม อินทรสกุล)

ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน

“มีกิจกรรมฝึกรบม ชรบ. ร่วมกันอิสลามหลายสิบคนเข้าร่วมกัน เวลาออกบวชมัสดิซทั้ง 4 แห่ง ออกไปกินข้าวทั้ง 4 มัสดิซครบหมด เพื่อให้ชาวบ้านได้พบปะกับผู้นำทุกวันที 18 ของทุกเดือน ทั้ง 7 หมู่บ้าน หมุนเวียนกันไปตามกูโบร์ ไครขาดปรับ 1 เดือน กติกานี้มีมาหลายปีแล้ว”

(คุณทนง ไหมเหลือง)

“เวลาเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นส่วนรวมหรือใช้ของส่วนรวมการแบ่งงานให้ตรง และให้ชัดเจน ยึดถือความถูกต้องเป็นหลัก ใครผิดก็ว่าผิด ใครถูกก็ว่าถูก”

(คุณยูโซ๊ะ สาและ)

ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

“ถ้าการบริหารการเมืองไม่แบ่งรักหมดเกลียดหมด ร่วมกันทำ สนับสนุนกิจกรรม คาวะห์ ที่อาบน้ำศพของไทยมุสลิม หรือ กิจกรรมประเพณีเดือนสิบ ซึ่งเปเรตจัดที่วัดลำพะยาทุกปี ไม่เคยเว้น ทอดกฐินเป็นประเพณีปฏิบัติ งบประมาณทุกหมู่บ้านปี 500,000 บาท”

(คุณทอง ไหมเหลือง)

“เวลาประชุมเราก็มาร่วมกัน เวลาเสนอโครงการร่วมกันเสนอ และร่วมกันทำ ไม่ค่อยมีปัญหาส่วนใหญ่อยู่ที่ผู้นำ ช่วยกันดูแล ช่วยกันคิด มีอะไรก็ไม่ยี้ดยาว สรุปลงกันเลย เข้าใจคนไทยพุทธ อย่างถือสา ถ้ายอมได้ก็เข้าใจ ถ้าเข้าใจแล้ว พุดคุยกันแล้ว ก็อยู่ด้วยกันได้”

(คุณยูโซ๊ะ สาและ)

จังหวัดปัตตานี

อายุ

“ตอนสมัยเด็กเราเรียนด้วยกันที่โรงเรียนวัดทรายขาว แล้วบางชุมชนก็จะมไทยมุสลิมอยู่น้อยกว่าชุมชนไทยพุทธแต่ส่วนใหญ่ชุมชนไทยมุสลิมก็จะมีประชาชนมากกว่า ดังนั้น ความสำคัญ หรือการต้องการอยู่รอดและอย่างมีความสุขตามอัตภาพได้นั้นต้องมีการสร้างรั้ว และการสร้างรั้วที่ดีที่สุด คือการสร้างมิตร คือการสร้างความเมตตา เอื้อเพื่อช่วยเหลือกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นยาวิเศษ ถ้าเปรียบเทียบชุมชนในปัจจุบันว่าชุมชนไหนที่ไม่มีรั้วบ้าน ถือว่าเป็นตัวชีวิตที่ดี ถ้ามีรั้วแสดงว่าของเยอะ กลัวโจรขโมย แต่ถ้าไม่มีรั้วแสดงว่ามีเพื่อนเยอะ ไม่ต้องกลัวโจรหรือกลัวใคร”

(คุณมณูญ หมัดมุซา)

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล

“ความสัมพันธ์ระหว่างสองศาสนามีมาตั้งแต่สมันก่อนอยู่กันแบบเป็นพี่น้องแบบญาติ และแบบเพื่อนมีการสืบทอดมาเป็นรุ่น ๆ จนถึงคนรุ่นปัจจุบัน”

(คุณวิรศักดิ์ สีสมฤทธิ์)

“เมื่อไทยพุทธมีงานบวช หรืองานศพก็ไปเยี่ยมทางพุทธเขาก็มา งานชักพระก็สนับสนุนงบประมาณไป ในละแวกนี้ใช้ภาษาถิ่นเป็นการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน ร่วมกันอีกหลายอย่าง การประกอบอาชีพก็ไม่ได้แย่งกัน พื้นที่ก็ติดกัน เป็นลูกจ้างนายจ้างกัน”

(คุณมณูญ หมัดมุซา)

“ศาสนาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของแต่ละคน ไม่ใช่สิ่งกว้างกันความสัมพันธ์ ต่างศาสนาที่สามารถอยู่ร่วมกันได้”

(คุณศตอฟ้า สาและมัน)

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล

“ตั้งแต่จำความได้ก็เห็นคนในตำบลอยู่ร่วมกันระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิม เพราะสองศาสนาอยู่ร่วมกันมายาวนานตั้งแต่สมัยปู่ย่า ตายายแล้ว เมื่อมีปัญหาก็สามารถแก้ไขกันได้”

(คุณนงลักษณ์ ตันติวุฒิ)

“สังคมอาจเปลี่ยนแปลงไปแต่เมื่ออาศัยอยู่ร่วมกันมานาน เข้ากิจกรรมร่วมกันมาตลอดซึ่งควรใช้กิจกรรมสร้างความสามัคคีและการยอมรับระหว่างกันในงานอื่น ๆ เช่น การแข่งขันกีฬาประจำปี งานเลี้ยงต่าง ๆ หรืองานประเพณีในศาสนานั้นก็มาช่วยเหลือหรือร่วมกันทำ”

(คุณวีรศักดิ์ สีสมฤทธิ์)

ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย

“มีการทำกิจกรรมร่วมกัน และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน มีน้ำใจให้กันและกันทำกิจกรรมในเทศกาลต่าง ๆ ให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันดี ทำให้เกิดความสันติสุขในชุมชนและความเข้าใจที่ดีต่อกันมากขึ้นระหว่างคนไทยพุทธกับไทยมุสลิม”

(คุณนงลักษณ์ ตันติวุฒิ)

“เป็นไปธรรมชาติของมนุษย์ เป็นเรื่องการยอมรับผู้นำ ยอมรับเอกภาพของแต่ละฝ่ายให้เกียรติซึ่งกันและกัน ให้โอกาสและให้กำลังใจ กรณีมุสลิมทำผิดโดยไม่ตั้งใจก็ไม่พยายามลงโทษให้กำลังใจเมื่อผิดพลาดไปแล้ว ทำให้ง่ายขึ้นเมื่อเราไม่เอาเปรียบข่มเหงเขา การใช้จ่ายงบประมาณก็เฉลี่ยกันหมดทั้งไทยมุสลิมไทยพุทธ”

(คุณมณูญ หมัดมุซา)

ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์

“ชุมชนไทยพุทธและชุมชนไทยมุสลิม ได้อาศัยอยู่ร่วมกันมาอย่างช้านาน มีความรักต่อกันเหมือนพี่เหมือนน้อง บ้างครั้งก็เป็นเครือญาติกัน เป็นเพื่อนในห้องเรียนเดียวกัน โรงเรียนเดียวกัน/ที่ชุมชนทรายขาวมีรูปแบบความสัมพันธ์ส่วนใหญ่ 2 ส่วนหลัก คือ ความสัมพันธ์แบบเพื่อน เพราะเรียนด้วยกัน และทำงานอยู่ด้วยกัน หรือที่เดียวกัน และความสัมพันธ์แบบญาติร่วมสายพันธุ์ มาจากบรรพบุรุษเป็นอิสลามบ้าง พุทธบ้างจากการแต่งงานกัน”

(คุณมณูญ หมัดมุซา)

ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน

“ให้มีการพูดคุยกันพบปะในสถานที่สาธารณะและพูดคุยกันในเรื่องต่าง ๆ คุยกันด้วยความเข้าใจและความจริงปัญหาความคลางแคลงใจต่อกันก็ลดลง ก็จะทำให้ชุมชนพัฒนาไปควบคู่กับศาสนาทั้งสอง โดยเฉพาะพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเขาเลยให้ความสำคัญร่วมกัน ช่วยกันดูแลกันเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว ที่นี้ยังได้รางวัลชุมชนสันติสุขระดับจังหวัดเป็นที่แรกด้วย”

(คุณวีรศักดิ์ สีสมฤทธิ์)

“จัดกิจกรรมเสริมสร้างสร้างสัมพันธ์ในรูปแบบกีฬานักเรียน เอาโรงเรียนเข้าร่วมและงานวันเด็กด้วยโดยให้ความเท่าเทียมกัน ผู้นำเป็นหลัก กิจกรรมที่ทำที่ร่วมกันได้ ก็ทำร่วมกัน”

(คุณมณูญ หมัดมุซา)

ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

“ทางการเมืองก็พยายามให้มีคนทั้งสองศาสนาเข้ามาทำงานในการบริหารชุมชน ทำให้ชุมชนน่าอยู่ เรื่องก็จะไม่เกิด”

(คุณวีรศักดิ์ สีสมฤทธิ์)

“อยู่ที่การพูดจาปราศรัยกันและมอบความจริงใจแก่กันและพูดคุยในเรื่องต่าง ๆ ที่สามารถพูดคุยได้ส่งเสริมสนับสนุนปลูกจิตสำนึกให้ชาวบ้านรักกัน ทำให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชน ร่วมกันทั้งสองฝ่ายไม่แบ่งแยกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เกิดชุมชนน่าอยู่มีการพัฒนาควบคู่กันไปด้วย”

(คุณนงลักษณ์ ดันติวุฒิ)

ปัจจัยด้านการศึกษา

“ควรปลูกจิตสำนึก ความเข้าใจให้กับเด็กในโรงเรียนเมื่อโตขึ้นจะได้ไม่มีปัญหาและไม่ขัดแย้งกัน ก่อเกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ปัญหาที่จะแก้ได้ง่าย ความสัมพันธ์คือที่มาของชุมชนสันติสุข”

(คุณวีรศักดิ์ สีสมฤทธิ์)

“พยายามพูดคุยกัน ต้องหนักแน่น นึกถึงความสัมพันธ์สมัยวัยรุ่นในโรงเรียนวัด (สมัยก่อน) การศึกษาแยกออกไปช่วยกันให้ผู้นำทั้ง 3 ฝ่าย ท้องที่ ท้องถิ่น ศาสนาต้องร่วมกันอบรมจริยธรรม มัสยิดอาทิตย์ละ 1 ครั้ง ดูแลเอาเสพติดเพิ่มเรื่องสังคมพยายามสร้างความสัมพันธ์พยามนำเสนอส่วนใหญ่ที่สำเร็จ”

(คุณมณูญ หมัดมุซา)

จังหวัดนครราชสีมา

ศาสนา

“ต่างก็มีความเชื่อเป็นของตนเองไม่เหมือนกัน แต่เราคนไทยด้วยกันต้องรักกัน ไม่รบกวานและสร้างความวุ่นวายต่อกัน”

(คุณไรรนะ แดเว อีสลาม)

“แม้การนับถือศาสนาที่ต่างกันแต่อยู่กันแบบญาติพี่น้องร่วมทุกข์ร่วมสุขกันตั้งแต่ ปู่ย่าตายาย ทักทายยิ้มให้ พุดคุยกันตลอดเวลาพบเจอ”

(คุณบาดารียะ ยิมิ)

อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล

“ความสัมพันธ์ของคนมุสลิมคนพุทธมีมาช้านานแล้ว ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน มีอะไร ก็จะไปมาหาสู่กัน เชิญชวนทำบุญร่วมกันที่วัดเชิงเขา”

(คุณจิบ จันทร์เต็ม)

“ชุมชนปะลูกาสามะไทยพุทธไทยมุสลิมอยู่ร่วมกันตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายาย อยู่แบบ ญาติพี่น้อง เราคนทุกคนต้องสามัคคีกัน ไม่แบ่งแยกกัน ใช้ความเป็นพี่เป็นน้องเป็นแนวทางในการอยู่ ร่วมกันระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิมไม่พูดจาที่ไม่สุภาพซึ่งกันและกัน ไทยมุสลิมก็ใช้ภาษาไทย พุดคุยได้ เวลาใช้ภาษาวิหรือพุดคุยกันก็สามารถเข้าใจกันได้ เพราะไทยพุทธก็จะเข้าใจบ้าง”

(คุณไรรนะ แดเวอิสลาม)

“จัดกิจกรรมร่วมกันทั้งไทยพุทธไทยมุสลิม แบบกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มเลี้ยงนกกรง หัวจุกจะมีทั้งพุทธมุสลิมแต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้”

(คุณมะรอฟี สาและ)

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล

“เมื่อหลายปีก่อนนี้มีมุสลิมก็จับมะ โยงแข่งขันประชันกันกับคนพุทธ เป็นเรื่อง จักร ๆ วงศ์ บางเรื่องใช้เวลาแสดง 3 วัน 3 คืนติดต่อกันกว่าจะจบเรื่อง โนราเฟื่อม(สามีนางจิบ) จับไทย จับแขก สีชอกันน่าฟัง ยาย(นางจิบ) พุดคุยมุสลิมกันรู้เรื่อง ใช้ได้ทั้งไทยทั้งยาวิ”

(คุณจิบ จันทร์เต็ม)

ปัจจัยด้านลักษณะนิสัย

“ต้องอาศัยความคุ้นเคยจากอดีต ซึ่งมีการพึ่งพาซึ่งกันและกันเป็นแนวทางในการสร้างความเข้าใจในในแต่ละศาสนา ซึ่งแต่ละศาสนาต่างก็สอนให้ทุกคนเป็นคนดี ใช้บทบาทหน้าที่เป็นสิ่งสำคัญ ความสัมพันธ์ คือการเข้าใจในศาสนาของกันและกัน จึงทำให้อยู่ร่วมกันได้”

(คุณมะรอฟี สาและ)

ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความเจริญทางวิทยาการ

“เราต้องให้ความร่วมมือในการให้และแลกเปลี่ยนข้อมูลต่อกัน เราต้องอธิบายใน ส่วนที่ยังไม่เข้าใจกับสถานการณ์ปัจจุบันแต่ส่วนมากจะเข้าใจกันดีในหมู่บ้านไทยพุทธไทยมุสลิม”

(คุณบาดารียะ ยิมิ)

ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน

“เข้าร่วมกิจกรรมกันทำให้เกิดความสัมพันธ์ต่อกัน และส่งเสริมการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างกันระหว่างไทยพุทธไทยมุสลิม ”

(คุณบาดารียะ ยิมิ)

ปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง

“สามารถแก้ปัญหาโดยให้ผู้นำแต่ละฝ่ายมาพูดคุยกันลดความคลางแคลงใจต่อกัน ได้ ทุกฝ่ายอยู่ร่วมกันได้และเข้าใจกันความเข้มแข็งก็จะเกิด และต้องฟังผู้นำทุกฝ่าย และร่วม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในชุมชนจึงจะทำให้เกิดความสันติสุขและความสงบ”

(คุณไรรนะ แดเว อิสลาม)

“การบริหารชุมชนต้องมีทีมงานหรือเครือข่ายงานทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิมเพื่อ จะได้กระจายข่าวต่าง ๆ ถ้าคนในหมู่บ้านหันหน้าเข้าหากันร่วมมือกันในการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เราต้องช่วยเป็นหูเป็นตาเพื่อให้เกิดความสงบสุขในหมู่บ้าน”

(คุณบาดารียะ ยิมิ)

“มีการลงพื้นที่ในชุมชนอื่นจะมีคนให้ความร่วมมือมากขึ้น ชุมชนมีการเฝ้าระวัง เหตุให้ซึ่งกันและกันให้ทุกฝ่ายหันมามองปัญหาอย่างเจาะลึก ไม่ใช่มองปัญหาอยู่ที่ตัวบุคคลแล้วมา เหมารวมกับศาสนาเมื่อคนในชุมชนเข้าใจกันแล้วความวาทะแวงก็จะไม่เกิด ทำให้ชุมชนเกิดความ สงบ ทุกคนสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างปกติสุข ใช้หลักความเข้าใจในวิถีชีวิต บทบาทหน้าที่ของ ตนเอง”

(คุณมะรอฟี สาและ)

ปัจจัยด้านการศึกษา

“การศึกษาทำให้เกิดการเรียนรู้ และความเข้าใจในศาสนา ไม่คิดว่าศาสนาอื่นเป็น ศาสนาที่ผิด”

(คุณมะรอฟี สาและ)

ภาคผนวก ช
ภาพประกอบภาคผนวก

ภาพประกอบภาคผนวก 1 - 6

การจัดอาหารไว้ต้อนรับแขกที่ร่วมงาน
ของชาวไทยมุสลิม

การจัดอาหารไว้ต้อนรับแขกที่ร่วมงาน
ของชาวไทยพุทธ

การเข้าร่วมงานปล้นดาอาหารดี ทด.ท่าข้าม

ขนมต้มหรือตุ๋มปีะ คือ ข้าวเหนียวห่อ
ใบกะพ้อกินจิ้มแกง

ป้ายหาเสียงเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น 2 ภาษา

กฎกติกาหมู่บ้าน(สุกหม่ปากะ) บ้านตะวันออก หมู่ที่ 1 ตำบลลำพะยา

ภาพประกอบภาคผนวก 7 – 12

รูปแบบมัสยิดนัจมุดดิน
ตำบลทรายขาว

ลักษณะบ้านเรือนแบบยกใต้ถุนสูง
ตำบลเกาะสาหร่าย

การเข้าร่วมจัดกิจกรรมด้านกีฬา
ตำบลบ้านโหนด

การเข้าร่วมกิจกรรมแข่งขันกีฬาสัมพันธ์
ตำบลปะลุดกาสามะ

การเข้าร่วมงานประเพณีลอยกระทงตำบลท่าข้าม

การเข้าร่วมประเพณีแต่งงาน ต.ลำพะยา

ภาพประกอบภาคผนวก 13 – 18

การเข้าพิธีสองศาสนา
ตำบลตะโหมด

พิธีกรรมเลี้ยงผีบรรพบุรุษที่เรียกว่า "เปรต"
วัดลำพะยา ตำบลลำพะยา

การแสดงความสามารถช่วงการถือศีลอด
ตำบลบ้านโหนด

เด็กนักเรียน โรงเรียนวัดลำพะยา เรียนร่วมกัน
ตำบลลำพะยา

สัมภาษณ์คุณประจวบ ทองรักษ์ ต.ตะโหมด

สัมภาษณ์คุณวรรณ ขุนจันทร์ ต.ตะโหมด

ภาพประกอบภาคผนวก 19 – 24

สัมภาษณ์พระครูสุนทร กิจจานุโยค
(พระครูสมชาย) รองเจ้าอาวาสวัดตะโหมด

สัมภาษณ์พระสมพูน กัญจนธรรมโม
วัดเกาะสาหร่าย

สัมภาษณ์คุณทอง ไหมเหลือง
นายก อบต. ลำพะยา

สัมภาษณ์คุณยูโซ๊ะ สาและ
ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ต. ลำพะยา

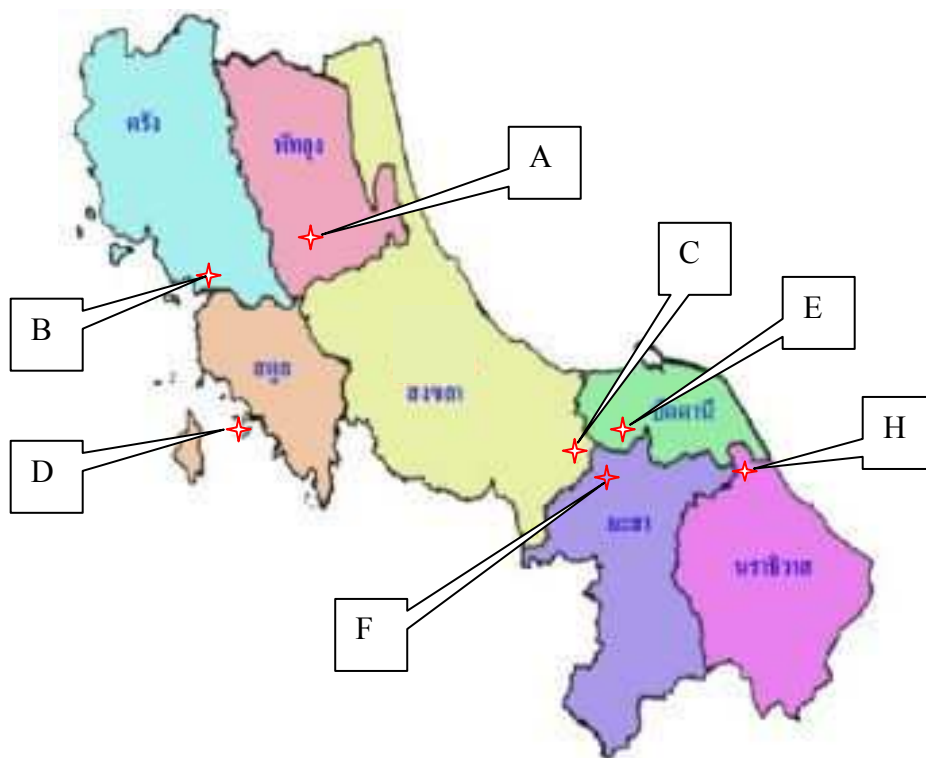
สัมภาษณ์คุณยี่ะ แซอริยะ โต๊ะอิหม่าม
หมู่ที่ 5 ตำบลเกาะสาหร่าย

งานแข่งขันกรงหัวจุก ตำบลทรายขาว

ภาพประกอบภาคผนวก 25

- ✦ A = ต. ตะโหนด อ.ตะโหนด จ.พัทลุง
- ✦ B = ต. ท่าข้าม อ.ปะเหลียน จ.ตรัง
- ✦ C = ต. บ้านโหนด อ.สะบ้าย้อย จ.สงขลา
- ✦ D = ต. เกาะสาหร่าย อ.เมืองสตูล จ.สตูล
- ✦ E = ต. ทราชขาว อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี
- ✦ F = ต. ลำพะยา อ.เมือง จ.ยะลา
- ✦ H = ต. ปะลุกาสามเกาะ อ.บาเจาะ จ.นราธิวาส

ภาพประกอบภาคผนวก 26

ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี (2553) ระดับความรุนแรงของการก่อเหตุความไม่สงบ และพลวัตของสถานการณ์ในระดับจังหวัด วิเคราะห์ได้จากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ รายอำเภอและตำบลของ แต่ละจังหวัด ในที่นี้ ถ้าพิจารณาระดับหน่วยย่อยสุดคือระดับตำบล เห็นได้ว่าตำบลที่มีระดับความรุนแรงสูงสุด 9 ลำดับแรกก็คือ ตำบลบันนังสตา (อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา) ตำบลรือเสาะ (อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส) ตำบลปะลูลู (อำเภอสุไหงปาดี จังหวัดนราธิวาส) ตำบลบองอ (อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส) ตำบลจวบ (อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส) ตำบลปะแต (อำเภอยะหา จังหวัดยะลา) ตำบลบ้านแห (อำเภอธารโต จังหวัดยะลา) ตำบลสะเตงนอก (อำเภอเมือง จังหวัดยะลา) ตำบลตันหยงลิมอ (อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส) และตำบลเกาะมาวี (อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี)

ภาคผนวก ข
เกียรติบัตรการนำเสนอผลงานวิชาการ

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
HATYAI UNIVERSITY

ขอแสดงความยินดีกับคุณบัณฑิตที่ได้รับใบปริญญาบัตร

นายสิริภคย์ ชาญชัย

ได้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
ในเขตจังหวัดปัตตานี ได้ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

ในการประชุมมหาบัณฑิตวิทยาการ ครั้งที่ ๔
ปี ๒๕๖๖ การวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมไทย
มคอ.ป.ด.บ. ปีที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๖

(ดร.วิมลรัตน์ วัฒนศิริภักดี)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยหาดใหญ่

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล	นายปรีชาชาญ แก้วนุ้ย	
รหัสประจำตัวนักศึกษา	5110521546	
วุฒิการศึกษา	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์)	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	2545

ทุนการศึกษา (ที่ได้รับระหว่างการศึกษา)

ทุนอุดหนุนเพื่อวิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีการศึกษา 2552

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ระดับ 6 ว องค์กรบริหารส่วนตำบล
เขาพระบาท หมู่ที่ 6 ตำบลเขาพระบาท อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

ปรีชาชาญ แก้วนุ้ย. (2556). การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยพุทธกับ
ไทยมุสลิมในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง, การประชุมมหาดใหญ่วิชาการครั้งที่ 4 มหาวิทยาลัย
หาดใหญ่ วันที่ 10 พฤษภาคม 2556.